

ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ЛЕКСИС
ЛАВРЕНТІЯ ЗИЗАНІЯ
СИНОНІМА
СЛАВЕНОРОССКАЯ

АКАДЕМІЯ НАУК
УКРАЇНСЬКОЇ
РСР

АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ІНСТИТУТ МОВОЗНАВСТВА ім. О. О. ПОТЕБНІ

**ПАМ'ЯТКИ
УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ
XVI—XVII ст.**

СЕРІЯ НАУКОВОЇ
ЛІТЕРАТУРИ

ВИДАВНИЦТВО «НАУКОВА ДУМКА»
КИЇВ — 1964

АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНСЬКОЇ РСР
ІНСТИТУТ МОВОЗНАВСТВА ім. О. О. ПОТЕБНІ

ЛЕКСИС **Лаврентія Зизанія** **Синоніма** **славеноросская**

Підготовка текстів пам'яток і вступні статті
В. В. НІМЧУКА

ВИДАВНИЦТВО «НАУКОВА ДУМКА»
КИЇВ — 1964

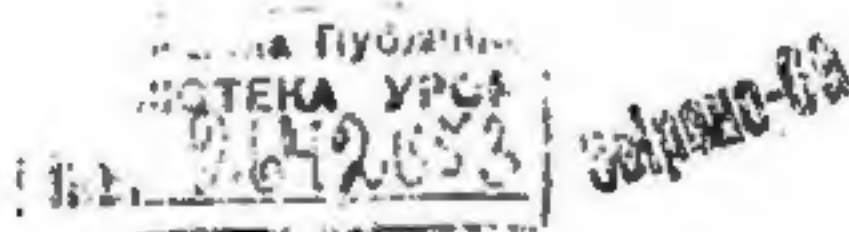
У книжці опубліковані дві пам'ятки давньої української лексикографії.

«Лексис» Л. Зизанія — перший друкований церковнослов'янсько-український словник, що вийшов у світ у Вільні в 1596 р. Словник Зизанія відіграв значну роль у дальшому розвитку східнослов'янської лексикографії. Фотомеханічним способом друкується вперше.

«Синоніми словенороські» — рукописний словник XVII ст., укладений невідомим автором на основі переробки «Лексикона словенороського» П. Беринди. Це була перша спроба перекладного словника з реєстром слів старої української мови.

У додатках вміщені найвизначніші пам'ятки східнослов'янської лексикографії до появи «Лексиса» Л. Зизанія.

У передмові до кожного з публікованих словників подається мовно-історичне дослідження пам'ятки.

ЛЕКСИС
ЛАВРЕНТІЯ ЗИЗАНІЯ

Надруковано фотомеханічним способом
із видання 1596 р.

«ЛЕКСИС» ЛАВРЕНТІЯ ЗИЗАНІЯ — ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДРУКОВАНИЙ СЛОВНИК

У добу посилення соціальної і національно-визвольної боротьби на Україні в другій половині XVI ст. значних успіхів досягла шкільна освіта, очолювана братствами. Тогочасні школи потребували підручників, посібників і словників. У системі освіти XVI і XVII ст. великого значення надавалось вивченню церковнослов'янської мови. З метою задоволення потреб шкіл Л. Зизаній видав у 1596 р. у Вільні граматику церковнослов'янської мови під назвою «Грамматіка словенска» та перший друкований буквар «Наука ку читаню, и розумѣню писма сло́ве(н)скаго», разом з яким був поданий церковнослов'янсько-український словник «Лексис Сирѣчь Реченїа, Вѣкрат(ъ)цѣ събран(ъ)ны, И из сло́ве(н)скаго языка, на просты(ѣ) Рускій Дїалек(к)тъ Истол(ъ)кованы»¹.

Відомий український мовознавець, педагог, письменник і церковний діяч Лаврентій Зизаній (Тустановський) народився в 50-х чи 60-х роках XVI ст. в Галичині. Про це довідуємося з листа кричівського старости Богдана Соломирецького і його дружини до Львівського ставропігійського братства від 1 вересня 1600 р., які писали, що педагог їх сина Л. Зизаній до Львова «къ отечеству своему и родителемъ путешествуетъ»². На це вказує також проігумен Манявського скиту чернець Леонтій у листі до львівського міщанина Миколи Золотарука, в

¹ У прикладах з тексту словника надрядкові букви взято в круглі дужки.

² Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные археографическою комиссией, т. IV, СПб., 1851, стор. 241.

якому повідомляється, що Лаврентій Зизаній «отчичку... Львова мал-жонку маєть и самъ с тых краев есть»¹

Про це свідчать і деякі слова з його «Лексиса»: сѣчиво, бар(ѣ)та, топоръ; погложеніе, прожертѣ, промкненье; пира, тайстра²; селеніе, ташъ, намѣтъ, кучѣка³, мешканье; ста(м)на, кселетка⁴, збанъ; петель, когу(т), пѣве(и), петухъ; пругло, сило та ін.

Вживане іноді Лаврентієм та його сучасниками прізвище *Тустановський* (*Тустановскій*) дозволяє зробити припущення, що народився він у містечку *Тустань* (тепер село в Івано-Франківській області).

Існує погляд, що прізвище *Зизаній* є перекладом на грецьку мову давнішого прізвища Лаврентія і його брата Степана — *Куколь*⁵ (пор. давньогр. і новогр. ζιζάνιον «бур'ян, куکیل»).

Факти, що є в нашому розпорядженні, не підтверджують думки про те, що Зизаній походив з української шляхти гербу Пилява⁶

Л. Зизаній, очевидно, походив із простої родини. Невідомий автор брошури «Plewy Stephanka Zyzańiey Heretyka, z cerkwi Ryskiej wykłętego» (Вільно, 1596 р.) про його рідного брата Степана писав: «Краще тобі дивитись за горшками і лещатами, ніж, будучи мужиком, проповідувати»⁷. У соборній грамоті Київського митрополита Михайла Рагози і духовних властей про відлучення від церковного клиру Віленського православного братства проповідника Степана Зизанія та братських попів Василя й Гарасіма, обвинувачених у ересі (січень 1596 р.), зазначається, щоб усі «Стефана Зизанія за чоловіка простого, чимъ онъ и есть, свѣтскимъ мѣли...»⁸.

Л. Зизаній був одним з найосвіченіших і найавторитетніших українських культурних і наукових діячів XVI—XVII ст., свідченням чого є не тільки його оригінальні твори й переклади з грецької мови, а й відзиви про нього його сучасників. Зазначений вище проігумен Манявського монастиря (скиту) чернець Леонтій відповідав на прохання львівського міщанина М. Золотарука. «Ваша мил. потребуєте же бы казно-

¹ С. Голубев, Киевский митрополит Петр Могила и его сподвижники, т. II, К., 1898, Приложения, стор. 33.

² Пор. «Харчі гарненько склала в писану тайстру.» (В Стефаник, Повне зібрання творів в трьох томах, т. I, К., 1949, стор. 250).

³ Пор. «Хата, до котрої ми зайшли, то була напіврозвалена стара кучка, житло старого діда жебрака» (І. Франко, Твори в двадцяти томах, т. I, К., 1955, стор. 70).

⁴ Пор. «Висадив борони на віз, узяв кселетку ячменю та й лагодився в поле» (Л. Мартович, Вибрані твори, Ужгород, 1949, стор. 119).

⁵ Див. S. Orgelbranda encyklopedia powszechna, t. XIV, Warszawa, 1903, стор. 640, М. Возняк, Причинки до студій над писанням Лаврентія Зизанія, ЗНТШ, т. XXXIII, кн. III, Львів, 1908, стор. 31.

⁶ Див. S. Orgelbranda encyklopedia powszechna, t. XIV, стор. 640.

⁷ К. Харламович, Западнорусские православные школы XVI и начала XVII века, Казань, 1898, стор. 377.

⁸ Акты, относящиеся к истории Западной России, т. IV, СПб., 1851, стор. 126.

дей з наукою грецкою и латинскою и словенскою былъ и друкарни і тексту писма святаго вѣдомъ и Богословіи. вправде зышолъ бы ся его мил. отецъ Бережанскій але и тамъ не порожиуеъ. Барзѣй бымъ раиль вашимъ милостямъ до мѣсткой церкви его мил. Господина отца Лаврентія Зизанія одискати»¹.

У передмові перекладеної Л. Зизанієм з грецької мови книги «Стго оца... Андреа... Тлъкованіє на Апокалифін(ъ)»..., надрукованої в 1625 р. в Києві, зазначається, що «...Лаврентій Зізанія Тустановскій, Мужъ Єллинскихъ и Славенскихъ искусный Дідаскалъ, и Проповѣдникъ»².

Невідомо, де здобув Л. Зизаній освіту³. Взагалі про ранній період життя Л. Зизанія немає жодних документальних відомостей.

З листа Львівського ставропігійського братства до константинопольського патріарха Ієремії від 6 лютого 1592 р. дізнаємось, що Лаврентій був викладачем Львівської братської школи і що братство відпустило «дидаскаловъ, Кирила въ градъ Виленскій Лаврентія же въ градъ Берестейскій»⁴ (тобто, у Брест).

У Берестейській школі Л. Зизаній працював протягом трьох років до переїзду в 1595 р. до Вільна⁵, де брат його Степан займав посаду ректора братської школи⁶.

У школах, напевно, він викладав церковнослов'янську, або, як її тоді називали, словенську мову.

Під час перебування у Вільні Л. Зизаній видав свої відомі твори — «Граммати́ка словенска Съвер(ъ)шен(ъ)на(г)[ѡ] искусства осми часті́й слова, и ины(х) ну(ж)дны(х)», буквар «Наука ку читаню, и разумѣню писма сло́ве(и)ского, ту ты(ж) ѿ сто́й тро́йцы, и ѿ вѣчло-веченіи г(с)дни».

Як авторитетного вченого і педагога, Л. Зизанія запросив до себе кричівський староста Богдан Соломирецький, сина якого Л. Зизаній навчав до вересня 1600 р.⁷ У вересні 1600 р. Лаврентій на недовгий час повернувся до Львова⁸.

На запрошення князя Олександра Костянтиновича Острозького Л. Зизаній поїхав до міста Ярослава (тепер у Жешівському воєводстві, в Польській Народній Республіці), де навчав його синів. «По умертвіи

¹ С. Голубев, зазнач. праця, Приложения, стор. 33.

² Хв. Тітов, Матеріали для історії книжної справи на Україні в XVI — XVIII вв., Всезбірка передмов до українських стародруків, К., 1924, стор. 143.

³ Припущення М. Возняка про навчання Л. Зизанія в Ярославській єзуїтській колегії залишається недоказаним (див. зазначену працю М. Возняка, стор. 33).

⁴ Акты, относящиеся к истории Западной России, т. IV, стор. 43.

⁵ Там же, стор. 89.

⁶ К. Харлампович, зазнач. праця, стор. 322.

⁷ Акты, относящиеся к истории Западной России, т. IV, стор. 241.

⁸ Там же.

князя Александра Острозкого Ярославскаго (у 1602 р — В. Н.), — писав П. Могила, — остана сыны его два въ малыхъ лѣтахъ, — единому имя Константинъ, другому жъ Іоаннъ, въ православной церкви восточнаго благочестія крещеннаа; мати жъ ихъ княгиня Анна Костчанка, латинскія сущи вѣры, къ своей вѣры ихъ обратити хотя, учителя ихъ православнаго іерея Лаврентія Зизанія Тустановскаго и отъ нихъ и отъ церкви Ярославскія изгна...»¹

Протягом десяти наступних років у тодішніх документах немає згадок про Л. Зизанія. Можливо, протягом цього часу Л. Зизаній був де-небудь священиком або навчав дітей у шляхетських родинах.

Тільки в 1612 р. князь Іоаким Корецький та його дружина Анна Ходкевичівна запросили Л. Зизанія бути священиком при соборній церкві в місті Корці (тепер у Рівенській області), давши йому право на всі прибутки від належних їй маєтків². Тут Л. Зизаній перебував до 1618 р. на Рукописі «Поученіє пры погребѣ Софіи, княгині Чарторьской» Л. Зизаній зазначив «спісаное мно(ю) в(ъ) Корцу лѣта 1618 Мая 18»³.

Архімандрит Києво-Печерської лаври Єлисей Плетенецький, що організував при лаврі друкарню і зібрав у Києві гурток учених, у який входили З. Копистенський, П. Беринда, Т. Земка, О. Митра та інші визначні діячі української освіти і культури, запросив Л. Зизанія близько 1619 р. до Києва. Л. Зизаній брав участь у редагуванні перекладу «Бесѣд» І. Златоуста, що вийшли друком у 1623 р. Через два роки (1625 р.) у Києві був надрукований перекладений Л. Зизанієм з грецької мови «Сѣгѡ... Андреа... Тлъкованіє на Апокалипсінъ» Крім цього, Л. Зизаній займався в Києві проповідницькою діяльністю⁴.

У цей же час Л. Зизаній написав «Катехизисъ», з рукописом якого в 1626 р. приїхав до Москви, де був належно прийнятий царем і патріархом Філаретом⁵. Книга Л. Зизанія була перекладена з української літературної мови на церковнослов'янську і з поправками надрукована в Москві в 1627 р. під назвою «Книга глаголаемая по гречески катихисис. По-литовски оглашение. Руским-же языкомъ нарицаемъ бесѣдословіє»⁶.

У серпні 1628 р. він взяв активну участь у церковному соборі у Києві, що засудив «Апологию» М. Смотрицького за думки, які супере-

¹ Архив Юго-Западной России, ч. I, т. VII, К., 1887, стор. 93.

² Архив Юго-Западной России, ч. I, т. VI, 1883, стор. 407.

³ Написаний старою українською літературною мовою текст цієї проповіді опублікував М. Возняк в кінці зазначеної статті. В оригіналі дата написана кириличними літерами.

⁴ Хв. Тітов, Матеріали для історії книжної справи на Україні в XVI—XVIII вв., Всезбірка передмов до українських стародруків, К., 1924, стор. 144.

⁵ Митроп. Макарий, История русской церкви, т. XI, СПб., 1882, стор. 51—52.

⁶ К. Харламович, зазнач. праця, стор. 457.

чили православному віровченню. «Лаврентій Зизаній Тустановскій, Протопопа Корецькій, рукою своєю», — підписався він під соборною ухвалою¹.

Напевно, у Корці Л. Зизаній жив до смерті. В лютому 1634 р. «его милость отецъ Лавърентътій Тустановъскій Сизаний (помилка, замість Зизаний. — В. Н.), протопопъ Корецькнй» дав завести до міських книг Луцька даний йому фундушевий запис князя Іоакима Корецького з 1612 р.

Рік смерті видатного вченого невідомий.

Оригінальні лексикографічні праці з'являються у східних слов'ян досить рано.

Першою відомою лексикографічною спробою є рукописний словничок «Рѣчь Жидовъскаго языка, преложена на Роускую, неразумно на разоумъ, и въ ѡвангліхъ, и въ Ап(с)лхъ, и въ Псалтыри, и в Пармиѣ и въ прочихъ книгахъ», що дійшов до нас разом з рукописом кормчої (збірки церковних прав і законів), переписаної у 1282 р. для Новгородського архієпископа Климента².

Джерела реєстру словника зазначені в його заголовку. Більшість реєстрових слів — це власні імена давньоєврейського походження. Та в реєстрі словника зустрічаємо і слова грецького (*Андрей, адъ, хризма*), латинського (*Петръ*) і навіть церковнослов'янського походження (*зѣло, ѡтоци, бритва, неключно, тина, рогъ, степень та ін*).

Реєстр цього словника складають 174 слова, перекладені давньоруською мовою з численними церковнослов'янськими лексичними рисами. Слова в реєстрі розміщені вільно. Перед реєстровим словом та його перекладом наявні скорочені позначки: *Жи(д), Ж(д), Роу(с), Р(с)*. Наведемо для прикладу кілька слів з цього словника: *Акелдама*, село крѣви; *Подиръ*, риза; *Ієпомида*, насовъць; *Ієфоудъ*, въпрашениѣ, Лома цвѣти; *Товола*, пища; *Сканда*, знамениѣ; *Імата*, даръ; *Череща*, коуша; *Исполинъ*, силный; *Ковъ*, лестъ; *Бритва*, стриголникъ; *Неключно*, не надобѣ; *Тина*, грязь; *Зѣло*, вслми.

К. Калайдович слушно писав про цей словничок: «Ні за точність слів, ні за правильне тлумачення їх не можна поручатись»³.

Якщо в XIII ст. важливо було з'ясувати значення слова іншомовного походження, то в наступні століття виникає потреба в перекладі і тлумаченні церковнослов'янських слів. У словнику «Тлъкованіе неудобъ познаваемомъ въ писаныхъ речемъ, понеже положены сѣть рѣчи въ книгахъ отъ начальныхъ преводникъ ово Словенскы, и ино Сръбскы, и

¹ С. Голубев, Петр Могила и его сподвижники, т. I, Приложения, стор. 313.

² К. Калайдович, Иоанн, ексарх болгарский, М., 1824, стор. 123 (примечания). В цій книзі опублікований і текст словника (стор. 193—195).

³ К. Калайдович, зазнач. праця, стор. 123, примітка 108.

другаа Българскы и Гръчскы, ихже неудошлишася преложити на Рускый», що дійшов у рукопису 1431 р. (написаний, як припускає К. Калайдович, на горі Лисичій, біля Новгорода¹ чи, може, переписаний) дається пояснення церковнослов'янських слів церковнослов'янською ж мовою. Рукопис його зберігся не повністю². Частина цього словника, опублікована К. Калайдовичем³, нараховує 61 слово (при останньому реєстровому слові переклад не зберігся). У пізніших, повних списках, кількість реєстрових слів досягала до двохсот⁴. І в цьому словнику реєстрові слова розташовані не в алфавітному порядку. Ось десять перших слів цього словника. Кудь, произволеніе; Васнь, имя, присно; Качьство, естество каковому есть; Количьство, мѣра есть колика; Свѣне, кромѣ; Свойство, кто имать что особно; Тризна, страдальство, подвигъ; Тритеза, подвижаніе; Скутаніе, спрятаніе, съхраненіе; По строю, по смотрѣнію.

Списки цих словників були в давнину поширені й на Україні, про що свідчать окремі тлумачення й переклади в «Лексиконі словенороському» П. Беринди, близькі до перекладів слів у словничках 1282 і 1431 рр. Наприклад:

У словничку 1282 р.:

Восоръ, плоть.
Вавилонъ, смѣтеніа.

У словнику 1431 р.:

Свѣне, кромѣ.
Жупель, сѣра.
НафѠа, смѣшеніе
лои и смола и воскъ съ смердя-
щимъ каменемъ.
Жупища, гробища.
Бѣхма, весма.

Хлхнаніе, рѣпаніе хулное.

Низуплѣжно, смиреннѣ и малогласнѣ.

У «Лексиконі» П. Беринди:

Восоръ: плот(ь), тѣло.
Вавилонъ: смѣтеніе, або простран-
ство, або размѣсъ.

Свѣне: кромѣ, безъ.
Жупель: сѣра, сѣрка
Нафта, нафѠа: смола
а лой, в(ъ) котро(й) и
воскъ, и смердячій камень.
Жупище: гробъ.
Бѣхма: весма
згола, напрасно.
Хлхнаніа: роптаніе хулное, строфо-
ва(н)е.
Низуплѣжно: смѣреннѣ, и малоглас-
нѣ, пско(м) униженіе по земли
лазачи

Але словники 1282 і 1431 рр. були не перекладними, а свого роду тлумачними: в них до реєстрового слова, взятого з текстів, писаних церковнослов'янською мовою, дається церковнослов'янський же відповідник.

В міру віддалення живої мови від церковнослов'янської зростали потреби в перекладних церковнослов'янсько-українських словниках.

¹ К. Калайдович, зазнач. праця, стор. 123, примітка 108.

² Там же, стор. 197.

³ Там же, стор. 196—197.

⁴ С. Булич, Очерк истории языкознания в России, т. I, СПб., 1904, стор. 163.

Найбільш раннім з відомих нам перекладних церковнослов'янсько-українських словників є «Лексисъ съ толкованіємъ словенскихъ мовъ просто», опублікований архімандритом Амфілохієм у «Чтениях в Обществе истории и древностей российских при Московском университете» (1884 г., кн. вторая, апрель — июнь. II. Материалы историко-литературные, стор. I—II+18). У передмові до публікації архімандрит Амфілохій писав, що він придбав у торгівця давніми книгами Г. Шишкова Острозьку біблію (1581 року), яка привертає увагу поясненнями XVII ст. на полях змісту деяких глав з біблії, окремих думок та слів тощо

«У кінці біблії», — пише Амфілохій, — на 7-ми влечених аркушах написаний примітний словник, названий укладачем «Лексисъ, съ толкованіємъ словенскихъ словъ просто». Власник цього примітного рукопису, судячи з численних приписок на полях..., жив у західних губерніях...»¹

Амфілохій правильно відзначив, що «цей словник є чи не найдавнішою спробою українського азбуковника»².

Видавець у заголовку на титульній сторінці словника надрукував «Лексисъ съ толкованіємъ словенскихъ мовъ (підкреслення наше. — В. Н.) просто», але в описі оригіналу він пише: «Лексисъ съ толкованіємъ словенскихъ словъ (підкреслення наше. — В. Н.) просто».

П. Й. Горецький вважає, що написання *мовъ* — друкарська помилка і правильно слід читати у заголовку *словъ*. В Амфілохієвій публікації «Лексиса съ толкованіємъ словенскихъ мовъ просто» дійсно зустрічаємо багато неправильно вчитаних слів рукопису. Але з'ясувати, чи справді допустився помилки видавець пам'ятки, не можна, бо невідомо, де зберігається тепер книжка, у якій вміщений рукопис словника. Слово *мовъ* у значенні «слів», можливо, дійсно є в рукописі. Як видно з «Лексикона словенороського» Памва Беринди, у XVII ст. лексема *мова* вживалася і в значенні «слово» (Слово: мова, взглядъ, способъ...) ³.

«Лексисъ... просто» не становить закінченої праці. В ньому чимало слів залишилось без перекладу з невідомих причин. На відміну від попередніх словників у «Лексисі ...просто» вперше слова розташовані в алфавітному порядку. Правда, алфавітний порядок витриманий тільки щодо початкової літери. Над реєстром поданий загальний підзаголовок *пословенску*, над перекладною частиною — *просто* ⁴.

¹ «Чтения в Обществе истории и древностей российских при Московском университете», кн. вторая, апрель — июнь. II. Материалы историко-литературные, М., 1884, стор. I.

² Там же, стор. II.

³ «Лексикон словенороський Памва Беринди», Підготовка тексту і вступна стаття В. В. Німчука, К., 1961, стор. 116

⁴ Пор. скорочення перед реєстровим і перекладним словом у словнику 1282 р., див. вище.

Реєстрове церковнослов'янське слово перекладається одним, зрідка кількома українськими словами або пояснюється словосполученням. Наприклад: блюдо — миса; брашно — покормъ; бронѧ — панцырь; внѧ — на дворѧ; врачъ — лѣкаръ, докторъ; вѣтвикъ — голъе, розки; дѣтище — дѣтина, лѣтъ 6; голо(т) — вода змерзлая, гололдица; десная — мѣстце правое та ін.

Одним із джерел «Лексиса ...просто», як зазначає М. Р. Судник, були глоси білоруського першодрукаря Ф. Скорини:

У Ф. Скорини
геродѣво — соколово
да насладится — приятна бу-
детъ
на нырѣщи — на дому
несekomый — кремєнь
наляци — узгляни
скимни — льєнята

У «Лексисі... просто»
гередѣво — соколово
да насладится — приятна бу-
детъ
на нырѣщи — на дому
несekomый — кремєнь
наляци — узгляни
скимни — льєнята
та ін.¹

«Лексисъ... просто» має багато спільного в реєстрі і в перекладній частині з «Лексисом» Л. Зизанія. Але це не означає, що «Лексисъ... просто» є переробкою «Лексиса» Л. Зизанія. У «Лексисі» Л. Зизанія реєстрове слово перекладається здебільшого кількома синонімічними відповідниками, в «Лексисі... просто» — переважно одним. Якби «Лексисъ... просто» був переробкою «Лексиса» Л. Зизанія, автор її не оминув би важливих синонімічних слів у перекладі. Автор «Лексиса... просто» не залишив би також без перекладу реєстрових слів, які пояснені у «Лексисі» Л. Зизанія. Звідси беззастережно можна зробити висновок, що «Лексисъ... просто» написаний до виходу в світ «Лексиса» Л. Зизанія, до 1596 р.

П. Й. Горецький, виходячи з того факту, що «Лексисъ... просто» оправлений разом з «Острозькою біблією», яка надрукована була першодрукарем Іваном Федоровим у 1581 р., відносить час укладання самого рукопису словника на кінець 70-х — початок 80-х років XVI ст.² Це дійсно могло статися. Але не виключена можливість, що аркуші, на яких написаний «Лексисъ... просто», були оправлені разом з Острозькою біблією не в час виходу її в світ, а пізніше. Відомо, що рукописний словник «Синоніма славеноросскаѧ» укладений, безсумнівно, на основі «Лексікона славенорѡсского» Памвѧ Беринди, який надрукований у 1627 р., оправлений разом з надрукованою в Ев'ю в 1619 р. «Граматиною» М. Смотрицького.

¹ М. Р. Судник, Гісторыя ўзнікнення і этапы развіцця беларускай лексікаграфіі старажытнай пары, «Працы Інстытута мовазнаўства АН БССР», вып. IV, Мінск, 1957, стор. 99

² П. Й. Горецький, До початків української лексикографії, «Лексикографічний бюлетень», вип. II, К., 1952, стор. 37—38.

Першим українським друкованим словником є церковнослов'янсько-український словник Л. Зизанія, що вийшов у 1596 р. в Вільні під назвою «Лексис Сирѣчь Реченїѧ, Вѣкрат(ъ)цѣ събран(ъ)ны. И из сло-ве(ѧ)скаго языка, на просты(ѧ) Рускій Дїѧле(к)тъ Истол(ъ)кованы» у книжці, що починається букварем «Наука ку читаню и розумѣню писма сло-ве(н)скаго. ту ты(ж) ѿ стой тройци, и ѿ вѣчловеченїи г(с)дни» і різними молитвами. Після «Лексиса» йдуть твори С. Зизанія «Изложеніе ѿ православної вѣрѣ», більшу частину якого становить «Ω свѣтой тройци» і «Ω вѣчловеченїи Гос(ъ)под(ъ)ни».

Один із примірників «Лексиса» оправлений разом з «Грамматикою» Л. Зизанія. Але це не означає, що він і вийшов разом з нею. Після «Лексиса» в цій книжці йде «Изложеніе ѿ православної вѣрѣ» С. Зизанія. Це дає підставу твердити, що «Грамматика» і «Лексис» Л. Зизанія оправлені в одній книжці пізніше, що він був надрукований лише разом із «Наукою ку читаню».

Одним із доказів цього є й те, що і в примірнику, опублікованому разом з «Наукою ку читаню», і в примірнику, що зберігся разом з «Грамматикою словенскою» Л. Зизанія¹, переплутані майже ті ж самі сторінки. Так, в примірнику, що опублікований разом з «Наукою ку читаню», після слів на літеру В йде частина слів (від *дщица*) на літеру Д, за ними — кілька слів на літеру Є, потім кінець слів на літеру Г, далі — початок і слова на літеру Д (до *дщи*), за якими — початок літери Г, частина слів на Є, усі слова на Ж, далі — початок слів на літеру З, за ними — кілька слів на И, а потім — слова на К (від початку до *киченіе*), слова на И, після — кінець слів на З і частина на І, за якими всі слова йдуть правильно за алфавітом.

Якби «Лексис» видавався ще раз з «Грамматикою», цей недогляд був би усунений.

У «Лексисі» Л. Зизанія зустрічаємо багато спільного у реєстрі і в перекладній частині з «Лексисом... просто».

«Лексисъ... просто»	«Лексис» Л. Зизанія
глю — мовлю	глю, мовлю
гаданне — загадка	гаданіє, ро(з)мова, гада(н)є, зага(д)ка.
гананне — гаданне	гананіє, зага(д)ка, тру(д)ное а хитрое пытанье.
гобзующи(ѧ) — обритуѧ	...
гобзованне — гойность	...
градъ — мѣсто	...
го(л)гофа — лобное	...
грѧду — иду	грѧду иду.
голотъ — гололедица	...

¹ Обидва зберігаються в Державній публичній бібліотеці ім. М. Є. Салтикова-Щедріна в Ленінграді.

глезна — голенка
 гра(ж)дани(н) — мешанниъ
 гаждение — угожение

гимо(н) — гетманъ
 гередѣво — соколово
 галактискъ — тученъ
 гдѣ воцарисѣ — господь цар-
 ствуетъ
 го(н)зеть — втечетъ
 гла(с) и труба
 го(р)тань — горло
 го(р)дый — болший
 голо(т) — вода эмерзлая,
 гололидица
 горе — бѣда
 грехошуща — рѣюхъся
 геена — огненная мука

глезно, голянь.
 га(ж)деніє, злорече(к)є, по-
 ган(ъ)беніє Тое(ж) значи(т)
 што и хуленіє.
 игемонъ, вожъ, староста

 гъ, панъ.

 го(р)тань, горло.
 го(р)ды(ѣ), пыш(ъ)ны(ѣ).

 горестъ, го(р)кость.

желаю — жадаю
 желакіє — хтивость

жестокъ — твердъ

жупель — сѣрка
 жи(т)ица — стодола
 жестокаѣ
 жа(ж)ду — прагну пити
 жена ве(т)ха — баба
 жи(з)ница — спиѠария

желаю, жадаю.
 желаніє, пожа(д)ливость,
 хо(т).
 жестокъ, тве(р)ды(ѣ),
 закамѣнѣлый.
 жупель, сѣ(р)ка.
 жи(т)ница, стодола, клунѣ

 жажду, прагну пити хочу

че(р)тогъ — ложница, упокой
 число — личба
 че(р)вленица — шарлатъ
 чаю — сплodeваюся
 чу(ж)дъ — чужій
 чли — читали
 чи(ѣ)чинъ — чій порядокъ
 чувствено — вѣдомо
 чинъ — порядокъ
 чре(с)ло — бокъ
 чашъ — гуща, лѣсъ густой

чертогъ, палац(ъ), тере(м).
 че(р)вленица, шар(ъ)латъ.

 чи(н), порѣдокъ.
 чресло, блокъ бе(д)ро, чересло.
 чашъ, гуща, лѣсъ густый.

Деякі реєстрові слова, неперекладені в «Лексисі... просто», зустрі-
 чаються в «Лексисі» Л. Зизанія і мають при собі український переклад.

Наприклад:

У «Лексисі... просто»	У «Лексисі» Л. Зизанія
пзвѣтомъ крамола	пзвѣтъ, доводъ, крамола, роз(р)ухъ, кова(р)ство, хитро(с)[тъ]
пруги тщанія ювотка	прузи, коніки тщаніє, стара(н)є, ювот(ъ)ка, молодниця

У зв'язку з наявністю багатьох спільних місць у зіставляваних словниках деякі дослідники твердять, що словник, опублікований Амфілохієм, «був джерелом словника Лаврентія і піддав йому гадку видати «Лексис»¹ і що «рукописний «Лексисъ» невідомого автора XVI ст. був безумовно відомий Л. Зизанію»².

Однак виникає питання, чому Л. Зизаній, який міг знати і використати «Лексисъ... просто», не ввів у свою працю ряду безсумнівно незрозумілих чи мало зрозумілих слів, пояснених у рукописному «Лексисі... просто». З наведених вище, а їх немало, і серед слів з іншими початковими літерами в «Лексисі» Л. Зизанія відсутні: *гобзующи(ѣ)*, *гобзованіє*, *голо(т)*, *гонзетъ*, *грехоуща*, *чаю* та ін.³

Спільні місця «Лексиса... просто» і «Лексиса» Л. Зизанія можуть пояснюватись і тим, що вони черпали матеріал із спільного джерела, а самі праці укладались незалежно одна від одної.

Реєстр «Лексиса» Л. Зизанія налічує 1061 слово церковнослов'янської мови. Це в абсолютній більшості загальні назви. На відміну від попередніх словників Л. Зизаній вводить в реєстр лише невелике число іншомовних слів, засвоєних церковнослов'янською мовою до кінця XVI ст.

Слова реєстру взяті з перекладів різноманітних культових і деяких світських книг, на які в окремих місцях посилається автор: біблія (див. при реєстрових *глумлю(с)*, *оревъ*, *зеленичѣ*, *приповѣданіє*, *пругло*, *сѣну(з)ны(ѣ) конь*), євангеліє (див. при *ассарій*, *ропо(т)*, *щанство*, *протори*), псалтир (див. при *глумлю(с)*), твори Кирила Ієрусалимського (див. при *бѣжденіє*, *вистнѣ*, *шружи(к)*), І. Златоуста (див. при *ратую*, *щанство*), патріарха Германа (див. при *ал(ѣ)лилуїа*), І. Екзарха (див. при *[ѣ] таче*), Арістотеля (див. при *нежсытъ*).

Невідомо, які інші лексикографічні праці, крім, можливо, «Лекси-

¹ М. Возняк, зазнач. праця, стор. 39

² А. А. Москаленко, Нарис історії української лексикографії, К., 1961, стор. 13

³ Слід відзначити, що багато словникових статей, зокрема *гобзующій*, *гобзованіє*, *голо(т)*, *гонзетъ*, *грехоуща*, *житница*, *чаю*, *чуждѣ* та ін., наявних у «Лексисі... просто», але відсутніх у словнику Л. Зизанія, зустрічається в «Лексиконі словеноросському» П. Беринди. П. Беринда, можливо, був знайомий з якимось із списків «Лексиса... просто».

са... просто», були відомі укладачеві словника. Докладне зіставлення матеріалів словників 1282 і 1431 рр. з «Лексисом» приводить до висновку, що Л. Зизаній зазначених праць або подібних до них списків не використав. Можлива річ, що Л. Зизаній скористався глосами Ф. Скорини при перекладі церковнослов'янських (в тому числі й запозичених у ній) слів (пор. *скимъни*, *дѣти л(ъ)вовы*, *л(ъ)венята* і наведену вище Скоринину глосу *скимни* — *львенѣта*).

Л. Зизаній розташував реєстрові слова в такому алфавітному порядку: А, Б, В, Г, Д, Є, Ж, З, І, И, К, Л, М, Н, О (разом з Оу, тобто У), П, Р, С, Т, Ф, Х, Ѡ, Ц, Ч, Ш, Щ, Ю, Я, Ҁ, що нагадує дещо послідовність літер у грецькому алфавіті.

Автор дотримується алфавіту тільки щодо початкової літери.

Іменні частини мови подаються в формі називного відмінка однини, дієслова — в формі 1-ї особи однини теперішнього часу дійсного способу.

На відміну від попередніх словників у «Лексисі» реєстрове слово часто перекладається синонімічними й близькими за значенням словами: *брак*, *жени(т)ва*, *весел(ъ)є*; *паїє*, *розки з квѣтом*. *лоза*, *багнаѣта*; *баснь*, *каз(ъ)ка*, *слово*, *байка*; *бреніє*, *глина*, *болото*; *ланита*, *лице*, *челюсть*; *яръсть*, *се(р)дито(с)[ть]*, *запал(ъ)чивость* та ін.

При окремих словах іншомовного походження даються розгорнуті тлумачення енциклопедичного типу: *сїндѡнѣ*, *с тон(ъ)кого поло(т)на простирало албо ра(н)ту(х)*. *длѣ того та(к) на(з)вано же напе(р)вѣ(й) в мѣстѣ Сїдонѣ почато тоє робити*; *оуена*, *єсть звѣ(р) дикій а окру(т)ны(й)*, *который прїше(д)ши до пастухѡ(в) притосовує(т) сво(й) голосъ до чоловѣчого, и перепыкає(т) имена пастушіи, и на змо(р)дованыи псы напа(д)ши, поидає(т) ихъ*. Як бачимо, у цих поясненнях дійсно переплітається з фантастичним. Зустрічаються детальні пояснення і при церковнослов'янських словах: *оубо*, *звы(к)ло (ж)е єму досыть чїнити, албо єго и(с)по(л)нѣти, яко, азъ оубо тебе правє(д)на мною премудра (ж)е якого никого же, а роз(ъ)маитое має(т) оужива(н)є тоє оубо, иногда едноста(й)нє чини(т) слово (то єсть) рѣ(ч), а иногда ро(з)дѣл(ъ)ность нѣѣкую ѡказує(т)*. *якъ, азъ оубо пишу, ты же чтеши, я заисте пишу, а ты читаєшь тутъ оубо, ро(з)дѣлѣє(т) пишу ѡ(т) читаю, и иже. такѡ(ж) якъ оубо*.

Таких широких пояснень у попередніх лексикографічних працях не зустрічаємо (пор. наведене пояснення при слові *оуена* у Л. Зизанія і *уєна* — *котка* у «Лексисі... просто»).

Невідомим був раніше й інший засіб, вперше застосований Л. Зизанієм, — наведення церковнослов'янського слова в контексті. Наприклад *глу(м)лю(с)*, *прохожуюсѣ*, *прои(ж)джаю(с)* *подра(ж)нѣю(с)* *и цвичусѣ .. и изы(й)де Ісаакъ поглумитисѣ на поле кувечеру, и вышо(л) Ісаа(к) проходитисѣ на поле подъ вечеръ...*

Л. Зизаній першим вводить паспортизацію окремих реєстрових слів, що подається після їх українського перекладу: *щапство, прип(ъ)-стренья, а(л)бо чл(ч)ка. Зла(т)ооу(с)[т] кра(в) бесѣ(ѡ) ма(т)Ѳе(ѡ), ка.*

Омоніми у Л. Зизанія наводяться в реєстрі як окремі словникові статті: *страсть, бѣда; страсть, оупадо(к); тма, милішнѣ; тма, те(м)-ность.*

Особливий інтерес становить перекладна частина «Лексиса». Церковнослов'янські слова перекладаються українською літературною мовою другої половини XVI ст. Між церковнослов'янською й українською мовами проведена виразна межа. Церковнослов'янські слова та форми в перекладній частині зустрічаються дуже рідко. Значну кількість слів перекладної частини становлять українські народні слова й вирази, які живуть і в сучасній мові: *абіє, заразѣ; безуме(н), дуре(н); бедро, бокѣ; кличѣ, крикѣ, гукѣ, верескѣ; лысть, лы(т)ка; мѣлѣ, вапно и тыжѣ крейда; негли, залелѣѣ, ачей; нѣдро, лазуха; пѣте(л), когутѣ, пѣве(н), петухѣ; ропщу, нарѣкаю; свѣдѣтельствоую, свѣдчу; юноша, парубо(к) младенецѣ; зѣница, зѣ(н)ка, чоловѣчокѣ, шапство, ... чл(ч)ка (пор. суч. цяцька) та багато ін. Серед українських слів зустрічаємо і західноукраїнські діалектизми.*

Важливо те, що Л. Зизаній подає слова обох частин «Лексиса» зі знаками наголосу. З технічних причин наголос часто стоїть не на відповідній голосній літері, а на наступній або попередній приголосній (іноді й на голосній). Це спостерігаємо часто при літерах *ѡ* та *ѣ*, верхні частини яких піднімаються високо над риннем інших літер, та в випадках, коли над літерою, на якій повинен би стояти знак наголосу, знаходиться виносна літера (див., наприклад, реєстрові *будущій, бѣгство, вѣтїа, мрачный* та ін.).

Реєстрове слово від перекладу відділяється комою. Між синонімічними та близькими за значенням словами перекладної частини Л. Зизаній також вживає кому. В кінці словникової статті завжди стоїть крапка.

Отже, Л. Зизаній перший в історії української науки розробив і застосував основні лексикографічні методи обробки словникового матеріалу.

«Лексис» Л. Зизанія не тільки в перекладній частині, а й у реєстрі, незважаючи на традиційну орфографію, дає важливий матеріал для дослідження специфічної фонетичної системи української мови XVI ст.

У новозакритому складі на місці етимологічного *о* Л. Зизаній за традицією пише *о*, засвідчені лише окремі випадки чергування *о з і та у*: *вретнице¹, ... жало(б)ны(ѡ) убир; слатина, росу(л).*

¹ Через те, що в «Лексисі» авторська пагінація відсутня, для зручності відшукування в тексті наведеного прикладу подаємо реєстрове слово, до якого відноситься слово перекладної частини, що наводиться як приклад.

У новозакритому складі вживається *е*, хоч нерідко виступає *ѣ*, на місці якого читали *і*: *быліе*, *зѣлье*.; *зеленечіе*, *зѣлье*.; *зеліе*, *зѣліе*; *Ка(с)сіа*, *зѣлье* пѣжкоє; *злакѣ*, . з ро(з)маиты(м) *зѣльемѣ*; *ароматы*, . *корѣньє*, *ал(ь)бо зѣлье*; *сла(д)ко(с){ть}*, *корѣнѣныи* дороги рѣчі; *скиніа*, *намѣтѣ*; *оско(р)дѣ*, *камѣ(н)є*; *єство*, *прирожѣньє*; *врачеваніе*, *лѣчѣ(н)є* та ін.

Досить послідовно автор «Лексиса», згідно з етимологією, вживає літеру *ѣ*, хоч зустрічаємо окремі слова, в яких на місці *ѣ* виступає *и*, це є свідченням того, що на місці літери *ѣ* читали *і*: *алканіе*, *исти хотеніе*; *алчу*, *исти хочу*; *брашно*, *идло*; *оуена*,... *поцдає(т)*; *сѣну(з)ны(й)* конь, *и(з)ны(й)* конь; *глумлю(с)*, *проижджаю(с)*, *видѣти остро*, *смотри(т)и* *быстро* та ін. (пор. ще *ядѣ*, *идѣ*). Дуже рідко на місці *ѣ* вживається *е* (*нетление*), що є впливом білоруського оточення Л. Зизанія у Вільні або північних українських говірок. Про вимову *ѣ*, як *і*, свідчить написання його в запозиченнях: *ѡкад(н)ный*, *мѣзе(р)ны(й)*.

Західноукраїнське фонетичне явище переходу початкового *йе* в *йі* наявне в словах: *мированіе*, *поцдна(н)є*; *ходотай*, *идна(ч)*

Змішування (неправильне написання з огляду на етимологію) літер *ы* та *и*, і в словах реєстру і перекладної частини свідчить про те, що літеру *ы* читали як передньо-середнє українське *и*: *выа*, *иыа*; *ваю*, *рию*; *изъваю*, *рию*; *измѣна рыз*; *рыза*, *шата*; *въскликаю*, *выкрыкаю*; *препруда*,... *рыба*; *рідаю*; *ріданіе*; *рі(с)таю*; *сѣристаю(с)*.

Літеру *і* читали як українське передньо-середнє *и*, на що вказує написання її на місці традиційної *и*: *оубо*,... *досыть*, *чѣини*, *сладко(с){ть}*,... *дорогін*, *рѣчі*; *оуена*,... *пріше(д)и*.

Перехід давнього *е* в *о* після шиплячих перед історично твердим приголосним виявлений у словах: *дѣмонѣ*, *ѡ(р)тѣ*; *дѣмон(ѣ)скій*, *ѡрпювскій*; *зѣница*, *ѡловѣчокѣ*.

Відповідно до давнього *ръ* виступає *ри* у слові *дрижанье* (див при реєстровому шатаніє). Зустрічаємо *ов* на місці *ъл*: *ваю*, *выдовбую*.

У ряді випадків спостерігаємо — *а* відповідно до давнього *-ье* в іменниках середнього роду другої відміни, хоч форми з *-ье* в «Лексисі» переважають: *гоненіе*, *пренаєлѣдованѣ*, *из(ѣ)важніе*, *вырѣзова(н)є*, *вырыта*; *тогда въсхитиша*,... *на повѣтра*, *поглощеніе*, *поже(р)та*, *про(м)-кненѣ*, *пружіе*, *луча* та ін. Як бачимо, форми з *-а* і з *-ье* іноді виступають поряд

Про велику поширеність форм на *-а* свідчить гіперизм є замість закономірного *а* у слові *ди(т)є* *изве(р)гѣ*, *ди(т)є* *ме(р)тво*.

Для передачі вибухового *г* у словах іншомовного походження Л. Зизаній вживає традиційне у старій українській орфографії сполучення літер *кг*: *бѣд(ѣ)ство*, *срокгость*; *нужда*, *кгва(л)тѣ*, *призрачіе*, *кукглар(ѣ)-ство*, *сѣглатаю*, *шпакгую*; *смоква*, *фикга*.

З галузі приголосних привертають увагу такі явища української

фонетики, як: тверде р—вѣщаю, *говору*; лу(ж)ду, *дуру*; боруса, воюю, боруса, дж в дієсловах 1-ї особи однини теп. часу (гнушаюся, бриджуся; лѣщу, зраджаю; наваждаю, зваджаю; су(ж)ду, суджу; съвѣтую, раджу та ін.), ждж у слові *проижджаю(с)* [див. при глу(м)лю(с)], м'яке ц [епари(с)три(с),.. на кшта(л)ть каганця; строите(л), радця; юнот(ъ)ка, молодиця]. Довгі інтервокальні приголосні в іменниках середнього роду другої відміни, як і в сучасних південно-західних українських діалектах, у пам'ятці не зустрічаються. У «Лексисі» виступає або приголосний основи в сполученні з -ье, -ья, або приголосний нормальної тривалості та -е, -а (див. вище, а також бе(з)мол(ъ)в(ъ)ствую, *въ затишу* живу; благопріа(і)ный, до *принатя* лацный та ін.).

Варто відзначити також деякі асимілятивні й дисимілятивні звукові зміни, спрощення груп приголосних: *будущій*,... *што*, *лицемѣр(ъ)ствую*,... *що*: *ассарій*, *гарѣль* (пор. нім. das Heller «геллер» (монета); *сънузны(й) конь*, *и(з)ны(й) конь*; *бразда*, *борозна*).

З примітних морфологічних явищ слід вказати на закінчення -а(м), як і в сучасній літературній мові, в іменниках середнього роду другої відміни (н *възгласи(т)* без(ъ)дна съ *веселіе(м)*, и *закричи(т)* пропасть з *вссѣла(м)*, закінчення -ѣ в називному множини іменників чоловічого роду другої відміни [яко(ж) *пишу(т)* *внѣшній* мудреци, як *пишу(т)* *тогосвѣтныи му(о)р(ъ)цѣ*], закінчення -ои в родовому відмінку однини прикметників жіночого роду (*препруда*,... *багровои* фарбы), тверде т в закінченнях дієслів, як у сучасних південно-західних діалектах [иинительны(й)... *винувѣтъ*; *же(р)но(в)* ослій, .. *мелютъ* та ін.]. Зворотня частка сѧ виступає відносно відповідного дієслова і в препозиції, і в постпозиції. *блгополу*чаю, *щастии(т)* ми сѧ; *мощи*,... *низываю(т)сѧ*, *супе(р)ник*, *спорны(й)*, *проти(в)никъ* *которы(й) сѧ спирае(т)*, и *тагаеиѣ*.

Таке вживання с'я спостерігаємо і в сучасних південно-західних українських діалектах.

Характерно, що підрядні означальні й присудкові речення поєднуються з головним за допомогою *сполучника* *которій* (-ый) [непреборимы(й), незвал(ъ)ченый, *которого* нѣкто *звал(ъ)чити* не може(т) и перемочи; *непостоян(ъ)ны(й)*, *то(т)* проти(в) *которого* нѣкто не можетъ *стоати*; *винительны(й)*, *тот* *который* *причину* ѡ(т) *кого* має(т) та ін.], але зустрічаються підрядні означальні речення, поєднані з головним і за допомогою характерного для української мови сполучника *што* (*будущій*, *пrijдучій*, *што* маєть *быти*).

«Лексис» Л. Зизанія відіграв важливу роль в історії не тільки української, а й усієї східнослов'янської лексикографії. Він був зразком і джерелом для авторів численних українських і російських азбукоників у XVII ст.¹ Зизанійов словник підготував ґрунт для видатної лекси-

¹ С. Булич, зазнач. праця, стор. 165.

кографічної праці — «Лексікона славенорѹсского» Памвѹ Беринди, який використав не тільки досвід Л. Зизанія, але й увів у свій словник майже весь матеріал «Лексису» Л. Зизанія. Памво Беринда писав: «...его же (Л. Зизанія. — В. Н.) и зде привнесеніє и исправленіє явственно буди. ѡ(т)туду (з «Лексиса» Л. Зизанія. — В. Н.) убо начало вземѹ аз(ѹ)»¹.

Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні видає фотомеханічним способом «Лексис» Л. Зизанія за примірником «Лексиса», опрацьованого разом з «Грамматікою словенскою» Л. Зизанія, що зберігається в Державній публічній бібліотеці ім. М. Є. Салтикова Щедрина в Ленінграді. Окремі сторінки цього примірника, які мають технічні недоліки, замінені сторінками «Лексиса», надрукованого разом з «Наукою ку читаню и розумѣню писма словє(н)ского», що зберігається в тій же бібліотеці.

До публікації «Лексиса» Л. Зизанія додаються перші відомі східнослов'янські словники 1282 р. і 1431 р., а також перший українсько-церковнослов'янський словник «Лексис... просто».

В. В. Німчук

¹ «Лексикон словенороський Памви Беринди», стор. 243.

Л Е К С И С

Сѣрѣчь Речініа , Вѣкрѣтъцѣ
сѣбрѣнны . Нѣдсловѣскаго Нѣзы
ка , напро́сты Рѣ́скіи Діа́лѣтъ
Нстойковѣны . Л, Z.

А	недовѣдомое
А́дана́ Гѣ, па́-	мѣ́сце , прейпо́
А́бїе, за́разъ .	наа . погрѣ́цкѣ
А́вва, та́то ,	а́дн , на́иднѣ .
ѡ́тѣцъ .	а́еръ , вѣ́дѣхъ .
а́ггѣлъ, вѣ́стни	а́зъ , а .
а́лбо повѣ́да .	а́лланѣ́їа , хва́
а́гницъ , ба́ра	ла́бѣ . Ге́рмѣ па
нокъ .	Грѣ́хъ вто́лко
а́гница, мо́лода́	ва́нии ли́тѣгін
а́овѣ́ка .	сто́и мо́внѣтъ .
а́дъ, те́нѣсть ,	а́лланѣ́їа , при
недо.	А
	хо́днѣ

А

х'одѣтъ, хвалѣ
те и въспѣвате
живаго ба .

єврейскѣ бо ѿ
зыко^{шх} есть ала,
идѣ, ѿвнѣла,
анла, бѣ . а
Ѹла, хвалѣте
въспѣвате .

алаканіе, исти
хотѣніе .

алачѸ, исти хо
чѸ .

амѣ, за прѣды
або не хѣ такъ
бѸдетъ .

апѣтолъ, посла
ніцъ .

аршма^{ты}, за
па

А

пахн, и дорогѣн
ма^{сти}, и ты ко
рѣнѣ, а^лбо зѣ
ла^е пахнѸче .

архитрѣклѣ, ма^ш
шало, нача^лни
трѣмъ въсклонѣ
ниамъ ,

єнрѣчѣ ла^{ва} .

аще, єсли .

ахагелъ, старо
ста а^ггльскѣ .

архистратѣгъ ,

цѣсаръ, и ты
ста^ршѣи кнѣ .

а^нпѣ, бѸмѣ

стръ ста^шѣи ра^д

ца, а^лбо справ

ца вѣ^ако зѣлѣ .

ваѣ

7

вдѣлнїхъ по
ски вглавѣ
прикоцї.

ἀλέκτο, πᾶσι.

ἀλαδίστρῳ, καὶ
 μέ ἐστὶ τὰ να

ЗВ́АНЫ, ИСТОГО
КА́МЕНЕ ОУ́РОБЛЕ

НЫСЛОНКЪ,

А Л Б О С К Р І Н О К А •

АКАДѢМІЯ, НЕ
СЪДАМО.

ДУБА, ГОЛОДНО.

Ассарин, пѣна

ΓΑΡΤΙΕ·ΜΑΘΕ,

34, 13.

$$\alpha \Phi \in A \rho^0, \quad \forall \chi^2,$$

ЗАКРѢТЬ.

акриды, вѣшкѣ

46

Here

B

ДЕРЕВЯНЫЙ ПУ
ЧА, ИТЫ КИНИ
КИ.

6

Багрянца,
шарлатъ, або
ѣдѣ багровом
Фарбы.

БАНД, ЛАНД •

БЕЗЛОБІЕ, ШІРА
А ДОБРОТЬ.

БЕЗЪМІЕ, ГЛЪПО
СТЪ.

БЕЗЪСТВО, ГЛАВНО
СТВО .

БѢЗЪ МѢ, ДУРЕ.

БѢЖСТВОЮ, ДѢ-
РѢЮ, ГЛАГОЛѢЮ.

Б

БѢШЕВѢТЕНЪ, ѿ
повѣдннѣмáю
чїи, неѿповѣ
ный •

БЛГТЬ, ЛАКА •
БЛАГОДАТНЫЙ, ЛАСКАВЫ •

БЛАГОДАТЕЛѢ, ЛАСКАВЫ •

БЛГОДѢТѢСТВО, ДОБРОДѢИСТВО •
БЛАГОДѢТЕЛЬ, ДОБРОДѢИ •

БЛАГОДАТЕЛЬ, ДОБРОГОДАЦА •

БЛАЖЕСТВО, ШАСНВОСТЬ •

БЛЖЕ ШАСНВЫ •

БЛАЖЕНСТВУЮ, ДОБНЫИ •

ша

Б

ШАСНВЫИ ЕСТЬ •
БЛГОПОЛУЧЕНІЕ,
шастве •

БЛГО ПОЛУЧНЫ,
ШАСНВЫИ •

БЛГОПОЛУЧАЮ,
шастїи мнѣ •

БЛГОДѢСТВІЕ ША
СТВЕ •

БЛГОДѢСТВЕНЪ,
ШАСНВЫИ •

БЛГОВОЛЕНІЕ, ДО
БРА БЛА •

БЛАГОЛѢПІЕ, ѿ
ДОБА •

БЛГОВОЛЮ, ЗІЗ
ВОЛЮ •

БЛОЛѢПНЫИ, ѿЗ
ДОБНЫИ •

ша

Б

Благоговѣніе,
набо^жность,
вѣтыдѣанво

сть.

Благоговѣнный
набо^жный.

Благоговѣствую
набо^жны^и есте.

Балн, заклинна
чаровникъ.

Бѣжденіе, при
мѣше. Бѣда.

Журн іеранскі,
вглавѣ іі.

Бохма, згола,
надарімені.

мо, вглавѣ, г.
Бодреніе, чѣно,

пнѣность, шѣло
ро^жность.

Б

ро^жность. Данин
глава, д.

Брада, борона.
Брозда, оузда,

оузданница.
Брема, берема

тѣмокъ, нте^ж
товаръ которн

ѣкораблн, ѣлбо
наво^жѣ.

Бѣдство, еро
кго^жѣ, нты по

тѣно бмо^жѣ.
Бодро^жѣ, чѣно.

Бодрѣствую, чоу
юсѣ, чѣнностѣ

маю.
Бдѣть, непи.

Бденіе, неспаѣ.
Аг блю^жѣ

Б

блю́дѣ, пере́бѣ.

блюде́ни, сте
режѣ́ны.

блюдо́, мѣска.

бра́шно, па́кар
и́до.

бри́ни, гайна́,
боло́то.

бри́нный, га́н
на́ный, боло́:

ба́дный, ни́д
ный, кро́кѣи, и́

ты по́лѣжнѣи,
и́ довто́пный

ѣмо́вѣ.

бе́зчѣсти́, зи́а
жѣвѣсть, кро́мо

та.

бы́ли, зѣ́ле,
бы́лы.

Б

бы́лы.

бытѣ́, бы́но.

бо́лѣи, бо́лѣи.

ба́да, оу́падо́,

небе́пѣчнѣсть,
ба́да.

бра́нь, война́.

бѣсѣ́рѣ, пѣрла́.

ба́и, ба́и́зѣ.

бо́рѣа́, бо́юю,
бо́рѣа́.

бе́дро, бо́кѣ.

ба́и, ка́зѣ,
сло́во, ба́и́ка.

ба́и́сло́вѣ, нѣ
кѣ́наа́ мо́ва.

бо́и, на́, бо́и́.

бо́и́а, бо́и́и.

би́змо́лѣи, тѣ́
хо́ста,

Б

хость, негѣѣ,
тишина, зати
ше .

бѣмолѣствѣю ,
взатишѣ жнѣѣ
бѣзгѣмонѣ .

блѣдѣнѣе, плѣ
гѣвоѣ молѣнѣе .
блѣдѣсловѣе,
шкарадѣм мѣ
ва .

блѣдѣ, члѣкѣ
шкарадѣм мѣ
вы .

бѣдѣщѣи, прѣи
дѣчѣи, штѣмѣ
ѣѣ бѣити .

борѣнѣе, борѣе,
вѣлка .

Аѣборѣа .

Б

борѣа, борѣнѣе,
вѣлка .

бѣлѣзнѣ, бѣлѣ .
брѣѣѣ, стерѣѣѣ .
брѣжѣнѣе, стерѣ
жѣнѣе .

бѣзнѣа, прѣплѣ .
бѣстрѣастѣе, нѣ
терплѣнѣе, нѣнѣ
волѣнѣе ѡѣфѣѣѣѣ .

бѣпрѣстрѣастѣе,
нѣзнѣеволѣнѣе ѡ
мѣрскѣнѣхѣ красѣѣ
нѣпохѣтѣи .

бѣзмѣбрѣнѣый,
мѣбрѣы нѣмѣаю
чѣи .

бѣзвѣѣѣтѣнѣый,
нѣѡзнѣамѣнѣый

знѣаглѣа

Б

ЗНА́ГЛА БОУ́ДУ
 ЧИ́Й,
 БЛАГОДѢ́СТВУЮ,
 ЩА́СТІ́И МНѢА •
 БЛ҃ГОПРІ́Я́НЫЙ,
 ДОПРІ́ИМА́ЮЩАЯ
 ЦНЫ́Й, НТѢ́ЖЪ
 ВДѢ́ЧНЫЙ, МНѢ
 ЛЫ́Й •
 БЛ҃ГОВѢ́СПРІ́ЕМОЮ,
 ВДѢ́ИПРІ́МУЮ •
 БЛАГОСТЫ́ННАЯ,
 ДОБРОБЛѢ́ВОСТЬ,
 ЩЕ́ДРОБЛѢ́ВОСТЬ •
 БЛАГОСТЫ́ННЫЙ,
 ДОБРОТА́НВЫЙ,
 ЩЕ́ДРОБЛѢ́ВЫЙ •
 БЛАГОДА́РУ,
 ДѢ́КА
 КЮ •

БЛАГОДА

Б

БЛАГОДА́РЕНІЕ,
 ДѢ́КОВАНІЕ •
 БЛАГОДА́РНЫЙ,
 ПОДѢ́ЧАНЫЙ •
 БЛАГОДА́РСТВІ́,
 ПОДѢ́ЧАНЫЙ •
 БЛАГОУ́СТЬ, БО
 ГОБѢ́ЖНОСТЬ, ПО
 БО́ЖНОСТЬ, НАБО
 ЖЕ́НСТВО •
 БЛАГОУ́СТЬЮ,
 ХВА́ЛЮ • НАБОЖЕ́
 СТВО ШПРАВѢ́Ю •
 БЛАГІ́Й, ДОБРО́ •
 БЛАГО́СТЬ, ДО
 БРОТЬ •
 БЛАЖѢ́, ХВА́ЛЮ,
 ЩА́СТІ́А КОМОУ́
 ПРИЗНА́ВАЮ •

БЕЗМО́А

Б

БЕЗМОЛВНИКЪ ,
 ЁРНИТА , КОТО
 РЫЙ НЕВГУКУ А
 БЕЗЗАТРАВЖЕ
 НА СВѢТА ТОГО
 БЕБЛАЖНЕНШ ,
 БЕЗПОГОРШЕНА
 ЖИВЕТЪ .
 БЕЗБѢДНШ , БЕ
 ОУПАДКУ , БЕЗ
 ТРѢДНОСТИ .
 БЕЗПЕЧАЛІЕ , НЕ
 ФРАГОЛИВОСТЬ .
 БЕЗСЛОВІСНОЕ ,
 БІСТІА .
 БІСТУСТВО , НЕ
 ВСТЫЛНВОСТЬ .
 БЛАНЬ , ЗГОШЕ .
 БЕБОЛЕЗНІЕ , НЕ
 БОЛІНДЕ .

Б

БОЛЕНЕ .
 БѢДЕРНОВЕНЪ ,
 НЕСМѢЛЫЙ .
 БЫСТЬ , СТАЛО
 СА , БЫ , А . О .
 БѢ , ТОЕРЧЕНІЕ
 ЗНАЧІ ПРІВѢУ
 НОСТЬ , ИПРИНО
 УЩІЕ .
 БЕЗГЛОВІЕ , НЕ
 ЛЮДЗКОСТЬ .
 БЕЗМѢТНЫЙ ,
 НЕЛѢШНЫЙ .
 БРАКЪ , ЖЕНІВА ,
 ВЕСЕЛЕ .
 БРАЧУСА , ЖЕ
 НЮСА , ВЕСЕЛЕ
 СПРАВУЮ .
 БѢГСТВО , ОУТѢ
 КАНДЕ

Б

каны •
багрянца ,
бѣла •
бошію , оубо ,
бо •
безпошестіе ,
неслаженіе •

В

Вѣи , розки
звѣто , лоза ,
багнѣта •
вѣтвь , голъ •
вина , причіна •
виновны , то ко
торіи естъ чѣмъ
причи

Б

причиною •
вниматель , то
который причі
нѣ шкого мае •
дѣлоты которі
кого внимѣтъ •
внѣ , надворѣ •
внѣтрѣ , внѣ
трѣ •
вѣтѣл , риторѣ
ораторѣ , красн
мѣща •
всѣи на м , вѣ
сѣтъ •
патрѣхъ вселѣ
скѣ , шѣъ нача
ны всѣмъ свѣтъ
верѣги , пѣта •
вѣстѣе , оупрѣ
мѣ по

мѣ потѣжнѣн.	видѣніе, шгала
оукѣрѣнѣрѣсали	дѣе. нты шлнѣ
гла, іі.	вѣдѣніе свѣдо
васна, хрѣпѣ.	мостъ, вѣдѣе.
внѣ града, за	внѣшній, надво
мѣстомъ.	нѣ звѣрхнѣ, то
внѣтрѣ оудѣ	го свѣтнѣ.
свѣтнѣнца.	іако пнѣшѣ внѣ
всамой црквѣ.	шнѣм мѣдріцнѣ,
внѣудѣ, наво	іакѣ пнѣшѣ того
рѣ.	свѣтнѣм мѣр
внѣждѣ, внѣжѣ.	цѣ.
внѣдѣти острѣ,	внѣзлапѣ, знѣ
смотрѣти бы	ла, наты мѣ
стрѣ.	стѣ.
вѣ нѣвѣ, вѣдѣю	воинѣ, жонѣ.
вѣдѣти, нѣвѣ	воинѣство, жонѣбр
стнѣ, вѣдѣти	ство.
пѣвнѣ.	воинѣствѣю, жонѣ
видѣн	нѣрс

В

нѣрствѣа ба
лю.
вѣсонъ, полонѣ
тойкоѣ.
вѣбраніе, за
боронѣе.
вѣбраню, за
бороню.
вѣбрайный,
валѣный, выбо
нѣшій венѣа.
вѣвѣщаю, ѡпо
вѣдаю.
вѣвѣщіе, ѡ
повѣданѣе. оу
вѣперю, роу
нѣкъ перѣзлегъ
чаю алобоуѣкѣ
ромышляю.

вѣща

В

вѣщаю, повѣ
даю говорѣ голо
шѣ.
вѣстнѣ, повѣ
дачѣ.
вѣщаніе, повѣ
данѣе.
вѣщаніе, повѣ
данѣе голошѣе.
вѣглашеніе, ѡ
воланѣе, крича
нѣе ѡповѣдаѣе.
вѣглашаю, ѡ
повѣдаю, ѡб
воливаяю.
нѣвѣзгласнѣ бѣз
дна свѣселіе,
нѣзакричнѣ про
пасть звѣблѣа.

вѣзы

В

възысканіе ,
 шуканье .
 възыскую , вы
 надую .
 възысканный ,
 вынадованный .
 въделеніе , по
 жадаіе .
 въделѣю , пожа
 даю .
 въделѣнныи ,
 пожадаіныи .
 въделѣваю , по
 жадаіе маю .
 въсхищеніе , по
 рываіе , драпѣ
 ство , ѹхлплѣіе .
 въсхищаю , по
 риваю . поха
 плѣю . то

В

тогда въсхити
 ша сѹмона воѹ
 хва бѣплѣныи
 навѣзѣдѹхѣ ,
 тогда порвалн
 бѣснѹмона во
 хва врѣмѣ , и
 внесли єго на по
 вѣтра .
 всаіи , конѣныи
 верѹхѣныи .
 выспрѣ , высо
 костѣи высокош .
 вѣжа , цвѣіныи .
 вра , лѣка , до
 кторѣ .
 врачѣю , лѣчѣ .
 врачеваніе , лѣ
 каство , лѣчѣіе
 врачѣ

В

вѣ́дѣство лѣ́ка
ство до́кто́рство
вра́ба, лѣ́чѣ́нне
вра́чебница, до́
гдѣ́ лѣ́ча, нты
а́пты́ка.
вра́та, вѣ́рота
бро́на.
вра́таръ, вѣ́ротъ
ны́.
вра́, вѣ́рогъ.
вѣ́да, вѣ́рого
ва́, нѣ́прѣ́мъ
вѣ́дѣю, вѣ́ро
гѣ́ю.
вѣ́, наѣ́рѣ́нне.
вѣ́ждаю, наѣ́
шаю.
вѣ́дѣтель, шѣ́

ца

В

ца, ко́трѣ́ на
рѣ́шае́тъ.
вѣ́тнице́ пла́та,
жа́лоба, жа́ло
ны́ѣ́нръ.
вѣ́дрѣ́, по́го́да.
вѣ́бранѣ́ю, за
бѣ́ронѣ́ю, нѣ́про
тѣ́когѣ́ ва́лѣ́чѣ́.
вѣ́бранѣ́тѣ́, за
бѣ́ронѣ́ючѣ́н, ѡ́
бѣ́ронѣ́ца.
вѣ́зѣ́бранѣ́нѣ́ за
бѣ́ронѣ́нне, ѡ́бо
ро́на.
вѣ́лѣ́рѣ́чѣ́юмнѣ́
го́ѡ́вѣ́лѣ́нѣ́кѣ́рѣ́ча
мо́ваю.
вѣ́лѣ́рѣ́чѣ́е, бѣ́лѣ́

ца

Б

ГНѢ • В

НОЕ БЛѢКОТАНЬЕ,	ВЫНУ, ЗАЖДЫ •
И ТЫ ШВЕЛИКН	ВЪ ДРѢЖЕ, ОУЩЕ
РѢЧА МОВЛЕНЬЕ •	ПЛѢ, ОУТКНЕНЬИ
ВЕЛЕРѢЧНВЫИ,	ВОЗАТА, ВЪНИ
МНОГО МОВНЫИ,	ЦА •
И ТЫ ПЛІОТКА •	ВОЗОРЪ, ТВАРЪ
ВРАДЮ БѢ ПРА	ПОЗРѢНЬЕ •
ДЫ, ВОРОГЮ НЕ	ВСЕЪЖЕЖЕНІЕ,
САШНЕ •	ОФѢРА ЦѢЛО СПА
ВЪСХЛАЩАЮ, ОУ	ЛАЮЧАМЯ •
СТАГАЮ, ЗАСТА	ВЪСКЛАНКНОВЕНІЕ
НОВАЮ •	ВЫКРЫКАНЬЕ •
ВЪСХЛАЩЕНІЕ, ОУ	ВЪСКЛАНЦАЮ, ВЫ
СТАГАНЬЕ •	КРЫКАЮ •
ВЪСТАПЛАЮ,	ВЪЗЫВАЮ, ЗА
ШГННАЮ, ВЫВЕ	КАНКАЮ •
ТАЮ •	ВОСТВОЛІЕ ЖѢЛЪЕ
ВЪСТАПЛЕНІЕ,	ЕСТЪ, БАЖАНОВЕ
ВЫВѢТАНЬЕ ШТО	ЦЪ •

ГНѢ

ВЪ

Е

въспѣ^ѣ, наза^а.
вннмѣю, зро^оз^з
мѣвѣю.

вннмѣнїе, зро^о
з^змѣвѣнїе.

вннмѣю, зро^оз^з
мѣвѣю.

върѣстаю, оу^у
рѣстаю.

върѣстѣ, въ^оро^о
выѣ, шыѣ.

ваѣю, рѣю, рѣ^ѣ
жѣ, выдѣвѣю.

ваѣтель, тоѣ
кѣторѣй рѣжѣ пе

чѣтн. ѣ бол.

вразѣмѣю, на
помннѣю, оуро^о
зѣмѣю.

въ

В

въдрѣжаю, оу^у
тыкѣю, оу^угорѣ^о
жѣю.

вѣсѣма, вѣѣкѣш.

водѣсламенѣ грѣ^о
водѣю послѣнѣ

нѣ грѣбѣ.

въдѣжѣнїе, въ^ѣ
дѣржаѣнѣвѣстѣ,

вѣстрѣмежѣнѣвѣ^ѣ.

вѣѣчѣскѣн, вѣшѣ^ѣ
лѣѣкѣн спѣсѣбѣ^ѣ.

вѣнѣстѣнѣѣ, за^ѣ
прѣвѣдѣѣ.

върѣжѣю, спѣ^ѣ
хѣю спрѣтнѣвѣлѣ^ѣ
нѣсѣ.

върѣжѣнїе, спѣ^ѣ
хѣнѣѣ.

спрѣ

В

спротивленіе •
 въдвѣзая, по
 двѣгановозношѣ
 въдвиженіе,
 подвѣгнѣе, вно
 шѣе •
 вънесеніе, въ
 несѣе •
 время, часть •
 временны, доча
 нын •
 вѣтъка, вѣра •
 вѣчаю, порѣ
 чаю •
 вѣченіе, вѣа
 ніе, порѣчѣе по
 даѣе •
 власть, влада •
 властѣйствѣю,
 вла

В

владѣхъ маю •
 владычество,
 владыство •
 владычествѣю,
 влахъ •
 владка, влада •
 властѣи, вла
 ца, влада •
 влаюся, хвѣю •
 варю, чекю •
 преварю, чекю
 ю, оупережаю •
 вѣленіе, нава
 ность •
 въплоченіе,
 вѣленіе, чло
 вѣчества прѣнѣ
 тѣе •
 въчловѣченіе,
 Б оу

Г

оутолвѣчѣныи •
всѣчскн, дощѣ
кѣ •

варѣю, ѡжндѣ
ю •

Г

Гадѣніи, злоре
чѣи, поганѣніи
Тоѣ значѣнїи шѣ
нхѣлѣніи •

ганѣніи, загѣ
ка, трѣбноѣахѣ
трѣпытанѣи •

гаданѣи, ромѣва
гадѣи, загѣка •
гадѣнѣ, голѣнѣ •

гѣ

Г

гѣлѣи, ѡрфагѣю
нѣ, скрипѣца •
гѣлѣ, мѣва •

гѣю, мѣваю •

гадѣганѣи, мо
влѣніи •

грамѣѣ, нѣѣ •

гощѣніи, ѣѣта •

гѣдынѣ, пыхѣ

горѣдѣстѣ •

гѣды, пышѣныи •

гѣдѣѣ пышѣнѣю •

голѣмо, велѣко •

голѣмыи, велѣкѣи

готѣнѣ, гѣло •

готѣнобѣѣи,

гѣлабѣѣшѣнѣи,

кохѣиѣ ѡросѣко

шны потрѣва •

ѣстѣ

Г

Ёсть·стра̃ абы
 лѣкоты все̃ нѣа
 ти хѣтроха, а
 полыми порав
 ми ѡзгожатн ·
 гла̃, подраніе̃ ·
 гла̃ю, прохѣжѣ
 юса, прои́дѣ
 ю, подранію̃
 цвѣчѣса ·
 бы̃, гла̃, кѣ ·
 нѣзыдѣісаа̃къ
 погложѣтнса
 на поле кѣвѣче
 рѣ, нѣвышѣ Ісаа̃
 прохѣднѣса
 на поле подѣвѣ
 черѣ ·
 ѡа̃ · рнѣ · погла̃
 Бѣ маю̃ гн̃

Г

маюса въ запо
 вѣдѣхѣ твоѣ̃,
 погла̃мѣлюса
 въ чѣдѣхѣ твоѣ̃ ·
 горіѣ̃, гокоіѣ̃ ·
 газофілакіа,
 съсѣдохранинн
 ца ·
 гнѣшаюса, зрѣ
 жѣса ·
 гѣ̃, пѣнѣ ·
 госпѣствѣю̃, па
 нѣю ·
 госпѣство̃, пѣ
 тво ·
 гонѣніе̃, прѣма
 слѣдованн ·
 гонѣтель, прѣ
 наслѣдѣвѣца

I

гнѣсъ, ѿраїа,
погнѣсъ.

ГРАНЬ, ОУГО,
ЧАСТЬ, ШУКА.

крае граници, по
чатокъ стиха,
або строки.

1

ДѢЮДѢ, НИХАН
БЫТАКЪ БЫЛО.
ДѢЮДѢ, НИХАН
БЫДІТЬ.

24, под 4 рѣ.

Дискійца, правні
ца •

ДЕНЬ ПРАВ

A

ДѢЛОВАТА . ГЛА
ВОСТА .

ДѢЛАЖЪ, ГРУБЫЕ.
ДѢЛОВОЕ, ДѢЛОВОЕ,

сѣбѣ .
дѣзѣ, сѣбѣ =
дѣзѣю, сѣбѣю,
сѣбѣю есте .

ДОБАСТЬ, СТАЛО
ДОБА, СТАЛО

ДОБЛЕСТІЙНЪ,
СТАЛЕ.

ДОБЛЕТАЮ, ПА
ЛЫСТЬ.

ДРОВОУБЛѢСТВО,
ИЛИ ДРОВОУБЛА

не - тѣсѣво -
древдѣла, тѣ

CAA •

DE

APC

Д

ДРІВОДѢЛСТВОЮ • СРОМОУХ •
 ТЕСИСТВОСА БАЛЮ ДОСАЖЕНІЕ, ЗѢЖЕ
 ДІЛВОЛН, ШБОЛ НБЕ, СРОМОУСЕ •
 ГАНІЕ, ЗВАДА • ДѢЖАВА, МОНОСТЬ
 ДІЛВО, ШБОЛГА ДѢЖАЕ, ДУЖОСТЬ •
 ТЕ ЗВАЦА • ДІЛДНМА, КОРО
 ДОЛГОТЕРПЕНІЕ, НА •
 ТЕРПЛИВОСТЬ, НЕ ДѢЛВА, ФАСКА БО
 ГНѢВЛИВОСТЬ • КА •
 ДОЛГОТЕПЕЛНВЫ, ДОИДѢЖЕ, АПОКН,
 ТЕПЕЛНВЫ, НЕГНѢ НТЫ НАВѢКН •
 ВОТЕПЛЧІН • ДѢЛМА, ДѢЛА •
 ДКАДА, ЗІЛЖН ДѢТНЩЕ, ДНТЛ •
 ВОСТЬ, ПОСОРОМО ДРЕЛЕ, ДАНШОНЫ
 ЧЕНБЕ • ДАНЫ ЧАСШ •
 ДОСАДНТЕЛЪ, ЗІЛ ДѢЖАВСТВОЮ, ПА
 ЖНВОСТЬ ВЫРА НЮЮ, ВПОСІІН МА
 ЖАЮЧІН • Ю •
 ДОСАЖАЮ, ЛБЖУ ДУШН, ДОКА •
 СРО БГ ДУШН

Д

Д

дщница, таблица.
 ца.
 долгота дний,
 долгий вѣкъ.
 долгодѣствіе, до
 гий вѣкъ.
 духъ, вѣтръ.
 духъ, аггль.
 дхъ, дыханіе,
 дхъ, дша.
 дхъ, бѣнствіи
 ны.
 добродѣтели, цно
 та.
 доброта, оурожа
 цѣнность.
 дѣланіе, справа.
 дѣтель, справа.
 демонъ, бѣсъ,
 чо

Д

чотъ.
 дѣмонскій, чор
 товскій.
 дѣланіе, работа.
 дѣло, оученіе.
 дѣланіе, оупомнѣ
 нокъ, домостро
 ительство, до
 смотрѣтельство.
 домостроитель,
 шафаръ, спра
 цадомъ.
 дѣлатель, роб
 нн, спраца.
 дреко, алжбѣта
 добродѣтели,
 цнотливый.
 добродѣтели,
 цнотливый, спра

1

841 ◆

дрáчье, ѣсть хонна, котора жъ ввнѣ двáрена, злѣ чѣсть оўхa ропы полны, н оучи оўразовын, то ѣсть раненын, а́лбо оўдáренын.

E

ЕВНУ, СКОПЛЕНЫ
ЧАКЪ.

ЕГДА, КОГДА.

ЕДА, цн.

ΕΛΛΑ, ΖΑΛΕΒ'.

ΕΛΗΚΩ, ΚΑΛΩ •

Б А Е Л И

E

ЃАНКО, КОЛКОЕ.

Е́ММАНУ́ИЛЪ, СНА
МИ БѢ́ :

Е́лмә, Ѓзначн,
ко́кш, понсва, н

ПОГДЫ ВЪ МѢСТО

БѢЖИТЕ, БѢЖИТЕ

ВАН ИЧ ТЪЛМА

смирѣся •

Ѣ́МА ОУ́БО Ё́Ъ НА
ХЛЮ́ ПРИ́ДЕ, СѢ́

рѣ, ПОНЕВА.

ѢЛМА ѿЩЕ ОУБОСИ

ЦЕБЫ БЫЛО, БО
ЕСАМБИТА БЫЛО.

ἔστι τὸ, πρὸ

жѣны, сѣ наречі

WETZ.

ΕΛΘΗ, ΠΟΕΥΡΕΣΚΥ

574

Є

бѣтъ •
 єтѣръ, нѣкѣй •
 ѣже, которое •
 єѹліе, благовѣ
 стіе •
 єванѣгелїстъ,
 благовѣстїи •
 єпарїтрї, ѣчѣ
 це, ѣдїна дочѣ
 панѣ, ѣлѣоналї
 вѣѣ, нахштѣтъ
 кѣгаца зѣлѣого
 жѣлѣза •

Ж

Жѣжда, прагнѣ
 ны •

Ж

жѣждѣ, прагнѣ
 пїтїи хѣѣ •
 жѣлаю, жѣдаю •
 жѣланїе, пожѣлї
 востѣ, хѣ •
 жѣстѣкъ, жѣдѣѣ,
 закамѣнѣлый •
 жѣстокогѣдѣ, за
 камѣнѣлогѣдѣ
 ца •
 жѣстоковѣныѣ, за
 памѣталѣ •
 жѣлѣ, поѣлѣѣка •
 жѣнѣ ѣслїи, кѣ
 мѣ мѣлїныѣ •
 дѣлѣтѣгѣ назывѣ
 стѣ ѣслїи, жѣ ѣ
 слѣмн мѣлѣютѣ •
 жѣнїнца, жѣдѣла •
 жѣ кѣѣнѣ • жн

Ж

З

жнтіє, мішкѣе •

жѣпель, жѣка •

жнѣнці, мішка

нѣе, дѣмъ •

жѣртва, заколѣ

нїе, ѡфѣра •

жѣва, жнѣво •

жѣтелъ, жнѣцъ •

жѣ, ѣ •

жѣрѣ, заколюю, за

рѣзѣю ѡфѣрѣю •

жѣнїе, ѡфѣро

ваі •

жнѣѡ, мішкѣе, жнѣѡ

нѣтѣ скабѣъ, гро

шѣ •

жнѣнѣ, жнѣѡ, жнѣ

ностѣ, выхѣваі •

забрѣло, пака •

заѣѣтъ, вѣхѣръ •

заѣаю ѡѣколюю •

цѣрѣ, кнѣнѣ, дѣ • гла

нѣ •

завѣраю, заста

новѣаю,

заѣрѣнѣ, заста

вѣнѣ •

ѣалоѣ, ѣдѣ, нѣзѣрѣнѣ

сѣпрѣтѣнѣ гѣнѣщѣнѣ

ма •

заѣнѣраю, ѣкаѣ

ваю, ѣвнѣнѣаю,

ѣсѣждаю •

заѣрѣнїе, ѣкаѣ

ваі, ѣсѣждаі •

заѣрїа, кѣсткнѣ

ва

вѣщанънънъ.
 Заѣлю позычаю.
 Заѣлініе, позы
 чанье.
 Заіни, пожича
 ючій.
 Закалаю, зарѣ
 хю, заколюю.
 Заколѣніе, зарѣ
 хѣ.
 Заклаті, рѣні.
 Зане, абовѣ.
 Заѣтрні, снѣда
 ны.
 Зданіи, зда, бѣ
 довае, поѣтрѣше.
 Зѣдѣ, бѣдѣ.
 Зѣдѣ, поѣжѣ.
 Порождѣніе.

34

З
 Запрѣщю, за
 грѣхю закарѣхю.
 Запрѣщеніе, за
 грѣхѣ закарѣ.
 Зрѣ, шбрахъ.
 Злакѣ, паша,
 травѣ зрѣмайтѣ.
 Зѣльемѣ.
 Зѣрѣнѣ, поѣ
 жѣны, поѣзрѣ
 ный.
 Заключаю, за
 мыкаю.
 Заключае, закнѣ.
 Заключѣніе, за
 кнѣнѣ.
 Зѣліе, зѣльѣ.
 Задня запѣнѣ.
 Злоба, злѣсть.

340

З	З
ЗЛОБНВЫЙ, ЗЛОСТЬ	ЗАКОННИЙ, ПЕРЕСТ
ЛНВЫЙ.	РѢГАЮЧИЙ ПРАВА,
ЗЛОДѢСТВО, ЗЛО	ЧЕРНИЦЪ.
СТЬ.	ЗЕФНРЪ, БѢТРЪ
ЗЛОУРАНЫ, ЗЛО	ВДАНЫ, ШПОЛЪ
ГО ОБЫЧАЮ.	НА ВѢЮЧИЙ.
ЗЛОПОИМІЕ, ХРА,	ЗЛОУМНЫ, ЗЛОГО
ГНѢ ЗАСТАРѢЛЫ.	РОСУКЪ ЧАКЪ.
ЗЕЛЕНИЧЕ, ЁСТЬ	ЗОЛЪ, ЗЛЫЙ.
ДЕРЕВО, КОТОРОЕ	ЗЛОПОЛУЧЕНІЕ, НЕ
ЛѢТѢ ИЗНМѢ ЗЕ	ЩАСТІЕ.
ЛЕНО, ПОДОНОСИ	ЗЛОПОЛУЧАЮ, НЕ
СТЬЕ МАЕДѢЛЮ,	ЩАТН МНСА.
НАКОТОРОЧІННЦѢ	ЗѢННЦА, ЗѢКА.
ИГШДЫ РОСТЪ.	ЧОЛОВѢЧОКЪ.
ІСАНА, Г, МА.	ЗАРА, ЗОРѢ СВѢ
ЗАВЕНІИ, ЗАБЫІ.	ЛОСТЬ.
ЗВЪ, ДЗВЫКЪ.	
ЗАКОНЪ, ПРАВО.	

I
за Іже, котоїй

И

пѣвѣнѣю •

и́звѣствованіе ,
оупіеніе •

И

и́бо , а́боѣмъ •

и́го , и́рѣмѣ •

и́звѣтїе , хитро

ста , шѣтка ,

✓ и́звѣтїе славіе ,

шѣтноѣ моваіе ,

хитроїѣ вмовѣ •

и́зѣѣ , доводъ •

и́звѣствованіе , до

водѣ чиніе до

вожїе ,

и́звѣство , півно

ста •

и́звѣстѣны , пѣ

нынъ •

и́звѣствѣю , оу

пѣ

и́звѣстѣнѣ , пѣ

не , допѣвѣна •

и́зѣваію , рїю ,

вырѣзѣю •

и́зѣваіиѣ , вырѣ

зѣваіѣ , вырытѣ •

и́зѣѣство , выѣ

ностѣ •

и́зѣѣны , выѣ

нынъ • (покрѣса

и́скѣшїе , до

сѣѣчїе прѣба •

и́скѣшаю , досѣѣ

чаю прѣѣю •

и́скѣство , оумѣѣ

ностѣ сѣѣдомѣѣ •

и́скѣ

И

Ѳскѹсѣны оѹчѣны,
 свѣдомыи •
 Ѳтѹкѣнъ, выли
 тыи болѣванъ •
 Ѳтѹкѣю, выли
 ванъ •
 Ѳтѹкѣнїе, выли
 ванъ •
 Ѳтѹзѣю, пылаю •
 Ѳтѹзѣнїе, пы
 танъ •
 Ѳсходѣше водою •
 выхоженъ въ водѣ
 теченъ воды •
 Ѳзмѣна рызѣ,
 парашѣтъ •
 Ѳгѣмшнъ, вѣжъ,
 старѣста •
 Ѳзвѣргъ, днѣ мѣ

тво

И

тѣшнарѣженое •
 Ѳстраѣю, карѣ,
 вѣтѣю, плачѣ •
 Ѳждивѣю, выдаю
 грѣшѣ накладѣю •
 Ѳждивѣнїе, выда
 то •
 Ѳногдѣ, мѣчѣ •
 Ѳсаїѣ гѣла •
 Ѳскѣни, насамѣ
 почѣѣ спѣѣ •
 Ѳкона, ѡбразѣ •
 Ѳзѣсѣкѣю, выѣ
 хѣю •
 Ѳзрѣнѣ, выѣнѣ
 ѡсобѣнѣ •
 Ѳстроѣю, выда
 ю грѣшѣ, распорѣ
 шѣю •

Ѳго

К

и́голь, мо́дѣрь • кѣ́ннѣ, ра́къ •
 и́стинны, сто́че кѣ́ство, и́ко-
 ный, стѣ́тый кѣ́, кото́рый •
 напо́рохъ • кѣ́тъ, то́ва
 и́стина, пра́да • рншъ •
 и́стинствѣю, пра́ кѣ́чъ, крѣ́къ •
 до́мѣлю • гѣ́къ, вѣ́къ •
 кра́тъ, ча́ша •
 кра́мла, ро́хъ •
 ко́ство, хѣ́ •
 до́тъ •

К

ка́сѣ, э́льнѣ кра́мла, Тѣ́
 а́ко ба́гоу́хнѣ жѣ •
 ка́сѣ • ко́зна, скрѣ́то
 ка́сѣ, до́ты а́зра́нво ѡ́шѣ
 ка́сѣ • ка́ны •
 ка́сѣ, до́тыка́ кѣ́нѣ, хрѣ́мъ •
 ка́сѣ • ко́жа, ско́ра •
 ка́сѣ, свѣ́нѣ • ко́нство, ко́ко-
 ка

Л

кафолѣкъ погрѣ лѣвыи.

цакъ, събоиы. лѣстець, волоцю

полатинѣ оунѣ га, тѣла, зраца

веръсали. Тоѣ леѣѣ, зраджаю.

кафолѣкъ, коѣо ласкаю, похлѣ

ры сѣмѣ вселѣнѣ бѣю.

скниисъборами ласканіе, похлѣ

оутвѣженѣю въ бованѣ похлѣѣ

рѣдѣжитъ. ство.

ласкаѣль, похлѣ

бѣца.

Л

Лажніе, вытѣ, лѣкъ, тѣнець.

брѣханѣ. лѣкѣю, тѣцѣю.

лаю, выю брѣѣѣ. лѣкостѣю, тѣ

лажтѣ, брѣѣ. нецьсправѣю.

лѣсть, зрада. лѣкованіе, тѣ

лѣніе, зрада, цѣванѣ.

зрадысправовѣ. лѣкоствованіе,

лѣтѣвы, зра танѣцѣванѣ.

ли

ли

Л

ликоствова́нїе ,
 та́ца ^{тѣ}справовѣ́е .
 лице́мѣ , ѡблѣ
 ный .

лицемѣ́рствѣю ,
 хитла́ю ѡблѣ́нїе
 цѣ́справѣю .

лицемѣ́рїе , хнѣ́м
 ность , ѡблѣ́нїе
 ло́за , вѣ́ннѣм
 ма́тница .

лѣ́дѣ , дѣ́рѣ .
 лѣ́дїнїе ѡдѣ́рїї .
 лю́тѣжѣ , лю́по
 ваный , чѣ́ный .

ленѣ , ко́лѣно .
 лѣ́ , мѣ́рѣваплѣ́ц
 поро́нїе Травѣю ѡ
 рослы́ , чѣ́тверо

В гра́н

Л

гра́ннѣ , ѣ́кѣбы
 ва́ютъ города .
 лѣ́вїм , клѣ́бы .
 лѣ́жѣ , цѣ́лѣю .

лѣ́зѣнїе цѣ́ловѣ́е
 лѣ́стнѣ лѣ́зѣтѣ ,
 зра́ннѣ поцѣ́
 лѣ́вѣ .

лѣ́сть , лѣ́пка .
 ли́цѣ , о́собѣ .
 лѣ́шїи , лѣ́шїи .
 лѣ́шїе , лѣ́шїе .
 лѣ́тъ , прїсто́и .
 лѣ́нїта , ли́цѣ , чѣ́
 лю́сть .

М

МОТЫЛО, ЛАНѠ •	СКАЯ КОРОНА И ТЫ
МОЛВЛЮ, ГОМОНИЮ	ЧЕПЕЦЪ •
ГУЧУ •	МАРАМА, МАХИВА,
МНА, ФУИТЬ •	КОЛЪДРА, АЛЪБО
МРА, МОРОКЪ •	ПРОСТИРАЛО •
МРАНЫ, МОРОНЫ,	МАНІЕ, ПОКНВАЕ •
ТЕНЫ •	МАЛНІЕ, И ПО
МБЛЪ, ВАПНО •	МАЛНІЕ, ТОЕ •
МАТІ, ЗАМЪЧІЕ	МУДРОВАНІЕ, ВЫ
ТРВОГА •	РОЗУМѢВАЕ •
МАТІЖЕ, ТРЪВО	МУРЪСТВУЮ, ЗРО
ЖАЧІИ СЪБОЮ •	ЗУМѢВАЮ •
МАТЪСА, ТРВО	МНѢНІЕ МНѢМАЕ •
ЖЪСА •	МЕЧТАНІЕ, ПРИ
МАТЕНН, БУТОВ	ВНДЕНІЕ •
НН, СПРАЦА	МЕТАЮСА, ПРИ
ТРВОГН •	ВНЖУСА •
МАТЕНІЕ ТРВОГА	МѢЛЮ, ЗАБАЛЛЮ •
МІТРА, ЕПІСКОП	МѢЛЕНІЕ, ЗАБАВ
В В СКА	ЛЕ

М

ліньє замішкати
митрополіа, го
ловнішіє мѣсто
вѣкоповѣтѣ.
митрополитъ,
сташи на іппы.
мѣта, мѣсіна,
дѣрево ѣсть въ
лошѣі которого іа
годы бѣзосмѣны
ѣтъ и тѣмъ
внѣ.
мѣка, мѣдвѣди
ца, амѣ, гла і.
мѣлъ, вапнѣ и
тыжъ крѣйда.

Н

Наваждаю, зва
джю.
наважденіє, зва
джиньє.
наказю, карѣ,
научаю на помн
наю.
наказаніє, карѣ
наукѣ, научаньє
на помннаньє.
наваннѣ, званца.
наказатѣ, кара
ючїи, научитѣ,
на помннатїль.
нїбѣ, абѣвѣ нѣ.
нигодю, зазла
маю.

На

не

Н

задѣваюся, вѣтпаю.
 недоумѣніе, вои плаинье.
 нестроеніе, ^{члв}порѣ.
 нечестіе, ^{члв}небоно
 непобѣдѣ, ^{члв}бе
 зѣцность ^{члв}злаамъ
 нѣлѣсть ^{члв}сѣца.
 нечестнѣзъ ^{члв}ѣтъ
 нѣа ^{члв}прнхншѣщѣ
 наго, ^{члв}маконѣсѣ
 ца ^{члв}помышлѣѣ.
 насыщѣю, ^{члв}нако
 маю, ^{члв}тѣчѣ.
 насыщеніе, ^{члв}нако
 маіе, ^{члв}тѣченіе.
 напѣтіе, ^{члв}прнчн
 на, ^{члв}попора, ^{члв}курн
 іе

Н

іерусалимскій ^{члв}гѣи.
 наслѣдѣю, ^{члв}шдѣ
 днѣю.
 наслѣдѣе, ^{члв}шдѣ
 днѣе, ^{члв}спадѣ.
 наслѣднн, ^{члв}дѣдн.
 невѣстнн, ^{члв}чѣто,
 пѣлацѣ.
 нѣжда, ^{члв}квѣтѣ
 прнмѣшеніе.
 нѣждѣ ^{члв}понѣдѣю,
 квѣчѣ, ^{члв}прнмѣ
 шѣю.
 нѣдро, ^{члв}пѣзѣха.
 нѣю, ^{члв}оѣныивѣю,
 нѣдѣю.
 нѣрнше, ^{члв}спѣскѣ
 домѣ, ^{члв}ѣмѣка.
 нѣмѣ, ^{члв}погрѣцкѣ
 пе

Н

пеліка, пта^{хъ} і^{хъ} і^{хъ}
 вѣгѣтѣ, подѣны
 бѣюловн, котѣ
 рѣн вѣстѣнн рѣ
 мѣшкати, котѣ
 ромѣзмѣн вѣро
 гѣю, нѣдѣтн і^{хъ}гѣ
 оумѣцѣвалѣютѣ,
 а о прилетѣвшн
 кліюсѣл вѣсѣн сво
 ѣ нѣкро нѣспѣщаѣ
 нанн, нѣтѣ ѡжн
 ваѣютѣ.
 Аристотѣ мѣовн
 вкннѣгѣ гдѣ ѡ
 жнвѣны пншѣ,
 трѣн рѣ пелікан
 скѣн, і^{хъ}днмѣ вы
 сокѣ, дрѣгѣнсерѣ

В Ѣ не

Н

не, Трѣтѣн нѣкѣ
 лѣтѣютѣ.
 нѣглѣ, залѣвѣ
 ачѣн.
 нѣмошѣ, хорѣба
 нѣдѣжѣстѣ.
 нѣмошѣстѣвѣю
 нѣмогѣ, хорѣю.
 нѣмошѣны, нѣмошѣ
 ны.
 нѣнрѣчѣны, нѣвы
 мѣовѣнын.
 нѣпостнжѣнын,
 нѣдостнжѣнын.
 нѣѡсѣжѣнын,
 нѣѡгѣнын.
 нѣпрнкосновѣнын,
 нѣдокнѣнын.
 нѣнсчѣтѣнын, нѣ
 залѣ

Н

заи́ченный •
 непосто́янный, не
 ста́лы нты́, то
 протѣ́ которо́го
 нѣкто́ немо́жетъ
 сто́ити •
 непре́лестный ,
 кото́рїи не да́стъ
 се зра́днѣти •
 нели́стный, незра
 да́нвыи •
 не та́иніе , не зо
 по́ваі •
 не та́инныи , не
 псу́ющіи •
 но́щное по́прнще,
 до́лгоє ча́с
 но́чнѣно́го •
 нѣкіи , нѣкто ,
 нѣ

Н

нѣко́торїи ѿкѣ •
 недо́сто́йный, не
 го́нын •
 неѣдо́сто́йвыи,
 кото́рїи неѣчннн
 него́нымъ
 ѿсо́учннн го́ны •
 нѣсть , нѣма
 шъ •
 непре́корныи, не
 зва́ачныи ,
 кото́ро́го нѣкто
 зва́ачнѣти немо́
 жѣи́ перемо́чн •
 насѣ́щныи, то ко
 то́рїи тои́и нѣсно
 стн ѣсть •
 о́ба

О

ОБАВАЮ, ЗАКЛН
НАЮ ОУЖА ИЛИ ГА
ДНИЮ.

ОБАВАНН, ЗАКЛН
НАНН.

ОБАЛНН, ОБАВА
ТН, ЗАКЛННАЧ.

ОБНАН, ДОСТАТО

ОБОУДУ, НАОБЧ
СТОРОН.

ОБО ПОЛ, НАТА

ТОСТОРОН, ИЛИ

ЗТАТОНОСТОРОНЫ.

ОРУЖИ, БРОН,

ЗЕРО.

ОРУЖНН, ГЕЦН.

КУРН ПЕРСАЛНСК

ВЛА, И.

ОРУ

О

ОРУЖИ, БРОН.

ОСКОД, КЛЕПЕЦ

СОКНРА, КОТОРОЮ

МБЛАРЧ КАМЧЕ

УТЕСНТ.

ОУВЧЩЕВАЮСА,

ИДНАЮСА, ПЕМЫ

БЫВАН.

ОУВЧЩЕВАЮ, ОУПЕ

НАЮ.

ОУВЧЩЕВАНН, ОУ

ПЕВНН.

ОУПОТРЕБАЮ, ОУ

ЖИВАЮ.

ОУПОТРЕБАНН, ОУ

ЖИВАНН.

СЕТНЕСТОУПОРЕ

ВЛЕНН, ТОЕТЫ

ЗВЫЧНННТН.

ОУ

оубо, звыло(же)	пншѸ ѡчнтѧю,
ѣмѸ досытъ чїннѧ	н же такѸ ѧкъ
тн, або ѣго нпо	оубо,
нѧтн, ѧко, азъ	оубѣдан, пнмѸ
оуботѣ правѧна	шѧю.
мнѸ премѸдрѧе	оубѣдѧнїе, пн
ѧкогѧ ннкогоже.	мѸшѧнїе.
ѧрозмайтѧе мѧе	оѸкарѧю, ѡсмѣ
оѸжнѧе тѧе оѸ	вѸю.
бо, нногда едно	оѸкорѧнѧ, на смѣ
стѧнечннѧ слово	внско.
(тѧесть) рѣ,	оѸкорѧнїе, ѡсмѣ
ѧногда родѧ	вѧе, ѡбрѸгѧнїе.
ностъ нѣлкъю	оубѸ, а тѧ,
ѡказѸѧ. ѧкъ,	прѧтѸ. ѧко,
азъ оубо пншѸ,	всѧко жнѧно сло
ты же чтѧшн, н	вѧсно ѣстъ члкъ
занстѧпншѸ а тѧ	а ѧѡѧѧѧѧ жнѧо
чнтѧшъ. тѸ тѧ	но нсловѧсно, оѸ
оубо, родѧлѧе,	бѸ

бѡ і ѡ ѡ чѣкъ •
 оуѣнѣ, прѣца,
 прѣчнѣм, ѣѣ-
 оуѣнѣ, ѣѣшнѣ
 оуѣ, ѣѣшѣ •
 оуѣнѣ оуѣнѣ
 лѣтъ, знѣдѣ
 лѣтъ •
 оуѣнѣ, фрасѣ
 лѣвъ, знѣдѣ
 лѣ •
 оуѣнѣ, нѣ
 дѣю •
 оуѣнѣ оуѣнѣ
 зѣю, оуѣнѣ зѣю •
 оуѣнѣ зѣю,
 зѣнѣ, тѣ
 дѣнѣ •
 оуѣнѣ зѣнѣ,
 зѣнѣ

зѣнѣ

зѣнѣ •
 оуѣнѣ, вѣ
 зѣ, вѣнѣ нѣ
 дѣка •
 оуѣ, лѣнѣ,
 поворѣнѣ зѣ
 оуѣнѣ •
 оуѣнѣ, оуѣнѣ
 нѣю, поѣнѣ,
 сѣнѣ •
 оуѣнѣ, клѣнѣ
 нѣнѣ • оуѣнѣ
 іерѣнѣ, слѣ
 во, ѣ •
 оуѣнѣ, зѣнѣ
 жѣю, поѣнѣ •
 нѣнѣ •

II

П

Пáкн, ѣщѣ, зѣ-
 печáль, оўтнѣк
 оўтрапíна •
 печалѹю, вѣтнѣ
 кѣ́ е́стемъ •
 печáлѣ, оўтра
 пѣны, оўтнѣнѣ
 нын •
 пѣ́къ, шѣ́о́зъ •
 пѣ́чнщѣ, шѣ́о́зѣ •
 пѣ́тѣ, пѣ́тлнца •
 пѣ́тѣ, ко́гъ, пѣ́
 вѣ́, пѣ́тѣхъ •
 понѣ́, хотѣ́нн •
 понѣ́же, понѣ́ва •
 пѣ́късѣ, старáю •
 попѣ́чѣннѣ, пѣ́ннѣ
 старáннѣ, по́за

па

П

па́дáннѣ •
 по́слѹю, прн́мáю
 нты́ по́зывáю,
 скáгъ по́кладáю
 по́слѣннѣ, скáгн
 по́кладáннѣ •
 поношáю, сромѣ
 чѣ́, лѣ́ще по́важá
 ю • по́сморáю,
 мѣ́щъ, шпѣ́чъ •
 поношѣ́ннѣ, сромѣ
 та, сромѣ́чѣ́ннѣ,
 лѣ́гкое по́важѣ́ •
 по́дражáннѣ, по
 дражнѣ́ннѣ, нá
 гравáннѣ,
 прн́подѣ́лѣ́ •
 порѣ́гáннѣ, нá
 смѣ́вáннѣ •

па

И

пáродѣ, ꙗ́когда
терпѣ́а, нѣдо
зрѣ́лаа, азвѣ́а
ца вѣ́ннаа •
похвѣ́ніе, пога
е́нѣе •

приповѣ́дѹю, ѿ
повѣ́дѹю, оу́ска
жа́юса припомн
на́ю, рѣ́мовла́ю
па́ита чиннѹю ѿ
повѣ́ ѿдрѣ́жѹю •
претѣ́рѣ, рѣ́тѣ
шѣ́ до сѣ́довѣ •
припрѣ́да, пофѣ́
ра • пофѣ́ра е́сѣ
жѣ́вѣ, а́лбо рѣ́ба
ко́тораа хсѣ́сѣ
ца́е, ша́лааны то
е́сѣ

П

е́сѣ багровѣ́ по
ко́торого хсѣ́раю
наша́лаанѹю фа
бѣ́, ѿтысѣ́ ховѣ́
ша́раа • нѣ́вѣа
хсѣ́лаатѣ́, нѣ́вѣа
багровѣ́ фа́бѣ •
пофѣ́ра ла́наа,
сто́лѣткнѣ́вѣа •
прото́рѣ, не оу́ѣ
тѣ́вѣ е́рѣ •
кѣ́корѣ́вѣ хсѣ́рѣ •
приповѣ́да́ніе,
припомнѣ́е, ѿ
повѣ́да́нѣе •
на́лаа проро́кѣ́,
ѣ́н проро́кн тво́а
нѣ́ша нѣ́ста а́
е́днѣ́, тѣ́ на́лаа
про

II

пророкъ, шповѣ
даѣ, ноукаѣ
са богови нати
раки.

поглощеніе, по
жѣтъ прокнѣне
прижѣтїе, при
родѣ, потѣство.
приподѣе, ето
елѣностъ рѣносі
нѣлѣгого вѣство
шбѣтъ.

прѣсло, есло.
іш, глава, нї.
пѣро, жѣто.
пѣра, тѣнѣтра.
прѣсло, мѣлата
толокнѣ.

прѣ, спорѣ.
прѣ

II

прѣде даже, пѣ
ше аѣжѣ.

парѣне, лѣтѣ
пѣханѣ, пѣцѣ.
площада, заблѣ
пѣкостѣ перешкѣ
да.

пѣкощѣ, перѣш
каѣю.

пѣкостникѣ, пе
рѣшкѣца.

прѣжѣ, кѣнникѣ.

прѣжѣ, вѣшкѣ
деревянын пѣ
ча, нѣтѣ кѣнни
кѣ.

пѣпа, тѣто шѣ
цѣ. пѣнѣю
впѣлѣ бѣрѣ пѣюн
дрѣю

П

дрѹю • плѣнн^ѣ
 тель полѣберѹчї
 плѣнн^ѣ, невѣнн^ѣ
 вполонѣ взѣтѣ
 подвигѣ, шнѣѣ
 ство, бѣтва, вѣ
 ка закотѣрѹю
 4. платѣ, чѣнно
 старѣнѣ •
 подвизѣюся,
 шнѣѣскѹюшѣ
 кѣ показѹю •
 лѣгвингополонн^ѣ,
 рѣсѣжаѹчї бѣвѣ •
 аѣѣ подвиги дѣ
 хѣнн •
 проишолѣнїе, зѣѣ
 волеѣ дѣрѣлѣ вѣлѣ
 послѣдовѣнїе,
 закнѣ хѣжїе,

М

мѣѣ спѣсѣбѣ •
 порѣкѣ подѣхрѣе
 порѣченѣ, подѣ
 зрѣннѣ, макѣлѣ
 мѣѣючїн •
 прѣѣда, справѣѣ
 лѣвѣствѣ •
 прѣѣвѣѣ, справѣ
 лнѣвѣ • прѣѣвѣннѣ •
 прѣѣщѣѣю, загрѣ
 жѣю • запрѣѣщѣѣю
 закарѣѣѣю •
 прѣѣщѣнїе, закарѣ
 загрѣжѣнїе •
 прнлѣѣжѣѣ, пннѣѣю
 прнлѣѣжанїе, пннѣ
 нѣствѣ • прнлѣѣннѣ
 спннѣнѣствѣ •
 пѣннѣѣдѣѣю, прнмѣѣ
 шѣѣю •

пони́жѣніе, при
мѣша́ныи.

про́чий, дру́гій
пото́, и́ишій по
то́, да́лѣй.

про́чее, а́дда́лѣй
а́бо́лшъ, а́ише
пото́.

по́бѣда, зви́тъ
ство.

по́бѣдаю, зви́тъ
жаю, зва́чу.

по́бѣи́и, зви́тъ
ца, ри́церъ.

при́рачїе, при́и
дѣныи, кѣ́кглѣ́р
ство, ѡ́ма́на.

при́зѡ́рный, кѣ́
кглѣ́рскїи. при
зѡ́, при́ида́е кѣ́.

ро́по, на́рѣ́кае.
і́ша, ё́у. за́іе.
ро́пта́ніе, на́рѣ́
ка́ныи.

ро́пѣу на́рѣ́каю.
рѣ́ю, во́лоуѣ́ ша́
паю, пѣ́аю.

рѣ́а́ніе, и́ли рѣ́
ніе, ша́па́ныи по
пы́ха́ныи.

рѣ́, рѣ́та, и́ли
ро́та, спо́ прѣ́и
лѣ́ныи, при́сѣ́га.

сло́во́и пра́цова́е.
ро́чѣ́сѣ, при́сѣ́:
спи́раю́сѣ, вы́мо

ла́юсѣ, бо́жѣ́сѣ.
рѣ́ніи, ми́лова́е.

Г ре

П

по́ванье •
 разо́ритель, ска́
 ца, псѣ́чїи •
 рѣ́дѣю, хлѣ́паю •
 рѣ́дѣніе, хлѣ́пѣе •
 рѣ́гаюся, шнѣ́
 джѣ, на́гравѣю •
 рѣ́ганіе, на́йгра
 вѣе шнѣ́дѣство •
 рѣ́гѣте, шнѣ́дѣ •
 рѣ́ченіе,
 мо́леніе, сло́во •
 ра́до, ро́зованіе •
 ра́спрѣ, не́згода
 ро́тѣкъ • рѣ́за
 шѣта • рѣ́шѣ ра́
 дрѣша́ю, ро́вѣ
 ю • рѣ́шеніе ра́рѣ
 шѣніе ро́вѣзовѣе
 рѣ́

Р

рѣ́шѣте, ра́дрѣ
 шѣте, ро́вѣзѣю
 чїи, ѿпѣ́шаючїи •
 рѣ́таніе, вы́бѣ
 гѣе, вы́тѣка́е,
 га́цовѣе • рѣ́таю
 сѣ́рнѣтаю, зѣ́
 га́юся, вы́тѣка́
 юся, на́кѣпѣсѣхо
 жѣ́м •

рѣ́комѣ, рѣ́ннїи •
 раскѣ́лы, ро́рѣ •
 ѿще́пѣнство •
 рѣ́кло сло́воѣѣш •

С

сѣ́ана, кѣ́лѣка
 зѣ́анѣ •

Гѣ́ снѣ́

С

сѣндѣнѣ, стои́ тѣшѣ намѣтѣ.
 ко́го по́лѣна про сѣдѣрѣ, хѣска,
 стѣрало а́лбора́ фа́циѣнкѣ, нѣтѣ
 тѣ. дѣлѣтѣго́ тѣ пѣвѣнка.

на́вано же на́пѣ сѣчѣво, ба́рта,
 а́тѣ вмѣстѣсѣдо́ топо́ръ.

нѣ по́чѣтѣтѣ ро сѣтѣю, смѣчѣ,
 бѣтѣ. сѣртѣ, жа́лѣю, пла́чѣ.
 на́мори мѣсѣ, сѣтовѣние, пла́
 неѣпѣно́е. чѣ, жа́лобы ѡ

спѣра, мно́ство правѣване.
 ро́та, а́ю вели́кѣ сверѣпѣ, дѣкѣ.
 воѣны. сѣра́сть, сѣта, мѣрка.
 тѣпѣлѣе. сверѣпѣе, дѣкѣ.

сѣра́сть, вѣрѣ сверѣпѣство, дѣ
 шѣ, сѣтѣ. чѣ. сверѣпѣствѣ

сѣра́сть, бѣда́. ю, нѣ сверѣпѣю,
 сѣра́сть, о́упа́дѣ. дѣчаю,

скѣни́а, сѣнѣ, сапо́гѣ, бо́тѣ.

Тѣ

стро

С

стройте, рѣца
поправѣнчѣи.
строю поправлю
престою вѣю.
строение, попра
вованье, порядо
направованье.
строй, поправа,
направа порядо
санъ дѣла, чере
вѣки. срамъ, со
ромъ. скрань,
полнчокъ.
сваня, цѣлн
на. селѣнїе, мѣ
шѣканье.
сѣчѣ, фѣртѣ
на, смѣщѣ. обо
ло которѣ знѣва

спѣ

С

спѣстнѣмъ вѣ
дѣ зморѣ смѣче
нѣснѣ корабля на
бѣгнѣ нѣтоѣ мѣ
це, то нѣ корабль
злѣмнѣ побѣтъ,
апотомъ пѣстнѣ
нѣрождѣтъ корабль
смиреномѣдрїе,
поконалѣмѣдрѣ,
смиреномѣдрѣ,
покономъ мѣдрѣ
стн. смирѣнѣ
номѣдрѣствѣнѣ,
спокорою мѣ
дрѣю.
соннѣ, сташи на
стомъ. соїца,
цѣцѣка.

Гѣ

со

С

ГОБАТАА •
 СВѢДѢТЕЛЬСТВО •
 СВѢДОУЩЕСТВО •
 СВѢДѢТЕЛЬСТВОУ
 Ю, СВѢЧѢ •
 СВѢДѢТЕЛЬ, СВѢ
 ДОКЪ • СЪКЛАЩЕ
 НІЕ, ЗАКЛОЧЕНІЕ
 ЗАФРАСОВАНІЕ •
 СЪКЛАЩЕНЪНЫІ, ЗА
 ФРАСОВАНЫІ •
 СЛАДО, СЛОКО •
 СЛАКО, КОРѢНЪ
 НЫИ ДОРОГИИ РѢЧІ
 СЪНѢНЫІ КОНЬ, Н
 НЫ КОНЬ ВѢХО ВѢ
 ХОНЫ • ЦР, КНИ •
 ГЛАВА . І

С

КОЛЕСНИНЪ КОНЫ,
 ВОИИ, ВОЗОВЫИ •
 СЪГЛАДАН, ШПА
 КГЮ, НАЗРАДѢ
 ПЕРЕСМОТРѢЮ •
 СЪГЛАДАНІЕ, Ш
 ПАКГОВАНІЕ •
 СЪГЛАДАТА, Ш
 ПАКГЪ •
 СНИТА, СНИИ
 ІДВАБЪ •
 СМѢЩАЮСЯ, ТРВО
 ЖѢСЯ • СМѢЩЕ
 НІЕ, ТРВОЖЕНА •
 ТРВОГА • СМѢЩА
 А, СМѢЩЕННИКЪ,
 ТРВОЖАЧІИ • СМѢ
 ЩАЮ, ТРВОЖѢ •
 СЪПРѢГЪ, ПАРА •

КО

Г Д

СКН

С

скѣмѣ, лѣвъ мо
лоды. скѣмѣ
ни, дѣтнѣво
вы, лѣвнѣта.
сѣщество, нѣтъ
ность.

сѣнаречѣсѣ шѣе
же сѣтъ.

слѣчай трафѣнѣ
протрафѣе, при
мѣ. сѣнѣ, тѣ.
сѣнны, тѣнны
втѣннѣдѣчѣи.
стѣблѣе, солѣма.
сѣнѣ, цнѣдѣла.
смотрѣнѣе, про
мыслѣ, справа.
сѣпостѣ, протнѣ
ннѣ, вѣрогѣ.
совѣсѣ, сѣмнѣсѣ.

С

сѣвѣсѣ, вѣдѣсѣ
сѣль, сѣшѣ, дрѣ
къ. сѣжѣю,
шѣлоблѣю, оу
дрѣчѣю, засѣ
чѣю. сѣжѣ

ни, шѣтѣжѣи оу
тнѣковѣны.

слѣтнѣна, роѣсѣ,
водѣ солѣнѣа,
сѣкѣторѣнсѣ солѣ
рѣднѣтъ.

сѣкѣрѣсѣ оуѣтнѣсѣ
пѣтѣдѣлѣны.

сѣдѣсѣ, сѣдѣжѣ,
здѣе сѣвоѣ шѣповѣ
дѣю дѣкрѣсѣкѣдѣю
сѣмѣрѣю, оуѣпокѣ
рѣю, поѣнѣжѣю.

сѣмн

Т

Тво́рецъ, створи́
 те, ро́бни^и а́то •
 тва́, створи́ны •
 тво́рѣ, чиню •
 твори́нѣ, чинѣ •
 тщи́нѣ, стара •
 тщи́сѣ, стараю
 тщи́лны, старá
 ючи́сѣ нты́ спѣ
 де́н, жа́къ •
 то́щи, то́щи по
 ро́жни •
 тщи́ то́ще поро́нѣ
 тщи́сла́нѣ, поро
 нѣ сла́ва •
 тщи́сла́ны, проно
 хва́ла •
 тщи́та, шко́да
 тщи

Т

тщи́тъ при́лю,
 шко́дѣю, шко́дѣ
 поды́мѣю •
 тѣнѣ, на́дарѣ́нѣ
 поро́нѣ •
 твѣ́рдѣ, нѣбо,
 твѣ́рдо́сть •
 то́кми, то́чию,
 то́лкѣ •
 та́ю, расто́плюю
 сѣ •
 та́ю, за́таюю •
 тре́ба, о́фѣ́ра •
 тре́ба, тре́ба, по
 тре́ба •
 тре́бѣю, потре́бѣ
 ю • то́же́нецъ,
 ѡ́быва́тель •
 на́сѣ́лнѣ, ѡ́быва́

Т

вѣтѣль •
 тина, боло́то
 грѣ́ское • тѣмъ
 нѣ боло́то грѣ́ское
 та́вляи́хъ а́риа,
 та́вляи́цѣ и́ваца
 бы •
 та́жесть, до́дво
 ви́жа, и́ты ко́ра
 баъ •
 та́же, прѣ́тъ •
 трѣ́, пра́ца •
 трѣ́даю́ пра́цѣю •
 трѣ́долю́бїе, ко
 ха́нскы́хъ пра́цн •
 трѣ́долю́бїи́,
 пра́цови́ты ко́ха
 ю́чи́хъ въ пра́цн •
 ти́пи́ни, те́плѣ
 востъ •

Т

три́ени, жи́тїи
 ѡ́фѣ́рѣ́ннѣ, мѣ́
 це, гдѣ ѡ́фѣ́рѣ
 зако́люю, нѣ́паа •
 трѣ́и́ице, трѣ́
 по́хори́це, мѣ́т
 це́гаѣ шѣ́мѣю •
 а́лбо кѣ́шты и́
 ко́мѣи́ю пра́вѣю •
 на́трѣ́и́и нѣ́спра
 ва́тако́скаа •
 та́же, пра́вѣю •
 та́ла́тъ, ва́га,
 ва́жачаа ѣ́ фѣ́н
 тѣ́, ко́торѣ пра́
 ви́мъ въ ко́ при
 но́сѣ и́сѣ ко́ро,
 то́е́сть чѣ́воны
 зо́лота́ фѣ́ацѣ
 ки

Ф

Фі́ла, каці́а •
 на́кштѣ́тъ ча́
 шѣ́, а́лбо́къ,
 сѣ́дѣ́на до ка
 джі́а •
 фі́лосо́фіа, мѣ́
 дрѣ́тъ, люба́ніе
 мѣ́дрости •
 фі́лосо́фъ, мѣ́
 дрѣ́ коха́ючіе́
 мѣ́дрости •

Х

хѣ́, мѣ́сіа, по́ма
 за́нець •
 храни́ю, сѣ́ригѣ́ •
 храни́те́, сто́ро
 кѣ́сто́сь •

хра

Х

храни́ніе, стѣ́ре
 же́ перѣ́сторо́га •
 храни́нця, ко
 мо́ра, спнжа́на
 хі́то, кошѣ́ла •
 хра́мъ, до́мъ •
 хра́мнѣ́, до́мъ
 домо́къ •
 хлѣ́бнѣ́, домо́
 домѣ́ще •
 хнѣ́нникъ, дра
 пѣ́жъца •
 хнѣ́ніе, ша́рпа
 нѣ́на, дра́пѣ́
 тво •
 хра́бръ, мѣ́ны
 дѣ́жнѣ́ •
 хра́брость, мо́но
 стѣ́, дѣ́жость •

хѣ

Х

хѹдожество, ре
месо.

хѣтро, ремѣло.

хотѣніе, хотѣ.

хѹла, гѣба блю
нѣръство.

хѹлю, гѣню,
блѹню.

хѹлініе, погѣбѣ
ніе, блѹніе.

хѹлникъ, блю
нѣръца.

халѹга, оѹланца.

ходотѣй, посре
нникъ, ѣднѣ.

ѣкодамоскѣ пѣ

шѣ ѡхѣ, ходо
тѣй бѣ нѣлкѡ

бѣ хѣбѣ.

ко

Х

которыѣ на збо
гамъ ѣднѣ ра

наѣки пондѣ

ѣнѣнаправѣнцѣ

бѣ ѡца сѣдѣ ѡ

бѣѣ покланѣ

мѣнѣславнымѣсѣ

ѡцѣ нѣстѣдхѣ.

ходотѣйствѣю,

ѣднѣюсправѣю.

Ѣ

Ѣригѣю, выри
гѣю.

Ѣригѣніе, выри
гѣнѣ.

Ѣриновѣніе, ѡ
трѣченѣ.

Ѣрицѣю,

Ѡ

Ѡтрѣчѣю, бѣдѣ.
Ѡрнѣхъ, Ѡтрѣчѣхъ
Ѡтопхѣхъ Ѡтра
чѣхъ.

Ѡрнѣхъ прикля
нѣхъ пастнѣ, Ѡ
трѣчѣхъ ма
ломъ нѣпалѣ.
Ѡплазѣхъ, хн
таѣхъ.

Ѡплаѣство, хн
таѣство.

Ѡсѣхъ, не доѣ
комъ.

Ѡсѣхъ, Ѡ
гѣрѣство.

Ѡсѣхъ, наѣхъ

Ѡ

Ѡсѣхъ, на
дѣхъ.

Ѡсѣхъ, наѣ
хъ.

Ѡсѣхъ, шкоѣхъ
крѣхъ.

Ѡсѣхъ, крѣхъ,
оушкохъ.

Ѡсѣхъ, оукрѣ
хъ.

Ѡсѣхъ,

цѣхъ. Ѡсѣхъ
плахъ.

Ѡсѣхъ, цѣхъ,
плахъ.

Ѡсѣхъ, Ѡсѣхъ,
чѣхъ.

Ѡсѣхъ, Ѡсѣхъ,

■

■

Ѡ

свѣчаюся ѡбъ
 яснѣюся .
 ѡрѣбы, смѣтѣ .
 ѡраднѣ, лѣжѣ .
 ѡрада, оуажѣ .
 ѡпаснѡ ѡпѣрне
 ѡпасѣюся, ѡіѡ
 рѡны ѣстемъ .
 ѡпасѣніе, ѡпѣ
 трѣность .
 ѡсклабѣлюся,
 ѡсмѣхѣюся .
 ѡсклабѣніе,
 ѡсмѣхѣніе .
 ѡкажѣны, нѣдѣ
 ны, мѣзѣны .
 ѡкажѣніе, мѣзѣ
 ность .
 ѡбвѣжаю, ѡгю

Ѡ

ѡгнѣю звааю,
 ѡрнѣю .
 ѡбложѣніе, по
 крнѣѣ поенѣѣ
 ѡблнѣаю, ѡбъ
 жѣаю, оупомн
 наю,
 ѡблнѣнѣкѣторнѣ
 оупомнѣаѣ .
 ѡдолѣніе, зѣн
 тѣство .
 ѡрнѣаю, ѡмѣ
 тѣю . ѡрнѣаѣніе
 ѡмѣтованѣе .
 ѡрнѣаюся, ѡ
 мѣтѣюся, запн
 раюся .

Ц

Цѣръ

[illegible]

Ч

чннѡвнѣ, вѣдлѣ
порѣкѣ.

чрслѡ, бѡкѣ бѣ
рѣ, чірслѡ.

чѣщѣ, гѣщѣ,
лѣсѣ гѣстынѣ.

чѣннѣчѣ, фѣнкѣ
дѣнкѣ дѣрево.

чѣвлѣннѣца, шѣрѣ
латѣ.

чтѣннѣщѣ, нѣнѣ
чѣннѣмоѣ, кѣпннѣщѣ.
бѣннѣца.

Ш

шатѣяюсѣ, хѣлѣ
плѣсѣ, шѣрѣбѣ,
дрнжѣбѣ, шѣлѣю,
нѣтѣ нѣкѣ лѣ рнѣ

чѣ

Ш

чѣ. тѣ згрѣцѣкѣ
влѣснѣ выкладѣ
етсѣ.

шатѣннѣ, хѣплѣ
шѣраннѣ, дрнжѣ
ннѣ, шѣлѣннѣ.
шѣстѣннѣ, хѣжѣ.

Щ

щѣнѣ, тѣча зѣслѣ
нѣ.

щѣдрѣтѣ, щѣдро
блѣннѣвѣстѣ, гѣнѣ

щѣрѣблѣннѣвѣ,
гѣннѣ щѣпѣстѣво,

прнѣ стрѣннѣ,
лѣбѣ чѣлѣ

ка зѣлѣбѣоу нѣрѣ.
бѣсѣтѣ мѣлѣдѣ,
кѣлѣ

щѣплѣннѣ, тѣсѣнѣ
тѣжѣ брнжѣовѣсѣ.

ю
юность, молодѣ
юноша, парубѣ
младѣнецъ.

ЮНОША МОЛОДЦЬ.

Юрѡ, дѡрѣ глѡпы

БЛАЖЕНЪ *

Юроднѣвы, дѣны

ЕЛАНУЮЧІЙ, ДУ

р'ячій.

Юроствѣю, дѣрѣ

Ю БЛАНЮ

Юрѣ твою глаголю

БЛАЖЕНСТВО.

ЮНОІА, МОЛОДОУ

ЮНОТКА, МОЛО

ДНЦА •

12

 $\dot{H}_A \approx \dot{H}_B$

ІАДЪ ІНДОСТРАВА

Наръ СѢДНТЫЙ.

Ирость, сѣднѣ }
западчнвость •

жаростнвыѣ, серъ
днѣтъ.

ЯРОВИНЫ, СЕДО
ВНТЫ.

[illegible]

НАЗВА, РАНА,
ПОБИТЫЕ - ПОРА

жѣ, ѿкѣшѣовѣ
ѣстѣ писано.

ЯКО, Н, АБОВЪ.

ΔΥΜΙΛ, ΚΑΔΙΛΟ

ὕψω, ἡ ζῆτε κο
τόδοις ἡ ἀρεσμο

ЧЮ ЧИВКРО ПОКРО
ДЕВААНСА. М. Ш.

УНИЦАЛНСА.

СИНОНИМА СЛАВЕНОРОССКАЯ

«СИНОНИМА СЛАВЕНОРОССКА» — ПАМ'ЯТКА ДАВНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛЕКСИКОГРАФІЇ

В кінці XVI — на початку XVII ст. з'явилися такі видатні праці українських філологів, як «Граматика» і «Лексис» Л. Зизанія, що вийшли в 1596 р. у Вільні, «Граматика» М. Смотрицького, надрукована в 1619 р. в м. Ев'ю і «Лексіконъ славеноросскій» П. Беринди, виданий лаврською друкарнею в Києві 1627 р.

У середині XVII ст. на Україні продовжується робота над створенням перекладних словників. З того часу (1642 р.) до нас дійшов великий перекладний латино-церковнослов'янський словник Є. Славинецького, укладений на основі славнозвісного словника латинської мови італійця А. Калепіна. Словник Є. Славинецького, який зберігся в кількох списках, має понад 27 000 реєстрових слів. Поряд з церковнослов'янською у перекладній частині словника Є. Славинецького добре представлена й українська лексика¹.

До середини або другої половини XVII ст. належить і рукописний словник «Синоніма славеноросска» невідомого автора. Першим на цю пам'ятку старої української лексикографії звернув увагу П. Житецький, що опублікував словник під назвою «Словарь книжной малорусской речи по рукописи XVII века» як додаток до своєї монографії «Очерк литературной истории малорусского наречия в XVII веке» (К., 1889).

Даючи оцінку пам'ятці, П. Житецький писав: «...словник становить значний науковий інтерес уже завдяки тому, що наочно показує нам, з яким напруженням працювала думка в давнину над матеріалом слов'янським, щоб видобути з нього все, що було можливе, для свого вираження»².

¹ Див. нашу статтю «З лексикографічної спадщини Є. Славинецького», «Лексикографічний бюлетень», вип. VIII, К., 1961.

² П. Житецький, Очерк литературной истории малорусского наречия в XVII веке, с приложением словаря книжной малорусской речи по рукописи XVII века, К., 1889, стор. 3.

П. Житецький вказував, що в словнику можна знайти чимало цікавих українських слів, хоч у цілому народна мова XVII ст. представлена в ньому недостатньо.

Перший публікатор рукопису «Синонімів» дав дуже стисло характеристику словника, але зробив важливе зауваження, що в руках невідомого укладача «Синонімів» був «Лексіконъ славеноросскій» П. Беринди — праця, якою він постійно користувався. Отже, «Синоніми словенороські» були укладені після 1627 р.

Виходячи з частого вживання літери у замість ou, ъ, літери и замість ѡ та з абсолютної переваги літери и над літерою ѡ, П. Житецький відніс укладання словника до другої половини XVII ст.

Дослідник давньої української лексикографії Ян Янів присвятив «Синонімам» свою окрему розвідку «Z badań nad słownikami staroruskimi. Cz. I. Uwagi o zbiorze «Synonima slavenorosskaja (z XVII w.)»¹.

Зіставивши словник «Синоніма славеноросскаѧ» в публікації П. Житецького з текстом «Лексікона славеноросского» П. Беринди 1627 р. видання, Я. Янів прийшов до висновку, що «Синоніма славеноросскаѧ» є зворотною переробкою словника П. Беринди.

В. Вітковський зазначає, що словник «Реченіѧ по алфавиту ѡ(т) языка полска» (нараховує 820 статей), який зберігається в відділі рукописів Історичного музею в Москві, має близький зв'язок з «Синонімами словенороськими». Він також є зворотною переробкою «Лексікона словеноросского» Памва Беринди, але ранішою, ніж «Синоніми»².

Переробки «Синоніма» і «Реченіѧ по алфавиту...», припускає В. Вітковський, є незалежними³.

Я. Янів докладно проаналізував численні помилки, допущені укладачем чи переписувачем «Синонімів», на які звернув увагу ще П. Житецький. Він вказав на риси польської фонетики, що знайшли свій відбиток в лексичних запозиченнях з польської мови.

Я. Янів зробив припущення, що укладач «Синонімів» був вихідцем з території, розташованої більше на схід, ніж територія, з якої походив П. Беринда. Як на сліди наддніпрянських говірок, що знайшли відображення в словнику, він вказує, зокрема, на кінцеве -'а на місці -'е в іменниках середнього роду другої відміни, метатезу в словах *бондарѡ* і *кропива*. Проте доказову силу має тільки слово *кропива*. Адже кінцеве — ѡ в іменниках середнього роду другої відміни досить добре засвідчене і словником П. Беринди. В оригіналі «Синонімів» маємо *бод-*

¹ Див. «Sprawozdania towarzystwa naukowego we Lwowie», rocznik XVIII, zeszyt 3, Львів, 1939.

² Wiesław Witkowski, Dwa rękopiśmienne słowniki polsko-cerkiewno-ruskie, z. XVII w., «Zeszyty naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace językoznawcze, z. 4 (Filologia, z. 8)», Kraków, 1961, стор. 222—223.

³ Там же, стор. 224.

нарѣ, помилково надруковане у публікації П Житецького з метатезою (бондарѣ).

Про наддніпрянське походження автора «Синонімів» яскравіше промовляє часте вживання літери и на місці ы і навпаки, а також морфологічні риси: неозначена форма на -ть (добродѣйство заживать — блгопострадать, уснуть — поспать), дієслівне закінчення -мъ у 1-й особі множини теперішнього часу (оуфаємъ — уловає(м)), зворотні дієслова з часткою -сь (гордюсь — пышнюсь), відсутність чергування д//ж у 1-й особі однини теперішнього часу в дієслові (гордюсь).

Монографія П Житецького «Очерк литературной истории малорусского наречия в XVII веке» давно вже є бібліографічною рідкістю, і опублікований як додаток до неї словник «Синоніма славеноросска» став малодоступним для вивчення. До того ж основні принципи публікації рукопису словника, застосовані П. Житецьким, не задовольняють сучасних вимог. Видаючи пам'ятку, П. Житецький значною мірою порушив структуру оригіналу. Він розташував усі слова за алфавітним порядком, усунув слова, що не мають при собі пояснень, а також ті словникові статті, в яких переклад є тотожним з реєстровим словом; об'єднав разом слова, пояснені кілька разів у різних групах, і звів до одного слова вирази, за допомогою яких пояснюється це слово, розкрив скорочення і титла. Крім цього, у виданні П. Житецького є чимало відхилень від написань оригіналу. Наприклад, в оригіналі маємо: Англыя, астрологія, старіца, богатырь та ін., а в публікації П. Житецького відповідно: Англія, астрологія, старица, богатырь та ін.

Щоб зробити словник «Синоніма славеноросска» доступним для дослідників історії української мови й української лексикографії, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР вирішив опублікувати цей словник за рукописом, який зберігається у відділі рідкісної й цінної книги Державної публічної бібліотеки АН УРСР (інв № 4279).

Рукопис словника «Синоніма славеноросска» опрацьований в одній книзі разом з граматикою М. Смотрицького 1619 р. видання. Після граматики вміщено чистий аркуш, на наступному поданий «Оуоставъ како чернило дѣлати», а за ним іде текст рукопису словника з заголовком «Синоніма славеноросска», написаний українським скорописом середини — другої половини XVII ст. Авторська пагінація в рукописі відсутня. Пагінація словника зроблена олівцем, очевидно, П. Житецьким. Весь рукопис «Синонімів» складає 371 сторінку.

Словникові статті в «Синонімах» розташовані в стовпчик в алфавітному порядку. Зрідка трапляються дві словникові статті в одному рядку. Над словами, що починаються з нової літери, посередині знаходиться відповідна велика літера. Внутрішній алфавіт слів витримується здебільшого тільки в перших двох-трьох літерах.

Перші дві літери або третя літера слів, розташованих у стовпчик, поставлені також над стовпчиком, зрідка — на полі.

Внизу під правим стовпчиком пишеться слово, склад або літера, яким починається наступна сторінка.

Словник не є закінченою працею. В ньому після деяких груп слів залишено вільні місця, навіть сторінки для вписування нових слів. На полях і в тексті словника є доповнення, написані іншим почерком.

Численні помилки в написанні слів, головним чином перекладної частини, вказують на те, що перед нами, можливо, чорнова робота або список з іншого рукопису.

Між реєстровими та пояснюючими словами зустрічається зрідка кома, дуже рідко — двокрапка. З надрядкових знаків вживається ' над и та ' над ѡ, зрідка трапляються титла над словами, які звичайно писалися з ними в церковнослов'янській мові того часу.

Повнозначні частини мови подаються здебільшого у такій початковій формі, як і в «Лексіконі» П. Беринди. іменники — у формі називного відмінка однини, прикметники — у формі називного відмінка однини чоловічого роду, дієслова — у формі 1-ї особи однини теперішнього часу.

Іноді в перекладі, щоб уникнути повторення спільної частини двох однокореневих сусідніх слів, дається тільки суфіксальна частина другого слова.

У реєстр внесені не тільки окремі слова, а й деякі сполуки слів.

Зроблене нами зіставлення тексту «Синонімів» з текстом «Лексікона» П. Беринди підтверджує вказівку П. Житецького, що укладач користувався працею П. Беринди, та висновок Я. Янова про те, що «Синоніма славеноросская» є зворотною переробкою «Лексікона» П. Беринди, основою головним чином на першій частині словника П. Беринди й додатках до неї. Але автор «Синонімів» не пішов прямо за Памвом Бериндою.

З пояснювальної частини «Лексікона» П. Беринди відібрані лише слова тогочасної української літературної мови. У реєстрі «Синонімів» немає багатьох слів з «Лексікону» П. Беринди, характерних для рідної говірки П. Беринди (з бойківських або покутсько-буковинських чи близьких до них говорів): *ачей, либой, деревище, потѣ, потѣтко, рѣбка, ѡрѣбка, гачѣ, багнята, шутка, дѣвойка, струтити, богмюсѣ* та ін.

Немає в реєстрі «Синонімів» більшості іншомовних слів з перекладної частини «Лексікона» П. Беринди, зокрема слів з латинської, давньогрецької та з інших мов, в тому числі й польської, введених П. Бериндою в свій словник для того, щоб краще пояснити реєстрове слово. Відсутні в «Синонімах», наприклад, такі слова, як: *акроама, кредитор, маєстатѣ, матолка, ксієнжицѣ, сакѣ, капса* та багато інших.

Власне українська лексика в «Синонімах» представлена не більшою мірою, ніж у «Лексиконі» П. Беринди.

Наукова цінність «Синонімів словенороських» полягає в тому, що це перший відомий словник, реєстр якого складає лексика української літературної мови.

У нашому виданні, що здійснюється в першу чергу з науковою метою, зберігаються усі особливості оригіналу, важливі для дослідника.

Текст рукопису транслітерується згідно з «Правилами видання пам'яток української мови XIV—XVIII ст.»¹

У публікації словника зберігається авторська пунктуація.

Надрядкові літери оригіналу в публікації беруться в прямі дужки, а дописані іншим почерком слова в тексті чи на полях беруться в квадратні дужки.

Частина наступного слова, переважно суфіксальна, що стоїть поруч з іншим спорідненим словом і вживається укладачем, щоб не повторювати спільної частини споріднених слів, має перед собою в публікації риску.

Заголовні літери залишаються, як в оригіналі, посередині сторінки, а літери, що вказують на внутрішній алфавіт реєстрового слова, перенесено над стовпчик реєстру.

Слова, склади, літери, що в оригіналі вказують на те, як починається наступна сторінка, відносяться в публікації відповідно в реєстр або в перекладну частину.

Знак // вказує кінець сторінки. Номер сторінки оригіналу зазначається на полях тексту публікації проти знака, що вказує на її закінчення. Невичитані місця позначаються трьома крапками. Помилки оригіналу зазначаються у виносках.

В. В. Німчук

¹ Див.: «Правила видання пам'яток української мови XIV—XVIII ст.», К., 1961.

СИНОНИМА СЛАВЕНОРССКА¹

А

Абовѣмъ: или нбо боне²
 Або зане, яко,
 Азбука: алфавитъ, буква
 Авидже: ѡбаче же
 А единакъ: нбо еще, негли,
 Ажъ дондеже донелѣже
 А боляшъ прочее же,
 Азвжъ, еда
 А звлаща, наипаче паче ѡбаче
 Азали ела
 А далѣй проче прочее же,
 Авшакъ, и убо ище, ѡбаче
 А иишее потомъ прочее
 Албо или

В оригіналі текстові словника передують:
 Оуставъ како чернило дѣлати
 Первѣе чарка вина црковнаго
 чарка ѡцту доброго двѣ чарки
 галасу чарка с верхомъ гуми
 девѣть чарокъ воды трета³ ча/ст/
 чарки купервасу, и постави/т/ на
 огнь дондеже начне/т/ шумѣти
 та /ж/ за 3 дны/й/ промѣшуй
 по три
 рази на 6 днь процѣди презъ
 чистую хустку и тако пиши
 А виегда ѡгустѣеть придай мало
 воды елико мощно вомѣстити
 и паки пиши.

² Помилка, потрібно *либо, поне*.

Аляба/р/та³ дреколь
 Англия Британ/ї/я,
 Анѣмушъ шапство
 Анѣмушовато шапственнѣ,
 Аптека врачевница хранителница
 Апеляціѣ нареченіе
 А прето тѣмже оубо поне
 Арфа гуслѣ [гуслѣ] //
 Арфиста гудецъ
 Астрономія Астрологія звѣздословіе⁴,
 звѣздозаконіе, звѣздозо/р/ство,
 А такъ оубо
 Атоли и ѡхбо⁵ аще,
 Афектъ страсть причастіе, движеніе сер-
 дечное,
 А хотѣй же и убо аще и,
 Ахъ ахже ухъ горе оуны оле
 Ачъ, ачъколявекъ и убо аще оубо аще
 жъ убо.

Ба.
 Баба старіца баба,
 Бабка сѣля трескотъ
 Баволна бумага
 Бавлю продолжаю,

³ В оригіналі початкове А пропущене.

⁴ З технічних причин на місці літери «з» оригіналу друкується в.

⁵ Помилка, треба *и оубо*.

Бавлюся косню медлю закоснѣваю, за-
 медлѣваю,
 Бадан/н/ая испитаная истязан/н/ая
 Бадачъ испитатель истязатель,
 Бадаюся истязую, испитую,
 Байка баснь блядь баяне
 Байки повѣдаю баснословлю блядослов-
 лю //
 Банка для ѡлнви чванецъ
 Банкетъ пиръ пированіе пи/р/шество
 вечера учрежденіе /прежденіе гощеніе
 гоститва ликованіе
 Банкетовци пиряне,
 Банкетуюся сонаслаждаюся, совоспиту-
 юся,
 Баня где соль робя/т/ слатина,
 Баламутъ ложъ, бладѣвы/й/
 Баламутня ложъ блядь
 Балванъ идолъ кумиръ,
 Балванъ вылиты/й/ истуканъ,
 Балвохвалство идолослуженіе,
 Баранъ овенъ агнецъ,
 Ба/й/стеръ прелюбодѣичищъ,
 Ба/р/зо зѣло
 Ба р/зо мало премало
 Ба/р/зо много премного колми паче мно-
 жавъ найпачеже,
 Барзо радъ нетяжестенъ,
 Бардищъ сѣчно,
 Бачъ млѣніе паснь мдр/в/ніе,
 3 Бачность блгоухищреніе, мудрость //
 ѡстроуміе ѡстроразуміе,
 Бачный блгоухищренный,
 Бачмаги виступцѣ,
 Бачу вижду, съзерцаю,
 Башта вежа столпъ пиргъ,
 Баюра або зѣкъ водъ сонмъ водъ,
 Бе
 Бедра, лядвія чресла,
 Безъ кромѣ развѣ сѣне
 Безбожность беззаконіе
 Безбожны/й/ беззаконникъ
 Безвстыдний мѣдноличенъ безстуденъ
 Бездомокъ безкровный,
 Без вонтпеня право язѣ истинно истин-
 нѣ извѣстнѣ и исповѣдуемъ,
 Без встиду дерзостнѣ дерзко
 Без жа/р/ту тшнво,
 4 Безженецъ холос/т/ый, //
 Безодня бездна
 Безъ перешкоды безъ спони возбране-
 нїа

Безъ ѡмешканїя безъбѣдно безъвеще-
 стве/н/нѣ непреткиовенно невозбранно
 непресѣкомо
 Безъ наганы непорочни/й/
 Безъ замѣреня кресу, неустаннѣ н/е/пре-
 дѣ/л/нѣ
 Безпечность, извѣство ѡ/т/рада, неѡби-
 новеніе ѡпаство утве/р/жденіе дерз-
 ковеніе
 Безпечно извѣстно дерзостиѣ дерзновен-
 но дерзко,
 Безецний нечестивъ,
 Безецность нечестїе,
 Барло скипетръ,
 Берѣгъ брегъ
 Берег прикрий стреминя,
 Берегъ морскій поморїе приморїе
 Бремя бремѧ
 Беру емлю поемлю при/й/мую возимаю,
 Бестваюся разсѣтрѣпѣваю бестваю
 Бесѣда бесѣда
 Бесѣда знаменитаѧ гощеніе
 Бервено бервно слѣмя,
 Безъ ро/з/судку безъ разсужденїя всуе,
 5 туне, //
 Безъ ума безумнѣ,
 Бенкартъ прелюбодѣичищъ, рабичищъ
 бли/д/
 Бирки или лѣоси жребїа
 Битва брань подвигъ, рать, страданіе
 страдалчество.
 Бичъ жезлъ бичъ,
 Бичую уязвляю,
 Бисага чпгъ ташка капса
 Бл
 Близко близъ искръ,
 Близкіи искрни/й/ ближній
 Близникъ близнецъ
 Блискавица молніе блистаніе
 Блѣхаръ или прачъ бѣлилникъ.
 Блѣхарня або прачка бѣлилица
 Бляскъ блистаніе,
 Блазень кошуникъ шу/ст/ оуродъ
 юродъ уродословъ
 Блазенство уродство
 Блазнованіе буесловіе
 Блазную кошуиствую ю/ро/дствую
 уро/д/с-
 Блукаюся скитаюся,
 Блукаю скитаю
 Благаю умилоствляю умилосе/р/жаю
 6 Блюзнѣрство хула хуленіе гажденіе//
 Блюзю хулю
 Блюзнѣрскій хульны/й/

Блюзи́рца хули́нкъ
Бли́зна ра́ка.
Блѣство блѣвнѣ блѣство.

Бо

Бошію оубо спроста надаремно ѡ/т/ню/д/,
Богатство богатество ѡбиліе имѣніе,
держава газа

Богатиръ храбры/й/,

Богобойный бл҃гоговѣнный, говѣнь,

Б҃гобойность бл҃гоч/с/тїе б҃гобоязненіе

Бокотливый/й/¹ або ганнуючийсѧ медле-
нопзичный/й/ косноглаголивый/й/ и про/ч/:

Болше личбою колми паче множае

Болшей тако/ж/:

Бой зри битва

7 Болшой болій вящшій множайшій//

Бокъ бедра чресло

Болото брениъ гной, тина тмѣніе.

Болотный тнпльвий

Боднаръ пударъ,

Боти сапоги ѡбуши истегавы

Бо оубо пожеже зане занеже.

Бгомислєць скитникъ подвижникъ ѡбу-
чителникъ страдалєць

Бгомислности мѣсце скить

Божница капище сонмище соборище

Божуся рочуся,

Болю недугую,

Болячка вредъ гной рана,

Болясть болѣзнь скорбъ неслабость ту-
га съ тяжестію безсластіе

Болть стрѣла ратище

Борода брада

Борець страдалєць

Боруся сѣражаюся, соплѣтаюся

Бороню предстателствую

Боязливый/й/ малодушный/й/ страшли-
ви/й/,

Боятися починаю оутерпѣю,

8 Боязливость говѣніе, //

Боюю подвизаюся

Бои брань борба,

Бочка делва

Бодець стрекало остєнь

¹ Помилка, треба *бокотливый*, пор. *медленноязычный/й/*: косногласный.., *бокотливый*, див. П. Беринда, Лексиконъ славенорѣсскій, К., 1627, стовпчик 116 (далі умовно вживаємо скорочення Б.).

Боду ухаплаю угризаю,
Болезнь задаю ѡболестняю

Бра

Брамы фалды рясны

Браня поємленіе

Братство братство содружество с сость-
ваніе²

Брама врата

Брешу лаю

Бреханіе лаяніе рыканіе лжа

Брехачъ лаятель ложъ

Брин брови

Бритва бричъ стриголникъ ѡбровъ

Бридность мерзость гню/с/ туга безсла-
стіе несладость ско/р/бъ ѡгнушеніе

Брижуся гнушаюся недугую унедо/с/то-
лю ѡме/р/жаю

Бронь ѡружіе броня

Бродъ водостєчь

9 Брѣня звѣцаніе звукъ гр/м/ѣніе//

Брѣю помикаюся³,

Ж

Брухъ чрево оутроба животъ трибухъ

Брудъ скве/р/на нечистота

Брѣжу блядєсловлю буетєсловлю,

Брѣдня блядъ баснь лихословіе,

Брѣдишь лихословишь

Бу

Бубонъ тимпанъ

Будка куца колиба сѣнь скниія селе-
ніе

Будую жижду зєдаю созидаю соѡру-
жаю соустрояю

10 Будованикъ адатель созидатель сожди-
тель стронитель тектонъ а/р/хитекто/и/ //

Будованя зданіе зиждитєлство созда-
ніе текстура

Будучєє сущєє

Будучій сущій,

Бужєное мясо сушенца

Буйволь буйвуль

Буйний величавый високоумный

Бунтовникъ возмутитель копни/к/ кра-
молникъ, млтежныкъ раско/л/никъ
раздорникъ сковникъ распрѣ творєць
ра/с/прѣватель,

² Помилка, треба *состояніе*, пор. *сѣстоѧніе*: ...бра/т/ство (Б., 249).

³ Автор словника сплутав дві різні словникові статті, пор. *предваряю*: *упе-
режаю*, *промыкаюся*; *брѣю*: *прослы-
ваю* (Б., 175).

Бунты возмушеніе ковь раско/л/ кра-
 мола мятежа раздоръ
 Бунтуюся возмушаюся крамолюся
 Бурда завада молва
 Бура буреніе волна воленіе навал-
 по/ст/ аѣтровъ: примракъ,
 Бурмистръ,
 Бурштинъ иледъ прудъ
 Бута го/р/дость досада кіченіе го/р/диня
 явленіе,
 Бутный естемъ или роспустны/й/ ша-
 таю/с/
 1 Бутно, //
 Бучно хупиво
 Буяю разсверепѣваю
 Быдла говядо
 Быдло скоть го/вя/да¹
 Быдлчій скотскій говяжій,
 Быкъ молодикъ, юнецъ ярокъ и лю/т/
 бы/к/
 Былье зело
 Быстрость шстрость скорость
 Быстрый шстрый скорый,
 Быстрость розому² быстроуміе ш/ст/ро-
 уміе

В

Ва
 Вабъ шпава, шваяніе швавленіе
 Вага мѣрило превѣсъ вѣсъ,
 Важуся которуся боруся ратуюся
 Важнѣйшый, усиленный
 Валъ на водѣ волна,
 Валъ стѣна,
 Валахъ каженникъ вонухъ скопецъ
 Валашенный требный
 Валечный ратуючій возбранный храб-
 рый,
 Вапно мѣль
 Вандровный странны/й/ путникъ шест-
 лующий
 14 Вандрую шествую ше/ст/вую стран-
 ствую, //
 Вандрованіе странствіе шествоіе,
 Варги³ уста устна,
 Ванна баня
 Варило вареніе

¹ Останне а в оригіналі виправлене з о.

² Помилка, треба розуму.

³ В оригіналі літера г латинська (g).

Быстрость водняя быстръ
 Бытность бытіе существо
 Быль { бѣ зри ѿ сихъ словѣхъ
 Была { в леѣиконѣ
 Было { славенскомъ,
 Быстрого ѿка быстрозрѣніе,
 Бынамиѣй невелико премало нимала
 Бѣгаю выскакую рыщу рYSTаю
 Бѣганя рYSTаніе
 Бѣглець бѣгунъ бѣглый,
 Бѣдній бурный вредный
 Бѣда напасть искушеніе, оувы горе
 12 уфъ, //
 Бѣда миѣ оувы миѣ
 Бѣглость блгонскушеніе козацтво
 Бѣжалъ вымикуль, гонзе оугонзе угон-
 зну/л/
 Бѣдженняя подвижаніе подвигъ бо/р/ба
 рать страдалчество
 Бѣида albo чепецъ бѣидаликъ аѣнецъ
 Бѣгунка стуженіе чрева
 Бѣлю убѣляю
 13 Брязкало брѣцало, //

Варстать дѣлательница дѣлательше
 Варуюся уклоняюся,
 Ваяка подвигъ борба страданіе про-
 тивленіе, страдалчество подвижаніе
 Вацокъ, або торба чпагъ влагалнище
 пира,
 Вываю ваяю изваяю че/р/таваю
 Ввергаю ямѣтаю,
 Вгору подношу возвожду воздежду,
 воздѣю
 Вдячие блгода/р/иѣ израднѣ усердно
 Вдячность блгода/р/ствіе усердіе
 Вдячий [блгода/р/ны/й/] изящный
 благодарстве/н/, изрядный кова/р/ный,
 Вдячие приѣмлю блгопріемлю
 15 В добрый часъ, блговременко //
 Вдовецъ вдовъ
 Вдова вдовица
 Вданіе врученіе
 Ве
 Верховый конный всадникъ сонузни/к/
 Верхъ шдержую шдолѣваю
 Велеть гѣганѣтъ, исполниъ гѣгансъ
 шудъ

Верховинны явленіє ¹
 Веселость празднивані(є) смѣхотворе-
 ніє
 Верутны/й/ лотрь скве/р/навы/й/
 Вежа вянзєня хранило хранилище
 Ведлухъ часу блговременно
 Веду влеку
 Венць оубо болѣй заправди
 Вей васнь
 Велможность велелѣпота величе/ст/віє
 держава достоинство,
 Великіє речи молю велерѣчю
 Велблю величаю
 Великость величіє величествіє,
 Великій велій високъ голѣмій
 Велможный силы/й/ многомошны/й/,
 16 Велможа//
 Велможа властелинъ властите/л/
 Веровка вервъ
 Верста четвертая часть милѣ,
 Вернення возвратъ возвращеніє
 Везгловокъ возгланіє возглавица
 Весьсѣѣтъ, вселенная мірь
 Велико голѣмо
 Весло корабленное гребло
 Верескъ грохотъ вопль кличъ
 Ветую истрясую,
 Веселій блгоуаѣтливъ/й/ шумень,
 Веселя радость радованіє сладост/
 Веселя або женитва бракъ
 Веселя справую бранѣкую брачуся
 Верхъ вершокъ високо/ст/ крайняя
 Вежа зри башта,
 Веселюся радуюся плещу,
 Веснякъ посвящаннѣ,
 Ведлугъ по,
 Весна пролѣтіє весна,
 17 Вершій~деребяніє пружіє акриды,
 Вэ//
 Вэ
 Взгоржаю презираю пренебрегаю -гу
 Взгордитель презоривъ свѣрѣпийся на-
 праснивъ дерзн/й/,
 Вэгарда щапство щапство малудушіє
 поносъ уничиженіє ѡ/т/риновеніє
 нераденіє преѡбыдѣніє презо/р/-

¹ Невірно перероблена автором слов-
 ника стаття, пор. *явленіє*: ѡказа/н/є,
 ѡказїѦ, по/м/па, бута, поверхность яко-
 вой речы, *верховинны*, *высокость* (Б.,
 311).

ство укоризна безчестіє ѡклевета-
 ніє,
 Взглядъ умнленіє,
 Вэго/р/женъ, уничиженъ ѡбезчествопа/н/
 укорень посмѣянъ, поруганъ сми-
 ре/н/ ма/л/
 Взгордѣлъ попраля ѡ/т/верже
 Вэношу воздвизаю,
 Вэношеніє воздвиженіє,
 Вэрость вэзратъ ²,
 Вэад ся ве/р/кути вэспяти,
 Вэбруяю прибираю в зброю вошружаю,
 Вэрушую двыжу,
 18 Вэзя//
 Вэзя поемленіє,
 Вэмиѣнка поменъ,

Вн.
 Видится мнитъся подобится
 Виръ в водѣ сопрѡбращеніє завер/т/
 примракъ,
 Вижу вижду,
 Винникъ вина/р/,
 Винная матица лоза викичїє
 Виница виноградъ,
 Виную порицаю ѡглаголюю,
 Виненъ есмъ долженъ есмъ,
 Винни/й/ пруть лоза,
 Вино молодее моу/ст/,
 Вйргаю перу,
 Винны/й/ повинны/й/ виновны/й/,
 Видокъ позорище,
 Витаю цѣлую витаю,
 Витаніє ³ рукодаваніє, цѣлованіє
 19 Вколо//

Вк.
 Вколо стояніє ѡбстояніє
 Вкладавъ вѣдѣяше,
 Вкладаю вѣдѣяю,
 Вкушеніє вкусь вкушеніє,
 Вкидаю вмѣтаю,

Вл:
 Владну ѡбладаю властителствую, де/р/-
 жавствую строю,
 Влада/р/ вл/д/ка, г/с/дѣ властелинъ
 вла/с/титель стронтель,
 Власность, естество,

² Помилка, потрібно *возрасть*

³ Літера в в оригіналі переправлена на я.

- Влочня луща дреколь ратище,
Власны/й/ исты/й/, свойственны/й/, при-
своенный усвоенный усвоенны/й/.
- 20 Вм//
Вм.
В мягкости без щука,
Вмѣсто,
Вн.
Внѣвецъ шбертаю, испражняю, упра-
жняю истребляю искореняю
Внеть абіе
В него, вон/ь/,
Внутрѣ внутрь,
Внутрности внутреняя,
В небытности несущи в небытіи
- 21 Во//
Возница, звозчикъ, звозникъ управи-
те/л/ сиузникъ возотай свозчикъ,
Военны/й/ храбрый,
Войско шикуючій, подвыгополо/ж/никъ
Во/л/:
- Волна Арина, волна,
Волнимъ застаю, свобождаюся нзмѣня-
юся,
Волнимъ чиню, упразняю свобождаю,
- 22 Волю//
Волю, лѣтъ есть, послѣдовате/л/но
Волюсть ѿ/т/рада свобода самовластіе,
любочестіе любодарованіе, наслажде-
ніе
Война борба брань, рать прѣнїе,
рвенїе тяжба распря подвигъ
Войну подношу ратую рать движу,
брань подвизаю,
Войско полкъ по/л/чище воинство,
Во йстину тако есть, правда не ложно
Волоцюга бѣгунъ лестецъ
Волоку рѣю влеку,
Волоченіе рѣянїе рѣнїе резба¹,
Воля разумъ предложеніе, хотѣнїе,
манїе мановенїе помаанїе
Вонкость воня блгоуханїе,
Волаю возглашаю воззиваю вопію
восклицаю
Воляня вопль кличъ грохотъ вопїе-
нїе, вѣскликовенїе,
Волоки поля ланы, рѣзны лазы
- 23 Вожь//
Вожь князь вождь начальникъ, народа

¹ Помилка, треба ретѣба, пор.
рѣднїе: или рѣнїе, ретѣба... (Б., 211).

водитель настоятель прапитель, {на-
ставникъ учитель}
Возъ колесница яжденїе,
Воздержливість воздержанїе
Возница на/д/ мулами прилежай ѿ му-
лахъ
Волочуся скитаюся,
Волоченя св скитанїе,
Возны/й/ проповѣдательникъ, [пропо-
вѣ/д/ни/к/]
Вонтплю сумнѣваюся недоумѣваюся
усумнѣваюся сомнюся,
Вонтпливість, недоумѣнїе -иванїе недо-
смїш/л/енїе² закоснѣнїе размишленїе
неудобство сумнѣнїе,
Вонтпливы/й/ сомнѣникъ сумнительникъ

Во/р/:

- Воробецъ врабїй
- 24 Воробчикъ//
Воробчикъ птичищъ
Ворогъ врагъ супостатъ,
Ворогованя вражда,
Ворогую враждую
Ворожу вражу
Ворожбитъ вражбитъ волкохъ³
Ворожбитство враженїе волшба
Воронъ вранъ,
Воронъ ночны/й/ вранъ ночный
Ворота врата
Воротны/й/ врата/р/ вратны/й/ две/р/-
никъ вратникъ, свузникъ,
Воротило ткацкое вратило ткуши/х/
Ворцъ⁴ ропшу хухнаю
Воркотанїя роптанїе, ропоть хухнанїе,
В посполито/с/ти шбше
Впроважаюся водворяюся
В подо/й/зренїю маю взираю,
Впередъ предъ
В почетъ поличаю съпричтиваю
- 25 Вродъ//
Вродъ вредъ рана гной
Вродоваты/й/ вредны/й/
Вс,
Встидъ срамъ студъ
Встидливый цѣломудрїй

² Переправлене в оригіналі з недо-
смїш/л/енїе.

³ Помилка, треба волкохъ, волхвъ.

⁴ Помилка, треба ворчу, пор. ропщу:
нарѣкаю..., ворчу... (Б., 210).

Стыдаюся стиждуся, срамлюся, ѡби-
 нуюся,
 Вспомагаю ползую успѣваю по/с/пѣше-
 сявую ¹ поспѣшаю,
 Вспоможения успѣхъ,
 Вспомагающій. съпоспѣшникъ успѣш-
 ны/й/
 Вскокъ абїе,
 Всюди весде,
 Встремезливо/ст/ возде/р/жанїе
 26 Вструченный//
 Вструченный возраженъ,
 Вспаняле влѣпоту врѣсноту изящнѣ,
 Всерединѣ внутрѣ посреде внутруду
 Всякимъ способомъ всяко всячески
 Всеѡбразно весма
 Все що живо всяческая,
 Всегда пр/с/но всегда,
 Вспакъ противѡбразнѣ,
 Встягаю вѣстягаю вѣсхлашаю
 Встанливъ или пилны/й/ тшаланвѣ
 Встѣкаюся неистовлюся скоктаю ско-
 кощу,
 Встеченя скоктанїе неистовстаю,
 Всходъ степень,
 Всходъ слнца востокъ,
 Встидливѣ шаную говѣю
 Всякій всякъ,
 Всти/р/наю ваяю изваяю наче/р/тываю
 27 Вт//
 Вт:
 Втикаю водружаю
 Втѣленїе воплощенїе вочлѣвчїе
 Втокъ до тканя клокъ
 Вто/р/гнїя эри битва
 В той ча/с/ в то время вѣже вѣнегда
 Вуй вуяшко уещъ ма/т/чинъ бра/т/
 Вшетеченство з кимъ полюю// при-
 28 блужаю
 III
 Вшетеченство блудъ студодѣянїе сту-
 додѣйство нечи/с/тота, разсверѣпѣнїе,
 Вшакъ же ѡбаче,
 Вшеляко весма всячески вся/к/
 ѡ/т/нюдъ бошїю
 Вшетечникъ блудникъ блудодѣй,

¹ Помилка, треба по/с/пѣшествую.

² В оригіналі реєстровий вираз на другому місці.

Вшетечница пос/п/, блудница народ-
 ная ²

III

Вибаляю свобождаю избавляю спа-
 саю сохраняю изимаю,
 Вибагитель спаситель избавите/л/, спѣсѣ
 29 Вибагленїе//
 Вибагленїе, избавленїе сп/с/нїе, изба-
 вленїе свобожденїе,
 Вибадаюся востязую,
 и
 Вябадованїя востязанїе возисканїе,
 Вибираю избираю,
 Выбранны/й/ избранны/й/ нарочи/т/,
 на/й/дугшїй ³,
 Выборны/й/, изрядны/й/ изящны/й/
 ннокъ лишшїй,
 Выборне изряднѣе,
 Выводне прителне,
 Выве/р/неня раскипанїе разоренїе, раз-
 вращенїе
 Выволую
 Видѣдичую
 30 Вылучаю//
 Вылучаю
 Выволаня
 Вывѣдуюся, випитую испитую истязую
 испитословлю,
 Вывертаю превращаю развращаю,
 ѡ/т/вращаю, разораю ѡпрове/р/-
 гаю ⁴ воставляю
 Выгнаннымъ быти ѡ/т/лучитися
 Выдаю предаю,
 Выезджаю противу или с/т/рѣтаю
 срящую ⁵
 Выганяю изганяю ѡ/т/мѣтаю изве/р/гаю
 Вызволяю эри выбавляю
 Вызнаваю послушествоую засвѣдittel-
 ствую,
 Вливаю истукаю
 Вливаня истуканїе,
 Выляный истуканны/й/ или -анъ,
 Вымагаю истязую
 Вымазую истребляю,

³ Помилка, треба найлучшїй, пор. нарочитый: изрядный, найлучшїй... (Б., 132).

⁴ Переправлене в оригіналі з ѡпро-
 верзаю.

⁵ Переправлене в оригіналі з сря-
 щаю.

- 31 **Вылучаю//**
 Вылучаю нищитаю
 Выгоженіе упокоеніе угожденіе,
 Выкладаю толкую сказую прелагаю,
 изясняю,
 Выкладъ толкъ толкованіе сказаніе,
 Выкладѣ сказателнѣ,
 Выкупую икупую
 Выкупъ икупъ,
 Выконтрфектованя або исписаніе
 кшталтъ образваніе
 Выконтрфекстованный, възрачны/й/
 Выкрикаю въсклицаю вопію
 Выкриканіе, восклицаніе, воскаменованіе
 вопіеніе,
 Вымовляюся ѡ/т/вѣщаю ѡ/т/вѣтъ или
 извѣтъ творю ѡ/т/рицаюся,
 Вымовка извѣтъ,
 Вымовляюся ѡ/т/рицаніе прирокъ не-
 лщеваніе
- 32 **Вымовность** блгоязнчіе блгорѣчіе//
 блгорѣчіе
 Вымовный ѡбрѣтословець блгоязн-
 чный, блгорѣчивый рѣчивый,
 Вымишляю умишляю изобрѣтаю, смы-
 шляю снискаю притворяю
 Выганяю ѡ/т/лучаю изганяю, ѡ/т/мѣ-
 таю извергаю,
 Вымысли в убѣорахъ щипство
 Вымерзаю изсякаю
 Вынайдуу вознскую востязую сонискаю
 изобрѣтаю,
 Вына/й/дованя возисканіе,
 Вывѣдованя
 Вынищую упражняю испражняю
 Выникаю возникаю изницаю,
 Выпасую, вытучаю, испасую,
 Выпираю испираю
 Выполняю належу сове/р/шаю, испол-
 няю
 Выполненіе сове/р/шеніе, исполненіе
 кончина
- 33 **Выпорожняю//**
 Выпорожняю умаляю, истощеваю, ис-
 пражняю,
 Выпорожненіе истощеніе умаленіе,
 Выпитую состязую испитословлю ис-
 тязую испитую,
 Выпитаніе стязаніе возн/с/каніе
 Выпо/р/токъ или дити изве/р/женное
 извергъ,
 Вырастую прозябаю,

- Вырахованіе, сочетаніе** рассужденіе
 съчисленіе,
 Выринаю происхожду,
 Вырываю исторгаю истребляю,
 Выриганя ѡ/т/рыганіе
 Выригаю ѡ/т/ригаю,
 Выпускаю
 Вырозумѣваю сразумѣваю,
 Вырозумѣніе разумѣніе, сѣдѣніе¹
 вѣдѣніе
 Вчродъ скве/р/ный схав/р/навы/й/,
 Вырозумѣваніе съразумѣ/ва/ніе м/д/рва-
 ніе
- 34 **Вирѣзую//**
 Вирѣзую няче/р/таваю
 Вирѣзо/ва/ніе изваяніе
 Вирѣзанный/й/ или изваянь -ны/й/,
 Вирѣкаюся ѡ/т/мещуся ѡ/т/мѣтаюся,
 Выпотрошую истребляю
 Выспа ѡтокъ морскій,
 Выростокъ ѡтрокъ,
 Высоко ѡ себѣ разумѣю высокоудрѣст-
 вую, любопочитаюся,
 Высокодншкурую великом/д/рствую ве-
 лерѣчую
 Высокій разумъ м/д/рованіе,
 Высокоуміе гордия или го(рделиво)сть,
 Высокой мысли высокоумный,
 Высокость выпрѣ высота, явленіе
 Высокость преимѣтелство, величество
 Высокій выпрны/й/, крайны/й/ въ/ш/-
 ны/й/,
 Выминулъ убѣгъ гонзе гонзну/л/, избѣ-
 же.
 Высихаю изсякаю изсихаю
- 35 **ш.//**
 ш
 Высушую изсякную,
 Выколюю истикаю
 Высокая пѣснь степенная пѣснь,
 Выстаенность оухищреніе²
 Выставны/й/ ухищренный,
 Выставленный,
- 36 **Выстерегаюся** уклоняюся сопрѣтаю/с/.///
 -прѣтаю/с/ испрѣтаю/с/ уклоняюся
 Выстигаюся ристаю
 Выстигаючися ретно

¹ Помилка, потрібно сѣдѣніе, пор. вѣденіе (Б., 39).

² В оригіналі над цим рядком літе-
ра оу.

Вытѣчка конная ристаніе,
 Выстя¹ с плачу мычаніе,
 Выступокъ кривина грѣхъ,
 Вытїе планїе, алятелство,
 Выхожу противу кого стрѣтаю срящу
 алекуся
 Выховаю воскормляю
 Выхваляю восхваляю,
 Выношу любопочитаю плещу величаю
 блгословлю,
 Выхваленіе любочестїе,
 Выхованя жизнь,
 Выходки проходки
 Выхованецъ питомецъ,
 Выхоженя и/с/ходъ роспущенїе
 Выстя исходище,
 Вытугую истощеваю,
 Выхваленіе величаніе,
 Выславленіе празднованїе
 37 Выщвичоный//
 Выщвичоный, ухищренны/й/,
 Выображенїе шбразъ
 Выраженїе изображенїе
 Выясняюся шзарлю/с/,
 Выявляю изьяляю,
 Вы/ш/ше вышше,
 Вышпотитель або зра/д/ливый/й/ наѣѣт-
 никъ,
 Вѣдаю вѣмъ свѣмъ, разумѣю
 Вѣданїе свѣд/е/ніе,
 Вѣдомость вѣжество
 Вѣдомость даю позвѣщаю,
 Вѣдомца соѣдитель,

Габаю належу насилую, насилстаю на-
 силїе творю принуждаю пакощу,
 Гайворонъ вранъ,
 Гадина змія,
 Гадка гаданїе или и притча стязанїе,
 возисканїе, вопросъ пре/д/ложенїе

¹ Вытя(?)

² Помилка, треба *ручка*, пор. *ручка*:
вѣдро (Б., 212).

³ Помилка, треба *узилище*.

⁴ Очевидно, треба полираю пятою,
пор. *попра* пятою: ш/т/верже, згва-
жи/л/, взгордилъ виѣве/ч/ умысли (Б.,
167)

⁵ Помилка, треба *галмъ*, пор. *гелмъ*
(Б., 37).

38 Вѣдро//
 Вѣдро черпало поче/р/пало водоно/с/
 бат ручпа²
 Вѣкъ долгїй долгота дни/й/, долгоден-
 ствїе,
 Вѣдготность влага
 Вѣно посагъ прика
 Вѣишую молюся блгѣтствую привѣ-
 ствую привѣтотворю
 Вѣра оуставъ веленїе преданїе дог-
 матъ
 Вѣра праадная православїе, блгѣвѣ-
 ріе блгѣч/с/тїе,
 Вѣршъ граде/с/, гракесловїе стї/х/
 рекло
 Вѣсть сословїе
 Вѣтръ духъ вѣтръ трусъ,
 Вѣщїи прозо/р/ливецъ пр/о/ркъ про-
 зря/й/,
 Вѣшокъ балїй волшебникъ волхвъ
 Вѣщованїе балство волшебство волхо-
 панїе шбразованїе
 Вѣялища трусъ
 Вѣйка у ока вѣжда повѣка,
 39 Ва//
 Ва:
 Вязанїе, юза уза хранило хранилище,
 узница узолїще³
 Вязень плѣнникъ юзникъ або у- ся-
 зень,
 Вяну або присвядаю, -ѣ-
 40 Вязанка уза або ю-./

Г

Гакъ гачокъ вилїца,
 Гай га/й/ словоужасїе, шль шгъ
 Галябарда або рогатина дреколь
 Гамую сопрятоваю
 Ганблю шлословлю шбличаю,
 Ганю хулю порицаю, посрамляю, укор-
 ряю, соменшаю полираю пятю⁴, по-
 стиждаю досаждаю пов/м/лю
 Ганба безчестїе гажденїе поносъ, поно-
 шенїе укоренїе укоръ злохуленїе, шб-
 41 личенїе смущенїе, сѣмѣшенїе, // -мѣ-
 шенїе,
 Га/р/фа бряцало гусль,
 Галѣръ мѣднища лепта сикль,
 Где идеже камо
 Гамъ⁵ або инсурка шле/м/,

- Ге
Ге/р/бъ знаменіе
Ге/р/стникъ изыщникъ съѡуржникъ подвижникъ страдалецъ, ѡружникъ
Гетманъ стратигъ воевода, тисящникъ вождь
- 42 Гетманство//
Гетманство игамонія, вл/д/ч/с/тво самодержство,
- Ги
Гипокрита лицемѣръ лицемѣритель, прятворитель, притворникъ,
Гипокрисую лицемѣрствую, употребляю,
Гимнъ пѣснь пѣніе
Гину изнамагаю, истаскаю погнблю,
Гинучі/й/ погибающі/й/ гиблеми/й/ гиблющі/й/
- 43 Гл//
Гл
Глажу испразняю,
Глиняный бранный скудельничій,
Глина брание скудель
Глубокость бездна глубина пучина
Глупій безумецъ або бу/й/ буй юродъ невѣжа неблгоразумецъ неистовъ, юродивы/й/, юродословъ,
Глупство безумство, безуміе неистовство неразуміе, // неразуміе безсовѣтѣ юро(д)ство шепство
- 44 Го
Голодны/й/ естемъ алчу
Голодность алканіе алчба,
Гойнѣ дарую, ущедряю ще/д/ру любопочитаю,
Гойнѣ починаю¹ любопочитаюся любездиѣ прилежу нещаднѣ даю,
Гойнѣ дарованія любочестіе, любопочитаніе,
- 45 Гойный,//
Гойный любоподателнѣйшій, любопочитатель ѡбилный, изобилный призоби/л/хый изобилованъ щедръ храбрій,
Голю брѣю брѣю ѡборску,
Горячность слонечная варъ зно/й/ пекъ
Господа виталица,
Гостинный домъ, виталица вселпрятлище гости/н/ница
Господою стою гошу витаю
Годне достойно изрядне влѣлоту, врѣсноту изыщнѣе,

¹ Очевидно, треба почитаю.

- 46 Голца² //
Голца або гулка голца ѡлца, а листвиємъ вѣтвь розга вая, нѣія
Говорю глѡ вѣщаю,
Головы болѣніе главоболіе, главотяжание, тяжкоглавіе,
Голодомъ мрю³ гладамъ таю гладствую
Голось гласъ
Голюнка голенъ глезно
Гость иноплемененъ страненъ
Гордость го/р/диня презорство
Горжу гнушаюся презираю ѡ/т/мѣтаю/с/, ѡ/т/мещуся неражу унедостояю пренебрегаю,
Голозедица голоть,
Голубка голубица
Голубъ голубъ
Горкій горекъ,
Горло гортанъ
Горчица горушица
Годны/й/ ся стаю, сподобляю/с/.
- 47 Годился//
Годился достояше лѣпо бѣ
Годимъ чиню сподобляю,
Годность до/сто/яніе достоинство
Годный достойнъ праведенъ иѣно(с) гре(к)
Годится достоитъ подобает/ лѣпо есть, лѣтъ есть мощно
Година часъ годише
Годинникъ часословъ,
Годника часецъ
Гоненіе изгнаніе,
Гордый кично,
Горнецъ мѣдяны/й/ конобъ
Горнецъ глиняный скудель
Гонору прагненіе любочестіе
Горохъ моченый ляща,
Гомонъ молоа плищъ, вопль мятежъ
Гомоню молвлю плищую вопію,
Господа/р/ство и все в господа/р/ствѣ мшель, [мшеломство]
Голя/й/ наги/й/ худий,
- 48 Готую//
Готую належу
Горожа плоть ѡплоть градежъ
Гонитва уристаніе конское подвигъ страданіе бой
Голопупокъ птенецъ

² Внизу посередині сторінки написана літера А.

³ Треба мрю, пор. мрю голодомъ (Б., 42).

Гожу раземотряю
 Горливість рвеніє рэвнованіє рэ-
 ность.
 Горсть чого рукоятіє,
 Голови́йши/й/ роди́йшіі.
 Гонча/р/скій скуделни́чій.
 [Голчаръ скуделникъ]¹
 Горо/х/ рогатый або крупи ногу/т/ сла-
 нутокъ,
 Горбатый слякъ сляченъ,
 Го́ны попріше стадіі стадіонъ
 Гостѣ пріймующій странипрікмець
 Гойный на гостѣ странколюбець,
 Господарны/й/ строителный,
 Господаръ строитель домови/й/.
 Головы/й/ соборны/й/
 49 Готую//
 Готую съоружаю съустрояю
 Годность отримующій удостовааем/ы/й
 въячаемы/й/ убѣждаемы/й/,
 Голосу неспособнаго худогласе/н/
 Голосъ вдячный, благогласное вѣщаніє,
 Годный вѣры подобовѣрный, до/с/то-
 вѣрный,
 Гожу до целю измѣряю
 Ги́въ ярость ги́въ вражда, кручина
 напасть бѣда
 Ги
 Ги́ваюся кручиняюся недугую
 Ги́въ застарѣлы/й/ злопомі́ніє
 50 Ги́ву,//
 Ги́ву початокъ горестъ
 Ги́ваются на мене ѡ/т/мѣтаю/т/ мя,
 Ги́сны/й/ униый, немощный, небре-
 гіі, малодушный, мягкій небрегіі,
 небрежники,
 Ги́валие неистовѣ,
 Ги́въ з горячо² мя/с/ти рэвнованіє,
 Ги́валыый яровидный се/р/довидны/й/,
 Ги́сныю униваю ѡгнюсаю стужаю/с/,
 Ги́сность унніє небреженіє, шапство
 нечистота,
 Ги́сним/ъ/ ся стаю ѡгнюсаю

¹ Ця словникова стаття написана на полі іншим почерком.

² Треба з горячої або горячоѣ, пор. стара/н/е из горячеи мл/с/ти (Б., 207).

Ги́снимъ чиню ѡгнюшаю,
 Ги́сно уняло шапственнѣ.
 Гр
 51 Гря/з/ //
 Гря/з/ брєніє. тина тымѣніє
 Грузкость тина,
 Грубость толща дебелство дебелость,
 Грубиянъ дебелохудожникъ, препрость.
 Гробъ жупище гробъ
 Гроши нмѣнія
 Граница предѣлъ
 Гро/з/ба запрѣщеніє прещеніє
 Грожу плещу
 Грудъ сосецъ
 Громада сонмище сонмъ³ соборище тол-
 па чета,
 Грошъ сребрный, дидра/х/ма цата
 Гро/ши любячій сребролюбець
 Гризеніє в животѣ стуженіє болесное
 Громъ або перунъ тутно трѣсковеніє
 молнія
 52 Гризуся ухапляюся,//
 Гу
 Гуканіє воскликновеніє,
 Гуканіє жалобное по/ж/:-⁴
 Гуденіє гуденіє воскликновеніє,
 Губка морская губа,
 Гумно житница
 Гукъ звукъ кличъ плещ вопль мятежа
 молла шукъ,
 Гучу эри гомоню
 Гуляй прелестникъ лестецъ
 Гугнивый медленоязичны/й/, косноязыч-
 ный,
 Гуня милоть,
 53 Гунка//
 Гунка милота/р/,
 Гублю погубляю растлѣваю
 Гуфъ або войско полкъ полчище,
 Гуфець стояніє,
 Гусеница усеница
 Губа уста устна,
 Гущеина густиня частиня
 Гуща чащъ, чаша

³ В оригіналі м латинсьме (m).

⁴ Помилка, потрібно то/ж/.

Ганокъ пре/д/дверіе дворъ сѣнь.
 Гацѣ ѡстегны
 Гвалчу насилую насилствую принуж-
 54 даю././ принуждаю напраснствую,
 Гвалть насиліе нужда напра/с/нство
 устремленіе, зѣлно/ст/,
 Гвалтовность,
 Гвалтовны/й/ зѣлны/й/ нужный, на-
 силствующъ,
 Гвалтовне зѣло,
 Гдижъ и убо
 Гды егда когда вегда елма,
 Гешматрія землемѣріе,
 Гезъ скоктаніе,
 Гжуся скоктаюся,

53

Д//

Д

Данъ или поборъ урокъ
 Даю достатокъ удовляю,
 Даю до схованія предаю
 Даю подаю дарствую дарую
 Да/р/ даръ корванъ
 Даремный напрасны/й/,
 Дахъ здо кровъ покровъ
 Дармо асуе туне без ума
 Даме дамы,
 Дарда дреколь сулица
 Дарды носячі/й/ дардоносець
 Далекій долгій,
 Давно древле
 Давно давний мнмошедшій ветхи/й/
 предваршій,
 Далеко камо далець,
 Далеко болшей колми колми² паче
 множае паче,
 Далей болей болшей множае проче-
 57 еже еже././ еже вящшей,
 Дбай радї
 Дбалость радѣніе,
 Дво/р/ность ухищреніе, ѡпла/т/ство
 Дв
 Двоумень двоедушенъ, близне/ц/

¹ Помилка, потрібно *уте/р/плины*, пор. *утрѣплины* (Б., 233).

² Літера м в оригіналі латинська (m).

Гигантъ исполниъ
 Гмахъ закроиъ
 Гниосны/й/ зря гниосны/й/,
 Грубянъ зря грубянъ,
 Грифъ ногъ когпатка
 Грона гроздъ пародокъ ѡ/т/расль лѣто-
 Грунтъ ѡснованіе фемеліонъ
 Гоблюся або чешуся, копошаюся,
 Гузъ пугва
 Гузи на рука/х/ стве/р/дѣли утв/р/пил-
 ны¹
 56 Гусла././
 Гусла що на шїм носят узлокошеніе
 или узноошеніе

Дворскїи жа/р/ты шутовнаа радостъ-
 во/р/ная², [радос/т/во/р/ная]
 Двакротъ дващи дважды
 Двери врата дверы
 Даѣ точки або два пункти двоточіе
 двосрочіе

58 Де././
 Деспестую⁴ безчещу укоряю
 Деспектъ укоризна укореніе безчестіе
 ѡклеветаніе хула хуленіе глумленіе,
 Де/р/жу съде/р/жу
 Державца стяжатель ѡбятель
 Дерево на пиѣ стебль
 Держаніе стяжаніе соде/р/жаніе де/р/-
 жава
 Держуся ного гоню
 Делѣкацтво сластолюбіе, го/р/танобѣсїе
 Дебрь лѣсъ дебрь ни/з/бре/л/³ стреми-
 на
 Дерзко дерзостнѣ дерзко
 59 Дерево././
 Дерево древо
 Деревяный древяны/й/

³ съ дописане, іншим почерком

⁴ Помилка, треба *деспектую*, пор. *укоряю*:... *деспектую* (Б., 268).

⁵ Помилка, треба *низбрегъ*, *стремни-*
на, пор. Б., 236.

- Держусю¹ запевне або упевняю изаѣ-
ствую,
Державца свѣта мироде/р/жите/л/
Дерзкій, напрасны/й/ или -ивъ,
Делѣя опона одѣжда нметн(с)ма²
Декретъ судъ судба уставъ преданіе
совѣтъ
Депозитъ покладъ
Делѣкаты пренасишникъ
Делници/и/³ заживаю гобзую преси-
шаю/с/,
Дешевы/й/ трекуплы/й/ суєтны/й/
Дешевость суєта
- 60 Дз//
Дз
Дзвенкъ гласъ брмѣніе
Дзвукъ звяцаніе
Дзвонокъ звонецъ
Дзвонъ кимвалъ колоколъ
Дзвенкъ чиню шатаюся
Дзвенкъ красны/й/ блгогласное пѣща-
ніе.
- Ди
Дивно чиню удивляю
Дивны/й/ чудный удивляемы/й/ чуди-
мый
Дичаю свѣрѣпѣю розсверѣпѣваю
61 Дикій,//
Дикій дивн/й/ сверѣпъ или. -пий. пруд-
кій.
Дикое що животных безслове/с/ное
Дичъ свѣрѣпѣе или с/верѣ/пство.
Дивъ якій дивъ чудо дѣство шу/д/
Дивакъ самогодный дерзый презоривый,
гордостень стропотный яростень на-
прасный, сверѣпляйся
Дигитарство санъ достоинство
- Дл
Для ради за дѣля дѣлма.
Для него его ради.
62 Для//
Для чого во скую чесо ради
Для того заеже того ради таче убо яко
яко воеже,

¹ Треба держуся.

² Друге м в оригіналі латинське (m).

³ Літера в в оригіналі виправлена
з ѣ.

- Дмухаю дму
Добрий благій, добрый,
Добрий день або повоженіе доброе
блгоденствіе,
Добрий часъ время блгопр/и/ятно
- Др.
Друкую ваяю изваяю типо/м/ издаю
Друка/р/ типографъ
Драбъ оружїеносецъ дароносець⁴ дар-
доносець
- 63 До//
До
До къ
[Доска золотая пета/л/ златъ]
Добрая вѣра блгоч/с/тіе зри вѣра [доб-
рая]
Добрая воля блговоленіе произволеніе,
угожденіе
Добрая мысль блгодушїе,
Добрая вѣсть блговѣстіе [благовѣ]ще-
ніе
Добрая слава блгонскуство
Добре терплю блгостражду,
Добре блго прямо право
- 64 Добрий//
Добрий блгїи цѣль или -й, правн/й/ го-
вѣнный блговѣнный,
Добровольне волею исполненіемъ произ-
воленіемъ произволите/л/нѣ бар/зо
Доброго се/р/ца блгосердїя,
Добродѣй блгодѣтель
Добродѣство блгодѣтелство, -дѣяніе,
Добродѣство показую ублажаю
Добродѣство заживать блгопострадать
Доброє блгое.
Доброе здоровїе блгоимство
Доброе любячїй, блголюбець или -ивъ.
Доброе мовлю блгословлю
Доброе здоровїе блгоимство
Доброе разумѣніе блгоимѣніе -разу-
мїе
Доброй мысли заживаю блгодуше-
/ст/вую

⁴ Помилка, треба дардоносець, пор.
дардоносец/ъ/ (Б., 297).

65 Доброй//
 Доброй славы бл҃гоискусны/й/, бл҃гоис-
 куствуемый
 Добротливы/й/ бл҃гоувѣтливый/й/, бл҃гово-
 лителный бл҃годѣте/л/ный бл҃гоч/с/тив-
 ны/й/
 Добротливы/й/ естемъ бл҃гон/с/тинствую
 Добротливость бл҃гостиня бл҃годѣтел-
 ство бл҃гость
 Добротъ бл҃гость бл҃гостиня
 Добѣгаю достизаю
 Довбаю ваяю
 Доводъ указаніе умышленіе извѣтъ
 Довожу произношу
 Довоженіе извѣствованіе
 Доводитъ прителитъ подоболѣпно подо-
 бовѣрно достойнѣ праведнѣ по до-
 стоянію влѣпоту вѣсноту
 Довѣль бл҃горазуміе бл҃гоуміе остро-
 уміе, бл҃гоухищреніе коварство, // ко-
 ва/р/ство
 Довѣпный кова/р/ный, умный бл҃го-
 умны/й/
 Довѣпный в мовѣ бѣднѣй,
 Довѣдуюся навницаю навикаю,
 Довѣдаться навикнути увидѣти,
 Догаляю постизаю ухапую понуждаю
 Догажаю бл҃гоугаждаю угождаю
 Добро блажу, сохо/ж/ду снисхожду
 Догадуюся
 Догадую бл҃жуду храню соблюдаю
 Догаданіе удобство домышленіе
 Догажающій снисходителный,
 Догажаніе сохожденіе съни/с/хожденіе,
 угодіе упокоеніе,
 Даганяю зри доганяю
 До дня¹ сове/р/шеннѣ даже ѡпасно, до-
 де/р/жую// додержую²
 Додѣваю нужу насилую удругую³ сту-
 жаюси ѡзлобляю возмущаю
 Доежд/ж/аю зри доганяю
 Дожчъ идетъ дождитъ,
 Дозо/р/ца смотритель
 Дозрѣлый достиглый³ зрѣль пл[и] -ы/й/
 Дозрѣваю сове/р/шеннѣ расту дозрѣ-
 ваю,

Дозрѣлость съзрѣніе,
 Докто/р/ врачъ
 Докуль доколѣ,
 Докопченіе кончина скопченіе законче-
 ваніе, сове/р/шенство и -ніе
 Докучаю эри додѣваю
 Докука стуженіе,
 Докучникъ стужитель насилownikъ на-
 силствующій нудитель притужный,
 Долъ викопаный ровеникъ или и сту-
 денецъ ровъ,
 68 Долгое//
 Долгое протяженное долгое зѣльное
 Долина удоль удоліе розлоя,
 Долго терпячій долготе/р/пелнѣй долго-
 терпелный
 Долгость часу растояніе
 Долегливость ско/р/бѣ искушеніе, тре-
 волненіе,
 Доля случай нужный
 Долгій вѣкъ эри вѣкъ долгі/й/
 Домъ жилище храмъ кровъ домъ
 Домокъ с пѣску нирнще,
 Домовство эри мшелъ
 Домокъ хранина хлѣвника,
 Домовый рядъ домостроите/л/ство
 Домовы/й/ домашный свой присный
 Домашинный намѣстный домашный
 69 Домнѣманіе домнѣманіе, умышленіе, //
 умышленіе,
 Домнѣмаю мно непшую вмѣняю умыш-
 ляю,
 Домышляю/с/ разсмотряю ра/з/смотрѣ-
 ваю разумѣваю
 Домышленіе разсмотреніе умышленіе⁴
 допущеніе изволеніе,
 Дорогость многоцѣнно/ст/ че/ст/ность,
 Дорога путь
 Досконалость, сове/р/шенство исполне-
 ніе цѣлость,
 Досконалая всесове/р/шеннѣ всеконечнѣ,
 ѡпасно извѣстнѣ, всяко весьма всяче-
 ски всецѣло
 Досконалый ѡпасный, всесове/р/шен-
 ный всецѣлый истинный цѣль цѣлый,
 Досвѣдчаю/с/ навницаю навикаю
 Досвѣдченый искусный,
 Досвѣдченіе искусъ искушеніе напасть
 разумѣніе,
 70 Достатокъ//

¹ Помилка, треба до дня. Стаття не-
 виразна. Пор. статтю ѡпасно (Б., 295).

² Помилка, треба удручую.

³ Помилка, пропущене г.

⁴ Літера в переправлена в оригіналі
 з н.

Достатокъ прензобиліе лишеніе удовле-
 ніе шбыліе нескудость доволство
 Достатечны/й/ зри досконалы/й/
 Достатечны зри досконале,
 Достаю стяжавая стяжаю, де/р/жу
 Доступую получаю улучаю
 Достойность величествіе до/с/тонство
 достояніе
 Досить довлѣть дово/л/нѣ довол/н/е.
 Досить чиненія достотвореніе досто-
 довлѣніе
 Дотикаюся прикасаю/с/ касаю/с/
 Дотиканіе касаніе прико/с/новеніе,
 осязаніе
 Дохожу достизаю умышляю
 Дочка дщерь
 Дочасный привременный, временны/й/,
 До шкоды привожу напраснствую
 71 Дошка//
 Дошка доска дщица,
 Дощенту опасно всасове/р/шеннѣ
 Дою долзю¹

Дра
 Драбина лѣстница
 Дражню раздражаю по/д/ражаю по-
 срамляю
 Драгарь кровь
 Драпѣжство хищеніе,
 Драпѣжца хищникъ
 Драбъ шруженосецъ да/р/доносецъ да-
 роносецъ
 Дрижу трелешу колѣблюся, уте/р/паю,
 72 Дрижу//
 Дрижу якъ кокѣ на вытѣчки шатаю/с/,
 Дрижаніе шатаніе трепеть дрижаніе
 колѣбаніе утерпаніе страхъ ужасъ
 говѣніе драпа чинія /?/ драчнѣ
 Другій вторій
 Другій разъ вторицею друго/й/ци
 Дручу борю належу сражаю о/з/лоб-
 ляю шполчаю/с/ пакошу
 Драница доска дска
 Друкъ до двиганія носило
 Дрожджѣ тика
 Друкую вяяю изваяю печатую
 Друкаръ типографъ
 Друкарня типографія неча/т/ня штанъ-
 ва
 73 Ду//

Ду
 Дурячіи людячіи²
 Дурень безумекъ бун юро/д/ или уродъ
 несмысленъ зродословъ
 Дховны/й/ члвкъ внутрий члвкъ мыс-
 ленный умный
 Дуфаніе дерзновеніе нешбнновеніе
 ш/т/рада
 Дую дму,
 Дужій доблий доблественный жилищ-
 ный тве/р/дый крѣпкій си/л/ны/й/
 зѣлный храбрый ратный
 Дуже крѣлко, доблѣ зѣло доблествен-
 нѣ, юношески,
 Дуга дуга
 Духъ духъ
 Дша дша
 Дужественъ есмь ни знемагаю не не-
 моществую нешслабѣваю крѣплюся
 Дуру лужду
 Дуреніе луженіе
 74 Дума//
 Дума о себѣ мудрованіе високоуміе
 гордость
 Дурѣю нектоваюся юродствую
 Дуда пречудница³ сопль сопль
 Дударъ пречудникъ⁴
 Дудокъ вдодъ
 Дужость храбрость мужество крѣпость
 мужедоблестіе
 Дѣ
 Дѣачина юнота
 Дѣвка дѣвица
 Дѣдництво ш/т/чество достояніе наслѣ-
 діе жребій,
 75 Дѣль//
 Дѣль участіе дѣль
 Дѣтей мнозство многочадіе
 Дѣдичъ наслѣдникъ
 Дѣлится не могучій несѣкомы/й/ не-
 раздѣльный
 Дѣра скважня
 Дѣлный шумный и -енъ юноше/с/кій
 Дѣлнѣ справую мужаю/с/ храбрст-
 вую

² Помилка, потрібно *лудячіи*, пор. *лудачій* (Б., 110).

³ Помилка, потрібно *прегудница*, пор. *прегудница* (Б., 175).

⁴ Помилка, треба *прегудникъ*, пор. *прегудникъ* (Б., 116).

¹ Помилка, треба *мелзю*, пор. *мель-
зи* млеко; дой млеко (Б., 116).

Дя.
Дякую блгодару
Дякованіє блгодареніє
Дякую тебѣ вѣмъ ти блгодать нма/м/
ти блгодать

Дякъ дѣтоучитель грамо/т/никъ, книж-
никъ дида/с/калъ
76 Диханіє дкъ диханіє//

77 Є//

Е

Его¹ еговъ егова егово

Ед
Едвабъ шолкъ сирикъ
Единакъ инокъ единочадый, единород-
ный ипочадый
Единецъ инокъ монахъ
Единорожець инорогъ единорогъ и еди-
норожець
Единоостайно едиоодушне
Единоомислно инооушно ѿбще
Едианъ и убо
Едначъ посредникъ ходотай.

78 Еднаю//

Еднаю ходотайствую крошу укрошаю
молю смиряю приповѣдую кратю²
Еднаніє ходотайство смиреніє умова-
ніє приповѣданіє ми/р/ смиреніє
Еднаючій смирителный
Едно точію кромѣ

Едностъ единостайностъ, соединеніє ѿб-
щина

Ездный сънузникъ
Ей слушне истинно.
[Епамида рыза въ/р/хнаА]

Ес

Еянта утроба
Елементъ стихій
Енеалогія родословіє,

79 Если//

Если аще
Если же ежели венць аще же
Если жъ таде аще же
Естами³ а не языкомъ розмовляю на-
знаменовую гадате/л/ствую
Естемъ есмъ
Еще
Еще пакн еще
Еще не стался не у бысть
Еще бовѣмъ на, не убо

80 Ж//

Ж

Жагель парусъ вѣтрило я/д/рило
Жадаю желаю
Жадною мѣрою никако же ничи/м/ же
Жаль жалость болѣзнь риданіє рев-
ность ревнованіє ѿбразіє.
Жаль ми на кого недугую⁴
Жалую плачливе ѿкаяваю
Жалую щажу пекуся сѣтую ревную
Жалоба вретнще власяница,
81 Жалобу//
Жалобу ѿ/т/правую сѣтую
Жакъ або студентъ тщатель, спудей.
Жарливість маю ревную

Жарлокъ гортанобѣсець ласкосе/р/дїй
Жа/р/тую кощунствую блядословлю
смѣхословлю радост/от/ворю любезно
и радостно вѣщаю

Жа/р/товлявы/й/, кощунникъ смѣхо-
творца

Жартовани рѣчи шутовныя радо/ст/
творная.

Же

Жебракъ нищій,

82 Же//

Же воеже

¹ Дописане на полі

² Помилка, треба крошу, пор. кро-
шу (Б., 104).

³ Означає, очевидно, сучасне «же-
стами».

⁴ Помилка, треба негодую, пор. не-
годую... жаль ми (Б., 137).

Жебы да
 Женихъ женхъ
 Желѣдба пегаловенъ¹ желѣнъ, укориз-
 на, укореніе ѡклеветаніе, безчестіе,
 пороченіе сѣтованіе
 Жемчугъ перла бисеръ ма/р/гарита
 Желитва бракъ,
 Женюся² брачуся посагаю
 Желѣзной, шій, жестоковыйный
 Жертovníкъ ѡцѣстилыще требище
 Жело жало стрѣцало
 Жду терплю
 Жизнь дхъ жизнь животъ трибухъ
 83 Живность//
 Жи
 Живность пища жизнь
 Живностью ѡпатрую питаю, ухлѣбляю
 Живу ѡбитаю живу
 Жила жилище
 Жилватый жилищны/й/,
 Жилки маленькіи стежки, ѡго/р/нигіе
 дхъ жилищъ артирки,
 Живѣоль стихи/и/ составъ
 Жи
 Жировный, пастынный,

Житѣ пиро
 Жмуру мжу смѣжаю
 84 Жмуреніе//
 Жмуреніе мженіе
 Жнецъ жатель
 Живно жатва
 Жо
 Жолнѣръ воинъ
 Жолнѣрскою ся бавлю воинствую
 Жолвъ морскій че/р/вляница
 Жолнѣрская шата хлямы/с/
 Жоломѣйка сонль
 Жолудокъ животъ трибухъ сирнище сто-
 махъ
 Жолудъ, желудъ жиръ,
 Жона жена сопружница
 85 Жона//
 Жона ѡ/т/гнаная пущеница,
 Жоночій ѡбычай наслѣдую женственную
 Жорна жерновъ
 Жродло источникъ
 Жу
 Журавель у студнѣ водоважца³
 Журба печаль скорбь

86 S : Z : //
 87 //
S Z

За анѣ внѣудъ, позъ,
 Забавляю/с/ закоснѣваю/с/ медлю за-
 медлѣваю косню упражняюсь,
 Забиваю зарѣзую заколаю,
 Забава закоснѣніе замедленіе, ко/с/нѣ-
 ніе неудобство упражненіе презре-
 ность
 Забавно косню⁴,
 Забороняю возбраняю,
 Заборона препона
 Заборонитель возбранникъ возбранитель,
 Заболѣлемъ во/с/тогна/х/
 Забитіе забвеніе,
 Забытиса изумленіе
 Забѣгаю предприимую,
 Завада реть,
 Заважаю

88 Заверненіе головы бѣснованіе, неис-
 товодство// неи/с/тоцтво, изумленіе,
 Завер/таю в сторону, уклоняюся
 Завижу ревную,
 Зависть добрая, ревнованіе рвеніе
 Завистникъ доброму, ревнитель ревно-
 стень ревнивый,
 Завоеваніе плѣнь плѣкеніе,
 Завоеваны/й/ емлемый плѣнни/й/ или,
 плѣнникъ
 Заяой сударь,
 Заводи страдалчество подвизаніе по/д/-
 вигъ борба,
 Заводникъ рыстатель
 Заводую вопію,
 Заволай вопій,

¹ Очевидно, треба печаловенъ.
² Помилка, треба женюся.

³ Помилка, треба водоважда, пор.
 водоважда (Б, 24)
⁴ Помилка, треба косны (Б, 101).

Завора верїя развора
 За волею бжею волею¹ бжією,
 Заводный рытний,
 Заводъ бѣжу страдалчествую по/д/ви-
 заюся боруся,
 Завстыжаю шбличаю изобличаю
 Завтрешины/й/ утрены/й/, заутренний,
 80 Завтра//
 Завтра утро утрѣ,
 Завтреніе утреця,
 Завше всегда выну пр/с/но,
 Завше учуся глумлюся,
 Завѣси верїя,
 Заглохаю шледенѣваю
 Заглядую приничу приничаю²,
 Загорода шграда
 Загорожаю шграждаю,
 Загороженіе шгражденіе,
 Загрожую запрѣщаю, призапрѣщаю,
 Загамовую престати творю,
 Зага/д/ка гаданіе и -н-³, притча при-
 кровеніе прикровенъ глаголь,
 Загадую гадателствую, назнаменовую
 00 Загроженіе//
 Загроженіе прещеніе, запрѣщеніе,
 Заглядую сматрюю, назираю,
 Загубляю истребляю испразняю упраз-
 няю,
 Задуманіе нзумленіе,
 Задаваю кому що налѣжу,
 Задеваю задѣваю
 Задатокъ залогъ
 Заде/р/жую воспріємлю уде/р/жую
 утоляю,
 Заде/р/женіеся терпеніе, возде/р/жаніе
 Заде/р/жаюся уде/р/жаваюся, восде/р/-
 жуюся⁴ ю/т/ступую,
 Задонъ задняя,
 Заживаю пріємлю,
 Зажмураю смѣжаю
 Зажмуреніе зри жмуреніе,
 Закаменѣлость до покути умненіе⁵
 Заколюю закалаю,
 Заисте явѣ ей,

¹ Літера е в оригіналі переправлена

з і

² Посередні сторінки оригіналу лі-
 тера е.

³ Тобто, гаданів и гаданіе.

⁴ Виправлене в оригіналі з востер-
 жаюся.

⁵ Пор. статтю умицєніє (Б., 268)

Занкаючі/й/ся косноязычний
 91 Запасничество//
 Запасничество зри битва
 Записникъ по/д/вижникъ,
 Запа/х/ хороший благоуханіе,
 Запахъ шпетный зловоніе,
 Запалчивъ яростенъ яръ,
 Запалюю/с/ гнѣвомъ ярюся,
 Запалчивость ярость реть,
 Запѣвне извѣстно явѣ.
 Запираюся ш/т/вергаю/с/, ш/т/мещуся,
 ш/т/мѣтаюся, ш/т/рицаюся ш/т/скакую,
 Запираю затворяю, заключаю
 Заплата данъ мзда накмъ нан/м/но
 Заповѣдаю зазѣщаю,
 Заповѣдъ зазѣщаніе, заповѣдъ, зазѣ/т/
 Запомагаюся преспѣваю преуспѣваю
 спѣю
 Запора верїя развора
 Запорока порокъ⁶ сучецъ,
 Запрѣніеся, ш/т/реченіе
 Запроважаю
 Запрове/р/женный, изси/ль/никъ,
 92 Заправды//
 Заправды вонсти/н/ну исти/н/но, влѣ-
 ноту нѣрясноту, явѣ исторѣ,
 Запустѣваю шледенѣваю
 Заслє ми⁷ мають, имѣю/т/ мя тяжко
 стужають ми,
 Заслє маю недугую, стужаюся
 Заслє маючій, недугователь,
 Зазрю ревную
 Зазираю пренебрегаю, прешбыжаю,
 Зазираніе наблюденіе, назираніе,
 Зазираю назираю сматрюю,
 Зайзрость зависть, ревность, ревношбра-
 зіе,
 Зазросливый завистный,
 Заикуючійся косноязычный ко/с/ногла-
 сенъ зри гугиовы/й/,
 Заказъ прещеніе зазѣтъ заповѣ/д/
 Закаль порокъ,
 Закаменѣлый жестоко,
 Закаменѣлого се/р/ца, жестосе/р/дїй,
 закаменѣлѣйшн/й/ жестоковы/й/шый⁸,
 жесточайшій,

⁶ Помилка, треба запороха порошокъ,
 пор. запорошка, порошокъ (Б., 242).

⁷ В оригіналі літера м латинська
 (m).

⁸ Помилка, треба жестоковы/й/ный,
 пор. жестоковыйный (Б., 65).

93 Закликаю, //
 Закликаю воззиваю,
 Заклинаю шбаваю,
 Заклиначъ волхвъ, волшебникъ, шбава-
 тель, шбаваникъ
 Закритіе закровъ,
 Закрито покровенно, нѣвѣдомо, неявлен-
 но.
 Законъ пріймую возаконяю/с/,
 Законъ подаю, возаконяю
 Закупую засипаю,
 Заколочую мяту наваждаю поемлю сму-
 щаю
 Заколоченіе смущеніе, сокращеніе,
 Залицаю составляю
 Залеченіе врученіе, составленіе,
 Залици мзвисти состави утвори
 Заледвѣ едза кегли любо если аще
 простѣ,
 Заложеніе сложеніе, шснованіе, Огнев-
 лонъ
 Замешкиваю закосиѣваю
 94 Замешканіе, //
 Замешканіе зри забава
 Замки затвори заклеи веріа
 Замокъ
 Замѣшаніе зри гукъ бунты
 Замоваляю шбавляю
 Замужъ иду посагаю
 Замучую мяту молвлю, наваждаю поем-
 лю возмущаю во/с/плищаю
 Замикаю запираю заставляю,
 Заключаю затворяю завн/р/гаю
 Замкненіе заключеніе
 Замшникъ або рима/р/ усмошве/ц/,
 Замѣна залогъ
 Замѣшаваю зри возмущаю
 Замѣшаный естемъ, мятуся смущаюся
 За мя мене ради
 Заневоленіе плѣнь,
 Занедбаваю зри взго/р/жаю
 Занедбавши прешбидѣвъ пренебрегъ,
 95 Заночовую //
 Заночовую¹ шблѣгаю
 Запевне извѣстно извѣстнѣ явѣ тве/р/до
 истинно
 Заразъ абіе
 Заручаю прирѣкаю шбручаю
 Зарѣзую закалаю,
 Зарѣзаніе закаланіе,
 Зарученіе шбрученіе,

Заростую шледенѣваю,
 Зась паки
 Засадка ухищреніе, навѣтъ кознь
 За/с/клепленіе камара
 Зсиланецъ изъселникъ,
 Заслона завѣса катапета/с/ма щитъ,
 Заслоняю шсѣняю захищаю застѣняю,
 Засмѣялся возсмѣяся,
 Засмѣялся трохи шслабился
 Засмучаюся шпечаляюся, смюшусю²
 96 Засмучаю //
 Засмучаю шпечаляю
 Заставляючійся за кого возбра/н/ный
 Заставляюся возстыгаю во/с/хлащаю
 Заставуюся предстателствую
 Заставую залагаю
 Заставо³ залогъ,
 Застарѣлый престарѣлый,
 Заступаю воспріемлю⁴ по/д/емлю
 Засилаю затакаю,
 Засиланіе заточеніе,
 Засѣдаю возлѣгаю,
 Засѣдаю на кого присѣжу,
 Затаяю таю
 Затаенно зри закрыто,
 Затве/р/дѣніе
 Затве/р/жаю шжесточаю шжещаю,
 шкаменяю,
 Затве/р/дѣваю шжестѣваю шледенѣваю
 97 Затраченіе, губителство всегубител-
 ство// -бителство
 Затр/воженіе у- -новеніе⁵ ужасъ,
 Задве/р/дѣлость умиленіе
 Затрудняю справу пакошу,
 Затрудненіе неудобство,
 Затрентвеніе умиленіе
 Затру/р/бованный сокращенный,
 Затѣняю шсѣняю
 Заушникъ клеветникъ, шепот/т/никъ,
 шглагольникъ,
 Заулокъ халуга
 Заходъ западъ
 Захорѣваю немоществую, изнемагаю
 Заховиваю, блюду соблюдаю храню со-
 храняю назираю, наблюдаю спасаю
 избавляю
 Захователь зри вибавитель,
 Захожу кому в дорогу зри выхожу
 Захованіе чиню угаждаю

² Помилка, треба смущаюся.

³ Помилка, треба застава.

⁴ В оригіналі м латинське {m}.

⁵ Тобто, ужасновеніе.

¹ Друге о в оригіналі виправлене з у.

Заховую шаджу,
 98 Захованый, //
 Захованый, шадымый, соблюдаемый, ле-
 жачій ѿ/т/ложенный,
 Зацне преводителнѣ велично,
 Зацность величество
 Зацный бл҃гоначитѣ изящный преслав-
 ный первый неначаемый.
 Зацного роду бл҃гоплеменный бл҃город-
 ный
 Зацнѣйши/й/ лучший
 Заче/р/воиѣваюся, поче/р/миѣваю
 Зашкода повреда
 Зашкоженіе поврежденіе
 Зашкожую повреждаю
 Заютраюся, недугую,
 99 Зб. //
 Збанъ скудель
 Збиваніеся зри бой.
 Збиваюся страдалчеству боруся под-
 пизаюся,
 Збыраю обымаю
 Збыраю вино обымлю лозу
 Збитіе збіеніе
 Збираніа вокругъ сообрашеніе
 Збираю вкупу ищитаю сопрятую
 Зблаженіе блазнь
 Зброя бронь
 Збройный всеоружный, вооруже/н/
 Збыраю ска/р/би сокровышествую
 Збоже жито,
 Зборъ сонмъ сонмище, соборъ собори-
 ше толща то/р/жище
 Збытый лишный лишный /н/злы/ш/ный,
 Збытнее богатство лихонмѣніе, лихо-
 100 нмѣтелство// лихонмѣтелство лихонмѣ-
 ство вящшество лишество мшелон/м/-
 ство
 Збытне богатство збираючіа срамнопри-
 ѿбрѣтатель мшелонмецъ,
 Збитокъ доблство
 Збурую разсипую разараю
 Збунтованіе зри бунты,
 Збѣгаю до купи срищаю/с/ и срищуся
 стицаюся сористаюся
 Збѣгъ стеченіе
 Збѣгъ бѣгуиъ бѣглець бѣжалецъ
 101 Зв. //
 Зв
 Зваду чиню распрѣваю
 Зва/д/жую возъмуч/щ/аю крамолю ле-
 шу ѿблагаю
 Зва/д/ца клеветникъ ковникъ, крамол-
 никъ расколникъ клопотворникъ, ѿбол-

гатель паводникъ двоесловникъ
 двоязиченъ дѣдко зри бунтовникъ
 Зворую¹ умучую
 Звию бряцаю брячу звеню,
 Звнтяество побѣда ѿдолѣніе
 Звнтяца побѣдитель
 Звнтяжаю побѣж/д/аю ѿдолѣваю
 Звнтяженъ бываю повинуюся покаря-
 ю/с/ умаляюся,
 Зваща паче найпаче ѿбаче но убо акы-
 бы
 102 Зведеніе, //
 Зведеніе совращеніе
 Зве/р/хиѣйший верховный
 Зверхность власть держава,
 Зве/р/ху онѣ,
 Зве/р/хный виѣшний,
 Зветшалый ветхий ѿбе/т/шалый сста-
 рѣль
 Звожу прелщаю, возставляю
 Зводникъ лестецъ умопрелщате/л/
 Звыклость звычай нравъ ѿбыча/й/ пред-
 пріятіе имство имѣтельство, твореніе,
 Звыклемъ пре/д/пріятій есмъ,
 Звыклый ѿбычайный лучшей ѿбычный
 З високости свишше,
 Звязокъ малженски/й/, брачный сюзъ,
 Звѣздаръ звѣздословъ,
 Звѣрь зри животно безслове/с/но
 Звѣрско безсловеснѣ
 103 Звѣрный, //
 Звѣрный пока/р/мъ звѣроядина
 Звязую связую
 Звязокъ уза юза союзъ,
 Звязки укрой повой
 Звязокъ уза юза союзъ
 Згажаю согласую припоручаю совѣще-
 ваю засвѣдителяую,
 Зганбляю посрамляю
 Зганбеніе зри ганба,
 Зганяю зри ганю ганблю,
 Згнило щапстаеннѣ,
 Згниеніе всегубителство,
 Згнбеля пагуба погнбеля,
 Згниаю згниаю,
 Зглажую зри виѣвечъ ѿбе/р/таю,
 Згодливый единомислный единоѿбраз-
 ный смирителный
 Згнѣтаю гроно сожинаю гроздь,
 Згода миръ единомислїе, и единомисле-
 нїе, сложеніе съгласїе единство сое-
 диненіе

¹ Помилка, треба зварую, пор. умучаю:— зварую (Б., 269).

Згожий ключаемий
 104 Згожость, //
 Згожость ключимось,
 Зготованіє сотвореніє устроєніє,
 Зготовляю, сострою,
 Згола весма бохма ѿ/т/нюдь всяко вся-
 ческая,
 Зго/р/шеніє соблазнъ бланъ пре/т/хно-
 веніє, претиканіє грѣхъ,
 Згрѣбѣлость щатство¹
 Згромаженіє соборъ состояніє составъ,
 Згрубѣваю ѿдебелѣваю, ѿгустѣваю
 Згуба зри згиненіє
 Згущаю усиряю ѿгущаю, ѿледенѣваю
 Згустѣлый усиренный
 105 Зг//
 Зг
 Згелкъ зри замѣшеніє
 Згрунту зри згола,
 Зд
 Здается мнится видиться,
 Здаюся являюся возміюся вознепшую-
 ся,
 Зданіє разумъ
 Здобычъ добытіє ѿбрыша,
 Здражаю прелщаю,
 Здрада 'ложъ кознь навѣтъ ле/ст/ пре-
 лись, лшеніє, предателство
 Здрайца зининатель, преле/ст/никъ кле-
 ветникъ, // клеветникъ, навѣтникъ
 106 ле/с/тецъ предатель прелагатай,
 Здрадливый навѣтникъ,
 Здрой источникъ
 Здужую ѿдолѣваю премагаю
 Здумѣваюся удивляюся усумнѣваюся
 изумнѣваюся недоумѣваюся, ужаса-
 юся сумнѣся сомнію/с/ недоумѣніємъ,
 ѿде/р/жи/м/ бываю
 Здумѣваюся изумляюся
 Здумѣніє недоумѣніє недоумѣніє не-
 удобство ужасновеніє ужась,
 107 Зе, //
 Зе
 Зебраніє проторъ притяженіє приобрѣ-
 тініє, соборъ,
 Зеднаніє умовленіє,
 Зедноченіє соединеніє зри згода
 Зезволяю, избираю изволяю, рачу по-
 маваю совѣщаваю,

¹ Помилка, треба щатство, пор. щав-
 ства, щапство (Б., 308).

Зезволеніє благоволеніє спре/д/звззате²
 ѿбѣтъ, воля изволеніє, намѣреніє
 сложеніє миръ реченіє,
 Зездъ состояніє, сотеченіє то/л/ща
 Зелживость, зри ганба,
 Зелжоный посмѣянъ поруганъ, поруга-
 ный досаду приємъ,
 Зеленость злакъ
 Зеленымъ свята пятьдеся/т/ница пе/н/ти-
 ко/с/тія,
 Земокъ вашъ нашъ странекъ
 Зелсованіє врежденіє
 Зестіє ликъ, состояніє, то/л/ща
 108 сотеченіє// сотеченіє
 Зестіє свѣааковъ або музикъ ликъ
 З збитку ѿ/т/ йзбитка
 Ззаду создаи задн
 Зищеніє исполненіє сове/р/шеніє
 Зкидаю изве/р/гаю,
 Злегчаю восперяю ѿ/с/криляю
 Злиаю вонѣраю возлагаю,
 Злитованный, мл/с/ть милосе/р/діє ми-
 лостннѣя простннѣя, прощеніє помилони-
 ніє состраданіє соболѣзнованіє, шед-
 рота
 Злитовую/с/, состражду, соболѣзную
 ущедрю щедрю,
 о
 Слого прироженія, злоправ/ный/, зло-
 нимѣнству,
 109 Зло, //
 Сло злоба безчлоуечіє, лукав/с/тво,
 стропотность,
 Слостникъ беззаконникъ, лукаво зло-
 бивъ неблаграуменъ, непреподобенъ;
 строптивъ сква/р/павый,
 Слочинца злодѣй
 Слочинство злодѣйство,
 Слорѣчіє зри ганба
 Слорѣчу зри ганю порѣкаю
 Злото виборное, искуса златая,
 Слыи прикладъ соблазнъ,
 Слыи боль стропотный ра/ст/лѣнный,
 Слыи врость злоимѣнство³
 Слыи ѿбычай, зри злого прироженя,

у

Злупеніє расхищеніє, разслабленіє,
 110 Злучаю//

² Очевидно, треба спре/д/связате.

³ Треба злыи врость злоимѣнство
 (пор. Б., 69).

Злучаю растворяю совокупляю смѣшаю
составляю.

Злучаю/с/ сочетаваюся

Злученіе сочетаніе, совокупленіе союзъ,
[и укъ]

м

Змазаніе скве/р/на пачк/с/тота,

Змаза порокъ.

111 З ме/р/твы/х/ встаніе воскрешеніе ес-
лы хто презъ кого, иншого//
иншого встаетъ.

З мертвыхъ встаніе, если самъ презъ
себя встаетъ з ме/р/твыхъ, воскресе-
ніе.

Змерканіе сумракъ.

Змерзаю оледенѣваю,

Змилованіе зри злѣтованіеся,

Змиловуюся зри злѣтовуюся,

Змова стмиреніе миръ,

Змовляю/с/ совѣщаваю/с/

Змолочую стлачаю,

Змороженный истомленный, изможден-
ный

Зморшка вреска

Змо/р/щенны/й/ вресканный.

112 Змоцняю, //

Змоцняю утве/р/жаю укрѣпляю,

Змоцненіе утве/р/жденіе укрѣпленіе
крѣпость.

Змышленіе лицемѣріе, притвореніе.

Змышляю притворяю лицемѣрствую

Змышлячъ лицемѣръ,

Змышляющій притворитель, лицемѣръ

Змѣшую растворяю зри злучаю

Змѣщаю вмѣщаю,

Змѣраю на що намѣраю разъмошряю¹

Знакъ знаменіе воспоминаніе.

Значный знаменитый

Знаменитый блгохарочить, нарочить
изрядный изя/щ/ный великъ примѣяя

113 первый, //

Знаменито/ст/ пренмѣте/л/ство превели-
чество предъпріятіе.

Знаемый знаемъ, вѣдомъ,

Знаемость разумѣніе ино... свѣденіе

Значу пвляю сказую назнаменуую

Значеный знаменанный

Значеніе знаменованіе.

Знагла внезапно весма бѣхма

Знаю вѣмъ разумѣю.

Знакожу ѡбрѣтаю.

Знайдую/с/ ѡбрѣтаю/с/

Знайденіе ѡбрѣтаніе

114 в//

Зневажаю зри ганю

Зненацка внезапу, напра/с/но

Знебачка непредвидѣниѣ,

Зневага ври ганба,

Зневаляю порабощаю зри га/н/блю

Зникаю ищезаю

Знищеніе умаленіе побѣ/ж/деніе ѡ/с/ку-
дѣ/ніе/

Зниженіе с/о/нисъхожденіе,

115 о//

Знову по/й/ди [паки гляди]

Зной, варъ, скваръ,

Зношу воспріемлю, прие/м/лю по/д/ем-
лю терплю ѡшаваю,

Зносиѣ ѡ/т/раднѣ,

Зныдѣваю унынаю,

Знидѣлый уныдѣлый унылый

116 о//

о

Зову глашу глашаю возицаю

Зогненный со/г/бенъ.

Золотаръ златаръ среброку/з/нецъ

Золотый златникъ

Зопсованіе истлѣніе, растлѣніе разрѣ-
шеніе рѣшеніе

Зопсованое растлѣнное, ле/ст/ное

Зопсовую разоряю, раскипую растлѣ-
ваю

Зопхни возрази [изрини]

Зоря заря

Зот/к/нуль во/з/несъ.

З остатка ѡ/т/ избытка

З обохъ сторонъ ѡбоюду.

117 Зособна//

Зособна особъ

Зп

З подивенія уважаю сомнюся.

Зпоеніе союзъ,

Зпроважаю низвожду,

Запрудка зри зненацка,

Зпихаю возражаю

Зр

118 Зраняю//

Зраняю уязвляю

Зраховую я/с/читаю сочи/с/ляю,

Зреница зѣница

¹ Помилка, треба разсмошряю (пор.
Б. 203).

Зрожується¹ угоджається,
Зрублюю² сострою,
Зрозумѣваю, внимаю, внемлю, соразу-
мѣваю, мудрствую,
Зрозумѣй воини
З рузумомъ внимателно разу/м/но
Зрость, возрастъ,
З рузуму зводителъ умопре/л/щате/л/.
Зрѣдка намалѣ,
Зряженіе строекіе судба,
Зотроки³ вочасти
Зтрвожаю/с/ возмущаюсь
Зсѣдлий усиренный,
Зупелность зри досконало/ст/.

119 у, //

у

Зупелный зри досконалый,
Зупелне зри досконале,

Зупелнася⁴ зброя всеоружіе,
Зухвалиный дерзокъ, дерзостенъ, дерзый
непокорывый
Зызоватый косый косвенный, [разно-
окий]

ы

Зыскъ приобрѣтеніа прибытіе сони/с/ка-
ніе прибытокъ стпжаніе
Зискъ чинячій прибыточный.
Зичу желяю,
Зичливый присный рачитель
Зѣваю зѣю прозяваю,
Зѣдлый лютый бе/з/чловечный лю/т/,
дывый напра/с/ный безстуденъ,
Зѣдло/т/⁵ напра/с/кстао бѣда напа/ст/,
Зѣліе быліе зеліе село тро/с/хоть,

120 Зѣнка або члѣчокъ у оцѣ зѣница//

121 [Порожня сторінка]

И І

Игри/с/ко мѣсце игралнще плясалнще
бѣслище подвигъ, три/з/нище позоръ,
Играю
Играчъ сопецъ
Игри справуючій сѣновникъ
Игуменъ бывший проигуме/н/
Иду граду шествую
Иже заже воеже елма жъ пожеже яко
якоже

з

Изали уболи

122 Изъбиты//

Изъбиты сп/с/ти изъбавити/с/,
Изъгнблїи истребленный
Иле елико елма
Иле кротъ злижды коль краты

Имаю/с/ емлю/с/.

Ими емля

и

Иначею зовуть або иное значить, обра-
зословый

Иначею инако

Инымъ хшталтомъ инообразно

Инквизиція истязаніе выны

Инквизицею чиню выны истязую

123 И ѿшемъ//

И ѿшемъ и убо истинно извѣстно въис-
тинну,

Исторія сказаніе повѣсть

Источный истовый.

Источне зри заправды

Истин вѣрне истинно

Истность существо

124 К//

К

Каганецъ свѣтилникъ
Кадь делва вать

Ка/д/ виная точноло

Кадидо ладанъ

Кажу псуо растлѣваю,

¹ Пор. оутобзисѣ: зродила обфите (Б., 264).

² Помилка, треба зробляю, пор. со-
строю... зробляю (Б., 250).

³ Треба з сторони, пор. Б., 38.

⁴ Помилка, треба зуполная, пор.
Б., 25.

⁵ Помилка, треба зѣдлос/т/, пор.
з/ѣ/ѣдлость (Б., 130).

Казка баснь
 Казны вины
 Казаніе народовѣсканіе проповѣдь сло-
 ва бжого проповѣданіе
 Казаніе жажу проповѣдословлю,
 Казнодѣя проповѣдникъ соборникъ,
 Казалница сѣдалище катедра
 Кайдины¹ вериги путы
 Каль тина тимѣніе ровъ,
 Калюжа ровъ
 Калвикаторъ² ристатель,
 125 Калита//
 Калита чпагъ,
 Камѣнь камень,
 Каменець камѣкъ,
 Камень млиный жерновъ
 Камѣнь верхній млинскій жерновъ
 оселскій
 Какя пилукъ
 Канлѣрь³ кингочій,
 Капланство жречество,
 Капса зри калита,
 Карацень броня,
 Караю казню наказую истрясая вора-
 зумляю, уязвляю, досаждаю, выки-
 нстязую
 Караніе наказаніе приятіе каз(н)
 ученіе удержаніе язва казнь,
 Каряючій казнитель казняй
 Казатель наказатель,
 Карно/ст/ ученіе,
 Кармазинъ червень
 Карті играю хартіи употребляю тав-
 лін употъ.

126 Катедра//
 Катедра зри казалница
 Катъ мучитель спекулато/р/ паличникъ
 рядникъ слуга каро/д/ный,
 Кафаръ що воду тягнетъ, водоважца⁴
 Карчма/р/ гостинникъ всепрія/т/никъ,
 Каяюся з болестію умилню/с/ сокру-
 шяю/с/
 Квасно кисло
 Квашеніе сланутокъ
 Кваплюся спѣшуся, сиѣю, тшуся, по-

нуждаю припону/ж/даю постизаю,
 устребляю/с/⁵ вседушно
 Квестія вопросъ противоположеніе,
 противорѣчіе, прекословіе, недоумѣ-
 ніе
 Каѣтъ красный злакъ,
 Кели/х/ стекляница кубокъ
 Киваю/с/ змбаю/с/ колѣбаюся
 Киваніе маніе маяніе, манованіе пома-
 127 аніе// помаваніе накинженіе,

и
 [Кида/р/ клубукъ]
 Кидаюся на кого устремляюся
 Ки/й/ жезль палица,
 Кисло кисло
 Кистка струецъ,
 Кишеня чпагъ,

л
 Кламца ложъ зри зранца,
 Кла/м/ство ложъ зри тая/ж/
 128 Клепало//
 Клепало бряцало было
 Клепецъ шкордъ
 Клейнотъ гривна увя/с/ло, ч/
 Клекошу крокошу, хлохошу.
 Кличу возглашаю, глашаю вознаваю
 Клярикъ чтець читатель,
 Клопотъ страданіе,
 Клопотаніе хлохотаніе,
 Клука житница
 Клубы лядвы бедра,
 [Клубукъ кидаръ]⁶
 Клямка развора верія
 Кляча подяремникъ,
 Клѣтка дѣлательница камара клѣши-
 ки
 Кно/м/брный самоугодный, дярзи/й/
 презоривъ, гордостень, сверѣпайся,
 напрасивъ, стропотный яростень,
 Кр/.../нобрность⁷ презорство

129 о//
 о
 Кобилки пружіе пружи сверщіе

¹ Помилка, треба кайдамы.
² Пор. ристате/л/: ка/л/вакато/р/...
 (Б., 209)
³ Пропущено и, треба канцлѣрь, пор.
 канцлѣрь (Б., 98).

⁴ Треба водоважда, пор. водоважда
 (Б., 24)

⁵ Треба, очевидно, устремляюсь.

⁶ Стаття дописана на полі іншим по-
 черком

⁷ Реєстрові слова переключено, пор.
 презорство:... крумбрность (Б., 179).

Коваль ковачъ кузнецъ,
 Ковчанъ до стрѣль туль
 Ковшъ почерпало
 Когутъ пѣтель, алекторъ,
 Кождоденныи всегдашній насущный,
 насущественный прнсный
 Кождый всякъ койждо кождо
 Кожемяка усмаръ
 Коляція пированіе, вечера
 Коли егда когда
 Колибка колесница,
 Коморка колибка,
 Колосокъ струецаъ,
 Колочу пакошу,
 130 Колотникъ хлопотворникъ, смущаяй.//
 смущаяй, зрадца смущенникъ
 Колодязъ студенецъ, кладя/з/ кладецъ,
 ровенникъ,
 Колко колко елико,
 Колко кротъ зри иле кра/т/.
 Колкость количество
 Колка боль сердечный, коленіе, уми-
 леніе,
 Колнѣръ ѡбшляръ¹
 Колѣя череда
 Колючій,
 Коленіе колехіе,
 Колѣно нѣдро лоно,
 Колю ухапляю, угрызаю,
 Комора зри клѣтъ,
 Комната тожъ.
 Коморникъ подсуѣдникъ, се/л/никъ со-
 домникъ,
 Коморникъ слуга
 Компуть личби соглданіе,
 Конецъ кончина конецъ, испо/л/неніе,
 131 Конечне,//
 Конечне ей,
 Конфектъ сладости
 Коники зри кобилин
 Конституція состояніе,
 Контентація достотвореніе,
 Контентую удовляю довяляю
 Контентъ естемъ доволенъ, е/с/мъ
 Кончаръ оулица²
 Коняктурую, усмотряю сора/з/смотре-
 ваю,
 Конва водоносъ поче/р/пало

¹ Помилка, треба ѡбшлягъ, пор. ѡб-
 шляръ/ъ/ (Б., 290).

² Помилка, треба кончѣръ — сулица,
 пор. сулица: з Крото/м/ ларда, ошѣпъ,
 ошеписко, кончѣръ (Б., 241).

Конный всадникъ,
 Конь клюся конь,
 Копаю конитомъ копнсаю,
 Копенякъ хламц/с/,
 Коперштихеръ що на мѣдѣ рисуеъ,
 або печати рѣжетъ, ваятель,
 Колѣя гвоздъ³ а/р/хетипонъ, анти ра-
 фонъ, парадигма копіе,
 Корабль ковчегъ,
 132 Корабляное,//
 Корабляное начиніе ядрило
 Корецъ кобель кобль спудъ
 Коритися малитися смиратися, покаря-
 тися ѡхуждатися
 Корито пойло
 Кормя брашно паствина пища питаніе
 паства,
 Корма кормило сти/р/ гребло кор/м/ил-
 ное
 Корнекъ⁴ сопѣль сопль
 Корнетиста сопецъ пищаникъ⁵
 Корона вѣнецъ
 Короную вѣнчаю вязаю вѣнце/м/
 Корокованіе вѣнчаніе увязаніе
 Корона стителская, митра узя/с/ло,
 Корости красти
 Короватый коравъ,
 Корова крива
 Короткій краткій,
 Коростѣль крастель,
 Коробка спудъ
 133 Коробникъ//
 Коробникъ пударъ
 Корѣніе потравы сладо/с/ти
 Корчма гостинница всепріяталница⁶
 Корчмаръ зри ка/р/чмаръ
 Кости ліоси жребія,
 Косый косвеный,
 Кости играю зри а/ъ/ ка/р/ты
 Котвица зри котва
 Котель конобъ,
 Котелокъ панвица
 Котляръ ковачъ мѣды мѣдный кузнецъ
 Который нже,
 Котрий елицн

³ Помилка, треба зводъ, пор. зводъ
 (Б., 317).

⁴ Помилка, треба корнетъ, пор. ниж-
 че корнетиста.

⁵ Помилка, потрібно пищаникъ, пор.
 пищали/к/ (Б., 229).

⁶ Помилка, треба всепріятелница.

Котрий кій,
 Котрого егоже,
 Котрому емуже,
 Котрое кое,
 Котрой стороны коей страны
 Кватигъ кін чинъ (?)
 Коханокъ рачитель
 134 Коханка//
 Коханка рачителница
 Кохаю/с/ блговолю наслаждаюся рев-
 нуую упитовляюся,
 Коханий любимый вождельный, дов-
 лямій другъ рачитель, возлюбленный
 Коханіеся а собѣ, самоугодіе самолю-
 біе тѣлоугодіе,
 Кошъ плетеный кошница
 Кошникъ кошница спирида
 Коштую вкушаю начинаю
 Коштованіе начинаніе,
 Кошуля срачица хитонъ,
 Коштовнымъ честный пренмѣль первый
 блгообразный
 Коштъ изнуреніе
 Краса ухищреніе доброта лѣпота чест-
 ность, утварь блголѣпіе украшеніе
 красованіе
 Красный блголѣпный блгоподобный из-
 ря/д/ный лѣпій,
 135 Коварный//
 Коварный ухищренный лѣпотный доб-
 рый изрядный
 а
 Краса приправная, красованіе,
 Красити/с/ щипствоватись красити(с),
 Крата в брамѣ хлябъ,
 Кравецъ кройтель ризоше/ве/ць,
 Краина страна
 Крадѣжство татба
 Крадкомъ штай тайнѣ,
 Красно/мо/ща вѣтній рито/р/, хитро-
 138 словъ// хитрословъ рѣчотворецъ,
 Крѣвкость немощь
 Крѣвлюся гобзую
 Крѣвный принскрный оужикъ
 Крѣвность оужичество
 в
 Крейда мѣль
 Креть кроторія
 Кресъ кроторія нарокъ¹ предѣль черта

¹ Слово кроторія в оригіналі помилково написано ще раз у цій словянков-
 в.й статті.

Кресло столъ полкружникъ,
 Крещеніе баня крещеніе
 137 и//
 и
 Кривда ѡбида досада неправдованіе,
 неправда
 Кривжу ѡбыжу неправдую беззаконую
 Кривоприсяжца неправедно кленійся
 Криво/ст/ кривина
 Кривый косвеный стропо/т/ныи согбенъ
 Кривошкій косвеный, [разношкій]
 Крилошанинъ клирикъ,
 Крило перія
 138 Крила//
 Крила распростираю ра/с/криляю
 Крикъ вопль попіеніе кличъ пліщъ мя-
 тужъ молва
 Кричу зри гомоню.
 Крикъ чиню возмушаю плі/щ/ творю
 Крию таю утаеваю
 Криска черта ишта
 Криница источникъ,
 Криновъ дискосъ шкринъ,
 Кровъ кровъ,
 Кровъ банками пускаю ваяю изваяю
 начертаваю²
 Крогулецъ крагуя
 Крокъ степень
 Крокосъ крокосъ
 Кроль царъ скинтрофоръ монарха
 Кролюю ца/р/ствую
 Кролевскій столецъ пр/с/толь
 Кромѣ ѡсвѣтъ
 139 Кропива//
 Кропива стволіе
 Кропля капля
 Кругъ всего нѣба твердъ,
 Круожула³ круга и круги
 Крупи сланутокъ
 у
 Крукъ вранъ
 Крукъ гакъ вилица
 Крушець руда
 Ксіонже князь народоводитель
 Ктиторъ создатель сошружитель, сотво-
 ритель,

² Переклад явно не стосується ре-
 естрової частини, хоч написаний після
 неї

³ Помилково перероблена стаття,
 пор. кружиліа; круги (Б., 104).

140 Кубокъ чаша поты/р/ кратн/р/ скля-
ни/ца/ // скляница
Куглярство призоръ призрачїе призракъ
привиденїе мечеть
Кугля/р/скїй призо/р/ный
Куколь плевели плевелїе, множествен-
ного числа
Куко/л/ у шоковъ називае/т/ся клобукъ
Кумъ приемникъ
Кумовство приемникче/ст/во
Куиштую смѣхословлю
Кунштъ смѣхотворство
Курва блудница
Куревство блудъ скве/р/на
Куропатва рѣбка
Кура врабїй птица
Кула составъ толпа состоянїе

Куситель искуситель
Кусаю угризаю ухапляю
Кусаю/с/ угризаю/с/,
141 Кутась//
Кутась пугна
Кутя коливо колюва
Куфа вать ровъ
Кухня шегнюша
Кучка якая ко/л/векъ куца колиба се-
ленїе сѣнь село
Кушу искушаю
Кушуся ѡполчаюся по/с/тизаю/с/
Кушенїе искушенїе кушенїе начинанїе
ш
Кшталять блгоимство[-нмѣ/те/л/ство] шб-
разъ, устроенїе
142 Кшталтую, шбразую творю//

143 Л//

Л

Лагодне прксе/р/дно
Ладанъ кадило
Лазня баня
Лазуцтво скитанїе
Лайно мотило гной
Лакну алчу.
Лакненїе алханїе,
Лакотникъ ласкосе/р/дїй, ядець го/р/та-
нобѣсець,
Лакотокъ уживанїе сла/с/толюбїв¹ пре-
сищенїе
Лакотяный² ско/р/пехый.
Лакомство лихонмство лихонмѣнїе
сребролюбїе
Ланцужокъ плетеный, тре/с/ня,³
Ланцухъ уже юза верїя,
Ланцухъ золотый гривна злата.
Ласка блгодать,
144 Ласкавый блгодатный блгодате/л/ство, //
-ство блгодѣтельный, блгоугодный блго-
се/р/дїй,
Ласкавость блгостиня

Ласку показую уважаю.
Ласкотанье скоктанїе,
Ласиться ласкается,
Ласѣне лицемѣрїе,
Латаный ско/р/пеный,
Латвость удобство блгомошїе, блгомош-
ное,
Латво удобно
Латвый удобный,
Латвѣй удобїе,
Латвочинный удобездень,
Латвый до поймана,
Лаю запрещаю досаждаю являю пори-
цаю шглую зазираю,
Лаянїе гажденїе влохуленїе лаянїе лая-
телство, шбличенїе,
Лвята ски/м/ни,
Лгаръ ложъ зри зра/д/ца
145 Лгу, //
Лгу, лжу клевету,
Лжѣй ш/т/радиѣ,
Лжа ложъ зри зрада,
Лженїе зри лаянїе и ганба,
Левъ лешнѣ, [левѣ]

е
Легки/й/ воспѣренъ периатъ,
Легкимъ чиню восперяю, воскриляю,
Легко нетяжко кетяже/ст/нѣ, нека-
вистнѣ,
Легчу [во/с/пераю во/с/криляю
Легумѣнами ѡпатрую ухлѣбляю]

¹ Выправлене в оригіналі з сла/с/то-
се/р/дїе.

² Помилка, треба латаный, пор. скор-
пенный; латаный, скорпанный (Б., 221).

³ Помилка, потрібно тресна, пор.
тресна, и тресновица (Б., 258).

146 Ледащо//

Ледащо збираючий мшелоиме/ц/
Ледва едва или
Лекность зри ганба
Легче важу зри ганблю,
Легкомисный легкота, легкомыслный
непостоя/н/ный
Ленѣя правило че/р/та,
Лескотаніе, зри доскотаніе
Лечь же,

н

Ли егда
Лина грубая велблюдъ¹,
Литость мл/с/ть зри эмилованіе

147 Лито/с/тивый//

Лито/с/тивый, ще/д/рый блгодѣтель,
Литость показовую зри элитовую/с/,
Литера писмо,
Листъ посланіе грамота, ели/с/толія,
Листокъ ха/р/тія,
Лихва росты лихва рать
Лихота шкаянство и шкаяніе,
Лице ланита лице зракъ илостась, соб-
ство съставъ,
Личба число
Личманъ чисма
Личбу чиню словотворю стязуюся
ш словеси
Личбу здіймую зри личбу, чиню

148 о,//

о

Ліоси жребія,
Лодо лодя корабець,
Ложко ложе одрь,
Ложница че/р/тогъ невѣстникъ,
Локоть мѣрило,
Лотрь скверный скве/р/навый, овра-
женный, непреподобнодѣлатель
Лотрикъ полсникъ,
Лотровская штука то/ж/ що я до/т/рь
Лотровскій непреподобный,
Лоскочу, скоктаю скокочу,
Лоскотаніе скоктаніе,

с

Лснуса сі/ю, сіюю.
Лсненіе сіяніе, [блистаніе свѣтѣніе]

149 у,//

Лука удоль село раслю²

¹ Помилка, потрібно велблюдъ (Б., 19).

Лукъ чеснокъ лукъ

Лукъ оружіе

Лупъ користъ шбраща³,

Лупѣща хищникъ лупѣжство

Лущинѣа с которого шрѣха, або шо
жолудъ випадаєть, плѣска,

Луска риб/а чешуя,

150 ѣ//

■

Лѣвый шуй

Лѣдъ голоть ледъ.

Лѣкаръ балій врачъ, цѣлитель,

Лѣка/р/ство биліе, балство, лѣчба
цѣлба⁴ ликованіе,

Лѣка/р/ня або домъ шо лѣчатъ, вра-
чебница.

Лѣчу цѣлю врачуу,

Лѣченіе цѣленіе врачество⁵ врачева-
ніе исцѣленіе врачба,

Лѣность гню/с/, лѣно/ст/ уныніе не-
мощъ, шапство.

Лѣновый унилый лѣнивь, дебелий, не-
мощный гню/с/ны/й/⁶ лѣноствъ,
праздный нетягъ,

Лѣныѣю униваю стужаю/с/, ослабѣ-
ваю лѣнюс/а

Лѣниство имаю шапствую,

Лѣниво шапственнѣ,

151 Лѣность,//

Лѣность зри лѣиовую/с/

Лѣпше лучше уніе унѣ унше,

Лѣпшый лучшій уншій,

Лѣска жезль,

Лѣта времена, лѣта годы,

Лѣтаю парю

Лѣтаю прудко перу теку,

Лѣтаніе пареніе.

Лѣторасль ш/т/расль, пародокъ,

Лѣторастка пружіе, ро/з/га сучецъ

Лѣхтаръ свѣщникъ.

ы

Лыси/й/ плишивъ возли/с/,

Лысина плѣшъ.

² Помилка, треба разлоу, пор. раз-
лоу:..., лука (Б., 202).

³ Пор. шбраща (Б., 290).

⁴ Переправлено в оригиналі з лѣчба.

⁵ Переправлено в оригиналі з врач-
ба

⁶ Було гню/с/нывы/й/, в оригиналі
-вый переписано.

Лисая гора краніево мѣсто,
Лытка листа¹

152 ю//

ю

Любовъ раченіе согласіе
Любовъ горячая рвеніе раждеженіе
раченіе ревнованіе ревновобразіе,
Люблю возжелѣваю
Люблю великую ревную
Любимый желаемый,
Любую блг/о/в/о/лю
Любячій доброе блголюбецъ
Любячій бга блголюбецъ
Любъ или, аще же
Людь народъ
153 Людемъ//
Людемъ подобанься чѣткауголіе

Людэкость страннолюбіе друголюбіе
Людзкіи друголюбныи и друголюбный
Люлатникъ лунящійся на новъ, бѣсп/т/-
ся.

Лютн/й/ дивый сверѣпн/й/, жестокіи
Лютость сверѣпство безчлвчїе. swe-
рѣпїе брѣдость.

■

Лядвы лядвіи лядовны лятра бедра
истесы.

Ляникъ людинъ.

Ляки ска/з/ мать²

Лякаю/с/А/ ужасаюся

Лякливый малодушный,

Ляментъ плачь риданіе сѣтованіе по-
реченіе.

Ляментую плачу рыдаю

154 Лямна свѣтилникъ, //

155 М, //

М

Мартный мовѣтъ,
Маятность имѣніе де/р/жава стяжаніе,
Макстатъ пр/с/толъ,
Макула порокъ,
Ма/л/на пїѣникъ
Маліованіе повапленіе образонаписаніе
натреніе ико/н/ное воображеніе,
Маліованный повапленный
Маля/р/ икононикъ живописецъ, зографъ
живописатель иконописецъ
Малюю живописую
Маля/р/ство живописательство иконное
писаніе образонаписаніе, живописа-
тельно художество,
Маліованный образъ, иконный зракъ,
Ма/л/женство женитва

156 Мамка//

Мамка доилица ко/р/милница питател-
ница
Мандатъ заповѣдь повелѣніе
Манелѣ запятіе³
Манка шуица шуя [рукавъ]

Мантачъ дестецъ зри баламутъ,
Мара мечтаніе зри куглярство
Маркочу зри ворчу,
Маркотаніе зри во/р/котаніе,
Маркотлявъ ропотникъ, ропотливый роп-
тивъ

Марморъ мраморъ.

Марморовый мрамор/р/ный,

157 Ма/р/не, //

Ма/р/не туне всуе без ума

Марность суета

Марнотравца изнуритель лотига

Ма/р/нотравство изнуреніе истрошеніе

Ма/р/шалокъ а/р/хитриклннъ, служ/бо-
началникъ

Мары шдръ рака

Мастъ шаръ, .

Матерія вещество вещь грѣза

Матица утроба животъ ложе/с/на брукъ,

Маю ямамъ имѣю де/р/жу шдержу,

Маю волю хочу

Маю баченіе маю возгледъ, намѣряю

Маючи/й/ ими/й/ имѣяй

158 г//

г

Мгла мракъ примракъ тма

Мгненіе ока мановеніе маяніе накинो-
веніе

¹ Пор лысть (Б., 111)

² Неясный переклад, пор. статті
сказн (Б., 220), матусѣ (Б., 126).

³ Помилка, треба запятія (Б., 65).

л

Мдлость малудушіє¹
Мдлый малодушный
Мдлѣю малодушествую

159 е//

е

Медведица мечка
Меду плястръ сотъ,
Межа межда
Межи между
Мелю мелю
Менжний эри дужый
Менжне що справую мужаяся храбр-
ствую
Менжество эри дужость,
Менованіє именованіє нарицаніє
Мерзость безсластіє брідость несла-
дость мерзо/ст/ нечи/с/тота бѣда
скорбѣ туга съ тяжє/с/тію болѣзнь
Ме/р/зєный эри лотрѣ
Мерзачка ѡмраженіє
Мерзить мя мерзю чимъ, гнушаю/с/ не-
дугую
Мертвость уме/р/щєленіє
160 Мешкаю//
Мешкаю жите/л/ствую живу, ѡбитаю
Мешканецъ, ѡбитатель, ѡбиталникъ
Мешканіє житіє, житіє жилище граж-
данство село селєніє, скинія ѡбитали-
ще, хранина кунца сѣнь ѡбитель,
Мешканьєчко кровъ хлѣвниа,
Мешканіє займую вселяюсь водворяюсь,

и

Мигаю помизаю мизаю,
Мигтитъ вѣ/ очахъ, мжитъ,
Мигдаловее древо, кляпишъ,
Милость утробы блгоутробіє, блгостн-
161 ня,// блгостиня, любовь,
Милосє/р/діє мл/с/рдіє блгостиня
блгость,
Милость горячая эри любовь,
Милостникъ рачитель ревнитель,
Милосница рачите/л/ница,
Милосє/р/діє утробы блгоутробіє,
Милосє/р/діє показую эри злитовуюсь
Милосє/р/дія го/д/ный умыслєнный
Милосє/р/дный блгоутробный, прости-
телный мл/с/тивъ,

¹ Літера ш написана в оригіналі на літері ж.

Милый блгоприятный желаемый, люби-
мый, нзря/д/ный, нзрящный
Миліонъ тма легешнъ
Миля поприще
Мірянинъ людннъ,
Миса широкаю² діскость,
Миска блюдъ поница
162 Мисю/р/ка//
Мисю/р/ка шлемъ
[Митра, увясло]

я

Млоденєць млдєнецъ юнота и юноша
ѡ/т/рокъ
Млннокъ ручный же/р/новъ,
Многомовный велерѣчивый,
Млинны/й/ камень жерновъ.]

163 н//

н

Многомовность многоглаголаніє, велерѣ-
чіє,
Много кротъ множицею, многожды
многоици на мнозѣ, колы крати, се-
кратъ,
Множуся возрастаю, умножаюсь, робзю-
юсь спѣю преуспѣваю,
Мнозтво множество, многое множество
бездна

ѣ

Миѣмаю мию кєпшую амѣняю, мечтєю,
Миѣманіє миѣніє, кєпщєваніє, мечтаніє
вєснь,

164 Миѣмаючій,//

Миѣмаючій кєпщєватєль
Миѣманьємъ дохожу, разсмо/т/ряю,

о

Молва глѣ слово,
Мовєніє вѣщаніє глаголаніє
Мовєніє ѡ великихъ рєчахъ велерѣчіє,
Мовлю глѣю вѣщаю,
Мова нѣкчємная, блядєсловіє лихєсло-
віє
Мовный велерѣчивый многовѣща/н/ный
Мовность велерѣчіє,

165 ж//

ш

Можджѣрь иготь

² Помилка, треба широкая.

Модрый едѣабъ синета,
 Можный велможный велможа зри дужий,
 Можность зри влѣчество г/с/дство держава могутство зѣлность,
 Можно мощно
 Мозолѣ на рукахъ уте/р/пѣны стве/р/дѣлы
 Мозокъ мозгъ
 Мокрота влага,
 166 Мокну, //
 Мокну ѿмакаю¹

■
 Молитва моленіе
 Молоденецъ зри младенецъ,
 Молодица юнотка,
 Молодой юный младый,
 Молодость юность,
 Молодостный юностный,
 Молодецкий юношеский,
 Младший юнѣйшій,
 Молодший лѣты меншина
 Молодець вино мустъ мощъ мечь,
 167 Моло/т/ба //
 Моло/т/ба вершба вершин/т/ба млеч-
 ніе,
 Молотомъ робячѣмъ млато/в/бѣецъ²
 Молотъ млатъ,
 Молотый сомлѣный,
 Молотокъ которымъ струны направля-
 ютъ било,
 Молюся за кого ходота/й/ствую
 Молчаніе безмолвіе
 Мона/с/тирь ѿбитель,
 Монета дидрахма златица
 Монисто гривна утварь, украшеніе,
 Мо/р/ мо/р/ губите/л/ство сме/р/тоносіе,
 всегубителство

168 р //

■
 Мо/р/дую томлю
 Мо/р/дованіе томите/л/ство,
 Мо/р/дерца мучитель, томите/л/,
 Мо/р/довани стрѣчени
 Море составъ водный езеро
 Мо/р/шу посиражую,

Морочный мрачный
 Мостокъ³ мясо груди говяжи
 Мосіондзъ⁴ прудъ,
 Мотузъ уже вервь,

■
 Моцаръ н/с/полниъ изящъ,
 Моць сила держава дѣтель
 169 Моць, //
 Моць бжая, маніе мановеніе, мая-
 ніе,
 Мощный зри дужій,
 Мощно зри зѣло дуже,
 Мощне що справую, зри менжне,
 Моцуюся подлизуюся,
 Моцованіе зри ва/л/ка,
 Моцовникъ подвижникъ,
 Мощенка мошонка, зри вацокъ,
 Мошка мшица,
 Мрокъ мракъ
 Мругаю мо/р/гаю зри мигаю.

у
 Мудрость разумъ,
 170 Мудрость, //
 Мудрость любячій любомѣръ фило-
 софъ любопремѣръ
 Мудростію сѣ забавляю мѣрствую
 Мудрый умный художъ, мыслный ис-
 кусный,
 Мудрецъ философъ, любомѣръ
 Мудре прямо
 Мужа не знающая панна, неи/с/кусо-
 мужная неискусобрачная, не познав-
 шая, мужа
 Мука пшеничная семидаль,
 Мѣка страсть страданіе мученіе,
 Мученикъ страдалецъ, страстотерпецъ,
 Мучу блядословлю, смѣхословлю
 Муль мекъ мскъ,
 Мунштукъ брозда
 Мусъ насиліе,
 Муръ стѣна,
 171 Мурава, //
 Мурава лѣхъ лѣха
 Мурашокъ нравый,

¹ Перше а в оригіналі переправлене з о.

² Помилка, треба млатобіецъ, пор. млатобіецъ(ъ) (Б., 119).

³ Неправильно перероблена автором словника стаття, пор. груди ѿ/т/ овна: мосто/к/ з барана (Б., 48)

⁴ Пор. прудъ: мосажъ, по ниѣхъ, бурштынъ (Б., 197).

Мщуся ѡ/тм/щеваю¹,
 Мщенїѣ мѣсть,
 Милнѣ банѣ,
 Мысль помышленїѣ, умъ разу/м/
 Мысли ([прозорливїи,]) помышленїѣ,
 мечтанїѣ.
 Мыслию понятїѣ речи умная мыслная,
 Мышлю мудрствую помышляю выѣняю
 воспоминаю,
 Мышленїѣ мудрованїѣ
 Мыто служѣ наимо
 Мытникъ мыта/р/ митоннець
 Мякий блгоувѣтливъ, блгоугодительный,
 Мясо сушеное сушеница
 Мята мятва,
 172 Мѣзе/р/ный, //
 Мѣзе/р/ный, бѣденъ бѣдный, умленъ
 ѡкаянѣйший
 Мѣзерїѣ ѡкаянство бѣдно/ст/,
 Мѣзе/р/ность то/ж/,
 Мѣй на баченью ради,
 Мѣлемъ имѣхъ

Мѣлемъ волю, хотѣхъ.
 Мѣнута зри мгненїѣ ѡна
 Мѣняю нзмѣняю
 Мѣра правило, умѣренїѣ спудъ,
 Мѣрный мѣренъ, умѣренный, смиренъ,
 Мѣрность возде/р/жанїѣ цѣлом/д/рїѣ
 честность мѣра умѣренїѣ,
 Мѣри не маючїй, безмѣрный,
 Мѣру до целю намѣраю, ра/с/мошряю,
 Мѣсто градъ,
 Мѣскїй градскїи, гра/ж/данскїй,
 173 Мѣсячникъ, //
 Мѣсячникъ лунащїи
 Мѣсцѣ луна,
 Мѣсце замѣренное, намѣренїѣ,
 Мѣховникъ усмошвецъ
 Мѣхъ крига,
 Мѣшокъ зри вацокъ
 Мѣшкорѣзъ мошнорѣзъ
 Мѣщаникъ гражланинъ,
 Мѣщка гражданка

174 Н, //

Набожный, блгоговѣнный, умиле/н/ный,
 говѣнъ прѣдбный,
 Набоженство службѣ блгоч/с/тїѣ прѣд-
 бїѣ,
 Набоженство ѡ/т/правую блгочествую
 Набитокъ зри имѣнїѣ, добычъ,
 Набываючїй стяжатель,
 Набываю стяжаю стяжаваю, притяжую
 притяживаю, сънабдѣваю сънискаю
 приѡбрѣтаю,
 Набиваю непристойне² мшелон/м/ствую,
 Набытокъ непристойный мше/л/,
 Навалность стремленїѣ, устре/м/ленїѣ,
 Наважую наляцаю
 Навой ткацкїй вратило, ткацкое,
 175 Навспакъ, //
 Навспакъ воспятъ,
 Навѣжаю посѣщаю, присѣщаю,
 Навѣдатель посѣтитель.

Нагабакїѣ навѣтъ нужда наси/л/ство
 гажденїѣ,
 Нагабаю понуждаю наси/л/ствую
 Нагий нагъ нагий,
 Нагана порокъ,
 Наганы годенъ пороченъ укори/з/не/н/,
 Наглячїй належай,
 Нагаю належу,
 Наглый напрасный, напраснїѣ, свер-
 рѣлъ стромнителенъ
 Наглость про де/р/зость сверѣлство,
 Нагло внезапно абїѣ напрасно
 Наглядаю назираю наблюдаю,
 Нагорода мзда воздаянїѣ мзда, возда-
 нїѣ даръ,
 Нагороду рицеромъ даваючїй, подвнго-
 положникъ даровникъ
 Надъ вишше паче
 176 Надаремне безъ ума всуѣ тунѣ, всяко, //
 всяко ѡ/т/нюдъ вотще тщетно бошїю,
 Надворѣ вѣѣ вѣѣду,
 Надворѣ вонъ,
 Надъ власность, вишше мѣры, вишше-
 существенїѣ,
 Надде/р/ попремногу, попреизлиха изо-
 билїѣ преизящество, преизълишество,

¹ Переправлене в рукописї в ѡ/т/ме-
щаю.

² Літера ї переправлена в оригиналї
з е

прензлѣха премножество к тому паче
 неизреченно лишше,
 Надмѣманіе або надсподѣваніе, не-
 чаемый неначаемый, противу всѣхъ
 мнѣнію, нечаянно, нечаянно, преслав-
 нѣе,
 Надприроженъе, преестественнѣ
 Надгробокъ епитафионъ катафа/л/,
 Надглядаю назираю наблюдаю,
 Надслушность през потребство,
 На другомъ мѣсци другойци
 Надобный изря/д/ный изящный,
 177 Надорудю//
 Надорудю наружи приручно,
 Надзираю эри на/д/глядаю
 Надолъ смотрячій, посупленъ,
 Надэбраніе назираниѣ наблюденіе
 Надутый напыщенъ хупавъ, напрасниавъ
 самоугодный, гордостенъ, презоривъ
 штяглаваемый, посупленъ дерзый яро-
 стень,
 Надутость гордость напыщеніѣ хупа-
 вость, киченіе, надменіе, превозноше-
 ніе, кручина,
 Надутѣ хупавѣ
 Надимаю кичу,
 Надто эри наддеръ,
 Надто-маю избытую, избыто/ч/ствую
 Надто розмножую тоѣ /ж/;
 Надкланяю/с/ нищу,
 Нахляюся тоѣ/ж/,
 Надхожду надстою,
 Надѣя надежда надѣяніѣ упованіе,
 178 Надѣюся//
 Надѣюся, уповаю надѣю/с/
 Надѣявся, уповахъ начая/х/ся,
 Надѣю трачу ш/т/чаяваюся
 Надѣи не маючій, ш/т/чаянный,
 Наежджаю устремляюся,
 Назадѣ иду послѣдствую послѣдую
 Назадъ воспятъ,
 Назбытъ эри наддеръ,
 Називанъе нарицаніѣ, именованіѣ,
 Назвиско имя,
 Названный рекомъ зовомъ,
 Назначеный, казнаменованъ, изъбран-
 ный, нарекованный, нареченъ, устав-
 ленный,
 Най пре,
 Найбарзѣи лѣче найлѣче, израднѣе кол-
 ми лѣче множаѣ лѣче,
 Найболше, премножество, множаѣ паче,
 179 Найгравая изоблѣчаю подражняю ру-
 гаюся посмѣваюся поругаю/с//

поругаю/с/ подражаю,
 Найлѣпшый наилучшый нарочнѣ, доб-
 рѣйшый лучший изрядный
 Найлѣпше врѣсноту, влѣпоту изящнѣе
 послѣдователнѣ,
 Наймиль наяль,
 Найменшый премаль
 Найнижшый пренсподный,
 Наймую наймаю,
 Найпереднѣйшее приизящнѣишее пре-
 нзящное пренднстоище,
 Найгравакъе эри ганба,
 Наказую вразумляю,
 Наказую руководствую млю,
 Нахараніѣ уцѣломудріѣ,
 Накладаю задѣваю налагаю
 Накладаю изнуряю,
 Наклоняюся нищу,
 Наколенный набоденный напра/н/,
 Наколюю
 Накормляю наснищую
 180 Накормленіе//
 Накормленіѣ, насыщеніѣ,
 Нако/р/мленный насыщенный,
 [Накр.../т/е' кровъ.
 Налюка изливалница
 Налогъ н/ѣ/равъ]
 Наложница заложница,
 Налѣгаю настою,
 Налѣганіѣ належаніѣ,
 На малихъ мѣсцахъ, на малѣ,
 На многихъ мѣсцахъ на мнозѣ многои-
 ци множицею,
 Намѣотъ село селеніѣ, скинїѣ сѣнь,
 Наметы робячій, скиннотворецъ сѣмно-
 творецъ.
 На шсобности шсобѣ наединѣ
 На шстатокъ на послѣдокъ -по/с/лѣди
 прочее, на конецъ,
 На шчи викидаю шбличаю,
 На шбѣ стороны шбоюду,
 На шбохъ мѣсцахъ шбонполъ шбоюду,
 181 Напастъ//
 Напастъ, бѣда искушеніѣ,
 Напастую напаствую,
 Напа/ст/никъ дерзокъ, дерзитель, на-
 ярасныѣв досадытель
 Наплечникъ нарамникъ,
 Напоминаю увѣщеваю шбличаю, увѣряю
 зри наказую,

1 Літера ш чи м ѣ оригіналі залита
 чорнилом.

Напоминачъ научитель наказатель руко-
водитель

Напоминаніе нравоученіе наказаніе,

На початку искони, испе/р/ва вначалѣ,

На порохъ стертый, ист/р/енень,

На порохъ стираю истнѣваю,

Напой вшелякій ѡкромя вина, ѡловни-
на,

На полы полма,

На поты/м/ также по семъ,

Напрасно зри знагла

Напраснивь зри напа/ст/никъ,

Направляю исправляю, устрою,

Наприкраюся пакошу стужаю

182 Напуцнѣваю, //

Напуцнѣваю, разбоѣваю,

Напущеніе попущеніе

Народу повѣданіе народовѣщаніе,

Нарушеніе истиненіе,

Нарѣкаю ропшу негодую,

Нарѣканіе плачь вопль риданіе ропоть
хухнѣніе

Насъ, ны, на/с/, наю, двойственного чи-
сла,

Наюченіе наважденіе,

Наскакую угнѣтаю сотѣсняю, нахожду
наскакую

Насыщеніе ситость насыщеніе

Наслѣдую подражаю гоню подобляюся,

Наслѣдовца подражатель, подобникъ

Насмѣвца пресмѣшникъ

Насмѣвиско агавіе ѡгавность,

Насмѣваюся поругаюся, на-, ругаюся
уничижаю уничижаю унедостояю

Наступца приѣмникъ,

182 Напуциѣваю, //

Настрояю устрою,

Натираю устремляю/с/,

Натура естество, имство имѣнство

Натягаю напругаю наляцаю,

Натрѣнтъ бுவсловъ велерѣчивъ, ѡпла-
зивъ,

Наука наказаніе, поощреніе уста/в/ уче-
ніе догмать, поученіе, указаніе, ус-
троеніе велеиіе,

Научаю поучаю вразумляю млю ѡгла-
шаю

Наученіе учителство

Научаюся навикаю познаваю разсмот-
ряю

На умѣ маю мудрствую

Науки початокъ ѡглашеніе,

Наушница усерязъ усерязъ ѡбушіе

Нахилляю преклоняю

Нахиллятися могучый¹, скланяемый

Нашиницеъ нашинь

184 Наяль, //

Наяль

Начинье сосудъ, ѡрудіе

Небачный небаченіе презорство стро-
потность

Небезпечный блязенный

Небезпеченство неизвѣст/т/во бѣда

Неблаудячій неблязненъ -ны/й/

Небожчикъ усолшій преставлши/й/ся

Неболеніе безболезніе,

Небоязнь безстрашіе дерзость,

Небоязливъ дерзостный

Небылый несущый

Невдячный неблгодаренъ неблѣгоразу-
мень,

Невдячность нерадос/т/творность,

Несладость мерзость

Неуеселость то/ж/

Невинный неповинный, неповиненъ не-
пороченъ и непорочный,

Невинность незлобіе, беззлобіе

Невинный застаю извиняюся

185 Невоздержный, //

Невоздержный ла/с/косердїй

Неволныкъ плѣнникъ рабъ, рабичникъ
сѣповный,

Неволиничий рабый,

Неволичная пристойность, раболѣпіе

Неволство стражба

Неволя работа

Невонтпливе явѣ,

Невстидливый безстудный, студодѣй
безсрамный мѣдополичель,

Невстидаюся неѡбинуюся

Невстидливость безстудство, безсраміе
напраснство

Невчасный безвременный,

Невымовный неизреченный, неаглаго-
ланный, неизслѣдованный,

Невиповѣдимый то/ж/.

Невисмянье неухи/щ/реніѣ,

Невѣдомость невѣдѣніе

Невѣстка сноха

Невѣснюкъ, малакїа мякий,

186 Нечинучев¹, //

Нечинучев² негиблемов неизнуряемов
неизживаемов нестрастное,

¹ Літера ы переправлена в оригиналѣ
з і.

² Помилка, треба негинучев.

Негладкій прудный
 Негниучій нетлѣнный неувядаемый,
 Негодимъ чиню унедостоя
 Негордый некичивъ
 Не даю покою стужаю шлобляю, воз-
 мущаю удручаю,
 Недбаю небрегу неражу,
 Недбале нерадиве шапственнѣ,
 Недбалецъ нерадивъ, малодушный не-
 брегий небрежникъ малодушъ,
 Недбалость небреженіе параденіе¹,
 ослабленіе нерадствѣ шапство
 Недбалства ся имаю шапствую,
 Недолуги/й/ маломощный бѣдный вред-
 ный
 Недовѣрство маловѣріе
 Недовѣрокъ маловѣрный,
 Недогадаться недоумѣніе недоумѣва-
 ніе неудобство недоумѣтелство недо-
 мышленіе, // недомышленіе недоумсли-
 мо таинство,
 Недосажалъ недоходилъ
 Недогоненный непостижимъ недо-
 стиженъ, непостиженъ
 Недорѣкій коскоязычный медленоязыч-
 ный мудроязычный,
 Недостатокъ лишеніе шскудѣніе ску-
 дость
 Недостаточный лишенъ лишаемый ху-
 лый нищи/й/ скудный,
 Недостатечность худность шкаянство
 шкаяніе
 Недостаткомъ шскудно
 Недосвѣдочный неискусенъ ш/т/ве/р/жен-
 ный невѣ/с/тливъ
 Недостигнутый эри недогоне/н/ный
 Недоткнутый неприкосновенны/й/,
 Недоносокъ извергъ
 Недужъ недолугъ немощный и немо-
 щенъ,
 188 Не есть, /
 Не есть, нѣсть,
 Не жалую, не шажу
 Нежалуючи, нещадно,
 Незбожний, нечестивый,
 Незбожность, нечестіе, безчестіе,
 Незвалченный, непреборимъ, и непребо-
 римый,
 Незвадливый, нелестный,
 Незгода, разногласіе, разгласіе иноду-
 шіе инодушность, распрѣваніе, распря,
 эри бунты

¹ Помилка, треба *нераденіе*.

Незгодливый, стропотенъ, строптивъ,
 стропотный, напрасни/в/, сверѣпѣйся
 гордостенъ, презоривъ, яростенъ, эри
 бунтовникъ,
 Незличоный безмѣрный нешчетный, без-
 конечный,
 Незлосливъ, беззлосливъ,
 Незлосливость, незлобіе, и бесслобіе,
 Незрахованный, эри незличоный,
 Незичливый, лукавъ,
 189 Неймовѣрность, //
 Неймовѣрность
 Неймовѣрно неувѣрительно
 Нелатвый неудобный прудный
 Нелатвость эри недогадаться
 Нелюдзкость безчлвѣчіе, безсловесіе
 Нелюдскій безчеловечный
 Немаль васнѣ
 Немилость нелюбовъ, немилосердіе, не-
 сладость
 Немилосердный немилостивъ жестокъ
 немилостивъ неблгоутробный, без
 щедротъ,
 Немогу недугую немоществуя, изнема-
 гаю болю стражду,
 Немошь недугъ болѣзнь
 Неможная речъ немощно
 Не могучій втѣкти неизбѣжный
 Немогуци дати ш собѣ справы [без-
 ш/т/вѣтенъ
 Немовя/т/ко ш/т/роча дѣтище
 Немного сиѣгло
 190 Ненавижу, //
 Ненавижу вражду ненавижду недугую
 Ненависть вражда
 Ненавистный стужитель,
 Ненаприкраюся снисхожду
 Ненамовный неувѣтливъ
 Нендзый нищи/й/ худый умыле/н/ный
 шкаянный
 Нендза бѣда нищета убожіе убоже/ст/-
 во шкаянство шкаяніе
 Нендзую вреждаюся
 Нешвраженіе неврежденіе
 Нешбичайный безмѣстный
 Нешдмѣнный непреложный
 Нешгориченный неш/ся/занный
 Нешнайменый безвѣстный
 Нешпатрио неразсмотрительно
 Нешхендожный безобразный
 Нешшачованный драгоцѣнны безцѣн-
 ный нешцѣнный многоцѣнны/й/,
 Непезный непостоѣнный ползокъ сом-
 нѣнникъ

- 191 Непевность//
 Нелевность неизвѣство
 Непилно наддѣлательѣ,
 Неплодная жона неплоды неплодяща ¹
 нераждающая неплот/д/наѣ
 Непобожный непрелодобный
 Не подаю/сѣ/ не повинуюсѣ
 Неподейзроный непорочный безпороч-
 ный неязо/р/ный
 Неповстягдливъ продерживъ
 Непогода зима волненіе бурѣ шбуре-
 ваніе
 Непожитечный неключимый безуспѣш-
 ный непотребенъ неч/с/кусенъ нена-
 деждный пренебрегомый безмѣстный
 Непоконъ мятежъ зри бунты
 Непоконіе умиленіе
 Непоправленъ неисправленъ
 Непотребный зри неложитечны/ѣ/,
 Непотребно неключимо лишше множае
 вотще затще
- 192 Непотребно//
 Непотребне паче презлишше,
 Непотребнымъ чиню упражняю
 Непощивость порокъ
 Неправость беззаконіе
 Непреконаный в диспутаціи безпреко-
 словный
 Непрїятель врагъ навѣтникъ, суперникъ
 супостать.
 Непрїязнь вражда
 Неприемность стуженіе,
 Неприкращающій сходительнѣйше/ѣ/,
 Неприкреніе/с/ [сѣ сходженіе]
 Неприхруся снисхожду
 Непристо/ѣ/но злонарочно
 Неприймую ш/т/рицаюсѣ
 Непредарованный неуми/т/ный
 Непсуючійся нетлѣнный
 Непорядокъ нестроеніе
 Непорушный постоянный
 Непорушенье непошествіе
 Непослушенство шслушаніе преслушаніе
 непокореніе непослушаніе, противле-
 ніе
- 193 Непо/с/полити/ѣ/./.
 Непо/с/полити/ѣ/ презышши/ѣ/,
 Не /р/кучы точію неточію
 Не единиче не токмо
 Неразумный небылго разумный нероздѣл-

- ный для суптелности, неспѣкомый не-
 пресѣкомый, нераздѣльный
 Неразсудно неразиственно
 Нерозность неразнствіе
 Нерихло косо
 Нерихло чиню косню
 Нерядница блудница
 Несвѣдость невѣденіе невѣжество, не-
 разуміе
 Несказанный невинповѣдимый
 Несказительный нетлѣнный
 Несказительность нетлѣніе
 Неслухаю не повинуюся
 Несмакую негодую
 Несмачность безсластіе несласло/ст/
 Несме/р/тельный безсмер/т/ный
 Несмѣю сомнюся шбинуся стиждусѣ//
- 194 стиждусѣ
 Несмѣле чиню то /ж/
 Несмѣлость малодушіе,
 Несмѣлый малодушный безде/р/зно-
 венъ
 Нешблаженіе безпошествіе
 Неспанье бденіе бодрость забдѣніе
 Несплю бодрствую.
 Несподѣваный нечаемы/ѣ/ неча[ѣ]-
 емый непредвидѣнный
 Неспорый безуспѣшный,
 Неспоро косо без успѣха,
 Несправедливость неправда,
 Несправедливый беззаконныхъ
 Нестатечный зри непевный
 Нестѣлый тог /ж/.
 Неставаетъ ми шскудѣваю
 Нестойте жъ увѣ горе уфѣ,
 Несмы/т/ не насыть
 Нетрафнѣ не некусиѣ
 Не тилко не токмо
- 195 Неублаганный//
 Не/у/благанный неукрошенъ неш/т/ре-
 ченный жестоко некроко,
 Неугамованіе необузданіе
 Неужить жестоко
 Неукъ неѣжа
 Неукроченъ зри неублаганъ,
 Неумѣтность шадство
 Неумѣтно шадственнѣ,
 Неумыслиѣ подѣлнѣ,
 Неумыслное справую ¹ подѣлѣ наддѣле-
 ніе
 Неуставичный непостоянны/ѣ/

¹ Літера а виправлена в оригіналі з ї.

² Літера ю в оригіналі написана на літері ѣ

Неистовъ неразуменъ
 Неуставичность нен/с/товство неразуміе
 Неумѣтность невѣжество шайство
 Невашиный цѣль цѣлый правый,
 Нефолговаль несходилъ
 Нефрасуюся блѣдушествоую
 196 Нефрасовитость//
 Нефрасовитость безпечаліе
 Нехай да,
 Нехлю/А/ зри недбалецъ
 Нецнота беззаканникъ¹ нече/с/ти/в/ не-
 прѣдбный, неблѣгоразумны/й/,
 Нецнота нечестіе
 Нецнотливѣ живу, шапствую
 Нецноти ся имаю то /ж/,
 Нечеканье нечаяніе
 Нечистость разсверѣпѣніе скверна не-
 чистота
 Нечистый нечистъ малакій порочный
 растлѣнный скве/р/навы/й/ скве/р/-
 ный
 Нечистаго ложа снѣжь прелюбодѣйнищъ.
 Нечисто живу шапствую
 Нещастья бѣда влоключение злополу-
 чіе лукавство
 Нещасный страстный
 Неширный нескусенъ лицемѣ/р/ лу-
 кавъ
 197 Неширость//
 Неширость лицемѣрїе лицемѣрство ли-
 це/прїятіе
 Нива браздна удолиѣ
 Нива межи горами удо/л/,
 Нива ѡранная возуръ

199 ѡ//
 200 ѡѡ//

О Ѧ

Обалю ннзлагаю разоряю
 Обавляюся зри несмѣю
 Обавленье/с/ ѡбиновеніе
 Обачую съразумѣваю, намѣрлю
 Обачую/с/ ра/с/каеваюся уцѣломдрствую
 Оббѣгаю ѡбтичу ѡбтицаю
 Обволнваю возглашаю на предъ
 Ѧглавлю
 Обволнваетъ трубитъ
 Обвиняю/с/ ѡсуждаю ѡкаеваю
 Ѧзазираю укараю

¹ Помилка, треба беззаконникъ, пор. беззаконникъ (Б., 2).

Низки/А/ смиренныѣ
 Низко лежу низложу
 Низка² чи/р/воная конура
 Нищу нзиуряю
 Нищѣю таю иставаю топнѣю
 Нищючїй истребительный
 Новоцнать новакъ
 Новина странна нова
 Новиня чиненье новосѣченіе новотво-
 реніе.
 Ногуть горохъ сланутокъ
 Ножъ восный стругъ
 Норовъ нравъ
 Носа кривого або малого или великого
 корнь.
 Носъ нозрїя
 198 Ношеніе//
 Ношенье моннсто ѡбшлю/г/,
 Ночую нещевая³ ѡбнощевая
 Ночный дягий часъ нощное поприще⁴
 Ныдѣю ныю унываю
 Нѣ днесъ,
 Ннѣшний настоящий
 Нырка бубреги
 Нѣжли нежелн даже
 Нѣкатори/й/ нѣкий нѣкто
 Нѣкчемно суетно ме/р/зко и ме/р/зостно
 Нѣкчемная растлѣнная гнилая
 Ннкчемнѣше гню/с/нѣе гнюшше
 Нѣтъ нѣ/т/ [нѣсть]
 Нѣчого доброго зри лотрѣ
 Нѣчого ми до того нѣчто же къ мнѣ, се
 Нюхаю ѡбоняю
 Нюханье ѡбонянїе

Ѧбвиненіе ѡглаголаніе порицаніе
 Ѧбвязка ѡбвязало,
 Ѧбгортую ѡбхожду,
 Ѧбжи/р/ца чрепобѣсець
 201 Ѧбжи/р/ство//
 Ѧбжи/р/ство чревоѡбяденіе, чревоѡб-
 сіе

² Помилка, потрібно *нитка*, пор. *конура*...: *нитка шовку чирвоного*... (Б., 100).

³ Помилка, треба *нощевая*.

⁴ Пор. *нощное поприще*: *долгость ча-са ночного* (Б., 148).

Оболженъ зри ганба
 Обезстудиль обезсрами/л/
 Обеславень¹ охужденіе зри ганба
 Обв/р/танъ обращеніе возвращеніе,
 Обв/р/танъ в коло съобращеніе,
 Обещаю обѣтую общаю обѣтотворю
 Обѣтованъ обѣтъ общаѣ
 обѣтованіе
 Обецный здешный
 Обитель монастырь
 Облапѣн лобзаніе соплетаніе
 Облуженье, обстояніе, обличеніе
 Обличіе видъ лице
 Облуда мечтаніе призракъ привиденіе
 202 Облудный//
 Облудный лукавый лицемѣ/р/ны/й/
 Облудность лицемѣріе и лицемѣрство
 лицепріятіе
 Облудность лицемѣріе лицепріятіе ли-
 цемѣрство
 Облудни чиню лицемѣрствую лицемѣ-
 ріа употребляю притворяю
 Облюбецъ женихъ
 Обмовца оболготаль² оглагольникъ кле-
 ветникъ хульникъ,
 Обмова важденіе оглаголаніе, клевета-
 ніе
 Обмвлию клевету оглаголую оболгаю
 Обмываніе умовеніе крещеніе
 Ободъ окруженіе
 Ободный обоюдукъ³
 Обозъ полкъ
 Обозокъ полчище
 Обозный свузникъ
 Обозъ становлю шполчаюся
 203 Обозъ,//
 Обозъ обточенный шполчение
 Обозу положенье,
 Обозу становитель въло/л/читель
 Обозомъ ставаю обточую обточую.
 Облакъ
 Облокъ примракъ
 Облокъ дождевы/й/ смерчъ смраць пя-
 нца дождевный
 Оборона возбраненіе заступленіе, страж-
 ба защищеніе овѣтъ
 Обороняю вступаю поборяю, предста-
 телствую.

Оборонца заступникъ, поборникъ собор-
 никъ⁴ защитникъ представитель, покрови-
 тель протекторъ
 Оборонно чиню утвѣ/р/ждаю укрѣпляю
 Обосторонный зри сободный⁵
 Оборочаюся назадъ воспяшаю/с/,
 Образъ икона
 204 Образъ,//
 Образъ ясный образъ свѣтель,
 Ображаю напаствою, неправдую шлоб-
 ляю,
 Ображаюся приражаюся шлобляюся.
 Ображенье прираженіе претиканіе,
 Образа обиди обидѣніе
 Обридливы злообразный шкарадный
 Обредный шкаредъ,
 Обридливость ме/р/зость
 Обротъ узда брозда
 Обрушаю раздражаю
 Обрушаю/с/ порицаюсь шглюю
 Обтяжаю штягошаю шлобляю стужаю
 удручаю возмущаю
 Обтяженіе стуженіе
 Обувъ обуца сапоги плесница санда-
 лия
 Обожуюсь⁶ возникаю во/с/пряняю
 205 Обфитость//
 Обфитость гобзованіе дово/лс/тво изоб-
 билство презѣлно/ст/ [презѣ/л/ство]
 преспѣющій избытокъ првизлище/ст/во
 зри достатокъ
 Обфитый урожай тов /ж/ що, обфитость
 Обфите богато обилно изобилно лиш-
 шѣ множае шѣлно
 Обхоженъ обходъ обхожденіе праз-
 никъ
 Обхожую вколо обтичу обхожу
 Обцую съобщаю/с/
 Обыватель тоземецъ насе/л/никъ
 Обычай законъ правило нравъ заповѣдь
 предпріятіе устроеніе съустроеніе
 Обычай милый сладкій нравъ
 Обычайный лѣпый блгонравный мѣренъ
 красный нзрядный
 206 Обычайность блгонравіе блгообразіе,//
 -образіе стидѣніе сопріятіе честность
 цѣломудріе ухищреніе
 Обычаю шлого' шлонравіе,
 Обѣтница обѣтъ

¹ Літера ь виправлена в оригіналі з і

² Помилка, треба оболгаталь.

³ Пор. обоюду: з обохъ сторони (Б., 288).

⁴ Очевидно, треба оборникъ.

⁵ Помилка, треба ободный

⁶ Очевидно, треба обожуюсь.

Ωбѣцаніе зри ωбѣтованіе
 Ωбѣцаю зри ωбещаю
 Ωбъявєнїе ω/т/кровеніе,
 Ωбъявляю являю ωкриваю ωбличаю
 Ωвечка агница
 Ωвечее стадо паства
 Ωвчатко агня
 Ωвца агница
 Ωвчина млоть,
 Ωвощь ωвошіе
 Ωвшемъ и убо зри и ωвше/м/
 Ωвшеки и убо негли ωнюдъ¹, весма
 всяко всяче/с/ки
 Ωгиджую ωбважаю ωблагаю
 Ωглядоу намѣряю
 Ωгляданье² виденіе
 207 Ωгневая, //
 Ωгневая огневница огнь жеговница трясо-
 вница
 Ωгниско огнь
 Ωгнисто жератчане³
 Ωгнь огнь
 Ωгонь розкладаю огнь возгнѣшаю
 Ωголошую ωглашаю
 Ωголошеніе возгласъ
 Ωголюю ωбрию брію ωбро/с/ную ωбти-
 раю
 Ωгородъ ωграла ве/р/тоградъ ωвошникъ
 Ωгородница зеліе
 Ωгородникъ града/р/ ве/р/тограда/р/
 Ωгортую соде/р/жу⁴ наве/р/шаю ωся-
 заю
 Ωграничую уставляю
 Ωгурство агавство⁵ агавіе, ωглушаніе⁶
 лѣность
 Ωгонъ ωшибъ ωпашъ
 Ωдѣрокъ прагъ
 208 Ωдѣрный, //
 Ωдѣрный дзерникъ вратный и вратаръ
 Ωдгнаю востлапляю
 Ωдежда ωдежда ωдѣяніе риза иматиз-
 ма
 Ωдежа ωшарпаная рубища рубы
 Ωдержую улучаю при/й/мую

¹ Помилка, треба ωтнюд, пор. ω/т/-
нюдъ (Б., 283).

² В оригіналі літера ъ переправлена
з і.

³ Пор. жера/т/чено: барзо огнисто
(Б., 65)

⁴ В оригіналі со- виправлене з ω

⁵ Перше а в оригіналі виправлене з о.

⁶ Замість ослушаніе(?).

Ωдержанье⁷ прїятіе
 Ωдєстьє ω/т/шєствіє,
 Ωданье преданіе
 Ωддаляюся ω/т/стою ωсвѣняюся ωшая-
 юся ωшаєваюся
 Ωддалєньєся ωшаяніє
 Ωддухъ дхъ
 Ωддновляюся пакы назидаяся, ωбнов-
 ляюся,
 Ωддѣленный ωлучєнь⁸
 Ωддѣленье ω/т/лучєніє
 Ωддѣляюся зри ω/т/даляюся
 Ωдлучаюся тов /ж/
 Ωдинъ разъ единою единости,
 209 Ωдмѣнный, //
 Ωдмѣнный ползокъ
 Ωд ныхъ ω/т/ нею
 Ωднымъ разомъ зри ωде/н/, разъ
 Ωднымъ умн/с/ломъ ωбще
 Ωдогненіє воспрапленіє⁹,
 Ωдурѣньє неистовство бѣснованіє,
 Ωдиймую испразняю упразняю,
 Ωдѣгаю ωдѣяю ωдѣваю,
 Ωдѣдичую наслѣдоу наслѣждую,
 Ωдѣдичєньє наслѣдіє достоинство
 достояніє жребій,
 Ωдѣдичєнное наслѣдованіє сопричастно
 Ωдѣньє ве/р/хнєє скуть,
 Ωдѣньє плохое по(р)тъ,
 Ωженяюся посагаю,
 Ωженился посагъ поялъ помощнику
 Ωжидаю подемяю те/р/плю варяю,
 210 Ωздоба, //
 Ωздоба красованіє зри краса,
 Ωздоровляюся устребляюся,
 Ωздоровленье устребленіє
 Ωзеро єзеро ровъ сонмъ, или составъ
 водный,
 Ωзнаймую сказую пзляю,
 Ωзнаменую назнаменовую, прозѣщеваю
 Ωзяблость изсякновєніє.
 Ωй¹⁰ кєгли либо,
 Ωй добро блго же часомъ радо/ст/,
 Ωй часомъ шидє/р/ство значить,
 Ωказія извѣтъ, явленіє кичєніє,

⁷ В оригіналі літера ъ переправлена
з і.

⁸ Помилка, треба ωтлучєнь, пор.
ω/т/лучєнь (Б., 283).

⁹ Очевидно, треба воспрапленіє.

¹⁰ Невірно оформлена автором «Си-
нонімів» стаття, пор. негли: либо, ой...
(Б., 136), тобто, либо, либо.

- Оказалый ухищряемый,
 Оказале сѣтло явленно яв/ст/венно
 Оклеветую ѡсуждаю пенави/ст/на творю
 Оклону ѡслорѣчую
 Оковы веригы узи
 Около ѡкрестъ -количнѣ мовичій
 ѡкрестъ глаголиѣ,
 211 Окно, //
 Окно где соль робять слатина¹,
 Окраса зри краса,
 Окрниѣ молва грохотъ зри крикъ
 Окромъ точію кромѣ
 Окромѣшний виѣшний свѣнный
 Окрутъ корабль ковчегъ.
 Окрутний зри лютый,
 Окрутенство зри лютость,
 Окрухъ хлѣба крома
 Окунь перкъ
 Окупъ искупъ, искупленіе
 О курѣхъ пѣтоглашеніе,
 Олбримъ исполниѣ, гигантъ гигансъ
 шудъ,
 Олива елей масло древяное,
 Оливки масличіе
 Оливков дерево маслина
 Оливная судинка ячайце,
 Олтарь ѡстилище стиня
 Олтарь ѡчистилище ублагаянще,
 212 -галище же/р/товникъ требище
 Олѣй зри ѡлива -лово касити/р/.
 Омана прелесть мечтаніе,
 Оманяю прелщаю
 Омацую ѡщушаю ѡщущаю,
 Омдлѣваю малодушествоую,
 Омешкую косню укоснѣваю, медлю
 Омешканье медлѣніе, эри забава
 Омочую ѡмакаю
 Омыляю/с/ погрѣшаю ѡблзаяю
 Омылка погрѣшеніе блудъ прелесть по-
 ползновеніе поползѣ поувертеніе,
 училеніе,
 Омыльный ложъ блазненный,
 Онуца портъ рубъ
 Оный ѡнсица
 Опакъ ѡ/т/вер/и/ задн воспять,
 Опасуюся препоясуюсѣ
 213 Опатрный блгоговѣнный непрелестный, //
 -прелестный смотрителный, ухищренъ,

¹ Неточно перероблена стаття автором словника, пор. слатина: росулъ, окно где вода солона. с/ѣ/ котори сѣ сол/ѣ/ родитъ... (Б., 223).

- Опатрность ухищреніе, многоиспитаніе,
 смотреніе ѡпасіе, утва/р/, честность
 украшеніе,
 Опатрие смотрителко разѣсмотрителнѣ,
 Опатрую строю,
 Опатритель стронитель учите/л/, настав-
 никъ,
 Опачина весло гребло
 Опачный стропотный
 Опекунъ заступникъ, защитникъ, по-
 борникъ предстате/л/
 Оперѣзуюсь эри ѡпасаюсь
 Опираюся воспящаю/с/, пружаюся
 Описую уставляю,
 Оплотки халуги
 Оплошаю ѡхуждаю
 Оплошенье ѡхужденіе,
 Оплятовую ѡплеваю,
 214 Оповѣданье, //
 Оповѣданье возвѣщеніе возглашеніе,
 Оповѣдаеть трубитъ,
 Опоганю, ѡскверняю
 Оподадь подалѣ,
 Опока камень камикъ
 Опрочь эри ѡкромъ
 Опрѣснокъ безквасіе,
 Опрятнение сопрятаніе,
 Опущонный лишенный
 Опущаю/с/ унываю ѡслабѣаю
 Опыть возисканіе
 Опѣкаюся заступаю строю,
 Опя/т/ паки
 Орало рало,
 Ораторъ вѣти/й/, рито/р/
 хитрословець, рѣчетв/о/рецъ²,
 Орацию складую составляю, слово,
 Орачь тяжатель, земледѣлатель земе-
 дѣлецъ ратай эри роликъ,
 215 Орель, //
 Орель великій грифъ, ногпатка
 Оружье ѡружіе мечъ,
 Орябка рябка
 Осада стражба
 Освѣдчаюся засвѣдителяствую, послуше-
 ствую
 Освѣчую ѡзаряю
 Ослабѣаю изнамагаю унываю, стужа-
 юси ѡслабѣваю,
 Ослабѣние ѡслабленіе,
 Ослабленіе³ гажденіе хуленіе,

² Выправлено в оригиналі з рѣчето-
рецъ.

³ Мабуть, треба ославленіе.

Ωслобоженъ свободженіе,
Ωскаржую вѣжду ωклеветую, насочаю
погмлю, ωблагаю, ωбважаю пори-
цаю ябедничу.

Ωскарженъ¹ порицаніе · ωгланіе
Ωска/р/жатель поемникъ клеветникъ
щепотникъ,

Ωска/р/дъ оско/р/дъ

Ωскиряюся ωсклабляюся,

[Ωскомини набываю ωскоминиваю]²

Ωсмѣваю укаряю досаждаю,

216 Ωсмѣянный, //

Ωсмѣянный поругаемый, поруганный,
досаду пріять,

Ωсмѣять мя досадишь мнѣ · поругаешь
мнѣ,

Ωсоба андѣ лице собство съставъ
упоста/с/,

Ωсобы шанованіе ωбинованіе,

Ωсобливый лишший ωсобный,

Ωсобие ωсобъ на единѣ

Ωсобно стою разстою разностою

Ωстатечный прочій послѣдний

Ωставленъ бываю лишаю/с/, лишаемъ
бываю,

Ωставеніе прощеніе

Ωстатокъ избытокъ лишеніе

Ωстенъ пострѣкатель

Ωстерегаюся, ωхибляю/с/,

Ωстереганіе блюденіе,

Ωстрога стрекало

Ωсторожливъ устрашеніе.

Ωстригаю зри ωголюю

Ωстриженіе ωбршеніе,

217 Ωстровъ, //

Ωстровъ отокъ морскій,

Ωстрогъ стѣна

Ωстрожный зри ωпатрный

Ωстрожный естемъ ωпасую/с/,

Ωстрожность бождреніе,

Ωстрость розуму блгоразуміе, ωстроуміе

Ωстрый прудный

Ωсужаю, ωглуω суждаю ωблагаю,

Ωсуженіе ωсужденіе порицаніе, ωгла-
голаніе,

Ωсягаю ωсвязаю стяжаю стяжаваю, при-
тяжу пакн притяжу,

Ωсяганіе ωсязаніе,

Ωфѣра жертва принось приношеніе,
закланіе треба,

Ωфѣра цалопаленая всесо/ж/женіе
Ωфѣрую жру, жертвую приношу рѣжу
Ωфѣрованіе, жрѣніе ко/р/ванъ

218 Ωфѣровникъ, //

Ωфѣровникъ жрецъ: священодѣйстви-
никъ тайнодѣствіе,

Ωхендожество утварь украшеніе, чест-
ность ухищреніе

Ωхендожка одежда ωдѣданіе иматисма³

Ωхендожный зри красный

Ωхолода упокоеніе ωслаба ω/т/рада сла-
дость сласть сладострастіе,

Ωхороняю/с/ ωхабляюся

Ωхота усердіе,

Ωхотный блгоуваѣливъ

Ωхотне нетяжестнѣ ненави/ст/нѣ,

Ωчарованіе ωбава ωбаяніе ωбавленіе

Ωчекиваю терплю

Ωчекиваніе терпеніе,

Ωчркненіе, ωкруженіе, околение,

Ωчищеніе ωчищеніе,

Ω чомъ ω чесомъ

Ωшаленіе изумленіе неистовство

Ωшарпанецъ рубищеносецъ

219 Ωшикиваю⁴ //

Ωшукиваю лещу прелщаю лихонмствую,

Ωшукать прелестникъ,

Ωшуканіе ложъ прелесть, лещъ прелще-
ніе лщеніе

Ωшукати яти,

Ωшустъ прелестникъ, запинатель кле-
ветникъ

Ωшажую шажду,

Ωщупъ солнца⁵ дреколь ратище

220 Ω/т/ //

Ω/т/

Ω/т/биваю ω/т/бираю ω/т/ражаю

ω/т/рѣню ω/т/рѣваю

Ω/т/бираю восприемлю

Ω/т/важуюся понуждаю/с/ устремляюся
ωседушно

Ω/т/вертаю в сторону уклоняюся,

Ω/т/верненіе ω/т/вращеніе уклоненіе,

Ω/т/веденіе ω/т/вожденіе ω/т/веде-
ніе,

Ω/т/воложую ω/т/влажую таю.

¹ В оригіналі літера ѡ виправлена з і.

² Стаття дописана на полі.

³ В оригіналі літера м латинська (m).

⁴ Помилка, треба ωшукиваю.

⁵ Помилка, пор. сѣлицы... ощѣпъ
(Б., 240).

Ѡ/т/волюка Ѡ/т/ложеніе
 Ѡ/т/воряю Ѡ/т/верзаю
 Ѡ/т/ганяю Ѡ/т/ражаю Ѡ/т/рѣваю
 Ѡ/т/рѣлю
 Ѡ/т/даляюся растою разностою
 Ѡ/т/дѣленье/с/ Ѡшаяніе
 Ѡ/т/датоукъ возданіе воздаяніе,
 Ѡ/т/дѣленный Ѡ/т/лученъ Ѡ/т/дѣленъ,
 Ѡ/т/дѣленье Ѡ/т/дѣленіе Ѡ/т/лученіе,
 Ѡ/т/цѣ зацный попъ презвитеръ.
 221 Ѡ/т/цѣ//
 Ѡ/т/цѣ всему свѣту патрїя/р/хъ¹ все-
 ленскій
 Ѡ/т/ребины Ѡ/т/ребіе
 Ѡ/т/нскую прїтяжую пакн прїтяжу
 Ѡ/т/коля-коля Ѡ/т/куду
 Ѡ/т/критье Ѡ/т/кровеніе
 Ѡ/т/кидаю Ѡ/т/ражаю Ѡ/т/рѣваю
 Ѡ/т/рѣлю
 Ѡ/т/леглый несущи/й/,
 Ѡ/т/ложеніе Ѡ/т/дѣленіе Ѡ/т/лученіе,
 Ѡ/т/лучаю упражняю,
 Ѡ/т/лучаюся растою разностою,
 Ѡ/т/лученный Ѡ/т/дѣленъ Ѡ/т/лученъ,
 Ѡ/т/мовляюся Ѡ/т/рицаюся
 Ѡ/т/мѣна премѣна преложеніе, премѣ-
 неніе
 Ѡ/т/мѣтую Ѡ/т/ражую Ѡ/т/рѣаю Ѡ/т/рѣ-
 паю
 Ѡ/т/мѣтованье/с/ Ѡ/т/рицаніе,
 Ѡ/т/нога штокъ морскій
 Ѡ/т/новляю устраю поновляю
 Ѡ/т/ношу восприемлю
 Ѡ/т/нюдь весьма всяко,
 222 Ѡ/т/ одного//

Ѡ/т/ одного часу Ѡ/т/селѣ Ѡ/т/зде
 Ѡ/т/повѣдъ Ѡ/т/вѣтъ Ѡ/т/вѣщаніе
 Ѡ/т/повѣдникъ навѣтникъ,
 Ѡ/т/порца т/ж/;
 Ѡ/т/почиваю почиваю и пре/д/почиваю
 Ѡ/т/бываю
 Ѡ/т/почменіе Ѡ/т/рада
 Ѡ/т/пушаю прошаю Ѡ/т/даю ра/з/дрѣ-
 шаю Ѡставляю Ѡслабляю, угаждаю,
 Ѡ/т/пущеніе прощеніе Ѡстапленіе, раз-
 дрѣшеніе,
 Ѡ/т/пыхаю Ѡ/т/рѣваю Ѡ/т/ражаю
 Ѡ/т/рубы Ѡ/т/рубы²
 Ѡ/т/ сего часу Ѡ/т/селѣ, Ѡ/т/нелѣ Ѡ/т/
 zde, Ѡ/т/сюду,
 Ѡ/т/ сего мѣсца Ѡ/т/зде Ѡсюду
 Ѡ/т/скочилъ Ѡ/т/вержесе
 Ѡ/т/страдаваю лишаю/с/,
 Ѡ/т/ступникъ раскольникъ, схисматикъ³,
 раздорникъ
 Ѡ/т/сюль Ѡ/т/зде Ѡ/т/сюду
 223 Ѡ/т/тинаю,//
 Ѡ/т/тинаю Ѡ/т/сѣцаю.
 Ѡ/т/тручаю Ѡ/т/ражаю.
 Ѡ/т/трученіе Ѡ/т/ринозеніе Ѡ/т/раже-
 ніе
 Ѡ/т/трученъ мало мѣ не упалъ, прекло-
 нихся пасти
 Ѡ/т/чизна Ѡ/т/чество и Ѡ/т/чествіе;
 Ѡ/т/ порода наслѣдіе, достояніе, жре-
 бы/й/
 Ѡ/т/чичъ наслѣдникъ,
 Ѡ/т/щепенецъ схизматикъ, раскольникъ
 раздолникъ⁴.
 Ѡ/т/щепенство схизма расколъ ра/з/-
 доръ распра сѣченіе,

224 П//

Павѣментъ, подѣ [помость]
 Павѣза щитъ плншъ.
 Пава кинность,
 Пагорокъ холимъ,
 Падоль зарослый дебрь,
 Паднѣнье падежъ, зри Ѡмняка,
 Пазуха нѣдро ядро заандрїа
 Палець пе/р/сть.

¹ Літера и в оригіналі виправлена з і.

Палацъ полата,
 Память умъ разумъ,
 Памятка памя/т/, поминаніе, воспоми-
 наніе,
 Памятаю помятствую,
 Пампушокъ сковрадъ,

² Літера у в оригіналі виправлена з о.

³ Літера м в оригіналі латинська (m)

⁴ Тобто, раздорникъ, див. вище.

Пановъ ланвица,
 Пнѣ влѣка г/с/дѣ г/с/днѣ начальни/х/
 властелинѣ, обладаи,
 Пнѣ молодой женихъ,
 Паную обладаю, господствую де/р/жав-
 225 ствую, // де/р/жавствую
 Панованіе господствіе влѣчество на-
 чальство настоятельство, могутство,
 шбля/ст/.
 Панство, тожѣ.
 Пануючій, владичественѣ господственѣ
 обладаи/й/ начал/ст/вуй/й/
 Панско господственнѣ.
 Панскій, влѣчнѣ г/с/днѣ,
 Паниа два дѣца два. я
 Паника юнота,
 Пантофлѣ, выступци,
 Плехинца, сандалиа,
 Паницѣрь броня,
 [Петаль ала/т/ доска златал]
 Палѣжѣ, папа,
 Папѣрь бумага, ка/р/тия
 Пара дхѣ,
 Пара шатѣ измѣна рызѣ
 Паргамѣнѣ², кожа
 Парканѣ забрало
 Партачѣ, дебелохудожникѣ
 Паростка ш/т/раслѣ прираслѣ
 226 Парусѣ³ //
 Парусѣ вѣтрнло ядрило,
 Па/р/хи прокази
 Па/р/шивый прокаженѣ,
 Пастухѣ скотопитатель,
 Патронѣ зри шпекунѣ,
 Паша нажитѣ, паствина,
 Певный твердый нарекованный
 Певность извѣство шпасво,
 Певне но убо явѣ истинно извѣстно
 вѣрнѣ ей,
 Певное извѣстное шпасное
 Педагогѣ пѣстунѣ,
 Пекарѣ титарскѣ,
 Пелgrimѣ пришлецѣ, странни/кѣ/, стран-
 ный,
 Пендѣ стремленіе,
 Пендзель струецѣ,
 Пѣенкиность зри краса

¹ Словникова стаття дописана збоку.

² В оригіналі літера ѣ виправлена з и.

³ Уся 226-а сторінка написана іншим почерком.

Первородство первенство перство
 Первостки первородная
 Перебачаю небрегу, [прощаю]
 227 Перевышшаю, преспѣваю преуспѣваю, //
 -ваю, превосхо/ж/ду, преимаю,
 Перевышенѣ преспѣяніе пренмѣтел-
 ство⁴, превеличество,
 Перевышающее, превосходящее, пре-
 шающее,
 Переве/р/таю шпрове/р/заю, превращаю
 Переве/р/ненѣ превращеніе, низло-
 женіе,
 Перевожуся проношуся препосилаюся,
 Переглядую съзе/р/цаю
 Перегорода прегражденіе, законѣ сре-
 достѣніе,
 Прегорожую преграждаю,
 Предмѣстіе, предградіе.
 Поредмѣщанѣ, подграждане,
 Передислутованѣ прѣніе увѣщаніе,
 увѣщеваніе, [препрѣніе]
 Перекладачѣ, апографонѣ
 Перекладѣ, зводѣ, з/р/хитиконѣ, анти-
 графонѣ, апографонѣ,
 228 Перекидчикѣ, //
 Перекидчикѣ,
 Перекупецѣ скупникѣ,
 Перелешую прелщаю
 Перелешенѣ прелшеніе,
 Переличую сочетаваю
 Перемагаю шдолѣваю
 Перемагаю в мовѣ заушаю затикаю,
 уста.
 Переможеніе шдолѣніе,
 Перемагалися бѣждахуся
 Переме/р/зый шмерзѣшася
 Перемѣненѣ измѣна измѣненіе, пре-
 шбращеніе,
 Перемѣшую возмущаю, шслобляю уд-
 ручаю запиною, претикаю
 Превѣцаю пастную, препинаю пакошу,
 Переношуся преселяю/с/ зри, перево-
 жуся
 Переношу шкомѣ презираю пренебре-
 гаю
 229 Перенесенѣ, //
 Перенесенѣ преложеніе, преселеніе,
 пренесеніе,
 Препираю, увѣщевую, препрѣваю,
 Перепе/р/ти увѣщевати,
 Перепи/с/ зри перекладѣ,
 Перепливи перепли/в/, мимошедѣ,

⁴ В оригіналі літера м латинська (m).

Переправляясь¹ зри перевозжуюся
 Переполохъ зри ужась умасноженіе,
 страхованіе:
 Переслѣдую созе/р/цаю,
 Пересмотрюю соглядаю,
 Переставая, преставаю, пребываю по-
 чиваю.
 Перестанье упражненіе,
 Перестереганье, соблюденіе, со/х/ране-
 ніе,
 Пересторога т/ж/;
 Перестрашую изумляю узумляю ужа-
 саю стужаю устрашаю,
 Перестра/х/ зри переполахъ,
 Перетинаю пересѣцаю
 Перехитрую обхожду
 Переходень преселникъ,
 231 Переходъ, //
 Переходъ з мѣста на мѣсте преселе-
 ніе, измѣ/н/ство
 Переходячее, преходящее, перевозы-
 шающее,
 Перечка прѣніе, прѣ рвеніе распрѣ,
 тяжба распрѣваніе,
 Перешкода препона споня, претиканіе,
 возбраненіе пакость, пакощеніе, за-
 пятіе и препятіе,
 Перешкожую зри перемѣшую
 Перешкоду запинатель пакостникъ,
 пострѣкатель
 Перейшолъ прейде, ш/т/нде, мимошедъ
 преплывъ,
 Перла бисеръ женчугъ, ма/р/гари/т/.
 Перо періе,
 Перо до писаніа трость писе/р/, гра-
 фіа,
 Перси лоно нѣдра сосца
 Персона зри особа,
 Перонъ громъ, молніа тутно трѣснове-
 ніе,
 231 Перханье //
 Перханье пареніе,
 Перше прежде первѣе, даже ажъ,
 Перши/й/ прежний первый
 Першый овоць начатокъ,
 Первость первенство,
 Петлица петель, петля
 Печать знаменіе,
 Печатую знаменую
 Печатникъ печатаръ, знамените/л/.
 Печаловитый попечителный,
 Печалованье попеченіе, шпасеніе,

¹ Помилка, треба переправляюся.

Печера вертепъ пещера,
 Пече/р/ка вирнище,
 Пещота сладострастие, разсверѣпѣніе,
 Ливо оловина
 Піенкый зри красный,
 Піенкость зри красота,
 Пилную надстою прилежу, належу при-
 сѣжу тщуся
 Пилный тщательный, потщательный, блго-
 231 присѣдательный, шпасный// шпасный,
 Пилно тощно шпасно, рассмотрителнѣ,
 извѣстно,
 Пилность тщаніе, потщаніе, бодреніе,
 належаніе присѣдѣніе, дѣланіе, шпа-
 сеніе, шпаство,
 Пилный слухачъ вниматель, внушитель
 шпасный,
 Пирогъ еле/й/ный хлѣбъ масличе/н/,
 хлѣбъ
 Писаръ книжочій книжникъ,
 Писаніа способъ, писало
 Пискаю якаа ичу скомлю,
 Писканье гуденіе,
 Пищенье то/ж/.
 Пищалка пищаль, свѣри/л/ сопѣль,
 трость,
 Пишки пищали
 Планети планиты ма/р/мены,²
 Платца издодоводатель
 Плахта вретнище, власянка, сукть,³
 231 Пласконосыа, //
 Пласконосыа тупоносыа,
 Пластовый медъ, страдоуанный ме/д/
 Пластръ⁴ меду сотъ,
 Плачь вопль сѣтованіе, риданіе,
 Плачь жалосный риданіе,
 Плачу рндаю слезю плачу сѣтую,
 Плачливье жалую ш/т/чаеваю,
 Племя кщадіе жилище,
 Плечи плещѣ мышца,
 Плесна ножным, плеснѣ,
 Плещу руками плещу,
 Плѣотки шплатство басны,
 Плѣотка велерѣчывый, баснотворецъ,
 Плодь чядо,
 Плодность плодовитость, ситость,
 Плодный плодовитый

² Пор. имармени (Б., 408) а до всім
іншим тлумаченням.

³ Помилка, треба сукть, пор.
сукть (Б., 222).

⁴ Пор. сотъ: пласть меду... (Б.,
230).

Плоть градежа шплоть градежъ плотъ,
 Плугъ рало шрало,
 Плѣвки кожи
 234 Плѣснь, //
 Плѣснь тля
 Плюгавство ш/т/рѣбы скве/р/ка нечи-
 стота
 Плюгавецъ скве/р/ный, нечистый,
 скве/р/навый,
 Плюскъ слышательный, шукъ
 Пляга пагуба зри моръ,
 Плястръ плястырь,
 Плястръ меду сотъ,
 Пляцъ травою зарослый лѣхи лѣхъ¹
 лядина
 Пляцъ где игри и ши/р/мѣрства /ш/т/-
 правують тризнице позорнице подви-
 гоборище,
 Побиваю уязвляю ураняю,
 Побитье дому крайчїа²
 Повитье³ рана язва;
 Побожный зри набожный,
 Побожность бл҃гоч/с/тіе, преподобіе,
 бл҃гобоязненіе, бл҃гоговѣнство⁴ рев-
 ность,
 Поборъ данъ урокъ,
 235 Побудка, //
 Побудка поощреніе, воздвиженіе, под-
 виженіе, подражаніе, подобіе,
 Побуженье т/ж/;
 Побужаю понуждаю припонуждаю,
 Повабляю чарами, шбаваю,
 Повабенье шбава шбавленіе, шбаяніе,
 Повага поважность, достоинство, горди-
 ня честность тяжесть,
 Поважный ансокосе/р/дый, тяжкосе/р/-
 дый, бл҃гошбразный, тяжекъ,
 Поважный людъ людъ тяжекъ,
 Поважно гл҃дственнѣ косно,
 Повинность або ча/ст/ /?/ достояніе,
 Повинный природный своеплеме/н/ный
 ужикъ,
 Повиноватство ужичество,
 Поволность, бл҃гоуміе

¹ В оригиналі літера ѣ виправлена з я.

² Пор. край, а.м.: верхъ, або по-
 би/т/е, поши/т/е... (Б., 102).

³ Очевидно, потрібно побитье.

⁴ Слово в оригиналі переправлене з
 бл҃гоговѣнность.

Поводъ в правѣ, винятелный,
 Поводи/р/ рукоподитель,
 Повоженье, доброе, спѣяніе
 236 Поводить ми ся, //
 Поводить ми ся, добре спѣю,
 Повинутье повиновеніе,
 Поволный преклонный,
 Повоненье уханіе шбоняніе
 Поворозь уже ужы, вервѣ верніа
 вервь,
 Повстаніе востаніе,
 Поставаю позникаю,
 Постягаю/с/ шгрѣбаю/с/ шшавяю/с/,
 шшаяюся,
 Постягаю утоляю,
 Постягивость возде/р/жаніе, шшаяніе,
 Постягивый, воздержныкъ, воздер-
 жательный
 Постягнутися ш/т/ступити, удержатися,
 Повторе даойчно вторницею,
 Повшехный насущный присный, все-
 гдашний,
 Повѣренье врученіе повѣреніе,
 Повѣдаю вѣщаю гл҃ю
 237 Повѣданье, //
 Повѣданье, вѣщаніе,
 Повѣдачъ вѣстиникъ,
 Повѣка вѣжда вѣа повѣка,
 Повѣсть слово
 Повѣсть добрая бл҃говѣстїе,
 Повѣтъ страна предѣлъ,
 Повѣтрѣ аеръ воздухъ,
 Повѣтріе, моръ, зри моръ,
 Погане язци
 Поганикъ язичникъ,
 Поганскій язическій,
 Поганбенье зри ганба,
 Поганбляю, зри ганблю нзвозду, въ
 позоръ
 Поганий зри плюгавецъ,
 Поглядую,
 Погляданье эрѣніе, виденіе, гл҃паніе,
 Погода ведро нзвѣтъ, бл҃гоутишіе,
 Погожи/й/ бл҃гоключимн/й/,
 Пого/жо/сть ключимость,
 238 Поголовье, //
 Поголовье поглавіе,
 Погоржаю/с/ ш/т/мещу(с)я, ш/т/мѣтаю-
 ся, ш/т/рицаюся, прешбидѣхъ, зри
 эзгоржаю
 Погоршенье соблазнь
 Погубляющій губитель,
 Погубляю растлѣваю, .

Поданье преданіе, уставъ велеіе, дог-
 матъ нравъ, предѣл/, предательство
 Подарокъ даръ,
 Подваляю запинаю,
 Подвигаю подвизаю, воставаю,
 Подигненье, воздвиженіе,
 Подвика сударь,
 Подвойски/й/ проповѣдалникъ, и пропо-
 вѣдалникъ¹,
 Подвори предверіе, сѣнь дворъ,
 Подвязка возузь сапожный,
 Подданный обладаемый начинаемый,
 подначальный,
 Поддаюся покаяюся повинуюся
 239 Поддаваньеся//
 Поддаваньеся повиновеніе, повинутіе,
 Подкладають мя подчиняюся
 Подкинуто прелюбодѣйчно ле/ст/ное,
 Подозронный зазо/р/ный порочный,
 Подозроно зазорно,
 Подозренье зазоръ порокъ, зазрѣніе,
 осужденіе, ѡкаеваніе, непщеваніе,
 Подеймую воздѣю, возставляю
 {Поди/р/, рыза долга А}
 Подъ зазлою², присѣниѣ, и при-
 сѣненіѣ,
 Подложница заложница, наложница
 Подлый худый
 Подлость худость, смѣренность, суета
 Подлѣйши/й/ худѣйшый, менши/й/,
 Подлѣгаю покаяюся,
 Поднесъ подяль,
 240 Подношу//
 Подношу воздежду,
 Подножокъ подножіе,
 Под/н/ущаю, подошряю ѡбошряю,
 Поднятые воздѣніе, воздѣяніе, подятіе,
 пріятіе,
 Подоблю/с/, угаждаю,
 Подоблюся собѣ, любопочитаюся,
 Подобно подоболѣно, любодостойно
 Подобающее простѣ негли,
 Подобаю блгоугождаю,
 Подобенство притча ѡбразъ, подобіе,
 подражанье,
 Подобникъ подражатель,
 Подозронный подозронный,
 Подозренье мнѣніе, зри поде/з/ре-
 Подояки ушатъ умети воскрилі А, рызь
 ѡтребы,

Помилка, треба проповѣдателниѣ,
 див. Б.; 195.

² Треба, очевидно, заслонюю.

Подоятую попираю,
 Подоптанье, попраіе,
 Подорожный путникъ странный,
 241 Подорожное//
 Подорожное, напутіе,
 Подорожникъ сѣлье трескотъ,
 Подошва плесница сандаля,
 Подпись подписаніе
 Подполомикъ ѡпрѣскокъ, пырякъ³,
 Подпоры напутіе,
 Подругъ клеверѣтъ, другъ,
 Подъ претеѣтомъ, непщеваніемъ,
 Подступокъ навѣтъ,
 Подтиною подсѣцаю,
 Подушка розглавіе,
 Подущенье навѣтъ,
 Подущаю навѣтую наущаю поощряю,
 предѡбушаю,
 Подходящую прелѣщаю,
 Подчасий виноче/р/ичій, и виноче/р/па-
 тель, черпчій че/р/пающи/й/,
 Подшувачъ навѣтникъ,
 Подшываю зри подушаю
 Подѣлиѣ зри надѣлательнѣ,
 Подѣлье подѣліе надѣланіе
 242 Подякуеть//
 Подякуеть увѣлъ блгдѣтъ,
 Поєднанье миротвореніе мированіе,
 упокоеніе покой,
 Пожадаю желаю, вожделѣваю похот-
 стуюю,
 Пожаданный желаемый, вожделѣнный,
 Пожадность похоть, вожделѣніе, же-
 ланіе, сладость сла/ст/, безстудіе,
 Поживаю комкаю,
 Пожитокъ полза, успѣхъ,
 Пожиточный блгопотребный,
 Пожитокъ маю, успѣваю,
 Пожитокъ чиню т/ж/,
 Пожитокъ чинячій успѣшный,
 Позволенье изволеніе, прощеніе, произ-
 воленіе,
 Позволяю изволяю, прощаю,
 Позверхность, якой речи явленіе,
 243 Поздоровляю, цѣлую, лобизаю// -заю,
 Поздоровленье цѣлованіе,
 Позираю зрю вижду,
 Позирай зри виждѣ,
 По знаемости предприятіемъ,
 Познаю увѣмъ,

³ Помилка, потрібно _пырякъ_, пор,
 ѡпрѣскокъ пыря/н/ (Б., 297):

Позно косоно поздѣ,
 Позовѣ сказнь,
 Позосталы/й/, прочій лишє/н/ный,
 Позосталое лишєнное ѡскудѣвшее,
 Позрѣньє возрѣнїє,
 Позиваю поемлю,
 Позиванье пойми поносъ, и поношенїє,
 Позивачъ потяжикъ,
 Позыскую приобрѣтаю,
 Позычаю взаймъ даю,
 Позичаю собѣ заемлю заимствую,
 Позичанье заемленїє,
 Позычающій заемникъ,
 Позычалникъ заимодавецъ,
 Позѣваю зри зѣваю,
 244 Поймаю, //
 Поймаю, емлю,
 Поймай емли, и поемли
 Поймалъ ятъ, ялъ
 Поймати яти,
 Пойманный ятый, ятъ,
 Поймованье умомъ, смыслъ и смышленїє,
 Поймую вмѣщаю,
 Покаянный зри нечи/с/тый,
 Покаяю скверню,
 Покармъ пища брашно, снѣдь, сънѣдь,
 Покармъ звѣрный, звѣроядина,
 Поки доколѣ, дондеже донелѣже,
 Покиванье, манїє маянїє,
 Покиваю, возмаваю, возмаяю,
 Покладаю полагаю, вмѣняю,
 Покой королевскій, полата че/р/тогъ,
 Покой смиренїє миръ упокоенїє безмол-
 віє покой мированїє, ѡслаба ѡ/т/рада
 упражненїє,
 245 Поколѣньє //
 Поколѣньє исчадія чадо дѣтище, родъ
 степе/н/
 Покора смиренїє, смире/н/номудрїє,
 Покорны/й/ смиренїи блгоугодителны/й/
 смиренъ
 Покораю повиную
 Покорнѣ/й/ши/й/ тиша/й/ши/й/
 Похоренье послушанїє
 Похоренїи зри покорнїи¹,
 Покорная мудрость, смиренномудрїє,
 Покорие мудрую, смиренномуд/р/ствую.
 Покоряюсѣ смирися

¹ Словникові статті від покорны/й/ до покоренїи включно написано іншим почерком.

Покоштованье начинанїє,
 Покревиность ужичество, род ишадїє,
 Покревный прискриный,
 Покрытьє присѣненїє,
 Покрива стволїє,
 Покропастый разноличный
 246 Покуль //
 Покуль, зри поки,
 Покуса страхованїє, искуситель, иску-
 шенїє, мечтанїє, дїяволъ, дѣдко,
 Покушенье искушенїє,
 Поле, село,
 Поле зарослое зри пляць,
 Поручаю вручаю вовѣряю предаю по-
 лецаю, припоручаю,
 Ползаю плѣжу пресмикаюся,
 Ползачое низу, плѣжущее,
 Понвка сос/т/(?)
 Полизачъ талѣровъ ласкоче/р/дїй, го/р/-
 танобѣсець,
 Полиція гражданство,
 Поличаю почитаю, вомняю,
 Подичокъ ланнта скриня²,
 Поличеньє сословїє, сочисленїє, согля-
 данїє,
 Полки три конїи ушиковали коннїи
 сотвориша чети три
 247 Полкъ //
 Полкъ чета,
 Полкненье поглощенїє,
 Половы плевы,
 Половый пелесый,
 Положилемъ предложихъ
 Полонъ плѣнь,
 Полотно платно,
 Полохливый стра/х/ливый,
 Полочу плакаю,
 Полночный вѣтръ сѣверъ,
 Полтааярокъ сребрникъ,
 Полудне югъ, пладне,
 Полуденный вѣтръ югъ,
 Полукопокъ копно,
 Поликаю поглощаю,
 Полискованье блистанїє, совѣщенїє,
 Полѣпшую уцѣломудряю/с/, и/с/правля-
 ю/с/
 Полѣпшенье цѣломудренїє, исправленїє,
 умиленїє, полза,
 Поля розмѣры волоки ланы

² Помилка, треба скроня, пор скра-
 нїи А: полочки, ягода на лиці, скрони
 (Б., 221).

248 Помагаю//

Помагаю, пособствую воспріе/м/лю, при-
лежу заступаю, предстате/л/ствую,
послѣшествую, удовляю,

Помагачъ споспѣшникъ помощникъ за-
ступникъ,

Помазую помащаю,

Помешканье жителство, гражданство,

Помираю скончеваю/с/,

Помиренье зри покой,

Помноженье, растеніе,

Помножуюся, зри множу/с/,

Помоляю порѣкаю порѣцаю,

По молодцу юношески

Помочь помощь, полза успѣхъ, стражба
умиленіе

Помощникъ зри помагачъ,

Помпа гордость, киченіе явленіе, напы-
щеніе гордѣніе, шапство,

Помста мщеніе мечь ѡ/т/мщеніе,

249 Помститель, //

Помстителъ местникъ ѡ/т/мстителъ,

Помсту чиню, ѡ/т/мщаю -мшую,

Помузную помащаю,

Помикаю потызаю, привлекаю,

Помышленье помышленіе, помы/с/ль
мечтаніе,

Помышляю воспоминаю,

Поневажъ понеже елма елмаже,

Поневолный нехотимъ,

Понижаю/с/ смиряю/с/

Понижаю зри танблю,

Пониженье зри покора.

Понижонъ бываю повнкуюся,

Понуренье погруженіе.

Понурия погружаю,

Понюханье ѡбоняніе, ѡбуханіе,

Поласую поядаю,

По ѡбохъ сторонахъ, ѡбоюду ѡбоямо

По обой сторонѣ¹ ѡбонѣполъ,

Поправляю/с/ зри полѣпшаю/с/,

250 Поправа, //

Поправа, зри полѣпшенье

Поправляю, исправляю строю,

Поправуючій строитель

Поприсягаю заклиная еѡркисую,

По простацку неенскусѣ,

По просту спроста,

Попудливость ярость, зѣлность, реть

Полудливый зѣлный,

Попущаю ѡставляю,

Попущенье ѡслаба,

¹ Пор. ѡбонѣполъ... не той и не
онои сторонѣ (Б., 327).

Попихаю порѣваю, рѣю, потикаю

Попѣлъ пепель² пѣсокъ,

Порада совѣтъ совѣщаніе, совѣтованіе.

Порадца совѣтникъ,

Поражую совѣтую,

Пораженье рана,

Поражаю язвлю,

Поражка сѣчь,

Поражку маю вреждаю/с/,

251 Поранокъ, //

Поранокъ утро утріе,

Порану заутра,

Пораняюся ураняю утреннюю, ѡбутрѣ-
ваю,

Поранѣшный утрный

Порахованье зри поличеніе,

Пораховую сочисляю нечитаю,

Порвистый³ стромнителевъ,

Пориваю похищаю, восхищаю,

Пороянанье сочѣтаніе, сочетаніе сораз-
сужленіе, соравненіе, равенство,
прясло,

Поровниваю соравняю, сосуждаю,

Порогъ прагъ,

Порожнюю празную упрядняюся,

Порожный празный тощъ,

Порожье всеу вѣтше туне тше, тоще
тщетно безъ ума

Порожня слава тщесланіе

Порожневанье упражненіе,

Порохъ пра/х/ персть,

Порохно согнитіе,

252 Портъ, //

Портъ пристанище,

Порушую движу, поколѣбаю подвигаю,

Порушенье движеніе,

Порядокъ, чинъ,

Порядный, чинный, строителный,

Порядно чиннѣ,

Посагъ вѣно

Посадка подъ,

Подсвѣдчаю засвѣдителяую,

Посвященный найвышшій тайна,

Посель вѣстникъ мѣтвенникъ, ходотай,

Поселство дѣю ходота/й/ствую послан-
ніе дѣю,

² Перше в в оригиналі виправлене
з о.

³ Помилка, потрібно *прорвистый*, пор.
стромнителевъ, наглый, прудкій, прохо-
дистый, *прорвистый*, скалистый (Б.,
237), див. ще *прорвистый* у нашому ру-
кописі.

Поссвещію держу де/р/жавствомъ,
 Поскакую перу,
 Послизненъ поползновеніе, поползеніе,
 Пословица порекло,
 Послушенство послушаніе
 Послушный бываю, повиную/с/,
 253 Посмотривши//
 Посмотривши смотру,
 Посмикую потязую, привлекаю,
 Посмивиско поруганіе порадованіе,
 Посполитъ обще.
 Посполитовникъ обещникъ,
 Посполитый общи/й/, собранный, обич-
 ный
 Поспѣхъ спѣхъ
 Посохъ жезлъ тоя/т/,
 Посромочую зри ганбля,
 Посромоченый, постидѣнъ,
 Посромоченъ зри ганба,
 Постановляю уставъ,
 Постановленіе, предложеніе произволе-
 ніе, устроеніе намѣреніе, правило,
 догма вирокъ, преданіе веленіе,
 нравъ,
 Постановляю узаконяю, полагаю вмѣ-
 нію,
 Постановилемъ, предложих/х/ у/т/ве/р/-
 дихъ,
 Постановленіи есми слежимъ
 254 Постать,//
 Постать, зракъ, впоста/с/ им/с/тво
 имѣнство,
 Постеля ложе шдръ,
 Постерѣгаю блюду, шущаю, -еваю,
 Посторонны/й/ странный
 Пострахъ страхованіе, зри переполо/х/,
 Пострѣлъ вонзеніе,
 Пострѣляю, вонзаю, устрѣляю,
 Пострѣлили вонзоша,
 Пострѣленный вонзенный
 Поступокъ спѣхъ,
 Поступую спѣю,
 Посудокъ шрудіе,
 Посупленъ зри теснота,
 Посуха зной скваръ пекъ ва/р/,
 Посѣдаю стяжавая стяжаю,
 Потаемне штай, тайнѣ, тайно
 По тамътой сторонѣ, шн/ю/ду шбонъ-
 поль,
 Потварю клевету, пакошу шклеветую,
 Потва/р/ца клеветникъ,

¹ Помилка. треба *потручую*, пор.
порѣваю:... *потручаю* (Б., 169).

255 Потваръ,//
 Потваръ, клевета клеветаніе, напасть
 искушеніе.
 Потвержаю увѣряю увѣщеваю засвѣди-
 телствую благоволю
 Потверженіе извѣщеніе,
 Потканіе стрѣтеніе, стрѣ/м/леніе,
 Потканъ поползновеніе, устремленіе,
 Потокъ водотечъ, источникъ,
 Потомъ таже
 Посемъ таче,
 Потомство исчадие чадо дѣтище.
 Потому ча/с/ время, благопріятно,
 Потрава пища брашно,
 Потрафля улущая ухищряю,
 Потребую требую потребствую,
 Потребно ключимо, нужно ключаемо.
 256 Потреба//
 Потреба, нужда насиліе, требѣ,
 Потребованіе требованіе,
 Потребный ключимый, ключаемый, до-
 сто/й/ный искусный
 Потребны суть потребствуютъ,
 Поручую¹ зри попишаю,
 Потуга рогъ, поту²
 Потужность зѣлность, велелѣпота,
 Потужнѣ доблѣ, доблестивнѣ
 г/с/дственнѣ,
 Потупленіе, судба судъ,
 Потупляю, шкаеваю, зазираю,
 Потикаю/с/ поткую/с/
 Потикаю/с/ борю/с/ ратую,
 Потыкаю стрѣтаю, срѣтаю, срящую,
 Потичка зри бой ва/д/ка,
 Потѣха порадованіе, сла/ст/ сладо/ст/
 Потя птица
 Потягаю потязую, повлачаю, поругаю,
 257 Потягнутое,//
 Потягнутое потяженое, зѣльное
 Пофолгуя шслабляю,
 Похвали плесканіе,
 Похватую похищаю,
 Похваляю, ублажаю, повозглашаю,
 Похибляю погрѣшаю
 Похиленность соустроеніе,
 Похиляюся воскланяюся,
 Похлѣбую ласкаю,
 Похлѣбца ласкатель потяковнимъ³ па-

² Пор. *рогъ*: *крѣпость*, *сила* .. (Б., 210)

³ Помилка, треба *потаковникъ*, пор.
ласкатель: *похлѣбца*, *потаковникъ*, *па-*
сорить (Б., 105).

сорить, притрапезникъ трапезолиза-
тель,
Похлѣбство ласканіе лести лщеніе,
Похмѣльный шумень,
Походистый, стромнителень,
Походня свѣтильникъ
Похожую походу,
Похопъ до чего предспѣяніе,
Поцалованье лобзаніе,
Початокъ начало а/р/хиѡглашеніе.
258 Початокъ, //
Початокъ стиха гранесіе,
Початокъ або якої речи¹ сума, гла-
визна
Початокъ подаючій ѡглаше/н/никъ,
Початокъ чинячій виновный,
Почекай ми долготе/р/пи ѡ миѣ
Почестъ говѣніе,
Почетъ чета причетъ,
Почетъ зѣмныхъ, зстояніе,
Почки бубреги ядра ниры.
Почтенный, блаженный,
Почтивость, честность говѣніе,
Почтивый честный, говѣнный
Почуваю,
Пошанованье говѣніе,
Пошитые дому, край
Поясъ ѡбрусецъ,
Правда истинна,
Правдиве истинно достовѣрно, право
въистинну убо,
259 Правдивый правый истинный цѣлый, //
цѣлый цѣлъ, сушый,
Правду мовлю, истинствую,
Право законъ, заповѣдь, догма пр/е/-
дѣлъ,
Право становлю законополагаю,
Правость правота, правина,
Правый десный,
Правица десница
Прагненье исти, лканіе алчба,
Прагненье пити жажда,
Прагну жажду
Прагнулъ во/ж/жадался,
Прагненье жажда, желаніе, во/ж/де-
лѣніе,
Пра/ж/мо
Празникъ празнованіе,
Практика пророчество, будущихъ ве-
щей провозглашеніе,
Практикую пророчествую, ѡ/т/вѣ/т/
даю

¹ Пор. статью *главизна* (Б., 42)

Практицтво сѡгланіе, сословіе.
Праса винная тиска точило,
260 Праца работа, трудъ дѣланіе, усиліе, //
усиліе справа,
Працовитый трудолюбезный
Працовитость, трудолюбіе, дѣланіе,
Працюю работаю, труждаю/с/, по/д/ви-
заюся, вреждаюся, стражду,
Працу задаю, утруждаю движу тружу,
Праць полный трудный многотрудный,
Прачка бѣлица²,
Пребачаю, пренебрегу, небрегу нера-
жу, презираю,
Пребаченье небреженіе презо/р/ство,
Пребызаетъ лежить,
Преветная дѣра соплъ прохо/д/ны/й/,
Превзятость приемѣте/л/ство, величе-
ствіе.
Превзятый преимущый, прензящный,
Превротность стропотность,
Превротный злокраанный, злу хн/т/рецъ,
261 лукавый, лукавъ, строптивень, //-ти-
вень, развращенъ,
Превышшаю, превосхожду
Превышшенье, цюти устремленіе дѣтъ
предстателство, представленіе,
Предиспутовую препрѣваю затикаю ус-
та, заушью, уоѣщеваю,
Предиспуговати препрѣти/с/,
Предмова предословіе,
Предназначеный, пронареченный, про-
знаменанный, предизбранный, пре-
ѡпредѣлный,
Предне предводителнѣ, изящнѣ,
Предный предпочтенный,
Предсье³, взятые, предложеніе, блгово-
леніе, прокзволеніе, намѣреніе,
Презацный презизящный,
Презъ мѣчъ убоемъ,
Презначенье ѡбразованіе,
Презъ ѡного ѡнѣмъ, чере/з/ ѡного,
Презеренье смотреніе сомотреніе, судби
строеніе,
262 Презрочи/с/тость, //
Презрочистость, сіяніе свѣтъ,
Презрочистый, свѣтлый чнсты/й/,
Прекѣнтованье, разсверѣплѣніе,
Прекладаю предлагаю⁴,

² Помилка, треба бѣлилица (Б., 18).

³ Помилка, треба пред ся взятые.

⁴ Помилка, треба предлагая, пор. пре-
логчій: толмачъ, преклада/ч/ (Б., 180).

Преложный настоятель, наставникъ,
 преимущій,
 Предводитель вождь де/р/жашн/й/
 Преложный естемъ, др/р/жавствую,
 господствую владичествую,
 Преложные властели влдики господіе,
 Препи/с/ зри перекладъ,
 Препона зри перешкода,
 Препону чиню возбраняю, зри перемѣ-
 шую,
 Препущаетъ препосилаетъ,
 Препіорка крастель,
 Пресажуюся,
 Пресажую переносую,
 Пресажуючійся тщательный потщател-
 ный,
 Пресваренье заушенье, препрѣнье,
 263 Преслѣдую, //
 Преслѣдую, гоню,
 Преслѣдованье, гоненье, изгнанье,
 Преслѣдовца гонитель,
 Престоль балванскій, требище,
 Престоль в цркви же/р/товникъ, же/р/-
 товникъ ѡлта/р/
 Претеѣтъ, прирокъ,
 Прето тѣмъ, сего ради,
 Пречъ во/н/
 Приязнь друголюбіе, любовь,
 Приязнь бѣговоленіе,
 Приятель другъ ужикъ, клеверѣтъ,
 Приятельско истинно, пренскрно,
 Приятельство ужичество, любовь
 Прилю, желаю, рачу,
 Прибитокъ зри зискъ,
 Прибѣгаю теку притѣкаю, притичу сри-
 шу/с/
 Приве/р/таю устрояю,
 Привиденье, зри куглярство,
 Привижуюся мечтаю/с/
 264 Привлащеніе, //
 Привлащенье¹, свойство присвоение,
 Привлащаю присвояю,
 Привожу произношую,
 Привикаю ѡбыкаю, ѡбучаю, поучаю,
 Привѣшенъ бываю, прицѣпляюсь,
 [Привязуюся прицѣпляюсь.]
 Пригана уко/р/ зри ганба,
 Пригляжую/с/, созе/р/цаю,
 Пригляжую прозираю,

Пригода случай примѣтъ²,
 Пригожій зри красный,
 Приготованье устроенье,
 Приготовляю, соустрояю,
 Придается ключается, случается,
 Придатки воспріянія
 Придатокъ прилогъ, приложение
 Призвойте, лѣпо, влѣпоту,
 Призволяю, засвѣдительствую, исповѣ-
 265 дую, // исповѣдую
 Призволенье³, изволеніе, маніе, макове-
 ніе, сложеніе, ѡбѣтъ,
 Призычаюся, навикаю
 Призычанлемъся, предприятый, есмь,
 Призычаюся зри привикаю,
 Признаваю/с/, исповедаю/с/
 Пріймую воспріемлю, при/й/маю со-
 причтаваю
 Прійти маючій, градушій/й/, будущій,
 Приказанье зри право,
 Прикладаюся прилагаю/с/
 Прикладъ ѡбразъ, указаніе, указъ прит-
 ча,
 Прикладаю прилагаю,
 Прикличъ призови пригласи,
 Приклякаю, прекланяю, колѣнѣ
 Прикрый приско/р/бный трудный, сту-
 жателенъ, притужный,
 Прикруся стужаю ѡзлобляю удручаю //
 266 удручаю ѡбтягаю возмущаю, труды
 дѣю,
 Прикро ми гнушаюся,
 Прикрылся несходилъ,
 Прикрыте присѣнѣ, присѣненѣ, при-
 кровенѣ, сосѣненѣ,
 Прибница шлемъ,
 Приличую причитаю, прилагаю,
 Прилѣпляю, прицѣпляю,
 Приложити прибавити,
 Прилучаю прицѣпляю,
 Примножую умножую,
 Примноженье растъ растеніе,
 Примовляю, понощаю
 Примущую насилую, понуждаю, увѣж-
 даю настою,
 Примушенье насиліе, бѣжденіе
 Примушаючій насилownikъ, нудите/л/
 Примушаетъ нудить,
 Примѣрье сложеніе, ѡбѣтъ,

¹ Літера ѣ в оригіналі виправлена з і.

² Пор. примѣтъ: речъ припадковаа (Б., 188)

³ В оригіналі літера ѣ виправлена з і.

Примѣраю соравняю, соглашаю, сочи-
 267 няю, // сочиняю,
 Примѣтъ случай
 Принагляю зри примушаю,
 Принагляючій настояй,
 Принятъе прятіе подятіе,
 Припадокъ зри пригода,
 Припадки привантія,
 Припадаючій подобающій лѣтый подоб-
 ный,
 Принагляю кого зри примушаю
 Приложую плодъ приемлю
 Припливаю притѣкаю, притичу
 Припоминаю, воспоминаю произношаю,
 приповѣдую,
 Припоминае приповѣданіе,
 Приповѣданье моленіе,
 Приложѣсть притча юбразъ,
 Приповѣсты штучныя, извѣстія слова/с/,
 Приподобанье, приобленіе¹,
 Приправую, притворяю,
 Приправованье² устроеніе,
 268 Припструию, //
 Припструию упещрию украшаю,
 Припрятую, сопрятую,
 Припѣкаю кому зри примушаю,
 Приравнианье соравненіе,
 Приклада сочтаніе, соразсужденіе,
 Приравниваю, соравняю, сочетаваю, упо-
 добляю, соглашаю,
 Прироженье естество,
 Приручую припоручаю, согласую, совѣ-
 шеваю,
 Приряжаю сочиняю,
 Присвоенье присвоеніе,
 Присвояю присвояю,
 Прислугую/с/, угажлаю,
 Присмаки пристроеніе,
 Присмотрую призираю,
 Присмотруюся, созе/р/цаю, соразумѣ-
 ваю, усмотряю,
 Приставъ приставникъ, пѣстунъ,
 Пристанъ пристанище,
 269 Пристон/т/, //
 Пристонить лѣтъ, есть, подобае/т/, до-
 стонть, подобиться,
 Пристойность лѣпота, рѣснота,
 Пристойнѣ влѣпоту врѣсноту, лѣпо, по-
 слѣдователнѣ, излщнѣе,

¹ Помилка, треба *приподобленіе*, пор. *приподобленіе* (Б., 189)

² В оригіналі літера ь виправлена з ѣ

Пристойный, лѣпый, красный подобный,
 подобоушый³, приличный,
 Пристосовую, строю сочиняю,
 Приступъ извѣтъ,
 Присяга рота,
 Присягаю кленуся рочуся,
 Присяглый ротникъ,
 Присягу показуючій, ротникъ,
 Притво/р/ сѣнь дво/р/,
 Притомный настоящий,
 Притомность прибытіе,
 Притрафленье/с/ случай
 Притрафляю/с/ прилучаю/с/, приключа-
 ю/с/.
 Приучуюся навнцаю,
 Прихваткомъ наддѣлательнѣ,
 Прихляность приклоненіе,
 Приходень прихожый, пришелецъ, прише-
 270 лець, // пришелецъ, странникъ, стран-
 ный,
 Приселникъ иноколѣнникъ, иноколѣнни-
 ца,
 Прихожу гряду прихожду,
 Приходъ приобретеніе, притяжаніе,
 проторъ,
 Приходъ пришествіе,
 Причащуюся комкаю,
 Причастіе комканіе,
 Причетникъ клирикъ,
 Причина чому, виновный повинный,
 Причиненье извѣтъ моленіе, приповѣ-
 даніе,
 Причинокъ придаток, прилогъ приложе-
 ніе,
 Притворяю причиняю
 Причиняюся, ходотайствую приповѣ-
 дую,
 Пришоль пришелъ приспѣ,
 Приялъ подялъ и
 Проба искусь правило,
 271 Пробую, //
 Пробую искушаю,
 Проважу просто юко/р/мляю,
 Проважу проваждаю, руководствую,
 Проводникъ, наставникъ, вождъ, насто-
 ятель, руководитель,
 Продкую первствую,
 Продкуючій, превышаючій, предвари-
 щый, преимѣй предводитель, настав-
 никъ пе/р/вый, проигуменъ,
 Продолжаю закоснѣваю, замедлѣваю,

³ Помилка, треба *подобающий*.

Продолженіе закоси́тиіе, замедленіе,
 заме/д/лѣніе,
 Продруханіе истрезвеніе,
 Продуха в водѣ хлѣбы,
 Прожно зри кадареміе,
 Прожно/ст/ суета
 Прозба млтва, мленіе
 Прозба поко/р/ная, смиренное мленіе,
 Прозванный нареченъ,
 Прозви́ско имя, пезнмя¹ порекло,
 Пророкъ зри нижей,
 Проливаю наливаю
 272 Проливается, //
 Проливается, изливается, и/с/кидаться,
 Промисль промышленіе,
 Промѣнокъ [назвѣско] презнмя, порекло
 Проны/р/ство союбрищеніе, лукавство,
 Прокурато/р/ство, соглаголаніе,
 Прокурато/р/, вѣтый соглный,
 Проклинаніе рети,
 Проклинаю/с/ рочуся
 Проклинаю рочу,
 Пропастъ тма, бездна тма, пренспод-
 ния хлѣбъ,
 Пропастный пренсподный,
 Пропрець², знаменіе,
 Прорва хлѣбъ,
 Прорвистый стро/м/пителенъ,
 Пророкую, прорицаю, ѿ/т/вѣтъ даю,
 Проростунъ прозябаю,
 Просливаю промѣнаюся,
 Простацки/й/ станъ простаць, невѣжа
 273 невѣгласъ смиренный ѿбглащенъ //
 ѿбглащенъ,
 Простацство невѣрство невѣдѣніе, нера-
 зумѣніе
 Просто праволучно право,
 Простую управляю,
 Простый члвкъ поселянинъ,
 Простяница людянинъ невѣжа, народ-
 ный ѿсобница,
 Простый цѣль цѣлый, худый, общый,
 ѿбщный
 Простирадло плащенца понява,
 Просто прямо, противу,
 Протеѣтуюся засвѣдѣтельствую, послу-
 шествую
 Противленіеся противленіе, сопротиво-

¹ Помилка, треба, очевидно, *пре-
зимя*.

² Помилка, треба *пропорець*, пор.
пропоре/ц/ (Б., 79)

стояніе, сопротиво/д/визаніе, со-
 противословіе,
 Противная мова, сопротиворѣніе, сопро-
 тнѿположеніе, противословіе,
 Противникъ, павѣтныкъ, сатана сопо-
 статъ супе/р/ныкъ,
 274 Противко //
 Противко, протнѿу, прямо,
 Противность ско/р/бъ,
 Протхланъ хлѣбъ,
 Потягаю пробавляю продо/л/жаю воз-
 вращаю
 Проходящую хожду глумлю/с/,
 Проходжа ѿбходъ глумленіе,
 Прохира проны/р/ливецъ, проны/р/ли-
 вы/й/,
 Прошу млю
 Прошу пияно бѣжду,
 Прошеніе мленіе
 Прошений бѣднмъ, млнмъ,
 Прошлое мнмшедшое преплышое,
 преда/р/шее, прежде бывшее, мнмо-
 текуще преходящее, постигшее пре-
 шедшое
 Прудки/й/ не/р/нать, скоры/й/ скоръ,
 бо/р/зый смерѣный напрасный стром-
 нителенъ,
 Прудко нбѣе скоро, вкєзпугу,
 Прудко бѣжачій, быстроточный,
 Прудкость, с/к/орость с/к/оро/ст/,
 275 Пруюся, //
 Пруюся, ѿ/т/мѣтаюся ѿ/т/рнцаюся, ѿ/т/-
 мещуся,
 Пруть жезль,
 Прутки которми в ци/м/бали играютъ,
 Прядный сотканый,
 Псотливый малакія, нечи/с/то/ст/
 Пестротина, пестрота, пещреніе порокъ
 Псую вреждаю, раздрѣшаю, сокрушаю
 растлѣаю
 Псуй вреди сокруши, раздрушк,
 Псуючій вредитель, разоритель,
 Птахъ птица,
 Пташокъ куря, птенець птичн/щ/
 Птаство птн/ц/тво,
 Публика позоръ
 Публице народиѣ,
 Пуга/р/ поти/р/ чаша,
 Пудженіе устремленіе,
 Пужаю изумляю устрашаю,
 Пукли мохри,
 276 Пуклѣрь, //
 Пуклѣрь паѣжъ павѣжъ

Пунктъ, срока,
 Пупокъ пупъ,
 Пупяшокъ на деревѣ пупъ,
 Пустошу погубляю,
 Пустошитель губитель,
 Пусто тще,
 Пустую безциную безчинствую.
 Пута вериги оковы, пужа желѣзо¹,
 Пухлина гной, трудъ водный, кручина
 надиманье,
 Пухну надимаю/с/,
 Пуча на деревѣ пружіе акриды,
 Пуща пустыня,
 Пырцаюся пареніе,
 Питаю истязую,
 Пытаю(с) вопрошаю, истязую,
 Пытанье вопросъ, истязаніе стязаніе, во-
 зпеканіе,
 Пытачь истязатель,
 Пыха го/р/диня, го/р/дость, славолубіе,

277 // любіе, високоуміе, киченіе вели-
 чаніе, наныщеніе, хупавость презо/р/-
 ство напраснство кручина,
 Пышный го/р/дый, величавый, го/р/дъ,
 гордостенъ високоуменъ напыщенъ
 ухищренъ,
 Пышнюсь гордюсь величаюсь кичуся, ве-
 ликомудрствую,
 Пѣвень пѣтель, аллкторъ,
 Пѣклованье попреченіе,
 Пѣнязь дробный мѣдница, кодрапъ
 снкъ, лепта,
 Пѣрье періе,
 Пѣрьемъ оброслый, пернатъ,
 Пѣсней спѣванье, пѣснопѣніе,
 Пѣчь сучало,
 Пятно печать знаменіе,
 Пятна натресканье, язвы раны натреска-
 нія язна²//

279 Р//

Р

Радный пнь або радца, совѣтникъ,
 Радость веселіе сладо/ст/ сласть сладо-
 страстіе, смѣ/х/ грохо/т/
 Радъ барзо, любовнѣ, нетяже/ст/нѣ,
 Радшей адрѣй³ паче,
 Ражу совѣтую увѣряю, увѣщаваю,
 Разъ единощи единою,
 Рамя мышца,
 Рана язва,
 Рана загохная, рана,
 Раны задаю, язвляю уязвляю, доса-
 ждаю,
 Раны задаючій уязвляючій,
 Раною⁴ язвлю досаждаю,
 Ранний уязвленный, уязвите/л/ный
 Ранний утренний,
 Ратупокъ помощь полза,
 Ратую пособствую, поспѣшествую, сво-
 бождаю удовлетворяю,
 280 Ратушь//
 Ратушь прето/р/ судилище судище,
 Рахую сословляю, сочѣтаваю, умышляю,

Рахованье словоположеніе,
 Рачу бѣжду
 Раченый бѣднѣ,
 Рачачи бѣдичи,
 Рачъ рачъ, [хтѣй]
 Рву те/р/заю трѣзаю,
 Ржа тля,
 Ревно плачу ридая,
 Регочу хлехощу
 Реготанье смѣхъ хлехотаніе, грохотъ,
 Реготанье, хохотаніе, треволненіе
 Режимѣшокъ мѣшнорѣзецъ⁵,
 Реентъ калцляй, книгочій,
 Реестръ сочисленіе, сословіе
 Ремесникъ художникъ, хитрецъ,
 281 Ремесло художество хитрость, ученіе//
 ученіе, начинаніе,
 Ремѣнь кожа
 Ременецъ возвузь, сапожная,
 Ремѣнный усмѣнный усмѣнь, усмякъ
 кожанный
 Ретязъ развора верия
 Реторъ риторъ вѣтый, хитрословецъ,
 Речевнств чувственио,

¹ Може, путо желѣзно(?)

² Очевидно, потрібно язва, пор. язвы
 натресканы, пятна (Б., 312)

³ Очевидно, потрібно радѣй.

⁴ Помилка, потрібно рано.

⁵ Помилка, потрібно мошнорѣзецъ,
 пор. мошнорѣзе/ц/ (Б., 122).

Рибитвъ риба/р/,
 Ринштокъ ровъ, токъ, приятелще,
 Ркомо нелщеваніємъ,
 Робакъ че/р/въ,
 Робота трудъ, тяжба дѣло стражда дѣ-
 ланіе,
 Роботникъ дѣлатель, тяжате/л/никъ,
 Роблю дѣлаю труждаю/с/,
 Ровесникъ сверстникъ,
 Ровняю соразняю, подобляю,
 Ровняю/с/, подоблю/с/, сравняю/с/,
 282 Ровный, //
 Ровный в силѣ ровносилый сопротиво-
 силный,
 Ровный ровень точень, подобный, та-
 ковъ,
 Ровность соравненіе, равенство, подоб-
 ность токмина,
 Ровная таяжде,
 Рошной ваги то/ж/,
 Ровъ ровенникъ студенецъ сусѣкъ ровъ,
 Рогатина дреколь, сулица ратище, луша
 Рогн рогн,
 Рождуся раждаюся, прои/с/хожду,
 Родзай рожденіе, ищадіе чада,
 Родзаю рядъ причеть рода,
 Родина родъ, рожденіе, ищадіе,
 Рожа шпихъ,
 Роженъе рожденіе,
 Рожоный принскрый,
 Рожка жезлъ рѣтъвъ вая, вѣія,
 283 Розбаченъе, //
 Розбаченъе разсмотреніе, разсмошреніе,
 мудрованіе,
 Розбачую, разсмошряю размышляю,
 Розбываю разбываю разсѣкаю, проса-
 ждаю разбиваю,
 Розбираю в мысли, расмошряю размыш-
 ляю,
 Розбяранъе¹ зрѣніе, стязаніе, возиска-
 ніе, шбнновеніе,
 Розбойникъ хищникъ,
 Розбучаю/с/ разсверѣпѣваю,
 Розбѣганъе стремленіе,
 Розважаю,
 Розважаю себѣ внемлю себѣ,
 Розважанъе зри розбяранъе
 Розвязую разрѣшаю в рѣшаю, рѣшу
 раздрѣшаю,
 Розъ,

Розголошую, расповѣдаю,
 Розгнѣваю/с/ розгнѣваюся, негодую,
 шго/р/чеваюся, полютѣваю
 284 Роздаваю, //
 Роздаваю раздаваю строю,
 Роздираю расте/р/заю,
 Роздичую разсверѣпѣваю,
 Роздѣляю раздѣляю, упражняю, рѣшню
 раздаваю строю,
 Роздѣлие строчие,
 Роздѣленный естемъ разстою,
 Роздѣль глава предѣленіе,
 Розѣймую упражняю,
 Роззявляю разцираю,
 Розливаю разливаю,
 Розлично различно разнстве/н/ко,
 Розлучаю раздѣляю, разликую,
 Розмаитый различный многообразный,
 Розмаите, различно, разнстве/н/но, мно-
 гообразнѣ, всеобразно, всяко
 Розмаитыми многими
 Розмова бесѣда гаданіе, шмплія, гана-
 ніе,
 Розмовлгнѣе бесѣдованъе бесѣда
 285 Розмовляю, //
 Розмовляю, за кимъ, ходотайствую, хо-
 дотаю,
 Розмышляю/с/ поучаю/с/ размышляю,
 шбнкуюся глумлюся,
 Розмышляюся размышляю разсмошряю,
 Розмышленъе размышленіе, смышленіе,
 мудрованіе, разсмотреніе, разсмошре-
 ніе, зрѣніе видѣніе
 Размѣтую разоряю,
 Размякченіе шслабленіе,
 Разность разнствіе, различіе, разноли-
 чіе разногласіе разнство, сопроти-
 разнствіе,
 Разное разнственное различное,
 Разный естемъ, розню разнстваю, раз-
 дикую²
 Розношу расповѣдаю,
 Розненье разногласіе разгласіе
 286 Розорванъе распря раздоръ, сѣченіе, //
 сѣченіе разгласіе,
 Розню/с/ разликую/с/,
 Розохочую поущаю, поущряю, предшб-
 ручаю подвизаю
 Розпираю/с/ раздѣляю/с/,
 Разпорушую изнуряю, испрашаю,

¹ В оригиналѣ литера ъ виправлена
 з і.

² Треба разликую, пор. разликуютьъ:
 розни су/т/... (Б, 202).

Росправую, рачиняю,
 Розпростираю разширяю
 Роспутье зри раздорожа
 Розрадовую/с/ разливаюся ѿ/т/радо/с/ти
 Розрываю расте/р/заю,
 Розростую/с/ гобзую
 Розрухъ крамола, молва, смущеніе,
 плищъ, раздоръ, расколъ ко/в/ не-
 строекіе развѣтъ, грохотъ,
 Розрухъ чиню, крамолю, смущаю мол-
 влю,
 Розрухъ чинячій сковникъ кояникъ рас-
 прѣватель, крамолникъ, распрѣ тво-
 рець
 Розрываю расте/р/заю просяждаю
 287 Розрадитель, //
 Разрадитель, стровитель,
 Разслабленіе розношеніе,
 Розславляюся промчуся расповѣдаю,
 Разсмотрю смятраю, рассмотряю,
 Рассмотривши смотрь.
 Розстанъ распутіе, исходнище,
 Розсужаю рассуждаю, смятраю, раз-
 смотраю, востязую,
 Розсипую рзсипаю,
 Розсиленье скала счѣль,
 Розто/р/гую растерзаю,
 Розтовкую разтрочаю, разбиваю раз-
 сѣкаю, истнѣваю,
 Розумъ знаменитый, мудрованіе,
 Розумъ злегчаю, умъ воперяю, воскрн-
 ляю,
 Розумъ умъ умышленіе, ухищреніе, ко-
 варство разумъ,
 Розумѣю разумѣю, мною вмѣняю, во-
 миклю, // во мѣняю,
 288 Разумѣнье непщеваніе, мѣніе, виденіе,
 разумѣніе разумъ, познаніе, сказаніе,
 Разумный разумный разумный
 Разумительный мудри/й/ разуменъ, блго-
 ухищренный, красный, умный мыслен-
 ный цѣломудрый иѣломудрый,
 Разумное разумное, словесное, разми-
 слительное,
 Разумѣймо воимѣмъ,
 Разумѣль воимни¹ разумѣль, непще-
 валь,
 Розходъ проторъ,
 Розчка вѣтвѣ розга вѣя жезлъ,
 Розчки сухіи сохль,
 Розчиню разчиняю,
 Розша/р/паю, разхищаю.

¹ Пор. вѣмѣни (Б., 33).

Розшафовую, иждиваю, изнуряю, истро-
 шаю,
 289 Розширяю, //
 Розширяю ра/з/ширяю,
 Розширеніе народованіе,
 Розника сухаа сухопль²,
 Роззявляю разширяю,
 Рокъ годъ годище лѣто,
 Ролникъ тяжатель, земный дѣлатель,
 земледѣлецъ, пахате/л/ ратай,
 Роля сама плодичая, никпущая³,
 Роса зме/р/злая, златина⁴,
 Росказую повелѣваю,
 Росказуючій повелитель,
 Росказано ми повеленъ ес/м/, завѣща/н/
 Росказанье заповѣдь повеленіе, завѣща-
 ніе маніе мянїе, маювеніе,
 Роскошный животъ, роскошь, сладость
 сласть сластолюбіе, сладострастіе, ус-
 лажденіе, наутѣшеніе, пространство,
 пространное питаніе.
 290 Роскошникъ, //
 Роскошникъ сластолюбець, ласкосердїй,
 Роскошую наслаждаюся упитаюся пре-
 сищаюся, питаю/с/ про/с/тра/н/но,
 Росненъ растеніе,
 Росоль слатина,
 Роспаленье/с/ возгорѣніе,
 Роспаленье раздеженіе, кручина ра/с/-
 паленіе,
 Роспалина щѣль, вертепъ, сква/ж/на,
 Роспачъ ѿ/т/чаяніе, нечаяніе,
 Роспачую ѿ/т/чаеваюся,
 Роспорашую растачаю, разоряю разсн-
 паю изнуряю,
 Роспачаючій ѿ/т/чаянный,
 Росправа подлога, подложеніе,
 Росправую расчиняю,
 Росправный, ѿбрѣтословець,
 Росправне строчне,
 Роспуста невоздержаніе, ласкосерство,
 291 досада, студодѣйство, студодѣянїе,
 ѿслаба разсверѣпѣніе, // -рѣпѣніе,
 Роспустный есте/м/ шатаю/с/,
 Роспустный студный,

² Пор. сухолалль (Б., 241) без пе-
 рекладу.

³ Стаття неповна, пор. никпущаа ѿ
 собѣ нива роля которая добровольне
 роди/т/ (Б., 146)

⁴ Помилка, треба слана, пор слана-
 саренъ, роса зме/р/злая, слота (Б., 223).

Роспушаюся ослабѣваю, разсверѣтѣ-
ваю устремляюся
Роспущенье/с/ стремленіе,
Роспуста распустіе исходнище,
[Роспушаю рѣшаю раздѣляю, устремля-
юся А.
Роспущен/ь/еся стремленіе]¹
Ростеркъ молва, смущеніе, плн/ш/ мя-
тежъ прѣ, распра, крамола, раздоръ
распрѣваніе,
Ростеркъ чиню, зри розрухъ,
Ростираю ослабѣваю,
Ростопляюся, таю пстаенаю,
Росто/р/гую расте/р/заяю.
Ростропкий умный, мыслный, цѣломудр-
ный, вѣжа смыслный,
Ростропность остроуміе, остроуміе,
цѣломудріе, и умудрованіе, вѣжество
разумъ,
Россилюю рассыпую,
Ротмистръ ротникъ,
Рошть скоряда огнище,
292 Рубаха, //
Рубаха срачица хито/и/ рубище.
Рубашникъ рабшникъ,
Рудель кормъ, кормило гребло кормил-
ков,
Рука малая ручка,
Рукоест/ь/ рукояст/ь/,
Рукомя емецъ поручникъ, испоручникъ,
Рукомство, зареченіе,
Рукомѣствомъ ся, баваю
Румегаю оживую двѣгую, руменую ме-
ризаю²
Румянецъ повапленіе,
Рура врукта,
Рурники ятра
Ручникъ понявица, рукомыкъ,
Рушаю/с/ движуся,
Рыбакъ рибитвъ, рыба/р/

Сага/й/дакъ туль
Садъ рай
Сажавка купель,

¹ Ці словникові статті дописані на полі. У слові *стремленіе* літера *м* ла-
тинська (m), пор. *стремленіе*: *гвалтъ*,
навално/ст/... (Б., 236)

² Невірно перероблена стаття, пор.
двѣкую: *ожовую*, *румигаю*, *перезовую*,
руменую, *меризаю* (Б., 49).

Рыгѣль у замку, верія,
[Рыза долга А поди/р/
Рыза верхняя. епомн/ь/]³
Рыкаю лаю,
Рыма/р/ усмошвецъ,
Рынокъ купилище то/р/жище,
293 Рынштокъ, //
Рынштокъ токъ исходнище,
Рысую крою, че/р/таю, сѣянопишу⁴,
Рысованье кроение наче/р/таніе, повап-
леніе
Рыхло збіе скоро
Рыцерь воинъ,
Рыцерь выборный, исполниъ изящникъ,
мужедоблественникъ, побѣдникъ, про-
тиноборецъ,
Рыцерски/й/ юношески/й/, [храбры/й/]
Рыце/р/ство мужедоблестіе, побѣдная,
побѣдителная [храбро/ст/]
Рычу якъ левъ, рыкаю шатаюся
Рыю, сваяю, рѣю
Рѣдко на малѣ,
Рѣзачка хороба дусеріи,
Рѣзникъ, закалатель,
Рѣзь заколеніе,
Рѣпый молчецъ,
Рѣпникъ вѣтый соглагопникъ,
Рѣчь вещь, прѣ трудность потреба
294 Рябь, //
Рябь пѣтъ
Рядъ на бесѣдѣ, сподѣ,
Рядъ веду правлю,
Рядъ правленіе, устроєніе,
Рядца строптель,
Ряжу правлю исправляю, ца/р/ствую,
спраую,
Ряженіе строєніе дому, смотреніе до-
моуправленіе,
Рядно вретнище власяница, яриса⁵ руби-
ще,

295 С //

С

Сажая в темницу, сажую, повергаю в
темницу.
Сакраментъ тайна,

³ Статті дописані на полі

⁴ Помилка, треба *сѣянопишу*, пор.
сѣянопишу (Б., 253).

⁵ Помилка, треба *ярига*, пор. *ярига*:
рядно грубог... (Б., 313).

Салѧ восходница, прикровни/къ/, сѣн-
 ный дворъ,
 Салата лѣсная, желтиница,
 Самородный самодѣланъ,
 Саранца пружи пружіе акриды,
 Сваръ котора крамола, прѧ распра лю-
 бопрѣніе, прекословіе прерѣканіе
 распрѣваю,
 Сварусю¹ которусѧ, крамолюся тяжу-
 ся борусѧ, ратую ра/с/прѣваю/с/
 Сварилися бѣждахусѧ,
 Свекруха свекровъ свекра,
 296 Свѣрбѣть въ очахъ, мжитъ, свѣрбѣтъ, //
 свѣрбѣтъ, прокаженъ
 Свѣрбѣти капоскати/с/²,
 Свѣршокъ свѣршъ,
 и
 Свистюлка свирѣлъ, цѣвница, и сопль
 сопѣлъ,
 Свищу свирѧю,
 Свобода ѡ/т/рада,
 Свободитель спситель,
 Свободити/с/ спсти/с/ ѡ/т/лучити/с/,
 Свое мнѣманье самомнѣніе самохотѣ-
 ніе,
 Свой власны/й/ сво/й/ственныѧ, присво-
 енныѧ, усвоенныѧ свойскіѧ, сво/й/,
 Своя воля безчиніе, безчинство, пустошъ
 разсвѣрѣпѣніе, непокорство, напыше-
 ніе, напраснство ѡслаба досада ко-
 тора,
 Свояволю безчинную безчи/н/ствую, раз-
 свѣрѣпѣнюю шатаю/с/ которусѧ,
 Своя волность, презо/р/ство,
 Своявольный непокоримый, студодѣ/й/,
 напыщенный свѣчинникъ,
 297 Свояволикъ, //
 Свояволикъ, студодѣй, самочи/н/никъ,
 Своявольне, пустошне безчиннѣ,
 Своя дума зри свое мнѣманье,
 ѣ
 Свѣдокъ, свѣдѣтель пуслухъ,
 Свѣдчу свѣдѣтельствую, послуше/ст/ную,
 [Свѣдоцтво свѣдѣтельство]
 Свѣдомый искусный,
 Свѣдомость вѣдѣніе, свѣдѣніе,
 Свѣжо ново, новократное, секра/т/ное
 Свѣтлость свѣтъ сѣяніе, заря
 Свѣчусѧ сѣю,
 Свѣтъ мѣръ вселенная.

¹ Помилка, треба сварусѧ.

² Пор. копошатисѧ: свѣрбѣти.. (Б., 100).

Свѣта сотворѣние мѣротвореніе,
 Свѣта нѣтъ мироде/р/жца,
 Свѣтлый цѣлъ цѣлый, правы/й/
 Свѣтготливый, ѡбрѣтослове/щ/, басно-
 словецъ блядословецъ
 Свѣн/готанье, ба/с/нословіе блядосло-
 віе
 Свѣтобливый прп/д/бни/й/, [говѣнны/й/]
 Свѣтобливость свѣтба,
 298 Свѣтостъ, //
 Свѣтостъ свѣтныя тайны,
 Свѣщенѧ празднованіе, празникъ,
 Свѣщенныкъ жрець священнодѣйствен-
 ныкъ, тайнодѣйственныкъ, іерей,
 Свѣщенство чистѣтельство жречество,
 Свѣщенническій урядъ, або, справи
 Свѣщеннодѣйство таинство,
 в
 Себе, ся,
 Сегосвѣтнее, житейское, ми/р/ское
 Секретаръ тайникъ,
 Секретъ тайна
 Секретне дѣховнѣ,
 Село весь,
 Селяникъ поселяни/н/,
 Селяне народни поселяне, киварѣ,
 ѡсобнищъ,
 Семпъ сулы,
 Сентенція судьба
 Серга усерѧ/з/, усерѧга
 299 Се/р/дечне, //
 Се/р/дечне прѣсе/р/дно мужески, муже-
 ственнѣ, [усе/р/дно.]
 Сердечное порушеніе, движеніе сер-
 дечное страсть, прѣстра/с/тіе,
 Сердитый яростный жестокий,
 Сержусѧ ярусѧ наливаю/с/,
 Сердитость ярость, рвеніе,
 Середный средний, соумѣренны/й/,
 Серенъ лѣдъ, голоть слана,
 Серна лани,
 Серце трачу униваю,
 Серца траченіе, уникіе, небреженіе,
 и
 Сивизма сѣдина,
 Сивавка сморшъ,
 Сивофантъ клеветникъ,
 Сила моцъ крѣпость, держава,
 Сило пленица сѣтъ, мрежа, тенеть пу-
 гло³,

³ Помилка, треба пругло, пор. пругло (Б., 197).

Си/л/ный зѣлный юношескі/й/
 Силность зѣлность,
 300 Сионизмъ противоположеніе, противо-
 рѣчіе, // противорѣчіе, умышленіе,
 смышленіе недоумѣніе,
 Силляба слогъ,
 Синый едвабъ синета, гияция/т/,
 Сиплиный медленозичный, косноглас-
 ный,
 Сипливість сипота,
 Скаженъе растлѣніе, разореніе,
 Сказанъе разумъ,
 Сказительность тля тлѣніе,
 Скаэца разоритель,
 Скопливый наглый, напра/с/ны/й/,
 Сидая нзлагаю,
 Сидачъ нзложитель,
 Скиаю помагаю,
 к
 Скирнѣемъ, ш/т/моляю, помагаю, воз-
 мааю,
 Скиба вишранныя толща,
 Складка согласіе слогъ,
 Складъ силляба,
 Складую составляю
 Склепы гаж¹,
 301 Склепъ, //
 Склепъ, камара
 Склиую, прилагяю прилѣпяю
 Склеенъе прилѣпленіе, прилогъ,
 Склонный блгоуветлявый,
 Сляница стляница,
 Сковорода сковрадъ,
 Сковранокъ шуръ,
 Скотъ швенъ,
 Скура кожа,
 Скура швачая милоть,
 Скура ш/т/страя цапа яще/р/ ²,
 Скорникъ усма/р/,
 Скорпанный ско/р/пеный,
 Скорченый слякъ, слукъ сляче/и/ со-
 гбенъ,
 Скороченъе сокращеніе,
 Скорчую сопрятаю,

¹ Помилка, потрібно гаж^а, пор. гаж^а:
 скарбъ, богатство, скарбница, склепъ...
 (Б., 41)

² Неточно перероблена стаття авто-
 ром словника, пор. ящ^{еръ}: остра^а
 скоро, которой оуживаютъ до руко^ас-
 т^а шабелного, цапа (Б., 314).

Скорупяный, скуделин/й/,
 Скривженъе неправдованіе
 Скриня ковчегъ,
 Скриня влагалище,
 Скрипки гусли,
 302 Скрытый, //
 Скрыты/й/, лукавый прону/р/лхвый,
 Скрозъ чрезъ скпозъ,
 Скороны скранія,
 Скробати/с/ копошати/с/,
 Скронный блгоугодительный, кроткий,
 кротокъ, миренъ соумѣреный, ми/р/-
 ный,
 Скроннѣйший кротчайший,
 Скронне шпрятно
 Скронность честность
 Скруха сокрушеніе умиленіе,
 Скруху маю умыляю/с/, сокрушаю/с/,
 сокрушаю сотира^а сло/м/ляю, со-
 стѣаю,
 Скупо сцѣгло стигло
 Скутокъ дѣло изводство,
 Скутечный,
 Скутечнѣ дѣтелнѣ дѣте/л/ си/л/но/ст/,
 Слабый, клосенъ немощенъ,
 Славетный нарочиты/й/ нарочить, из-
 рядный изящный,
 Слызкій ползкій ползокъ,
 303 Слымаки, //
 Слымаки зельвы,
 Слиа плюновеніе,
 Сличный лѣпый зри красный,
 Сличность зри красота,
 Слово глаголъ рекло,
 Слонь елѣфантъ,
 Слонавъ дозо/р/ци слононачалникъ,
 Слота сланъ слана,
 Служебничій рабій,
 Служенъе служеніе,
 Слухаю слушаю,
 Слухаю пилю винмаю, внушаю, внем-
 лю,
 Слухай пи/л/но внемли, внуши,
 Слушная причина,
 Слушна въ лѣпоту въ расноту изящнѣе
 послѣдователнѣ, лѣпоподобно лѣтъ
 ест/, подоболѣпно, подобоискусно, до-
 сто/й/но подобающее,
 Слушный приличный
 Слѣдъ стопа
 304 Слѣдомъ за кимъ нду, по/с/лѣдую,
 послѣдствую, // послѣдствую,
 Слѣповоронъ нощный вранъ на нири-
 ща/х/, в здѣхъ любить шбитати.

Слюбъ ѡбѣтъ ѡбѣщаніе,
 Слюбую ѡбѣщаю, ѡбѣтую; ѡбѣтъ тво-
 рю,
 Слюбное бгѹ парочное,
 Смакъ сласть сладость,
 Смачная потрава сласть сладо/ст/
 Смарую умащаю,
 Смерканье сумракъ,
 Смерть скончаніе,
 Смертельный ме/р/твенный,
 Смокъ змыѣ¹,
 Смокъ що воду тягнетъ, водоваж-
 ца²,
 Смола пекло сажа
 Смотрю зрю блюду,
 Смотрю до цѣли намѣраю,
 Смотренье смотреніе глядѣ,
 305 Смотри зри виждѣ,
 Смордѣ, //
 Смордѣ попраиѣ скве/р/на тина,
 Смутокъ печаль ско/р/бѣ, рыданіе сѣто-
 ваніе тяжкосердіе дря/х/лость кручи-
 на,
 Смутный дряхль дря/х/лый дрясиль,
 тяжекъ, тяжкосе/р/дый
 Смутный убіоръ вретіше,
 Смучуся дряхлую дряселяую печалую
 стужаюся, тяжкосе/р/дстваую
 Смысль умъ разумъ, мудрованіе, чув-
 ство умышленіе, смышленіе,
 Смѣле де/р/зковеннѣ, неѡбинууюся,
 Смѣлость де/р/зковеніе де/р/зость, не-
 ѡбинуовеніе великодшіе
 Смѣлый астамъ смѣю де/р/заю, неѡби-
 нууюся,
 Смѣлый де/р/зокъ де/р/зкий, де/р/зый,
 де/р/зостенъ проде/р/затель велико-
 душный напрасниръ,
 Смѣтье уметъ, ѡтреби попраиѣ изгрѣ-
 бы,
 Смѣхъ жартъ глумъ, подражаніе, гро-
 хотъ, // 306 грохотъ,
 Смѣхалство смѣхотво/р/ство смѣхо-
 тво/р/ства гражданство,
 Снадиѣ нетяжестнѣ, ненави/ст/нѣ
 Снатъ негли васнь либо нѣщо, простѣ,
 Снить ми ся сонія вижу
 Сновидецъ,

¹ В оригіналі літера ы виправлена а і.

² Помилка, треба водоважда, пор. водоважда (Б., 24).

Снозы що на вола кладуть сонузник-
 ка³
 Снѣданье заутринкѣ,
 Снѣце/р/⁴, ваяте/л/
 Сокира сѣчиво,
 Сокира до муру ѡско/р/дѣ,
 Сокъ глѣнь
 Солови/й/ славий,
 Солодкій сла/д/кій слашъ,
 Солома стеблїе,
 Солоная земля [слатина зе/м/ная
 Сонъ соніе, виденіе
 Соромъ срамъ, студъ,
 Соромлю/с/ стиждуся ѡбинууюся срам-
 ляюся, чер/вие/нѣюся
 307 Соромяжливость стилѣнїе ѡбнуовеніе⁵,
 Соромяжливъ] //
 Соромяжливъ [посупленъ.
 Сорочка срачица хытокъ,
 Состави в костехъ глезны,
 Сочанца сочиво,
 Спадокъ, наслѣдне жребы/й/, достоя-
 ніе,
 Спадокъ падежъ,
 Спаняле, щепстпеннѣ
 С пилностью що чиню, ухищряю,⁶
 С пилностью прилежно, с прилежа-
 ніе/м/,
 Спираюся стязуюся, прюся,
 Списую плѣтую, соплѣтаю
 Сповѣдъ исповѣданіе,
 Сповѣдаю/с/ исповѣдаюся,
 Сповиноваченье, сомнѣтелство сое/м/ле-
 ніе, соѡщеніе сочтаніе,
 Сподѣваюся чаю ѡжидаю,
 Сподѣванье чаяніе упованіе наде/ж/да,
 Спокойный мирный миренъ,
 Сполечность сомнѣтилство, сое/м/леніе
 соѡщеніе, сопребиваніе, сочтаніе
 ѡщеніе соближеніе,
 308 Сполечникъ, //
 Сполечникъ ѡбещникъ,
 Сполкованье, тожъ що и сполочно/ст/,
 Сполкуючій ѡбещникъ,

³ Неточно перероблена стаття аято-
ром словника, пор. сѣнузника два' що
на воли кладуть, сѣнозы (Б., 247)

⁴ В оригіналі пропущено початко-
ве с.

⁵ Помилка, треба ѡбиновеніе, пор.
ѡбиновеніе (Б., 286)

⁶ У квадратні дужки взято текст,
написаний іншим почерком.

Сподкую/с/ сочетаваюся, сошбщаюся,
 шбщаюся сопрбываю,
 Сполне сполечне единодушно единомыс-
 ленно купно единогла/с/но,
 Сполництво участіе, причастіе,
 Сползахваченіе, совосхпшеніе,
 Сполохую/с/ ужасаюся,
 Споръ прѣ прекословіе прерѣканіе, прѣ-
 ніе рвеніе противленіе рет/ц/ тяжба,
 распрѣя любопрѣніе,
 Спо/р/ный супе/р/никъ,
 Спораженіе судьбы, блгостояніе,
 Споряжаю устрою, учиняю
 Способъ шбразъ устроеніе,
 Способный десный, приличныи
 Способность,
 Спотикаю стрѣтаю, срѣтаю срящу.
 309 Спочатку ископи изначала, вначалѣ//
 Справа упражненіе умышленіе, смышле-
 ніе,
 Справую исправляю прохожду дѣйствую
 сотворяю, восхожду строю
 Справедливый праведный при/д/бны/й/.
 Справедливость правда,
 Справедлине праведнѣ, въ правду по-
 слѣдователнѣ изяснѣе въ лѣпоту нъ
 рясноту,
 Справный стронтелный,
 Справованье устроеніе,
 Справованный/й/ дѣйствуемый
 Справца дѣлатель, наставникъ, настоя-
 тель во/ж/, стронтель,
 Справы дѣяннѣ дѣла дѣтели
 Справованье искусь,
 Спросный шкарелный шкаредѣ, безмѣ-
 стный влошбразный
 Спросность суета
 Сироста бошю убо шню/д/ всяко
 Спротивляюся возражаю
 310 Спрягаю//
 Спрягаю считаваю, сочетаваю,
 Сопрятую сокровищюю сокриваю, со-
 прятую,
 Спрятъ домовый мшелъ, сопрятаніе
 рѣшнна,
 Спихаю возряжаю,
 ѣ
 Спѣваніе пѣніе,
 Спѣванье погребное рыданіе гроб-
 ное,
 Спѣванье високоє пѣснь степе/н/ная
 Спѣжа/р/ная житница хранилище, хра-
 нило

Спѣшуся спѣю
 Спѣшу спѣю,

р
 Срамный уд луна (?)
 Сребра пробуючій среброискусни/к/,
 Сребро любячій сребролюбецъ
 Срогій дыви/й/, безчеловѣчный, же-
 сто/к/, лютый, безстуденъ неш/т/ре-
 ченъ, неумолимъ, несердоболь, неш-
 лосердъ, неблгоутробенъ, немилостивъ,
 311 свѣрошбразный грозный// грозный,
 лютъ и лютый
 Срогость жестота безчеловѣніе, немилос-
 сердіе, сверѣпіе сверѣпство,
 Срожуся шзлюбляюся, сого/р/чеваяюся,
 сверѣпѣю,
 Срогого взроку, провидный, [свѣро-
 шбразны/й/.]
 Срамота срамъ срамота студъ, безче-
 стіе, досяжденіе понось, укоризна
 укоръ шкленетаніе, шмѣшеніе, сму-
 щеніе,
 Срамоченіе поношеніе, поно/с/с/
 Ставаюся бываю,
 Ставъ сонмъ водный,
 Составъ я члонкахъ, составъ,
 Стаговъ делва
 Стадо шачее паства
 Стадо,
 Стадникъ шренъ,
 Стайна стояніе
 Стай стадій стадіо/и/, покрише
 Стаям/й/ блгоприсѣдите/л/ны/й/ добль
 312 доблестовенный мужес/т/венъный//
 -венъный крѣпкій постоя/и/ный дес-
 ный
 Сталый естемъ доблествую мужеству
 крѣплюся, великодушеству, храбр-
 ствую,
 Сталый на всякіе бѣды великодушенъ
 храбрый
 [Сталого разуму великодушенъ
 Стало/ст/ доблестъ мужество криво/ст/¹
 блгостояніе
 Сталоса бы/ст/
 Станъ санъ достоин/и/ство устеніе²
 Становляю уставляю

¹ В оригиналі є слід пізнішого ви-
 правлення ш на ѣ.

² Помилка, треба устроєніе, пор.
 оустроєніе: станѣ... (Б., 274).

Становлю до/м/ потикаю домъ или
юбозъ

Становлю кучку потикаю ку/ч/ку

Станови/с/ко ста/н/ пристанище

Стара/н/е великовъ многопечалне попече-
нне промшленіе угодне страст непо-
лученіе

313 Стара/н/рсь печалова/н/е попеченіе
по/д/вигъ// по/д/вигъ страданіе при-
лежаніе,]¹ печаль мшелоимство,

Стараюся пекуся печалуюся поднизаю-
ся

Стараючійся тшчальвий тшчате/л/ний,
Старанье на/й/большоѡ шпасенъ, шпа-
ство

Стародавний дравний ветхый

Старожитный тое/ж/,

Староста книгочій енархъ, пре/д/ста-
тель предсѣдатель,

Староство настояте/л/ство,

Старый ветхый дравный

Старость сѣдина матерство,

Старший наставникъ, предаводитель,
предсѣдатель,

Старець старѣйшый старѣишина,

Старшинство народоводите/л/ство, на-
стояте/л/ство, предстате/л/ство, досто-
инство,

314 Старшинствую//

Старшинствую правлю

Старший на/д/ ширмирии тризнополож-
ныкъ,

Статечный зри сталый,

Статечность зри сталость,

Статечніе речи тшина,

Статутокъ хр/с/тиянскій, уставъ нравъ,
велеіе преданіе, зри правостафиро-
ванье, ухищреніе,

Стафируюся ухищряюся

Ствержаю утве/р/ждаю,

Створитель содѣтель творецъ,

о

Сошружитель создатель сотворитель,

Сотворенье тварь, созданіе сотвореніе,

е

Стебелье стебліе²,

Стежка стезя путь,

Стерегу блюду брегу храню, присѣжу
Стереженье блюденіе, бреженіе, хра-
неніе присѣдѣніе,

315 Стережи,//

Стережи снабди спси избави,

Стережи/с/ снабдися,

Стертье на порохъ, истненіе, истнѣніе,
Стертый истненъ,

и

Стираю сокрушаю,

Стираю на муку, истнѣваю,

Стирка сударь,

о

Стовченъ сотлаченный, сокруше/н/ный,
[Слогну изнемагаю немоще/ст/]³

Стовченій на муку, истненныи,

Стодола житница,

Столецъ полкружники, сѣдалище,

Столица престолъ, Орокъ,

Столя/р/ драводѣля, писе/р/ пиша/р/⁴,

Сторожа кустодія, стражба храненіе,
хранилище,

Сторона страна

Сторону/с/ устраняюся, шсвѣннѡ/с/,

Стоць составъ,

Страва пища, ядъ снѣдъ, снѣдъ,

Стравленъ бываю умучаю/с/,

316 Стравляю,//

Стравляю, умучаю иждиваю, изнуряю,

Страдный бѣдный, страстный,

Стражъ зри сторожа,

С трафунку, по случаю, прили/ч/нѣ,

Страховище, нудало страхованіе,

Страшный лютый грозный, ужасный,

Страшу мяту, пакошу ужасаю,

Страшуся ужасаюся, мятуся,

Страшидо зри страховище,

Стрижѣнь кедровый изворное ке/д/ра

Стричокъ вервь вераія уже

Строжь стражъ кустодій,

Стромголовъ, сремглавъ,

Стросканный дряхлый,

Строфуо, шбличаю, показую, порицаю

шглуо шлословляю,

Строфованье, шбличеніе хо/х/наніе,

Строфуючій, шбличитель, шблични/к/

¹ В квадратних дужках статті, напи-
сані ишим почерком.

² В оригіналі після літери б закрес-
лена літера е.

³ Очевидно, треба немоществую. Лі-
тера м в оригіналі латинська (m)

⁴ Помилка, потрібно тисаръ, ти-
шаръ, пор. Б., 256.

Струплывъ прокаженъ
 Строчокъ стручець.
 317 Стручую, //
 Стручую¹ возражаю
 Струченный возраженъ инзвѣ/р/женъ.
 Стрѣла ратище.
 Стрѣляю з лука або з и стрѣлы, стрѣ-
 ляю,
 Стрѣляныє верженіє,
 Стрѣчаю стрѣтаю, срѣтаю срящу.
 Студень зима,
 Студентъ, спудей·учвныкъ, тщате/л/
 Студни кладязь, кладенець,
 Студенець ронъ розенникъ ровени/к/
 Стукъ мятежъ, молва мнтеніє, топоть,
 Ступень степень,
 Стирникъ управитель, ко/р/мчи/й/,
 Стираю ѡкормляю,
 Стирь гребло кормилноє, ко/р/мъ
 Стѣна забрало,
 Стѣнныкъ меду сотъ,
 Стягаю совбязую,
 318 Судъ, //
 Судъ судба
 Судовый домъ преторъ, судилище су-
 днще
 Судина шрудина
 Судина для ѡливи чванецъ,
 Сукно портище
 Сукня верхняя риза ѡлежда,
 Сукцессія, приемничество,
 Сум/м/а якого писанія, глава главызна
 ѡславленіє, смышленіє,
 Сумненіє совѣтъ разумъ
 Супо/р/токъ праша
 Суптелность, ухищреніє, блягоухищре-
 ніє,

Таблица скрижалъ,
 Табличка влагалище,
 Таємница тайна,
 Таємне тайно -ѣ, ѡта/й/ дховнѣ,
 Таємная тайная, таинственная, таин-
 ственнѣйша А недовѣдома А
 Тайстра члагъ, пира спирнда,
 Такъ тако ей, сице
 Таховый сицевый,
 [Талантъ шѣсть со/т/, червоны/х/]²

¹ Перед цією статтею в оригіналі
 зайвий раз написане слово стручець.

² Стаття дописана на полі.

Суптелный восперѣиъ, тонкій, тонче-
 ный,
 Суптелне нетелесне дховнѣ
 Сурма сопль,
 Сурмачъ пишалникъ,
 Суровость безчеловѣчїє,
 Суровый зри срогій,
 Сусѣкованый пороченъ, укоризне/н/,
 319 Сусѣдъ, //
 Сусѣдъ, сосѣдъ, подругъ судо/м/ныхъ
 Суть предстонтъ,
 Сучокъ сучецъ,
 Сушь сухъ, голый, сухль³,
 Сфалшованое, прелюбодѣйное раст-
 лѣнное лестное,
 Сфуканье изва
 Схадзка сотеченіє собраніє,
 Схияю приклоняю,
 Сховую храняю,
 Схороняється сопрятається,
 Сыномъ учиненіє, сыноположеніє, усн-
 неніє усковеніє,
 Сытый можаанъ,
 Сѣдаю позлѣгаю,
 Сѣдаю на лаву, воскланяюсь,
 Сѣку уязвляю,
 Сѣны кровь преддаверїя
 Сѣно,
 Сѣпачъ рядникъ
 Сѣножать травникъ,
 Сѣрка сѣра жупель,
 320 Сѣтка //
 Сѣтка сѣтъ мрежи тене/т/ сило,
 Сѣтникъ ситовое,
 Сюди сѣмо.

Т

321 Талѣрь, //
 Талѣрь дискоць,
 Тамошный ѡбиватель, муземець
 Танецъ лянкъ,
 Танецъ справую ликовствую,
 Танцюю ланкую,

³ Неправильно перероблена автором
 словника стаття, пор. сохль: друзкъ,
 сушь, хворостъ, сухии голи або росчки
 (Б., 230)

⁴ Помилка, треба туземець, пор. ту-
 земець (Б., 260).

Танцу поваженіе, ликованіе, и ликов-
 ствованіе,
 Таность смиренность,
 Тане тунь.
 Тарась зри темница,
 Тарча щить павѣжъ, паѣжъ,
 Татаринъ скифъ скифинъ, срацинъ,
 Таиъ селеніе, сѣнь село скниѣ
 Таю
 Тваръ лице возрѣніе,
 Твердый жестокий жестоко тве/р/дъ,
 несотреченный¹, постоянный,
 Твердость жестота,
 Твердого карку жестоковыйный.
 Твердѣю жестѣю,
 Тверезый трезвый, бодрый,
 322 Тврезалюся, //
 Тврезалюся, трезвалюся,
 Твержу извѣствую, провѣщеваю,
 Тѣды убо,
 Телесныкъ ласкоче/р/дѣй,
 Теличка ѿ трехъ лѣтехъ юница
 Темница уза юза узница юзилище,
 стражба, тве/р/жа селеніе твердиня,
 Темность тма сумракъ,
 Темность грубаѣ тма ѿсяжнмая,
 Темный мрачный,
 Тескность туга бѣда, безсладіе, несла-
 дость, туга съ тяжестію, негодованіе,
 Теперѣшный настоящий
 Теперѣшне мешканье, настоящее житіе,
 Теперъ нѣкъ днесь,
 Термѣнь уставъ предѣлъ /з/р/;
 Терпетина теревиндъ,
 Термошуся пружуся
 323 Терпливый, //
 Терпливый, пожадателный,
 Терпливость те/р/пеніе,
 Терпливость великаѣ долготе/р/пеніе,
 Терплю стражду,
 Подемаю приемлю,
 Тесля древодѣля, зодчій,
 Теселство роблю, древодѣлствую
 Тестаментъ завѣтъ,
 Тешу ваяю изваяю, наче/р/таваю,
 Тиранъ мучитель, томитель,
 Тиранство томленіе мучительство, наси-
 ліе насилваніе,
 Тиранѣзую насилствую,
 Титулъ, титла, надписаніе,
 Тихый кротокъ тишайшый, блгоугодн-
 телный,

¹ Очевидно, треба нештреченный.

Тихость тишина ѿтишіе, безмолвіе кро-
 тость, несмущеніе немутное,
 Тихо без шуки² тое/ст/ без шума, безъ
 плюскоти,
 324 Тканье, //
 Тканье теченіе,
 Тлумачъ сказатель,
 Тлумохъ тайстра,
 Тлумокъ бремѣ,
 Тлустость, толща тукъ,
 Тлустый мождаанъ,
 Тлуца ѿбстояніе, наро/д/ мно/гъ/,
 Тобѣзя тоболець, зри тайстра,
 Товаришъ клеверѣтъ другъ, подругъ со-
 житель,
 Товаришка жона сожите/л/ница, други-
 ня,
 Товариство дружба, дружество, состоя-
 ніе
 Товаришъ в дорозѣ, спутникъ, спут-
 шественникъ,
 Товариски/й/ ѿбычный,
 Тогосвѣтныи мудрецъ внѣшныи³,
 Тогда южъ таче,
 То сіе тожде,
 Тоже тожде таже,
 Тоестъ сіе тожде снестъ сиричъ,
 325 Тождъ, //
 Тождъ таче,
 Толко разовъ, толикоци толи/ж/ди
 Толко толко, точію кромѣ,
 Токмо толма,
 Толкованье сказаніе,
 Толочно мѣлта прясло,
 Толстость толща,
 Толстый дебелий,
 Тополя зеленая теревинѣъ,
 Топо/р/ сѣчиво,
 Топиѣю таю, истаеваю,
 Торба зри тайстра,
 Торгаю те/р/заю влеку,
 Торгъ то/р/жище, тризнице, купилище,
 Торговникъ торжникъ,
 Тото тоже сіе,
 Тошню тужду, ную тужу,
 р
 Траваю нживаю, изнуряю,
 Траваю в жолудку, изсучаю,
 Траваю з кимъ, принживаю,
 Трамъ бервно бервено, слѣм ѣ, . . .

² Помилка, потрібно без шука, пор.
 безъ шука (Б., 5).

³ Тобто, внѣшныи мудрецъ.

326 Трапенье, //
 Трапенье борение стужение,
 Трапенье естество, мятуся,
 Траплю бору напастую шпо/л/чаюся,
 стужаю, труды дѣю, удручаю шлоб-
 ляю, возмущаю,
 Трафляю/с/ ключаю/с/ приключаю/с/,
 случаюся,
 Трафунокъ, случа/й/ притча,
 Трачу погубляю, изнуряю, н/ж/днѣю,
 ■

Трваю пребваю, терплю по/д/емлю,
 Трвалый добль можественъ¹, крѣпкій
 твердый,
 Трвожуся мятуся крамолюся, смущаю-
 ся, сомнюся, изпадаю,
 Трвожу возмущаю, соклащаю, смущаю
 крамоляю
 Трвога, возмущение, сокращение, крамо-
 ла молва мятежъ, мятение смятение,
 Трвожачій собою мятежъ,
 Треба требѣ, подобает/ лѣпо е/ст/.

327 Требенецъ, //
 Требенецъ еунухъ каженникъ,
 Трезвый цѣломудрый цѣломудре/н/-
 ный, бодрый,
 Трезвость, цѣломудріе цѣломудреніе,
 Трезво цѣломудрно,
 Тремчу трепещу, стѣню, колѣблюся,
 Трепещу зри тремчу,
 Тремтанье, зри трепетаніе стѣнаніе, ко-
 лѣбаніе, расслабленіе,
 Трефный шчинный, кошунникъ,

Ф
 Трефництво, кошунство граж/д/анство
 Трефную, кошунствую,
 Трибуналъ судище судилище,
 Триумфъ, побѣдная побѣдитель, -ная
 шдолѣніе, натриженіе, швравіе,
 Триумфую в/ъ/ побѣдѣ являюся,
 Троска туга дряхло/ст/ попеченіе
 Троскливый дряхлый, попечите/л/ны/й/,
 Тростина трость,

328 Троха, //
 Троха велми стигло стиглѣ,
 Прощуся² молвлю, смущаюся, униваю
 стужаю си
 Трояко трегубо траверстно,

Троякій помость на игриску, траверст-
 ныя шконы во тризнышн
 Трудность упражненіе, стуженіе, не-
 удобство, недоумѣніе, таинство, недо-
 умѣваніе, недомышленіе недоислѣнно,
 неможеніе лукавство

Трудно невозможно нѣсть возможно, не-
 мощно,

Трудоватый, прокаженъ, и прокажен-
 ный,

Трудъ проказа

Труженіе подвигъ, страданіе,

Трумна рака,

Трутенъ трутый,

Трутизна ядъ я/д/ сме/р/тоносный, шт-
 рава балство,

Тручаю рѣю, порѣваю,

Трясенье земля трусъ,

329 Трясусь, //

Трясуся трепещу колѣбаю/с/, стѣню,

У

Туга раченіе,

Туги/й/ жилищный,

Туженье кляцаю³ зри тескню,

Тулакъ лестецъ,

Туляюся скитаюся шблужаюся

Тулянье скитаніе,

Тумульцъ плещъ,

Тупкаю клеплю,

Тупканье топотъ,

Тупость немощъ,

Тупи/й/ немощный,

Турбаторъ расколникъ, раздо/р/никъ,
 смущал/й/ зри росте/р/къ, чинячі/й/,

Турма зри темница,

Туриѣ клопотъ, сваръ молва,

Турчинъ сарацинъ, -ки/н/ скифъ,

Туть zde

Тутешный здешный

Тучу умашаю наснишаю,

Тученье наснищеніе питаніе,

Тушу собѣ извѣствую/с/.

330 Тщый, //

Тщый тощъ,

Ы

Тыжъ убо и убо,

Тыждень седмица яеделя,

Тыжнованье⁴ каленіе

¹ Пор. добль: стальной, мужествокъ... (Б., 51)

² Помилка, треба трошуся, пор. сту-
 жаю си:..., трошуся... (Б., 238).

³ Пор. въсклицаніе:... хлипанье,... гу-
 ка/н/е якъ по умерломъ (Б., 36).

⁴ Помилка, потрібно тыжнованье,
 пор. каленіе:..., тыжнованье (Б., 96).

Тѣло плоть,
Тѣломъ грубый, многоплотный, дребель,
Тѣнь сѣнь,
Тѣнный сѣнный сѣновный,
Тѣшусь, красуюся,
Тѣшу/с/ посполу, сослаждаюся,

Тяблица скрижалъ,
Тяжаръ на се/р/цу тяжкосе/р/дїе,
Тяжкий тяжекъ, неш/т/реченный, при-
тужный,
Тяжкость тягота тяжесть,
Тятя рана,

331 Оу, У//

Оу У

Оубираю/с/, понирую,
Оубиоръ, шздобный, украшеніе,
Оубиори штегны
Оублагаю умилоствляю,
Оублаганье умилоствленіе, шчншеніе,
Оубогій бѣдешъ нищый,
Оубогихъ халупки холуги,
Оубозтво нищета, худость,
Оубожество убожіе шкаяніе, шкаинство
Оубраніе, надраги,
Оубѣгаю, угонзаю, убѣгаю,
Оуважаю внешнею, внушаю, востязую,
воспоминаю, разсмо/т/ряю смотраю,
умышляю, сославляю,
Оуважный блгонскусный, вниматель,
оувнушитель, блгословный,
Оувольняю упражняю
Оувольняюся, упражняюся,
[Увясло митра]¹
332 Оувѣдалъ, //
Оувѣдалъ, позналъ
Оувязую, углебаю, унзаю,
Оугодованъ препитаніе, пресищеніе,
Оугожую совѣщеваю, согласую, припо-
ручаю,
Оуголь углы,
Оуголь гранъ, уголь,
Оуголница мѣра, у тесель, правило
Оугорожую удружаю²,
Оугражаю³ углебаю,
Оудаю/с/ на шо, устремляюся,
Оудатне праведнѣ, по достоянію, в лѣ-
поту, достойнѣ,

¹ Ця словникова стаття дописана ін-
шим почерком на полі

² Помилка, потрібно *въдружаю* (Б.,
27)

³ Пор. *оуглебаю*: *оугрѣжаю*, *оувд-
жаю* (Б., 264).

Оударѣнье претиканіе,
Оудило брозда,
Оудка удица,
Оужалую/с/ жалѣю умнляюся, раскае-
ваюся,
Оуже абіе у, скоро,
Оуже жъ убо ли
Оужъ зми/й/
Оуживаю гобзую наслаждаюся раскае-
333 ваюся, // раскаеваюся,
Оуживаю употребляю, приемлю, дѣйстви-
вую,
Оуживанье, употребленіе, подоба,
Оужитечный, добродѣтельный,
Оужитый блгоувѣтливый, добродѣтел-
ный,
Оузда брозда
Оуздоравлию устривляю, исцѣляю,
Оузнанье разумѣніе, познаніе,
Оуказую сказую являю розмовляю на-
знаменовую,
Оуколяю занзаю, прободая,
Оукоренье эри ганба
Оукормляю, упитовую пресищаю,
Оукормлѣнье, пресищеніе, упитованіе,
Оукоряю потязую, поемлю, поручаю, по-
влачаю
Оукосость кривина,
Оукоси/й/ косвенный
Оукривженье, шбида шбидѣніе,
Оукривжоный шбидимый,
334 Оукривжоный, //
Оукривжоный естемъ, вреждаюся,
Оулженье ш/т/рада,
Оуливаю, истукаю нзваяю,
Оулица стогна халуга,
Оулица широкая, площада,
Оуличка межда,
Оуломный бѣдный, немощный, вредный,
несовершенно
Оуломность бѣда немощъ вредъ,

Оулѣченѣ исцѣленіе, устрада
 Оулѣчую исцѣляю подаю н/с/цѣленіе,
 устрабляю,
 Оуменшаю ѿскодѣваю,
 Оуменшеніе умаленіе, ѿскудѣніе, исто-
 щаніе истощеніе,
 Оумерлый мертвый усопшый, преставл-
 ши/й/ся ѿпочившый,
 Оумертье успеніе сме/р/ть, престанле-
 ніе,
 Оумешканье водвореніе,
 Оумираю представляюся, усипаю умираю
 335 Оумова, //
 Оумова закладъ сложеніе, срененіе
 Оумовляюся с кимъ, совѣщаюся,
 Оумовляю совѣщаю согласую, припо-
 ручаю,
 Оумовляю кого увѣщаю,
 Оуморенье умерщвление,
 Оумощня/ю/ возмагаю утверждаю,
 Оумисленіе самохотѣніемъ у/ст/роеніемъ,
 Оумышляю смышляю,
 Оумѣтностъ мудро/ст/ умѣніе,
 Оуразумъ кова/р/ство вѣжество, ходо-
 жество умное,
 Оумѣтний кова/р/ный,
 Оунижоностъ умислу смире/н/номудріе
 Оуноздую¹ ѿбращаю,
 Оунѣя соединеніе,
 Оуладокъ паденіе, падежъ бѣла,
 Оупамятствуюся, уцѣломудряюся
 Оупевняю извѣстную увѣряю увѣще-
 ваю, достовѣрно творю,
 336 Оупевненіе, //
 Оупевненіе, извѣствованіе,
 Оупевняющее, увѣщательное, вѣровател-
 ков,
 Оупережую, варяю, оупредваряю, пре-
 диду, предпостызаю,
 Оупредитель, предитеча,
 Оуперяжающій, пропугуменъ, предваряю-
 чій, первый,
 Оуплетѣние соплетеніе,
 Оуподобаніе блговоленіе,
 Оуподобуюся угаждано,
 Оупокоренье умыслу, смире/н/ному/д/-
 ріе,
 Оупоминнаю наказую,
 Оупоминнающій ѿбличный, ѿбличите/л/
 Оупоръ неѿбузданіе, непокореніе
 Оупорный жестокий напрасный само-

¹ Пор. ѿбращаю: оуноздую... (Б., 279).

угодный, гордостенъ, сверѣпѣйся, не-
 покорителный, напыщенъ, -ный, дер-
 зый простенъ, презоривый,
 Оупорожняюся, уиражняю/с/,
 Оуправляю исправляю, руконодствою,
 Оуправуймо руководѣмъ,
 337 Оупреиме, //
 Оупремие, ѿ/т/ срдца присердно ви/ст/-
 нѣе²,
 Оупреймость усердіе,
 Оупрошую умолю, упрашаю,
 Оупустъ в ставу, хлябъ,
 Оупѣренный воспѣренъ,
 Оурачую убѣждаю, учествую,
 Оураченіе убѣжденіе
 Оурачоный блженный,
 Оуробленіе сошруженіе, воздѣланіе,
 Оуроблюю, сошружаю, творю, сотворяю,
 Оуроода зри красота, краса,
 Оуродивый зри красный,
 Оуродзай ѿбфитый, угобзнованіе, гобзо-
 ваніе, ѿбнліе,
 Оуроостаю возрастаю,
 Оуруганье зри ганба
 Оуругаюся поношаю, поругаю/с/,
 Оурядный санъ, достоинство, строител-
 ство³ учителство,
 Оурядникъ наставникъ вождъ строи-
 тель, предсѣдатель,
 338 Оурадництво, //
 Оурадництво, настоятелство,
 Оурядъ господа/р/скій, строеніе, домо-
 строеніе, домоправленіе
 Оуяду того лу/ж/бы⁴ сія,
 Оусилованіе начинаніе
 Оусилюю належу, убѣждаю, понуждаю
 подвизаю нещадно даю,
 Оусиловуючи бѣдящи,
 Оускромляю умучаю, ухрочаю, смиряю,
 Оускромле/н/ный, смиренный
 Оуслужованье, служеніе, упокоеніе,
 Оусмиряю сопрятаю,
 Оусмотрю сразуумѣваю, соразумѣваю,
 разсмышляю,
 Оусмѣрю утоляю,
 Оусмѣхаю/с/ ѿсклабляю/с/, оумикаю/с/,
 Оусмѣханье ѿсклабленіе,
 Оуснулемъ поспахъ,

² Пор. вистнѣ: оуприймѣ (Б., 22).

³ В оригиналі закреслене в цьому слові початкове оу.

⁴ Помилка, потрібно службы, пор. службы се А (Б., 225).

- Оуснуть поспать,
Оуспокоенье миръ, умирение, смирение,
угодіе
- 339 Оусправедливенье, //
- Оусправедливенье, судьбы законъ, оправданія става зарокъ, э/р/: право,
Оуставичный блгоприсѣдательный, при /с/ншй искрный,
Оуставичне всегда пр/с/но въ вѣки,
Оустановленный нарекованный, нарече/н/-ный,
Оустановленная работа зарочное цѣло¹,
Оустановилъ, постановилъ, назнаменовал/л/, установилъ,
Оустаю исчезаю, ѿскудѣваю, таю,
Оустереженье/с/ похибленіе,
Оустерѣгаю/с/ сохраняюся,
Оустигаю спѣю,
Оуступаю попускаю
Оуступи извали преврати
Оукиновленіе уснвеніе усниовленіе синоположеніе,
Оусипаю,
Оута/р/чка рать, борба, подянгъ,
Оутве/р/женіе утве/р/жденіе держава,
Оуте/р/тая дорога, протруень, пу/т/, протруень
- 340 Оутеченье, //
- Оутеченье, гонзенье,
Оутискаю ѿскорбляю стужаю смиряю,
Оутискую, скорблю стужаю си.
Оутискованье стуженіе, укоризна, зриганба,
Оутисненье ѿбстояніе, попеченіе, печаль скорбь, тѣснота,
Оутопляю, потопляю погружаю,
Оутрапенье ѿзлбленіе, треволненіе, бѣда печаль, злбключеніе, злполученіе,
Оутрапляю ѿзлбляю,
Оутрапленный бѣдный,
Оутрапленъ бываю, ѿзлбляюся, низпадаю
Оутрата тшета вредъ изнуреніе, иструшеніе, преторъ,
Оутрачую изнуряю, иструшаю, ѿ/т/щетаѣваюсь, тшету приемлю,
Оутрату подоймую, то/ж/
Оутратникъ ласкосу/р/дїй, изнурите/л/,
Оутраченный лишеный,
Оутѣкаю гонзаю, избѣгаю,

¹ Помилка, треба дѣло, пор зарочное дѣло: оустановленная... работа (Б., 75).

- 341 Оутѣканіе, //
- Оутѣканіе, гонзенье бѣгство,
Оутученый мождаанъ,
Оутѣха роскошь услажденіе, порадованіе, утѣшеніе, красованіе,
Оутѣшую утѣшаю,
Оуфатиговую/с/ истомляюся,
Оуфатигованный истомленный
Оуфаю уповаю надѣюся, извѣстную дерзаю,
Оуфаемъ извѣстихомся, уповаем/м/,
Оуфанье упованіе надежда
Оуфность дерзновеніе, ѿбиновеніе, упование надежда
Оуфолгованье щадѣніе ѿ/т/ряды попеченіе,
Оуха край ѿбушіе,
Оуха ухо,
Оухоронню/с/, избываю,
Оухороненье избытіе,
Оучастникъ, ѿбещникъ,
Оучасниство наслѣдіе, участіе, причастіе,
- 342 Оучинокъ, //
- Оучинокъ, дѣло дѣланіе, дѣтель, начинаніе,
Оучитель учитель, наказатель,
Оучитися способный, учите/л/ный,
Оучиняю сотворяю,
Оучоный искусный научонъ,
Оучта гошенье учрежденіе, вечеря, пиронаніе,
Оучтивый честный блгоговѣнный, говѣнный, блгообразный, добродѣтельный, блгоправный,
Оучтивость кому чиню, говѣю, почествую,
Оучтивость говѣніе почестъ,
Оучту справуючїй пировникъ,
Оучу учу поучаю руководствую,
Оучуся навидаю,
Оученье почествованіе, упоковеніе, говѣніе,
Оученый почтенный,
Оушакъ дверей, на/д/дверная, надверїя,
Оушанованный блженный,
- 343 Оушкожую, //
- Оушкожую, ѿбижу неправдую
Оушкоженье ѿбида ѿбидѣніе,
Оушко игльное ухо,
Ушоль избѣже гонзю,
Ущипаю, уханляю, угризаю,
Ущипливость ругательство,

Ф

Фалли рысны¹, тресна,
 Фалдистый тресноватый,
 Фалшь блудъ, лукавство,
 Фалшивый лукавый,
 Фалшованье лестное, прелюбодѣичное,
 растлѣное,
 Фия на подѣ, волна волненіе,
 344 Фа/р/ба, //
 Фа/р/ба шаръ,
 Фартухъ эпедить. ѡбязало надраги,
 Фаска делва,
 Фасолы² многи печали
 Фастя³ село,
 Фанелить сударъ, главотя/ж/,
 Фига⁴ смоква,
 Фиговое дерево, смоковница,
 Фигъ дикихъ дерево черничіе, сико-
 морія,
 Философъ любомудръ, любопремудръ,
 Философія любомудріе, философіе,
 Философскій любомудріи,
 Фия время
 Флгтня сопль, сопѣль, цѣвинца,
 Флиси грѣбцѣ,
 Фляша фаска,
 Фолварокъ село,
 Фолга ѡ/т/рада ѡслаба,
 Фолгую щажу,
 345 Фолгуючи, //
 Фолгуючи, щадя снисходите/л/нѣ, ѡ/т/-
 раднѣ,
 Форыта/р/ звозчикъ, управите/л/,
 Форма ѡбразъ, зводъ,
 Форма найпершая, пѣ/р/воѡбразіе

Формованье ѡбразованіе [изѡбраже/н/-]
 Фо/р/мую ѡбразую, ухищряю,
 Фо/р/тель ученіе,
 Фо/р/туна блжство полученіе
 Фо/р/туна чїя случай, нужный,
 Фратъ прони/р/ливецъ, прони/р/ливъ,
 Франца френчуя⁵, [проказа,]
 Фрасунокъ туга дря/х/лость, безсластіе,
 негодованіе, бѣда печал/ ско/р/бѣ
 сѣтованіе, желѣтба, желѣнь, посуп-
 леніе,
 Фрасуюся тужу дря/х/лую, дряселую,
 моаялю, ско/р/блю, ѡпечалю/с/, печа-
 лую стужаю си уннзаю,
 Фрасую мяту,
 Фрасовливый печаленъ при/с/ко/р/бенъ,
 ѡпечаленъ посупленъ
 346 Фрасунки, //
 Фрасунки многопечаліе,
 Фрасованный, унырый⁶ дряхлый,
 Фрасовали востужища, пакостища,
 Фрима/р/чу, нзмѣняю ухаю запреуилю,
 ѡбличаю, язвлю порицаю, зарицаю,
 Фуканье зри ганба,
 Фундаментъ фамеліонъ ѡснованіе, пина
 начало,
 Фундаментъ, закладаю, основаніе, пола-
 гаю,
 Фундуючій, ѡснователь, здатель,
 Фѣяра сопль сопѣль
 Фѣгура ѡбразъ,
 Фѣстула воскликновеніе,
 [Фунтъ мнасъ]

347 X, //

Х

Хапаю емлю похищаю,
 Характери ѡбѣшеніе, узоношеніе,
 Хатки убоги/х/, халуги куши
 Хвалю славлю, составляю, блгословляю,
 блжу блгочествую, величаю,

Хваленье славословіе,
 Хвалити/с/ угодити,
 Хватаю зри хапаю,
 Хворость, рождіе хвастіе со/х/ль,
 Хвостъ ѡпашъ ѡшибъ, хоботь,

ѣ

Хаѣю/с/ влаюся, зиблюся, зигаю/с/

¹ Пор. р/асны: фалды, брамы (Б., 212)

² Возможно, після Ф пропущено р, пор. печаль: фрасунокъ... (Б., 153).

³ Пор. село:... фасты, бывье (Б., 68).

⁴ В оригіналі літера ꙗ латинська (Q).

⁵ Помилка, треба френчуга, пор. френчюга (Б., 247).

⁶ Помилка, потрібно унылый, пор. унылый (Б., 270).

Хвѣнье/с/, влааніе мааніе,

е

Хелплю/с/, любопочитаю/с/, кичуся, величаюся,

Хелпливый любочестень,

Хелпливость любочестіе, мудрованіе, киченіе, шатаніе, величаніе,

Хендого, сочиникъ, юношески,

348 Хендогый, //

Хендогій добрый юношеский лѣпый, красный,

Хиба точію кромѣ,

Хиблюю погрѣшаю,

Хитляность, лицемѣрство, лицемѣріе, ѡпламство¹ лицепріятіе,

Хитляный, целерѣчивъ, буюсловный, любобонтный, лицемѣръ лукавый, блятикъ,

Хитрый кова/р/ный лукавый, ухищренный,

Хитрая зрада кознь,

Хитрость сошбращеніе, извѣтіе, лукавство кова/р/ство, ухищреніе, ученіе кознь,

Хлипаю плакаю, плачуся, съ воздыханіемъ, восклицаю,

Хлипанье воскликновеніе,

Хлопецъ дѣтищъ,

Хлопъ поселянинъ, селяни/н/, селникъ,

Хлюба зри хелпливость,

Хлюблюсѣ зри хелплю/с/,

349 Хмарк/т/ся, //

Хмариться, дрясвуеть,

Хмара сумракъ, темень, примракъ темень ѡблакъ,

Ховаю храню,

Хованье сокровище, кровь,

Ховѣкий по/л/зокъ по/л/зкий,

Хоженье хожденіе шествіе,

Хожу хожду шестаю,

Хорый недужный, немощный,

Хороба недугъ, язва болѣзнь, страданіе недугованіе, вредъ немо/щ/

Хороба неулѣчная вредъ, неудобъ лѣкуемъ,

Хороба долгая многовременно страда- ніе,

Хорованье зри хороба,

Хоруу недугую, немоществуую, болѣз- ную крую²,

Хроненье/с/ говѣніе

Хороши/ѧ/ зри красный,

Хороше лѣпо хопяво⁴

Хорошость зри красота,

350 Хоруговъ, //

Хоруговъ знаменіе,

Хоружий знаменосный, знаменоно- сецъ,

Хоть хотя/ѧ/, хоча жъ аще же или и убо, убо поне,

Хоть изволеніе, хотеніе, жаже/л/,

Хотячимъ волею,

Хочу хошу волю желаю,

Храпъ на кого васнь,

Хребеть задняя плещи междораміа,

Хромый, клосе/н/ клосый, вредный, ма- ломощный, клоснецъ

Хроповатый, прудный, сухъ притруденъ,

Хтивость желаніе, вожделѣніе, похоть,

Хтивость маю, вожделѣваю, желаю, по- хотствую,

Хустка сударь, убрусецъ, главотяжъ,

Хутливый тщаливый,

351 Ц //

Ц

Цапа яще/р/³

Царигородъ Цариградъ, Константино- поль, [Византіа.]

Цвѣчу наказую вразумляю, ѡбучаю,

Цвѣчуся навицаю, поучаю/с/, глумлю/с/

Цвѣченіе ѡбученіе, устроеніе, навикно-

¹ Помилка, потрібно *ѡплазство*, пор. *ѡплазство*:... хитланство (Б., 296).

² Неправильно перероблена автором словника стаття, пор. ящеръ: остраѣ скоро, котори оуживаютъ до рукоѣ- стѣ шабелного, цапа (Б., 314).

веніе, блѣгоскуство вѣжество, наказа- ніе, глумленіе погощреніе⁵, ученіе вѣжа.

Цвѣтникъ рай,

Цебе/р/ водоносъ ровъ,

Цегла плинѢа [кирпичъ.]

³ Помилка, треба *круждуу*, пор. *круждуу*: хорѣю (Б., 104)

⁴ Очевидно, треба *хупаво*.

⁵ Поощреніе?

Цегелникъ плинѣникъ,
 Цедула свѣтокъ,
 Цель намѣреніе, блѣгоизволеніе блѣго-
 леніе предложеніе [пре/д/с/л/в/з/я/т/е.]
 Целникъ мытаръ, мытонмець,
 Це/р/ховъ стыкя стилище
 352 Це/р/ковный, //
 Це/р/ковный, собо/р/ный, еклесія/ст/,
 Цеса/р/ кеса/р/,
 Цеса/р/ство, вл/д/чство, игемоніа само-
 де/р/жство, могутство, де/р/жава,
 Цетна/р/ талантъ,
 Цехъ содружество,
 Ци еда едали убо, тѣмже,
 Цибули че/р/вленый лукъ,
 Цимбалы бряцало, ки/м/валъ, добро-
 гласенъ,
 Цибуля ческая¹ лукъ,
 Цинамо/н/ кицамо/н/, корица касити/р/²,
 Циприсъ кипарисъ,
 Цитра гусли, брацало,
 Цитриста гудецъ,

Цисте/р/на источникъ, кладязъ, клале-
 нець сусѣпъ³,
 Цицка сосонъ⁴,
 Циота добродѣтель, блѣгость, святба
 сила,
 Циотливый добродѣтельный,
 Цо/р/ка дще/р/, дщи
 [Циотливѣ справы добродѣлянїе.]
 353 Цудный, //
 Цудный зри красный
 Цудность зри красота,
 Цына
 Цицки сосцы пе/р/си,
 Цѣжмъ сапоги,
 Цѣжма/р/ швецъ, шалогошвецъ⁵,
 Цѣлую лобзаю лобжу,
 Цѣлованье лобзаніе,
 Цѣлый цѣль всесове/р/шенъ,
 Цѣха знаменіе,
 Цѣхую знаменую,
 Цякавый велерѣчивъ, любопы/т/ный,
 буесловъ,
 Цякавость, шпла/т/нство,

354 Ч, //

Ч

Чаровникъ балый волхвъ, волшебникъ,
 чародѣцъ, ѿбаватель, ѿбаянникъ,
 Чаровница балїа,
 Чарованіе, ѿбана ѿбавленіе,
 Чары волшебба волшебба,
 Чарами туючїй, чарош/т/ровникъ,
 Чари на шни ношенїе, узлоношенїе, узо-
 пошенїе,
 Чась время,
 Чась павный, або намѣреный, кре/с/
 нарокъ
 Часть гра/н/, часть,
 Чата наскокъ,
 Чаша келихъ кратиръ сткляница чаша,
 Чашникъ черпчїй, че/р/плющїй.

¹ Неправильно перероблена автором словника стаття, пор. *лукъ*:... по/л/. це-буля, *чески лу/к/ червленый* (Б., 110).

² Неправильно або випадково віднесе-не автором пам'ятки слово до цієї статті, пор. *кассітеръ: цина, бѣлов оло-во* (Б., 420), а слово *цына* залишене без перекладу.

Чвертия коробка спудъ,
 Чекаю чаю ѿжидаю, те/р/плю поде-
 355 лю, // подымлю, предваряю, варяю,
 предпостизаю,
 Челюсти скранїя, ланити,
 Чему воскую почто,
 Чепецъ вѣнецъ,
 Червь тля,
 Червецъ червоность, червѣнь чермность,
 Червоная нитка кокура,
 Черга чреда,
 Черевикъ сандали/я/, плесница, сапогъ
 ѿбуца,
 Черевѣ чрево утроба,
 Черѣда чреда,
 Черезъ за мною, презъ чре/з/,
 Черезъ него ни/м/,
 Черезъ тебе тобою,
 Черезъ мене мною,
 Черезъ нихъ кпми.

³ Помилка, треба *сусѣкъ*.

⁴ Помилка, треба *сосецъ*.

⁵ Помилка, треба *шалогошвецъ*.

Черезъ весь животъ, чрезъ все житіе,
 по всему житію.
 Черезъ, волю бжю волею бжію
 356 Черенный, //
 Черенный, зубъ, членовный,
 Черепаха жельвъ,
 Чернецъ мнихъ инокъ, мона/х/, калу-
 горъ еллицеъ¹
 Чернецтво иночество
 Черница монахиня минница, инокия,
 Чернуха кокулица,
 Черпаю черплю, черпаю,
 Черствый, бодрый, юношескій,
 Чеснокъ лѣсный лукъ,
 Честь пиръ учрежденіе,
 Честую гости страннопріймаю, угощаю
 страннововожду
 Честный говѣнный,
 Чести прагненье, любочестіе
 и
 Чиншъ дань,
 Чиню творю сотворяю, содѣловаю,
 Чи/р/воность якъ кровь чиню, шбрь-
 шаю,
 Червоность шброшеніе, чермно/ст/,
 цѣрвлѣнь червлѣнь,
 357 Чирвонось, //
 Чирвонось, з сорому срямляю/с/,
 рдѣюсь,
 Чи/р/воный че/р/мный,
 Чирвлѣнь зри чи/р/воность,
 Чирвствый зри черствый,
 Чи/р/ство юношески,
 Чисто право цѣломудрию,
 Чистость, чи/с/тота чес/т/ность, цѣло-
 мудріе, ясность, свѣтъ,
 Чистый блгоговѣнный, цѣломудрый,
 цѣломуд/р/ный, цѣлъ, цѣлый,

Шабалтасъ чпагъ,
 Шаламая цѣвница,
 Шаленье неистовство,
 Шалене неистовъ,
 Шаленый неи/с/товъ, несмысле/н/, тяж-
 косе/р/дый нечестивъ,
 350 Шаленство, //

¹ Неточно перероблена стаття, пор. статтю инокъ (Б., 88).

Чистый право преподобный
 Члонокъ удъ составъ, степенъ,
 Члонокъ встидливый срамный удъ, дѣто-
 родный удъ,
 Члонки члѣны,
 Чоботаръ швецъ, сапожникъ,
 Чоботь сандалый сапогъ, плесныца
 шбуша,
 Чове/н/ корабецъ,
 Чого чесого,
 358 Чоло, //
 Чоло чело,
 Чоловѣкъ человекъ,
 Чо/р/нокнижникъ, волшебникъ, волхвъ
 чародѣй,
 Чо/р/тъ дїаволъ сатана куде/с/никъ ку-
 десь прелестникъ,
 Чоснокъ лѣсный лукъ,
 Чрезъ презъ мимо,
 Чудный чудовный нечаремый нечаче-
 емый, чудный чудесный,
 Чужый чуждъ, туждый²
 Чужоземецъ иноплеменникъ, инозе-
 мецъ страненъ, иноколѣнникъ, ино-
 язичникъ,
 Чужоземка иноколѣнница,
 Чужолозство, блудъ любодѣянїе, прѣ-
 любодѣянїе прелюбодѣйство
 Чужоложу любодѣйствую, прелюбодѣй-
 ствую, прелюбы дѣю,
 Чуйный бодрый
 Чуиность трезвеніе, бодрость, бо/ж/ре-
 та радѣніе,
 359 Чуприна, //
 Чуприна власы,
 Чутѣ бденіе, бодрость,
 Чую бодрствую, трезвлюся,
 Чуючїй, бодрый тщаливъ,
 Чченье говѣніе,
 Ччу говѣю блжу,

Ш

Шаленство неистовство, бѣснованіе, не-
 разуміе изумленіе,
 Шалка у паги
 Шалю неистовляюся бѣснующа
 Шаля мѣри превѣса,
 Шаную говѣю
 Ша/р/яать багоръ, баграница

² Туждый виправлене в оригіналі з туждѣ.

Ша/р/паю похищаю, рѣю, те/р/заю.
 Ша/р/пачъ хищникъ,
 Ша/р/паніе хищеніе, ретба рѣіе, рѣя-
 ніе,
 Ша/р/панина хищеніе,
 Шата одежда риза,
 Шата долгая утвореніе
 Шатанъ сатана діяноль,
 Шате/р/ сѣнь скинія станъ,
 Шафа/р/ домостроитель, строишель скуп-
 никъ,
 Шафа/р/ство строише,
 Шахи шахматы,
 Шафранъ крокъ,
 361 Шоецъ, //
 Швець усмошвецъ
 Шедивость, сѣдина,
 Шелюгъ сѣнязь.
 Шемранье, ропотъ, роптаніе, роптаніе,
 хульное хухнаніе шатаніе среństwo.
 Шемру ропшу, хухнаю,
 Шемручій ропотлинь,
 Шепетливый, косногла/с/ный косноязыч-
 ный, медленноязычный,
 Шестинеделька, роженица,
 Шибала презоръ,
 Шибеничники паличники,
 Шидар/ ругатель, кощунникъ,
 Шиде/р/ство руганіе агаіе, шгивность
 кощунство
 Шиджу ругаюся,
 Шинкаръ винарекъ¹,
 Шир/мую подвизаюся во/с/подви-
 заю/с/
 Шир/мѣ/р/ство бо/р/ба страданіе, под-
 вигъ подвижаніе,
 Шир/мѣръ подвижникъ, страдалецъ/
 362 тризникъ, // тризникъ,
 Широкость, пучина широта,
 Широкость, мѣсца растояніе,
 Широце пространно ш/т/радно,
 Шишакъ шлемъ,
 Шия ти/л/ выя,
 Шка² клюсь,
 Шкапа робленая, подяремни/къ/,
 Шкарадный шкарадъ, студный, срамный
 сквернавый,
 Шкарадная моза, срамословіе, бля/д/,

¹ Помилка, треба *винарскъ*, пор. *ви-
нарскъ* (Б., 22).

² Тобто, *шкала*, в оригіналі пропущен-
ний останній склад, пор. *клюсѣ* конь,
шкапа (Б., 97).

Шкода тшета, гредъ лукавство,
 Шкожу вреждаю, пакошу, шбнжу, по-
 вреждаю неправду,
 Шкоду подеймую ш/т/шетѣваюся
 Шкодую тшету приемяю, по/д/емлю,
 Шкодливый тяжекъ лукавенъ, вредный
 пакостный, тя/ж/косе/р/дный,
 Шкоду чиню, ш/т/щешаю,
 Шкодъ вреди,
 363 Шкодца, //
 Шкодца вредитель, пакостникъ, пострѣ-
 катель губитель,
 Шлюбъ шбѣтъ шбѣщаніе,
 Шляхетный доблый, древны/й/, ве/т/-
 хы/й/,
 Шляхетность честность, чеснос/т/,
 Шмата плюгавая по/р/тъ,
 Шмата рубъ,
 Шматище рубище,
 Шнуръ теселский, правило,
 Шопа сѣнь скинія станъ
 Шоръ на конѣ соръ,
 Шпетная мова срамословіе бля/д/
 Шпетный злошбразный шкаре/д/, шкя-
 редный,
 Шпетность безобразіе,
 Шпечу посмраждаю,
 Шпиклѣръ житница, хранилище, хра-
 нилища
 Шпиталь болница,
 Шпираю пару,
 Шпыранье пареніе,
 Шпырають ш миѣ истязую/с/,
 364 Шпѣгую, //
 Шпѣгую соглядаю,
 Шпѣгують мя истязую/с/,
 Шпѣгъ исходникъ, согледате/л/ преле-
 гатай соглядатай сходникъ позоритель,
 Шпѣгованье согляденіе
 Што что,
 Што/р/тъ пресудница³,
 Што/р/тиста пресудник⁴,
 Штука чого гранъ,
 Штука извѣіе хитрость кова/р/ство
 ученіе,
 Штука лотровская скве/р/наый скве/р/-
 ный,
 Штучный кова/р/ный,

³ Помилка, треба *прегудница*, пор.
прегудница (Б., 175)

⁴ Помилка, треба *прегудникъ*, пор.
прегуд/д/никъ (Б., 175)

Шту¹ приповѣсти извѣтїе слоуе/с/,
 Шуба утворенїе, [милоть.]
 Шубравецъ рубищеносецъ,
 Шуть рубыщныкъ,
 Шукаю нѣку возищу, возискаю,
 Шуканїе возисканїе
 Шулга шуїА шуица,

365 Шумъ, //
 Шумъ звукъ шукъ,
 Шумленьє шатанїе
 Шумлю шатаюсь,
 Шуть смѣхотво/р/ца,
 Шутовство смѣхотво/р/ство.

Щ

Щаженьє щадѣнїе попеченїе,
 Щасливый блженный благополучный,
 десный блгоденствєнъ,
 Щастье блженство, блгоде/н/ствїе, блго-
 получїе -полученїе случай.
 Щасти/т/ ми ся, блгоде/н/стную, блго-
 получаю гобзую изобилую,
 366 Щасливство, //
 Щасливство, блженство
 Щастя кому причитаю, блжу,
 Щебетливость блядословїе,
 Щєбля в трапєзѣ щєгнуша,
 Щєкаю лѣю,
 Щєка/р/ лѣатель,
 Щєканье лѣнїе,
 Щєпаю нєщѣпѣваю,
 Щирє истиннѣ, вѣрнѣ незлобнѣ, при-
 искрно,
 Щирый незлобивый, незавн/ст/ны/й/
 нєумитный, простый нєлєстный при-

искрный, нєвѣжда щѣлый цѣль пра-
 вый,
 Щирость незлобїе, незавн/ст/, цѣлость
 независтное,
 Що что,
 Щодробливый, стражнолюбнѣ, стражно-
 прїятенъ, блгїй милостивъ,
 Щедрый щедръ,
 Щодробливость, блгостиня милосє/р/дїе,
 щедрота,
 367 Щодроблива/ст/, //
 Щодробливо/ст/, противу гостей, стран-
 нолюбїе, щедрота,
 Щока крань,²
 Щось нѣчто,
 Шо на/д/то прочее, ѿ потомъ,
 Щуплый тенкїй,
 Щѣлина скважина,
 Щѣпцѣ ѿтирати свѣчки ѿщѣщало,

Ю

Южъ к тому тачє доселѣ
 Южъ болше тачє доселѣ,
 Южъ не юже юж не нє к тому,

Ю/р/гєлть урокъ,
 Юрность разсєврѣпѣнїе, нєчистота
 Юхтовый кожанный, усмѣнъ,

368 А Я //

Я

Ядъ отрава ядъ ндѣ,
 Ядѣнье ядъ, яденїе,
 Яжденьє яжденїе,
 Яжда яжденїе,

Яства я/д/ яденїе,
 Ябедникъ клеветникъ
 Ябедничу, клевету, вѣжду, на кого, по-
 рѣкаю ѿска/р/жаю,
 Ябедничество, вѣженїе, пореченїе, кле-
 вєта,

¹ Слово недописане. Статтю невірнє перероблено, пор. извѣтїе притчѣ: штуч-
 ныи приповѣсти; извѣтїе словєсѣ: штуч-
 ное мовєньє... (Б., 82).

² Помилка, треба скрань, пор скрань
 (Б., 221).

Яблоко,
 Яблоко грановитое полное зе/р/ня/т/,
 шипокъ,
 Яблони грановитой, дерево шипча/н/,
 Явне явѣ явленно, явственнѣ,
 Яворъ репина,
 Яворовый репиненъ,
 Ягода винная, недозрѣлая парадокъ¹
 369 Ягоди, //
 Ягоди скрани скраниА
 Яде/р/ный млечный,
 Языкъ народъ,
 Язичокъ зѣлье трескотъ,
 Азыкъ языкъ,
 Азичокъ у ваги правило
 Язя баліА,
 Якая елика яковая
 Якійсь нѣкто нѣкій вте/р/,
 Якобы акнбы акн,
 Яковый наковый,

¹ Помилка, треба пародок, пор. пародокъ (Б., 152).

Якосъ яковосъ, яско² яково,
 Яковость качество, количество,
 Якъ како коль елма,
 Якъ много елико,
 Якъ больше колми,
 Яма ровъ жупище, гробъ сусѣкъ язи-
 на розсѣлка,
 Ямка лещера нприще,
 Ярина зеліе,
 Я/р/марокъ то/р/жище,
 Ярно нго,
 370 Яскния, //
 Яскния, ве/р/тепъ закровъ, нприще лэ-
 вина;
 Ясность свѣтлость, сіяніе, свѣтъ,
 Ясность вимовы обротность, языка блго-
 язичіе, блгорѣчіе,
 Ястребъ крагуй,
 Ясиръ полонъ плѣнь,
 371 Ятровка повинная, ятровъ, //

² Може, потрібно якосъ.

ДОДАТКИ

ЛЕКСИСЪ

СЪ ТОЛКОВАНИЕМЪ

СЛОВЕНСКИХЪ МОВЪ ПРОСТО

СЪ ПРЕДСЛОВІЕМЪ

Д. Чл. О. Архимандрита Амфилохія.

А Б В Г Д Е Ж

СЪ ТОЛКОВАНИЕМЪ СЛОВЕНСКИХЪ МОВЪ ПРОСТО.

А.

по словѣскы	просто.	аданѣ	Господь.
Апостѣ	посланникъ.	афра	звѣзда,
анѣи	цвѣтя.	астрологъ	звѣздословъ.
анна	благодатель.	ахилъ	свидитель.
Ѧонаукѣ	около погаенъ.	аввакуша	отецъ восстания.
агапѣ	любовь.	авраамъ	приходень.
агапка	агафонъ	благъ.
аѦногенъ	во аѦнкахъ рож-	авесоло	отецъ покою.
	денъ.	авраамѣ	отецъ многихъ.
агнецъ	баранокъ.	азъ	я.
агниця	овца молодая.	аѦнѣ	отецъ.
аѦанне	постъ.	аѦинасѣ	бесмертенъ.
аѦне.	заразъ.	анна	орелъ.
аѦе	если.	алексѣ	пособитель.
алектѣ	петель лѣвель.	алексѣдѣ	помощъ мужемъ
аѦѣрон	проходъ исподнѣй	Ѧтонѣ	мѣсто много
адъ	пекло, тма.		купленъ.
астрономиѣ	звѣдозаконне.	андрѣ	мужественъ

андроникъ	мужемъ побѣди-	ахитрикаѣ	старшій подча-
э	тель		шій або под-
аксѣонъ	достойнъ.		ключій
апѳолоні	губителенъ.	аминь	право, вонстняну
арсѣмій	мужегтвенъ.	ангсаль	вѣстникъ, повѣ-
архипъ	начальникъ ко-		далъ.
	немъ, конюшій.	асра
амиросныхъ	бессмертенъ.	алманинъ	постъ.
аданныхъ	сентябрь мѣсяцъ.	ахичахій	гетманъ
аминнодавъ	отцевское кро-	ахистратигъ	воєвода, царь
	левство.	асифа	рыцарство.
аллаушъ	олазъ живому Бо-	анкры	котвы или кор-
	гу		мы
арамата	насти дорогие.		

Б

бѣдѣнствѣннѣ	безъ добрыхъ	блюдѣ	стерегу
	дѣлъ	блюдн	стерези.
бѣмѳствованн	безъмозельн.	блюдсннѣ	остереганіе.
бѣѳвѣта	безъ отказу.	блюдѳ	миса.
бѣгдословн	добро речн.	бдѣте	чуйи будьте.
бѣгокорѣнѳ	добре основан-	бодръ бѣдн	неоспалый будн.
	номъ	балнн	сномъ сказители
бѣ	былъ.	болымн	болнѣ
бѣусловнѣство	болн	болшій.
бргннс	калъ, грязь.	боле	паче.
бѣгость	добротъ.	брашно	покормъ.
бѣгѳденствнѣ	добрый день.	блаженъ	щасливъ, поч-
бѣ	дурный.		тенъ.
брашася	боролися.	блажѣство	щасливость.
кнсѣ	перла.	броня	панцырь.
бѣбергн	почки, нырки.	бораще	воевалъ
бѣлгодаѣ	ласка	борщн	воюющій.

брѣдѣмъ	бл҃годаренне	дѣякованне.
бѣхное	болшее.	бл҃годарѣ	дѣлкую.
бѣѣтъ	тучѣтъ.	бл҃годарѣнъ	дѣченъ.
бл҃ажѣ	слова пофалю.		

вещественнаѣ	кнѣ	на дворѣ
вѣреннѣте	вѣснѣ	гнѣтъ, храпѣ.
вѣрѣше	болше.	внѣрь града	внѣсте.
внѣаѣце внѣаде на початку.		всѣлескнѣ
внѣзѣпѣ	знѣгла.	вѣнѣщевѣхѣ	зрозумѣлъ.
вѣстѣжнѣша	заѣрасѣнали.	вѣзѣщаѣтъ	ознѣжнѣтъ.
вѣске	наларѣмнѣ.	вѣзѣщаю	повѣдаю.
вѣхѣде наѣуѣвнѣ в долине пѣкла		вѣннѣ	разумѣѣ собѣ.
вѣспѣтъ	назадѣ.	вѣглашаю	волаю або зѣву
вѣ пѣзѣцѣ	в народѣ.	вѣпрѣтѣ	вѣ рѣгушу.
внѣнѣ	всѣгда.	крѣменствѣющѣ
внѣнѣ	прѣчина.	врѣменнѣкѣ	лѣтописѣцѣ, крѣ-
внѣнѣ	прѣчины.		нѣка.
вѣ тѣннѣ	вѣ скрѣтости.	вѣмѣзднѣ	запѣта.
вѣскѣю	пѣрожнѣ.	вѣлхѣ	ворѣжбѣтъ
вѣ ѣжѣсѣ мѣѣ	вѣ уѣлѣннѣи мѣ-	врѣаѣ	лѣкарѣ, докторѣ
	вѣмѣ.	врѣдѣ	зѣпѣсѣваннѣе.
вѣѣрѣннѣ	заѣборѣннѣ.	врѣженнѣ	нарѣшеннѣе.
вѣсѣлескѣнѣ	вѣсѣ рѣчнѣ.	вѣпнѣю	волаю.
вѣнѣзѣшѣ	уѣвлѣннѣ.	врѣжахѣхѣсѣ	нарѣшахѣхѣсѣ.
вѣ стѣгнѣѣ	вѣ улицѣхѣхѣ.	вѣпѣлѣ	волѣаннѣе.
внѣнѣрь вѣдѣ хрѣ-		вѣтѣнѣ	голѣе, рѣзѣкѣ.
ннѣнѣ	внѣутрѣи домѣу.	вѣсѣцѣшѣ	ужнѣще толѣстѣе.
вѣжѣдѣлѣѣ	пѣхѣчѣтъ.	вѣѣделѣеннѣ	пѣжѣданнѣе.
внѣнѣграда	за мѣстѣнѣмѣ гѣ-	вѣ всѣ	вѣ сѣло.
	рѣда.	вѣнѣсѣлѣ	выѣвышнѣлѣ
внѣнѣдѣ	знѣадѣворѣя	внѣшнѣнѣ	зѣ верхнѣнѣхѣ

виѣшннн	надворный.	воскланцанне	купованне.
выспръ	высокъ	косястн̃	тучный.
выспры	высокости.	в гевѣ	от полудни.
водрыженъ	ущипаленъ.	недѣлаъ	мѣстъ.
во́рыжаю	ущепляю.	к рабѣ мѣсто	во слугу мѣсто.
выѣ	шпя.	восоръ	плоть.
веса	всяко.	воуеуъ	зелье бодакъ.
врата	ворота.	кнѹште	вшина позоруй-
вратѣ	воротный.		те.
сѣдникъ	возница, або че-	во матернѣ	во утробѣ.
	ловѣкъ на коню.	ко кремль ѿно	оного часу.
кмянкѣмъ	кнѣзѣмъ	знагла.
водослаженъ грѣ	волою послан-	кряда	вороговане або-
	ный гробъ.		гнѣване.
кретниче	жалобная плахта	крягъ	ворогъ
видѣние	вѣдомость.	возысканне	шуканне.
квжнство	цвиченье.	возыскаю	тукаю.
квжа	чвичный.	лозыцѣ	шукать буду.
кссленѣ	по землѣ всей.	вѣстенъ	роspалына зем-
восклякнѣте	радуйтесь.		лепал или ка-
востѣкѣнн̃	в рѣзаннѣхъ.		менная.
владѣснн	обладаснн.	во ѿсенающѣ	во множествѣ
в селѣ	в домѣхъ.		людей
восхнцѣю	порнваю	всеѿбръно	всѣмъ штатомъ.
язси	вѣдаешъ.	восвзслѣ	вшатѣу.
клагалниче	мецокъ.	в кострахъ	селѣхъ.
кварьство	внѣсонѣ	льну.
вострековахѣ	кгагалоѿѣ	до могилъ.
внсекстѣ	отъ штукъ или	в месецъ	до. войска.
	отъ годинъ збѣ-	каторла	парусы.
	ранный день.		

Г.

гѡю	мовлю.	герעדѣво	соколово.
гаданне	загадка.	галактискъ	тучень.
гананне	гадание.	гѣъ воцарнса	господь царст-
гобѣзюцн	обритый.		вустъ.
гобзованне	гойность.	гѡзнеть	втечеть.
градъ	мѣсто.	гѡа и трѣба
гѡгофа	лобное.	гѡтанъ	горло.
градъ	жау.	гѡдын	большой.
голотъ	гололедница.	голю	вода змерзлая.
глезна	голенка.		голодница.
гѣданн	мещанинъ.	горе	бѣда.
гажденне	угожение.	грехоуцъ	рѣюхъся.
гнмѡ	гетманъ.	геснѡ	огненная мука.

Д.

дѣжава	влажность	довѡно ми есть	до сыта маю на
да взыщеть	шукать.		томъ
дрѡла	смутень.	дѣтище	лѣтина лѣтъ б.
дрѣлость	смутонъ.	днѣанна	шата королевска.
дѣзновенне	смѣлость	деснаѣ	мѣстце правое.
дѣзы	смѣлый.	десница	правая рука.
дщѣ	дочка.	дѡдеже	ажъ пакы.
дѣзаю	смѣю.	дѣлма	ради.
дщница	таблица.	доблестъ	крѣпость
дѣвель	грубый	днмонн	бѣсы.
	гола-	дѣтво	оболгатель.
	стый.	да потрясѣса	да вымажутся.
древодѣлъство	теселство.	да насладѣсе	приятна будутъ.
дренодѣла	тесля.	догмы	мандаты.
дѣлма	для.	догматы	науки.
докаъ	крѣпокъ або му-	догмѣ	учение.
	жественъ.		

до косна	до замешканя.	дѣшествоете	
достое ^ѣ	годень.	древле	перво.
дѣва	васка.	днѣвъмѣство	днѣвные справы.
да некако впа-		до го́лнвости
дѣши а бысть не впасть.			

Е.

сло́	Богъ, Господь.	елнко	колико.
сстество	прирождение или	ернхѣ	похождение.
	натура.	еже	которое.
ернѣклинне	муринове.	ерудъ	шата греческа.
едѣ	рай.	еймануи	еммаусъ, съ нами
елма	колко или по-		богъ.
	неже.	свиѣ	вазяхъ.
егда	кгда.	схѣна	ящерка.
егда сотвориши	чи учиниши	елнцы	которые.
етерь	другй.	епѣхъ

Ж.

желаю	жадаю.	жестокна
желание	хтивость	жадж	прагну пити.
жестокъ	твердь	жена вѣха	баба.
жупель	сѣрка	жнница	спиварня.
жннца	стодола		

З.

заво	барзо, велин.	замѣлъ, захоснѣ	омешкалемъ.
зданне	учинене.	змѣна	ненстленне.
зодемъ	зѣла слатина	звля слоня.
завѣран	злпинаю	застановляю.
защитѣ мѣ	заслонитъ мя.	зѣлость ревнитѣ

запѣ со́нца	заходѣ солнца.	закалаю	зарезаю.
заклелы	затворы.	зѣ	злый, злостивъ.
знаменне	знакъ.	забвѣнъ	забытъ.
забрало	парканъ	зрѣно	выборно.
заемлю	позычаю.	зыблюся	киваюся
зане	збо вѣнъ.	злаунаѣ . . .	
заколенне	зарезане.		

Н.

н неѣществѣ . .		исходниче вѣное распятие вод	
н бѣяѣствѣнаго			кое.
искашценне	скорчение.	истазаю	пытаю.
исѣ	святъ, спасъ	изстазасть	дозвѣдовастъ.
ириновѣ	изгнанъ.	изменена	розна.
изѣщества	зацности.	искусное	досвѣтчное
изѣщны	выборный, выз-	истаѣти
	ванный	истошаю	выпорожняю.
исполнѣ	силенъ бога-	иѣлирнѣ	словаиннѣ.
	тырь.	нго	лржо.
соѣѣматы	злехитрѣствы.	н ѡблнун ѡ нѣ	
искренѣ	ближний.	црѣ	
нѡѣ	посланецъ или	измун	вынѣму его.
	благодать гос-	н на не прѣ мо	оно мой
	подня.	и всѣренне	оповѣданне.
нѡѣсѣѣнѣ	повѣдннцы.	изѣѣно, выѣѣно	изрядно. .
негмонѣ	пустыня.	изѣѣтъ внна	причина.
истоуннѣ	крыница.	изѣѣтомъ
истѣненѣ	истонченъ збо	наѣрь
	зопсованъ.	ириунѣ	скинулъ.
иже	который.	иранѣ	зрѣй Бога
иѣнѣство	избытокъ.	нде ѣѣо	яко бы.
иѣѣствнѣшѣса		нерѣсали	виденне мира.

нконъ	одинецъ.	каснѣ	запахъ мира доб-
нзотрафнѣ	нконописцовъ.		раго.
ннопіемѣнѣ	чужоземецъ.	нкосъ	домъ.
нстѣка	вылитый бол-	коносъ	горнецъ нѣдя-
	ванъ.		ный.
нстона	истинно, прав-	нъ есть творѣ	вымовну чиню.
	ляе.	ннѣрнѣ
нванѣ	вырезанный бол-	нзрѣвъ
	ванъ.	топазисъ	дорогимъ камнемъ.
нроднаѣ	ннѣществѣно	не натуру при-
нссопа		родную

К.

кознь	скрытое а зрад-	кѣмнѣе кѣмѣ	весло кораблево
	ливое ошукане.	кр гѣ	крогулецъ.
кромолѣ	колѣнница	возъ.
кнпшъ	ннѣтъданы.	кѣшнѣ, водонѣ	нзбанъ.
коносъ	горшокъ нѣдя-	ратѣ	чаша.
	ный.	ннѣмрѣ	болваны.
карнѣ	ракъ.	ннѣврѣтъ	тозарицъ.
кнцѣашѣ	тужашѣ.	кромъ	домъ.
кацѣмъ	которымъ.	кромолѣ	ннѣзнѣсть ннѣ
ннѣвалъ	звонъ.		бранъ
коварѣ	довѣстѣпенъ.	касѣмъ	благоуханіе.
кнѣданнѣ	надутость.	кннѣ	ножнѣицы.
каѣство	каковъ есть;	кѣѣаѣ
	чернъ, бѣлъ.	кажѣннѣ	жартанѣый.
кѣанѣство	колько есть нѣ-	кощѣмнѣ	который.
	рою н числомъ.	ннѣ	кожнѣый.
конѣрою	ннѣткою красною.	кѣѣѣ	сѣмнѣецъ.
каѣѣ	гдѣ.	касѣтѣ	хромъ.
ковѣегъ	корабль кру-	касѣ	
	тихъ.		

кида	мракъ.	ркоса	наверхъ горы.
ковѣство	миръность дов-	крыны	зѣлая добраго,
	стѣпъ.		запахъ, цвѣтъ бе-
котора	сваръ ия ро-		лый.
	зорване, незгода.		

Л.

лѹчше	лѣпшое.	лестъ	эрада
любоудѣствоваша	блудничи.	лнкъ	танецъ.
лоуа	виноградный	лншъшс	надъ-то.
	пругъ	лѣтъ	пристойтъ.
ласкатѣ	похлебца.	лншенис	убытокъ.
ласканне	похлебство.	лншѣса
лнѣа	востокъ солнца.	лѣкѣнтѣ
лѣнн	рокъ.	лншннше
лѹнн	дубравный	лѹкактвнѣ	
ланъ абу пайѣм	цѣсла, паны	лѹга	
лѣнѹре	лншающе.	любоксина
лѹдъ	безуменъ.	локашннн	хлебтевцими.
лѹдв	дуру	лнкѣлн	описы.
лѣвъ	царъ.		

М.

матѣства	седилы.	молю та	прошу тя
матѣзма	одежда.	местъ	помста.
моѣа	обѣтница.	местинкъ	мстителъ
мѣтва	проѣба.	моцин	кости снлтыхъ
мѣтѣ	замѣшане, трво-	маслинн	оливка.
	га.	могѹство	множествѣ
мѣронъ	солнце.	мнѹ	инимѣю.
мѣснѣ	христосъ, пона-	мнѣѣ	кожухъ
	занецъ	мотыло	лаино

машине	кивание.	мрачно	темно.
мѡва	розрухъ.	мыслѣнаѡ
мѡзда	заплата	мѡстѡтъ
мѡлосѣдова	пѡмнѡна	мѡ	што помазуютъ.
мѡнѡтъ	розумѣтъ.	мѡ	покой.
мѡума	медвѣдь.	мѡ	свѣтъ.
мѡкота	роля.	мышца	
мѡцѣща	мачеха.	малодѣшнѡ	
мѣхиседекъ	король правди	многодѣшнѡ
мѡселонисцъ		мрежа	сѣтъ.

Н.

наслаждение	неган	нѣчто.
нешѡрѣтыша,	не поцѣди	непожалуй.
нѣтънѡ	не зѡлсѡван-	негодѡва	загнѣвался.
	ныхъ.	назарѣ	освещенъ.
наѡты	не пѡцѣте	розумѣте.
наѡсть	зрада.	не пѡцѣванне	домѡимане и не-
наѡстникъ	зрадца.		слушное вы-
нерадснѡ	недбалость.		мѡвлѡне.
нѣжда	принуженне.	нѣсть	не есть.
нескѡюуаемѡ	непотребный.	нѣнѡ	нѣкоторый.
несѡ	або пѣмѡ.	назда	накровѡ.
нѣра	пазуха.	насланѡ	на сернѡ.
нѣрагн	исподницы.	насѣвникъ	потомокъ.
непѡцѣю	донимаю.	на нѡрѣци	на дому.
нѣжды	принужаю.	несекѡмѡ	крененъ.
нѣжно	налѡцающе	накладаючи.
немѡ	пѣликанъ бусель.	налѡци	узгляни.
нѡровѡ	обычай.	на патрѣ	на прѣзѣхъ.
небрегѣ	недбаю.	недѣгѣще	хвѡрающей.
нѡю	тощнѡ.	несомнѣнѡ
неклѡуаю	непотребую	негодѡвѣс	гневане

неприсущи	не чини кривды.	нерастворено
наслаждение	непщѣѣ	ожндахъ.
несвоиственно	неприсвоито.	на веръ	на воздухъ.
нароки	порядки.	наумианни
нароуитъ	наздавается	будуется.
ненстовини	бесованин.	наумнаемин
несподобснъ	на зданни	на сѣнехъ.
не постоянскъ	наумалицы
нессумнѣнымъ	нѣрнще	съ пѣску домокъ,
некрѣно		яма.
настоящее	нвгүемн	роскошени.
негасаюуа	жгучая и не све-	невеществоно
	тимая.	на уваслѣ	на шапце.
невиеннтъ	на каинлѣ	на пастви.

Ѡ.

Ѡскѣдомъ	долотомъ.	Ѡаженнѣ	пиво.
Ѡкрѣтъ	около	Ѡглагѣнниъ	обмовца.
Ѡграда	огорода.	Ѡдолею	перемогу.
Ѡпашъ, Ѡишнѣ	хвостъ.	Ѡбование	обмана.
Ѡпасно	осторожно.	Ѡбавинцы	заклинаю.
Ѡдръ	ловко.	Ѡбакаю
Ѡбрѣтаю	знахожу.	Ѡбоженомъ
Ѡуесѣ	о чомъ.	Ѡглавление
Ѡслабляюся	осмехаюся.	Ѡгница
Ѡплѣ	плуть.	Ѡрүжне	бронь.
Ѡсухѣраю	почуваю.	Ѡтрѣби	смета.
Ѡнагръ	оселъ, дивый-	Ѡдекалъ	отолстѣлъ.
	лосъ.	Ѡуеса	очи.
Ѡхтанкъ	осмогласникъ.	Ѡбауеже
Ѡрѣсть	угодныхъ.	Ѡшаинне
Ѡбианѣ	достатокъ.	Ѡбра	форма або каш-
Ѡещѣ	посполитый або		талтъ или фрик —
	умѣсный.		гура.

ѡбръѡно	ѡмагры	ослы або кони
ѡбыта	натура.	
ѡтроковица	малая девице.	ѡсикиовенне	дикие.
ѡсѣданне	ѡсичное	хороженне.
ѡцѣтнѡше	чужими быти.	

П.

по стрѡнницамъ	повысокомъ, што	прѣщенне
	стрѡмита	пристанце
поприще	прилино
приспоенѣ	при себе, своихъ.	прѣграѣ	свойственно.
прилогъ	пайѡа	предмѣстье.
прилежанне	планивание.	помѣжаю	цегла
привременнѣ	до часовыхъ.	прилагаю	примушаю.
пѣшество	помаю	прикладаю.
пороуѣ	подозренъ.	помизаю	покиваю,
пѣнина	широкость воды.	прозѡство	мрутаю.
пигина	вода.	приниуу	пребачене.
пакн	еще.	прѣварю	заглядаю.
понѣ	хотя.	пришлѣ	упережаю
прѣмо	противу.	полата	приходенъ.
птенецъ	голопузъ-птаха.	паностникъ	палацъ
поносъ	помошение, смѣ- вание.	пѡкъ	шкодникъ.
порвгѣ	возгорженъ.	прокажѣ	войско.
подражѣ	дражненъ.	пища	струпливъ.
потнѣ	кубокъ.	презѣщнос	потрава.
пѣсть	палецъ.	пререканне	навыборнешее.
пѣсть	порохъ земле- ный.	повинѣюся	сваръ, споръ, пе- рервание новн.
послѣдѣ	пира	поддаюся.
постаси	по инѣ	торба або сумка.
превестникъ	пажитъ	за мною.
поревасть	приники	пасовища.
	превыспрей	призри.
			превышнихъ.

помрачнѣло	потемнѣло.	повѣ	кухарь.
примѣтатися	бѣдныиъ быти.	повреждаетъ	псуеть.
пѣражаша	посмеваша	подобно	ровное тону.
пѣражающе	подражаючи.	подобнаѣ
птица	воробей.	покомарю
прѣзариша	упредиша.	пкнчастники	участники.
пѣцатица	спѣшатися.	прекословне	противное слово.
прѣно	завжды.	приобретенне	прибытокъ.
праца	опорокъ.	пруглазъ	силнѣ.
побѣникъ	помощникъ.	плицѣ	гомонѣ.
постыща	навежу.	пѣтвемъ	фолкумѣмъ.
постреканне	псуа.	фрасунокъ.
помаваѣ	пкнне	повава.
помаваѣи	пауе	болше
поражающѣся	прути
преестество	надъ прирожене	полѣнаѣ
	есть	предѣлъ
пѣвнѣ	скорый або не	полѣтъ
	ленивый.	претѣ	заназуетъ.
пѣвнѣаетъ	позоваѣса	волку мѣмъ.
пронѣлнѣ	прозорнѣ, лу-	приподобнѣмъ
	каѣ	понеже	понева.
приѣ	приповестъ.	псѣфѣфаннѣ	спасителемъ свѣ-
повѣна	кухня.		та

Р.

ревеникъ	студенецъ	рѣннѣ рети	посварки двѣти.
рама	высоко.	рысуетъ	бѣгаетъ.
разан	крои.	векгум	правление.
рѣкомыкѣ	ручникъ.	рѣскѣтъ	разделитъ.
риза	шата.	рѣботѣю	разтучѣютъ.
ракнѣ	ты.	рѣрѣшенне	роскиданне.
рака	деревнѣще.	рододалѣ
рѣшѣ	розвезую.		

C.

сво́бодѣша ^т	призвонаша	скуда́	збанъ.
содѣла ^н нѣ		скуда́нникъ	гончаръ.
скино ^т пнгн ^т но		сугуъ	двоукій.
сподобитисѧ	свожнѧ	росчѣлнѧ.
стро ^т еннѣ	с правою збо з	совѣтъ	рада.
	готови ^н немъ	совѣтникъ	радца.
сошест ^т не	схоженне	сини ^н нѣ	леъ.
смыслъ	чувства.	стефѧ	лѣснѣ высокаѧ.
стнхнѧ	элементѧ	собошѣ	сли.
сѣбѣ ^т нрѣ	быдлѧчѣй обш.	сераѣмн	духа.
	чѧй	стакѧ	зарѧ
сво́ство	властность	сѣбѣ	справѣ.
супрѣмнѣ	жена шнубная	сохрани	сховѧй.
сапогѣ	ботѣ.	смир ^т енне	кротость.
сѧдѧлнѧ	черевикѧ	смысл ^т енне
сѧмѣ	потомство	сѣлицѧ	рогѧтина.
сѣщество	бытность	з спирою	з ротою.
сѣтъство	марно́сть	скитѧры	хоругѣ.
стнрѧ	пѣняжнѣй людѣ	свинѧ	сурѧ.
снрѣуѣ	то есть	свирѣю	свищу.
сноха	невѣстка	стнранне	гарнѧрокѣ.
скѣмн	лрѣнѧта	сопѣ	пищикѣ.
снннѣ	блѣщнцы.	стармѧ	ведро.
спсѣуѣ	сосуши.	слѣкѣтъ
снѣннцы	возникѧ	страсть	похотѣ злѧ или
сѧта	мѣтра.		вада или утра-
схорнѣ	шалка.		пенѣ или рос-
стоѣна	улицѧ		пустная рос-
сокровнѣ	скарѣннѣ.		кошѣ.
слѧнѣ	стѣженне
сосѣ ^т скудѣннѣ	начнне гончар-	совѣсть	сумненѣе.
	ское	стежѧ	путь

ѿвращу	отвергу.	ѿшествіе	отхождение.
ѿунуѣ	дѣлачѣ.	ѿриваю	отгоняю.
ѿниюдѣ	жаднымъ спосо- бомъ.	ѿрожецѣ
		ѿуаиіе
ѿригаю	выпускаю.	ѿтѣи	в горы.

Ѡ.

Ѡбаваніе	то есть.
----------	----------

Х.

хѣдѣиікѣ	ремесленникѣ, въ писмѣ мастерѣ.	хлѣида	шарлатная шаѣ.
хѣдожство	умное ремесство.	хѣла	ганба.
хѣтрецѣ	ремесникѣ.	хѣлю	ганю.
хѣмѣлѣ	стѣлый и моц- ный.	хѣмѣ	пагорки.
		хѣдѣа	премѣритель збо- одначе.
хѣдѣшнѣ	хѣтѣсѣ	помазѣнецѣ.
хѣждшѣе	хѣротѣиісанѣ	поставляему.
хлѣбы	прѣлуки водниі.	хѣдѣшѣе	ниѣчемное.
хранию	стерегу.	хѣсары	разбойники.
хрѣмѣ	домѣ.	хѣлѣга	улицѣ.
храниіиіца	спѣжарня.	хѣрѣѣѣиі	стрѣлцы.

Ц.

цѣлованіе	поздоровленѣ.	цѣща	ради.
цѣломѣудрыі	воздержливѣ отѣ блуда-	цѣтѣ	галѣровѣ.

Ѳ.

Ѳѣтогѣ	ложница, упо- кой.	Ѳисѣо Ѳѣвлѣиіца	личба. шарлатѣ
--------	-----------------------	--------------------	-------------------

ҮАЮ	сподєваюся.	ҮНИҢ	порядокъ.
ҮҮДЪ	чужіѣ.	ҮРѢЛО	божъ.
ҮАН	читали	ҮАЦЬ	гуща, лѣсъ гу-
ҮИҢ	чій порядокъ.		стой
ҮҮНЬСТВЕНО	вѣдомо		

Ш.

ШҮМЕНЬ	пѣанъ, або пох- меленъ.	ШАЕМЪ ШНПОКЪ	прибница.
--------	----------------------------	-----------------	--------------------

Щ.

ЩНТО	тарчъ.	ЩҮЖЪ	щулъ.
ЩАДИТЪ	жалуетъ.	ЩАДИ	боронн.
ЩОЛОКЪ	лугъ.	ЩҮДОВЕ

Ю.

ЮНОША	молодецъ.	ЮНІЕ	молодъ.
ЮНЄЦЪ	быкъ.	ЮГЪ	полудне.
ЮННУТЬ.	молодость.	ЮННУТА

Рѣчь Жидовскаго языка преложена на Рускую, неразумно на
 разуюмъ, и въ Евангелихъ, и въ Апѣхъ. и въ Псалтыри, и въ Пармиѣ
 и въ прочихъ книгахъ.

Жидовскы 1)	Рускы 2).	Жидовскы:	Рускы
Аелдана,	село ярви.	Фома,	бездна.
Подиръ,	риза.	Юковъ,	послѣднии.
Епомида,	насовыцъ.	Симонъ,	ловца.
Ефоудъ,	въпрашаниѣ.	Адамъ,	земля въплоче-
Ломъ,	цѣлѣ.		на.
Товола,	пища.	Есая,	жизнь.
Сканда,	знаменіе.	Сара,	приди.
Мата.	даръ.	Агаръ,	цѣлѣващій.
Череща,	коуща.	Релена,	радость.
Исполнъ,	силы.	Дѣвора,	пчела.
Копъ,	лестъ.	Сепфора,	доброта.
Бритава,	стригольникъ.	Рахиль,	присвщеніе
Неключно,	ненадобъ.	Лимъ,	трудна
Тина,	гразъ.	Фамара,	нѣмъ.
Зѣло,	земли.	Никмоусъ,	гробъ.
Фашъ,	въздвигни.	Мрѣ,	владуща.
Котофоумора,	тѣло.	Мрѣмъ,	просвщеніе
Гедешнъ,	ѡ земля.	Соусана,	сборище.
Финосъ,	поцѣди.	Вивсанда,	храмъ наследъ.
Тигро,	вътрѣ ѡстра.	Варахия,	сѣ оученъ.
Ефраимъ,	просвщеніе.	Генисарифъ,	правдыи инаъ,
Еуффата,	разверзѣ.	Герагосинъ,	хлѣвни.
Петръ,	раздрѣша.	Гедарианъ,	племени храмъ.
Павелъ,	свѣтъ.	Голгофа,	лобъ.
Матфѣй,	данъ.	Ерихонъ,	схоженіе.
Марко.	заповѣдъ.	Юфа,	хлѣбни.
Лоука,	въскрѣшаю.	Кондратъ,	мѣдъ.
Іѡ,	блѣтъ.	Елонъ, Елонъ, за-	Бѣ, Бѣ мой,
Андрей,	ска.	авфтанъ,	въскоую ма
Филиппъ,	оуста.		и ся ѡставилъ.
Варфоломѣй,	сѣ.	Паска,	переведеніе.

1. 2. Жидовскы, Рускы) Тамъ самое повторяется въ подлинникѣ предъ каж-
 дымъ словомъ, только сокращенно. Иѣ, Рѣу — Ж, Р

Жидовскы:	Русскы:	Жидовскы:	Русскы:
Ливанъ,	жертва бѣсомъ, или темьнѣ.	Завъ,	жеретемъ.
Кадъ,	ѣтъ.	Салмонъ,	пожренъ.
Адъ,	тма.	Разъ,	престороно.
Анѣлѣма,	бана.	Вавилонъ,	смащеніе.
Эмюрна,	мекстабникъ.	Емѣтафрека,	мѣсто.
Стантѣ,	зарѣ.	Родъ,	книжѣ заповѣдѣ.
Касимъ,	бѣгооуханикъ.	Ханашъ,	разоумъ.
Вари,	домове.	Хоритъ,	идолослуженіе.
Тоуръ,	въздѣржаніе.	Велфа,	кожа.
Северъ,	ровъ.	Бисеръ,	каменѣ чѣтъ.
Синиъ,	позорище.	Кидаръ,	мракъ.
Иудѣ,	исповѣданіе.	Кротафъ,	пречіѣ.
Шифъ,	цвѣтъ тростыни.	Ифратъ,	плодъ.
Илѣ,	эри Бѣ.	Вифлѣмъ,	лоуэи доубрав-
Рамонъ,	острогатаѣ дрѣво.	Хризма,	нни.
Рамъ,	высоко.	Ирмонъ,	помазаніе.
Синѣма,	рамано.	Самарѣ,	чпо.
Глада,	преселеніе.	Висанъ,	бесове.
Манасизъ,	противаніе.	Плѣръ,	стоудъ.
Ифрѣмъ,	плодохосенъ.	Гоусли,	оумъ.
Алѣ,	шѣ.	Тоумпанъ,	мзынъ.
Конобъ,	водоносъ.	Анѣ,	глѣ.
Идоумѣ,	ищезающіе.	Кюмбалъ,	мысль.
Соломонъ,	миръ.	Моавити,	образъ члѣвъ.
Дадъ,	вѣлюбленъ.	Авесоломъ,	нѣ шѣ мзыци.
Веманъ,	мѣти.	Именинъ,	шѣ мироу.
Векнаминъ,	сѣвъ болень.	Соухиъ,	десница.
Заоулонъ,	молва.	Шатаръ,	черно.
Нефталимъ,	простороно.	Индоумъ,	точило.
Июпетъ,	смербъ.	Фалахрома,	прелестъ.
Ифипимъ,	смѣреніе.	Асафъ,	разгнѣвасѣ Бѣ на
Аронъ,	вечеръ.	Нафанъ,	Жиды.
Истажъ,	вещъ идольскаѣ.	Версаинъ,	сборище.
Рогъ,	сила.	Савоуль,	дѣщи синаго.
Аронъ,	дѣтъ.	Донъ,	просѣманъ.
Артемистоу,	ворохъ.	Гетъ,	дывоу.
Асауръ,	блѣтъ.	Амниодавъ,	шпаденіе Жи-
Сисара,	дывоу.	Тарсы,	домъ.
Малейсъ,	бѣсъ.	Штоци,	смѣреніе шѣ.
Индора,	бездѣлица.		цѣтво Римскоѣ.
Шризъ,	воронъ.		школо море.

Жидовскы.	Рѹсскы	Жидовскы:	Рѹсскы.
Васа,	шбращеник.	Оўрилъ,	шгнь Бѣи.
Алѣлоугна,	хвала Бѣу.	Рафанлъ,	дѣъ Бѣи.
Аминь,	право.	Іѣъ,	Спѣъ.
Степень,	лѣствица.	Кайнъ,	припѣжаннѣ.
Восоръ,	плоть.	Аѣлъ,	пара.
Пафоура,	трапеза.	Маленлъ,	пронѣна.
Кананѣй,	имѣи.	Аредъ,	слазъ.
Келеѣви,	срдце.	Іѣкохъ,	поновлениѣ.
Ѡиѣра,	призовѣте.	Матпусала,	поущенъ.
Назарѣи,	чѣтъи.	Ламехъ,	оўменъ.
Галнаѣи,	чѣтъ.	Нои,	претвореноѣ.
Нафталимъ,	възвратимъ.	Симъ,	свершенъ.
Вара,	раширися.	Хамъ,	дѣрзъ.
Іѣрѣмъ,	шбѣтованиѣ.	Афетъ,	раширеннѣ.
Херовимъ,	премоудрость.	Салетъ,	поущенъ.
Серафимъ,	дѣъ.	Савейъ,	шлоущениѣ.
Михаилъ,	Бѣи вомеода.	Фалейъ,	раздѣленнѣ.
Гаврилъ,	оўноша Бѣи.		

XIII.

Тъкоуаки ꙗкоудобъ познаваемъ въ писаныхъ речехъ, пожемо
положемы сѣтъ рѣчи въ книгахъ оуъ началыныхъ преводныхъ оуо
Словенскимъ, и иноу Сръбскимъ, и другазъ Вѣлгарскимъ и Гръцьскимъ, ижемо
неудоволяшася преводити изъ Русьскыѣ.

Кудь,	произволеніе.	Отбродъ породъ,	сѣмя, изчядіе.
Васня,	мня, присно.	Ипостась,	сѣстанъ.
Качество,	естество, каково-	Омусна,	единосѣщество.
	му есть.	Повесь,	вещь.
Количество,	мбра есть кодыка.	Тезъ,	едино.
Савне,	хромъ.	Кромство.	особнство.
Слойство,	кто имать что	Начахъ,	надбахъ.
	особно.	Жупель,	сѣра.
Тризна,	страдальство, по-	Сѣгрѣстившеся.	стѣснившися.
	донгъ.	Прелажатан,	сѣходниці.
Трипеза,	подвизаніе.	Доблестъ,	крѣпость, мѣж-
Скутаніе,	спряганіе, сѣкраи-		ство, лѣхав-
	ніе.		ство.
По строю.	по смотрѣнію.	Нафез,	сѣвшеніе локъ и
Обавленіе.	явленіе.		смола и воскъ
Ашюмъ.	туне, рѣшечаромъ		сѣмерящимъ
Цѣща,	ради.		каменемъ.
Узрокъ,	внѣ	Накиновеніе,	меновеніе.
Хвѣдомство,	кыпость.	Позыбаніе,	поколебаніе.
Стрѣнь,	право, сѣврѣшенъ,	Кыченіе,	высокорѣчіе сѣ-
	похстивъ.		въ ради.
Непщухъ,	мня.	Прокыхъ,	прочихъ.
Еща,	еще.	Гензе,	лищися.
Таничище, ко-	нже не отъ закон-	Пѣваніе,	дрѣзновеніе.
пелечище,	ныяжены отъ рѣдъ.	Послутіе,	спѣжаніе.
Отвернь,	опакы.	Жувища,	гробница.
Бѣгунъ,	ходець.	Презъ,	чрезъ.
Смернь, пѣзвца,	облакъ дѣмдевенъ,	Пречрѣсіе,	презрѣніе.
	вже водитъ моръ	Поущеніе,	срамный удъ.
	вѣзываетъ, вѣзъ	Бѣхна,	откидъ.
	габъ и пѣны про-	Сѣпросша,	рѣштаніе хульное.
	дѣзаетъ наземь.	Хѣхненіе.	

Гаданіе,	сѣирѣенѣ глаголѣ.	Низуплѣтно,	сѣиренѣнмало-
Рѣснопнѣе,	истнико.		гласнѣ.
Поуирѣзеніе,	умиленіе.	Самолюбіе,	еме яѣ тѣлу
Өдлаа,	прѣтїе финиково.		страсть и у-
Мнлотарѣ,	кома овчаа.		годное тому.
Сѣсхжденіе,	сѣвиеніе.	Великодушенѣ	нже на яѣсѣки
Суетко,	кроиѣ потреби нѣ-	есть,	скрѣбѣ прира-
	коя, бываемо		жающася мо-
	праздо: яко нма	Душевнѣй блѣдѣ.	гнѣй понести.
	убо есть, вещь же	Бѣзство.	ересь и нечѣстїе.
	нѣсть.		
Бесловеснѣ,	кроиѣ слова яѣ-	(Смѣѣ словомѣ прерѣснѣтся	
	котораго кѣннѣ.	Канцлерскѣй смислѣ).	

ЗАУВАЖЕННЯ ДО АМФІЛОХІЄВОЇ ПУБЛІКАЦІЇ «ЛЕКСИСА... ПРОСТО»

В опублікованому Амфілохієм «Лексисі... просто» наявна значна кількість помилок, що до невпізнання амінують деякі церковнослов'янські й староукраїнські слова. Частина помилок, очевидно, є наслідком неправильного вчитання оригіналу словника, частина — друкарські помилки. Нижче подаємо список статей словника, в яких помічені безсумнівні помилки, і пропонуємо правильне читання слів, враховуючи матеріали «Лексиса» Л. Зизанія, «Лексикона словенороського» П. Беринди і правильні написання в «Лексисі... просто».

Надруковано:

ангелъ вѣстникъ, повѣдалъ
алмание постъ
бе(з)мо(л)ствовали безъмовенъ
бдѣте чуйки будьте
во удаля плачевне в долине пекла
вну(т)рѣ града вмѣсте
виѣшни(х) з вернихъ
водруженъ ушипаленъ
са(д)никъ возница, або человек на коню
вѣжа цвичный
во(л)чечъ зелье бодакъ
де(з)зый смѣлый
гобзующи(й) обритель

Правильно:

ангелъ вѣстникъ, повѣдачъ [пор. аггль, вѣстни(к) або повѣдачъ¹].
алкание постъ [пор. алканіє исти хотеніє²]
бе(з)мо(л)ствовали безъ мовенъ
бдѣте чуйки будьте [пор. бдитъ неспити(т); бодрость чуйность³]
во удоле плачевне в долине пекла [пор. Оудоліє, или оудоль: Долина⁴]
вну(т)рѣ града в мѣсте
виѣшни(х) звернихъ [пор. виѣшнихи(й), надво(р)ни(й), эвер(ъ)хнихи(й)⁵]
водруженъ ушипленъ [пор. во(д)ружаю ущепляю⁶]
вса(д)никъ возница, або человек на коню [пор. вса(д)ни(к), коньны(й) вер(ъ)хо(в)ны(й)⁷]
вѣжа цвичный [пор. вѣжа цвичный...⁸]
во(л)чець зелье бодакъ [пор. Вльчець: Рѣпѣй⁹]
де(р)зый смѣлый [пор. де(р)зы(й), смѣлы(й)¹⁰]
гобзующи(й) обфитый

¹ Див. «Лексис» Л. Зизанія. ² Там же. ³ Там же. ⁴ Див. «Лексіконъ» П. Беринди.
⁵ Див. «Лексис» Л. Зизанія. ⁶ Див. «Лексис... просто». ⁷ Див. «Лексис» Л. Зизанія.
⁸ Див. «Лексіконъ» П. Беринди. ⁹ Див. «Лексіконъ» П. Беринди. ¹⁰ Див. «Лексис» Л. Зизанія.

горе бѣда
да некако впадѣши(с) а бысть не
влалъ
жи(з)ница спифарня

зе(м)ля слатина земля слоная

иконъ одинецъ

и(з) вѣтъ твору вымовку чиню

карни(н) ракъ
кушно(н), водоно(с) избанъ

ратн(р) чаша
ланъ або пли(н)Ѡмъ цеглы, плигы
лишѣше надѣ-то
локавшими хлебтевшими
мечма медвѣдь

нѣни(Ѧ) нѣкоторый
на сланѣ на сериѣ

одръ ловко

онагрѣ осель, дивыйлось
обра(з) форма або кашталтъ или
фриктура

приарѣмненн(х) до часныхъ
птенецъ голопупъ — птаха
помизаю мрутаю

пришле(ц) приходень

по(л)зуемся фолкумѣемъ

ревеникъ студенецъ

векгуля правление
свинпетра сцентрумъ или булава

горе бѣда [пор. Горе: ...Бѣда... ¹]
да некако впадѣши абысь не впалъ

жи(т)ница спижарня [пор. жи(т)ница,
стодола, клунѦ ²; Житница: Гумно,
шпѣхлѣръ, спѣжарнѦ... ³]

зе(м)ля слатина земля солоная [пор.
слатина, росу(л), вода солѦнаѦ,
с котороисѦ соль родить ⁴]

инокъ одинецъ [пор. Инокъ единый,
единецъ(ъ)... ⁵]

извѣтъ твору вымовку чиню [пор.
Извѣтъ: Причина, замовка, любѣ
правдивая, любѣ неправдивая вы-
мовка... ⁶]

карки(н) ракъ [пор. ка(р)кинъ, ракъ ⁷]
кукши(н) водоно(с) и збанъ [пор. кук-
шинъ, зба(н) ⁸]

кратир(р) чаша [пор. кратиръ, чаша ⁹]
ланъ або плннѠмъ цеглы, плиты

лишѣше надѣто
локавшими хлебтевшими
мечка медвѣдь [пор. Мечка: Медведи-
ца ¹⁰]

нѣки(Ѧ) нѣкоторый
на сланѣ на серенѣ [пор. Слана: Се-
ренъ... ¹¹]

одръ ложка [пор. одръ: Кровать,
ложко... ¹²]

онагрѣ осель, дивый лось
обра(з) форма кшталтъ или фикса
[пор. образъ: Фѣгура,... форма,
кшталтъ(ъ) ¹³]

приврѣмненн(х) дочасныхъ
птенецъ голопупъ птаха
помизаю мругаю [пор. Помизаю: Мру-
гаю ¹⁴]

пришле(ц) приходень [пор. Пришлецъ:
Приходень ¹⁵]

по(л)зуемся фолку мѣемъ [пор. позо-
вае(м)сѦ фолкгу мѣемъ ¹⁶]

ровеникъ студенецъ [пор. ровеникъ,
ровъ сту(д)нѦ ¹⁷]

рекгуля правление
скипетра сцентрумъ или булава [пор.

¹ Див. «Лексіконъ» П. Беринди. ² Див. «Лексис» Л. Зизанія. ³ Див. «Лексіконъ» П. Беринди. ⁴ Див. «Лексис» Л. Зизанія. ⁵ Див. «Лексіконъ» П. Беринди. ⁶ Див. «Лексіконъ» П. Беринди. ⁷ див. «Лексис» Л. Зизанія. ⁸ Там же. ⁹ Там же. ¹⁰ Див. «Лексіконъ» П. Беринди. ¹¹ Там же. ¹² Там же. ¹³ Там же. ¹⁴ Див. «Лексіконъ» П. Беринди. ¹⁵ Там же. ¹⁶ Див. «Лексис... просто» ¹⁷ Див. «Лексис» Л. Зизанія

сопреди надъчоломъ
тезоимени(т) текза
топчуща тултасоще

та(р)танъ срокгая мука зимная
трижненне справа

уныри(ти) уккрыти
ходота(й) премѣритель абоедначе

Скипетръ: Держава, или лѣска
царская а(б) берло...¹⁾
со преди надъ чоломъ
тезоимени(т) тезка
топчуща туптающе [пор. Топотъ; туп-
та(н)е²⁾
та(р)таръ срокгая мука зимная
трижненне справа [пор. статью три(ж)-
нище³⁾
уныри(ти) уккрыти
ходота(й) премѣритель або едначь
[пор. ходотай, посре(д)никъ, ид-
на(ч)⁴⁾

Див «Лексіконъ» П Беринди ² Там же. ³ Див. «Лексис» Л. Зизанія ⁴ Там же

З М І С Т

Лексис Лаврентія Зизанія

В. В. Німчук, «Лексис» Лаврентія Зизанія — перший український друкований словник	7
Л. Зизаній, Лексис Сирѣчь Реченїѧ, Вькратѣцѣ събранѣны	23

Синоніма славеноросская

В. В. Німчук, «Синоніма славеноросская» — пам'ятка давньої української лексикографії	93
Синоніма славеноросская	98
Додатки	173

«Лексис» Лаврентія Зпзання.

**Синонима славеноросская
(На українському мязьке)**

◆

*Друкеться за постановою вченої ради
Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні*

◆

**Редактор В. Г. Войцехівська
Художній редактор Е. Н. Розенцевійг
Оформлення художника Д. Д. Грибова
Технічний редактор Н. П. Рахіна
Коректор В. О. Буакіна**

■

**Зам. № 1044 Вид. № 421. Тираж 1140. Формат па-
перу 70×92¹/₁₆. Друк. фїл. аркуші 12,75. Умови
друк. аркуші 14,9. Обліково-видави. аркуші 12,39.
Підписано до друку 30.XII 1963 р. Цїна 94 коп**

◆

**Київська книжкова друкарня № 5 Державного
Комїтету Ради Міністрів УРСР по пресї —
Київ, Рєпїна, 4.**

B. 918192